IOAN POPA

ROBI PE URANUS

— roman —

HUMANITAS
BUCUREŞTI, 1992

Coperta: DOINA ELISABETA ŞTEFLEA

© 1992 Editura Humanitas

ISBN 973-28-0304-5

În amintirea soldaţilor, subofiţerilor şi ofiţerilor
care au murit pe şantierele economiei naţionale şi
în unităţile operative
în ultimii zece ani,
a tuturor celor ce şi-au pierdut viaţa
în detaşamentele (lagărele) militare de muncă
de la fostul CENTRU CIVIC,
denumit în cod „PLATFORMA URANUS”

Soţiei mele,
frumoasei şi blîndei *Carmen*,
cu toată dragostea
de acum şi dintotdeauna

„Treci prin mijlocul cetăţii şi fă un semn pe fruntea oamenilor care suspină şi gem din pricina relelor care se săvîrşesc acolo."

(Ezechiel, 9)

Cuvîntul autorului

Această carte reprezintă o experienţă de viaţă. Ea exista deja, eu doar am aşezat-o în pagini.

N-am inventat nici o situaţie, nici un personaj — cele negative, doar, au primit alte nume (acestea sînt şi cele de la care mă aştept să fiu contestat violent, căci, fără îndoială, voi fi confruntat cu o asemenea reacţie). Mulţi dintre cei care au lucrat pe şantierul fostei CASE A REPUBLICII, concentraţi, militari de carieră sau civili se vor recunoaşte probabil în aceste pagini.

Din zelul stupid al unor politruci şi „comandanţi" am fost trimis, începînd cu 1985, în coloniile militare de muncă. În ultimii trei ani de regim comunist am trudit la cel mai important bastion ceauşist, la complexul megalitic din inima Capitalei, denumit CASA REPUBLICII. Au murit în jurul meu soldaţi şi cadre militare, am văzut oameni schilodiţi fizic şi psihic, am coborît treptele, multe, ale umilinţei şi batjocurii. Ani de zile mi-am purtat prin praful şi noroaiele şantierelor, ca pe o povară, nu numai gradul de locotenent şi numele, dar şi demnitatea, care constituiau motive de batjocură pentru oameni ce nu citiseră, în viaţa lor, o singură carte. Am fost scuipaţi şi pălmuiţi, loviţi peste ochi cu caietele de comandanţi de plutoane în care eram puşi să scriem zi şi noapte programe nătînge, inutile. Aceste programe ucideau raţionamentul, secau mintea şi inima ofiţerului. Comandantul de pluton care am fost, insultat de atîtea ori, tîrît în faţa tribunalelor militare ad-hoc pentru vini imaginare, lovit, umilit, pus să-şi ceară iertare în faţa propriilor soldaţi pentru „neîndeplinirea planurilor la tencuit sau zidit", îşi achită prin aceste rînduri o datorie.

Am avut comandanţi care ar fi trebuit să se nască fiare şi să

trăiască în pădure — toţi ocupă azi poziţii importante, fiind avansaţi spectaculos în funcţie şi grad, în numele Revoluţiei. Mircea Gureşan (căpitan în 1986, colonel „plin" în 1990), Lixandru Mihail (idem), Drumeza Victor (idem), foştii secretari de partid Vasiliu sau Şoşu George (azi, colonel şi, respectiv, maior, responsabili cu educaţia... patriotică a tinerilor militari) sînt numai cîţiva dintre cei care îşi începeau „ziua de lucru" cu împărţitul pedepselor, cu înjurarea şi pălmuirea subordonaţilor sau cu trimiterea lor în coloniile de muncă. Sînt numai cîţiva dintre cei care vegheau la „încazarmarea" cadrelor, la aplicarea strictă a regulamentelor militare ce fixau „dreptul legal" al ofiţerului sau subofiţerului de a-şi vedea familia o singură dată într-un răstimp de 45 de zile, sînt numai cîţiva dintre aceia care supravegheau celebrele curăţenii de pe şantiere, din ajunul vizitelor protocolare, cînd armata se transforma într-o instituţie de măturători. Aceşti carierişti cruzi au început să strîngă în jurul gîtului subofiţerilor şi ofiţerilor inferiori laţul sugrumător al unor măsuri speciale, hotărîri, O.G.-uri şi O.C.-uri al căror număr nu-l mai ştia nimeni, confirmînd faptul că o armată cu o sută de mii de legi este o armată fără de lege, căzută la cheremul oricui vrea s-o comande. Mînuind cu abilitate textele jurămintelor militare, aceşti indivizi, bine înscăunaţi în funcţiile lor (şi ieri, ca şi azi), au angrenat oştirea ţării în executarea unor sarcini degradante, străine de menirea ei.

Rupţi de familiile lor, sute, mii de ofiţeri şi subofiţeri au eşuat în divorţuri şi despărţiri, din cauza programelor de lucru inumane, mii de copii au rămas fără taţi. Străluciţi absolvenţi ai instituţiilor militare, tanchişti, aviatori, artilerişti, marinari, piloţi de vînătoare şi bombardament au fost folosiţi ani de zile ca salahori, trimişi la „cursuri de şantierişti", deprofesionalizaţi. Pregătiţi să meargă, atunci cînd ţara le-o va cere, „la victorie sau la moarte", mulţi au sfîrşit în mod nedemn, căzuţi de pe schele, acoperiţi de straturi de pămînt surpat, înecaţi în bazine, striviţi de roţile camioanelor. Mulţi dintre ei s-au sinucis sau au fost trecuţi în rezervă, victime ale capriciilor unor colonei zeloşi sau ale unor generali şi miniştri (ai apărării) fanatici. A trece în rezervă un locotenent de tancuri sau un tînăr pilot de vînătoare sau bombardament, formaţi cu cheltuieli uriaşe, ofiţeri cu care s-ar fi mîndrit orice armată era o dovadă de putere şi o excelentă metodă de intimidare!

Am scris această carte pentru ca toate acestea să fie cunoscute, pentru ca mitul „secretului militar" să nu mai dea azil ignoranței, făcînd din instituția militară un paravan înapoia căruia o mînă de oligarhi înfiretați să facă ce vor la adăpostul gradului și puterii. Dacă n-aș fi scris ceea ce am scris, n-aș fi fost un bun român. Cineva spunea odată că omul va avea vîrsta cunoașterii sale.

În lupta împotriva totalitarismului, minciunii și feloniei, în lupta împotriva imposturii și micimii sufletești, cartea a rămas aliatul cel mai credincios. Lumina cuvintelor ne scaldă și ne purifică ființa. Nici o carte nu s-a scris cu gîndul la trecut, ci la viitor. Nici eu n-am scris aceste pagini privind în urmă...

ianuarie 1989 – 30 iunie 1991, București

Partea întîi

„Cetăţenii Republicii Socialiste România au dreptul la odihnă. Dreptul la odihnă este garantat celor ce muncesc prin stabilirea duratei maxime a zilei de muncă la 8 (opt) ore... În sectoarele de muncă grea şi foarte grea, durata zilei de muncă este redusă sub opt ore."

(Constituţia Republicii Socialiste România, 1986)

Clădirea care se înalţă în faţa noastră este uriaşă, uluitoare, unică. Dar nu ne mai impresionează. Ne-am obişnuit cu ea ca ocnaşii cu puşcăria sau ca marinarii cu nava plecată din port de o veşnicie. Sîntem aici pentru totdeauna. Nici timpul nu mai poate scăpa de aici. O lume delimitată, la 300 de metri mai încolo, de linia gardului de tablă, păzit de soldaţi înarmaţi. Un perimetru al muncii strivitoare, care anulează timpul şi spaţiul, li se substituie, devenind el însuşi un univers. Pentru noi, în afara muncii nu mai există nimic.

Scot caietul albastru cu scoarţe tari şi încep apelul:

— Soldat Gaşpar Dominică!...

— Prezent!

— Soldat Lupoaia Ilie...

— Prezent!

— Soldat...

— Prezent!... Prezent!... Prezent!...

Tot mai multe subunităţi încep să apară din „casă". O pulbere groasă se ridică leneş de sub bocancii sparţi ori de sub roţile maşinilor. E ciment amestecat cu praf de piatră. Face şi el parte din viaţa noastră. Îl respirăm, îl mestecăm, nici măcar nu-i mai simţim gustul. Îmi continui, imperturbabil, apelul:

— Soldat Rotaru Eduard...
— Prezent!
— Soldat...
— Prezent!... Prezent!... Prezent!...
— Soldat Diaconu Vasile...
Tăcere. Privesc pe deasupra caietului şi ridic tonul:
— Soldat Diaconu Vasile!
— Ordonaţi!
— De ce nu eşti atent, soldat Diaconu?... Cîţi ani ai?
— Patruzeci şi şase, să trăiţi!
— Te rog să fii mai atent!
— Am înţeles...
— Soldat Ghica... Florea... Avrămescu...
— Prezent!... Prezent!... Prezent!...
Apelul curge mai departe, monoton, searbăd.
— Pluton, v-aliniaţi! Întoarce capul spre dreapta şi ţine alinierea, soldat! Aşa! Pluton, drepţi!...
Rap!
— Pluton, la staan-ga!
Rap, rap!
— Pluton, înainte, marş!
Rap-rap... Rap-rap... Rap-rap...

Asemeni unui miriapod gigantic, coloana se pune în mişcare. Este ora nouăsprezece, programul de lucru a luat sfîrşit. E iulie, încă nu s-a întunecat. Trebuie să ne îndreptăm, repede, spre sălile de mese. Aici, la Casa Republicii, muncesc peste 20 000 de soldaţi, concentraţi şi în termen. Toţi mănîncă la cîteva cantine. Dacă întîrzii, plutonul trebuie să stea o groază la coadă, oamenii devin irascibili şi îşi manifestă făţiş nemulţumirea (mai ales dacă sînt rezervişti, cum sînt cei din plutonul meu). Dacă te grăbeşti, rişti să dai nas în nas cu echipa de stat-major trimisă de comandant să supravegheze modul cum „se începe" lucrul. O întîlnire cu generalul Bogdan poate duce la trecerea în rezervă a cadrului militar vinovat de... N-are importanţă de ce: vinovat şi gata!

Îmi consult cu îngrijorare ceasul. Coloanele lungi de soldaţi concentraţi încep să se înmulţească. Ofiţerii gesticulează ner-

voşi (de fapt, e singurul „însemn" după care îi poţi recunoaşte, în rest poartă aceleaşi uniforme rupte şi aceleaşi căşti cu care sînt echipaţi soldaţii).

— Gaşpar!

— Ordonaţi!

— Spune-le celor din spate să nu se rupă de coloană! Ţineţi aproape! Şi cînd vă ordon să staţi, staţi!

Praful se ridică valuri-valuri şi se lipeşte de bluzele decolorate, ude de transpiraţie.

Cu toate că e şapte şi un sfert, pămîntul dogoreşte ca un cuptor, o căldură năucitoare ne striveşte căştile direct pe creier. Un camion trece pe lîngă noi, ridicînd un uragan. Praful scrîşneşte între dinţi, ne sufocă, ne orbeşte. Blestemată pulbere, parcă ar fi vie! Prin valul gros de praf ghicesc undeva, înainte, silueta unui maior. Instinctiv, urlu:

— Staai! V-aliniaţi!

Înapoia coloanei se stîrneşte o învălmăşeală de parcă s-ar fi ciocnit două trenuri. Se aud înjurături. Nu se mai vede nimic. Deodată, lîngă mine apare maiorul. Are chipul schimonosit de furie, gura strîmbă i se cască scuipînd cuvintele:

— Ce, ce p...da mamei voastre aţi plecat mai devreme, bă? Cine v-a dat ordin?

Agită un carnet în mînă. Se apleacă spre mine cu ură:

— Bă, voi nu vă-nvăţaţi minte decît cu arest! Spune, cum te cheamă? Nu eşti la prima abatere! Hai, zi!...

Parcă primesc un pumn în plex. Îmi vine să vomit.

Mă salvează inginerul şef (colonelul Blădulescu), apărut la vreo zece metri mai încolo:

— Tovarăşe Mihail! Tovarăşe maior Lixandru Mihail... Veniţi puţin!...

Maiorul mă lăsă în plata Domnului şi se îndreptă către cel care îl strigase. Soldaţii înjură cu glas scăzut.

— Lasă vorba, soldat!

Pericolul se îndepărtează. Încet, coloana se pune în mişcare. Poziţia plutonului meu e destul de bună. După aproape doi kilometri de marş ajungem la sălile de mese. Clădirea a aparţinut odinioară I.E.F.S.-ului. Acum e a lagărului Uranus, care a trans-

format-o în cazarmă. Sus sînt dormitoarele, jos sînt sălile de mese. Şi în capăt, către stradă, comandamentul.

Mă uit la militarii din plutonul meu. Trec prin faţa ghişeului şi-şi primesc, pe tăvi de plastic, murdare şi ciobite, porţia mizeră — masa de seară! Se aşază şi mănîncă tăcuţi. Seara nu mai au putere nici să vorbească. Le privesc chipurile obosite, feţele nerase, murdare, mîinile nespălate... Îmi iau, la rîndul meu, porţia şi trec la masă. Mănînc... E ora opt seara şi zarva s-a potolit. Coada la ghişeu e pe sfîrşite. Mă ridic, duc tava la punctul de debarasare, apoi urc la dormitoare, încăperile cu paturi suprapuse înghesuite unele într-altele. Aerul e irespirabil. Apa nu curge (clădirea e în curs de demolare), iar grupul social pare un mic infern: nu se intră acolo decît cu cizmele. În capătul holului, ofiţerii fumează. Cîţiva se spală pe mîini cu spirt medicinal. Mă spăl şi eu. Am fost avertizaţi, de nenumărate ori, că e „pericol" de holeră şi dizenterie. Mă duc la locotenentul-major Pascal şi-i cer permisiunea să plec acasă. Mi se aprobă. Cobor scările. Tai de-a dreptul prin şantier, către piaţă, spre metrou. Este ora opt şi jumătate. O oboseală de plumb mi se lasă în picioare. Peste o oră o să fiu acasă. Şi o să dorm... Exact cît se doarme într-un lagăr: şase ore, pînă la 4 dimineaţa, cînd mă voi trezi, mă voi îmbrăca în grabă şi voi alerga să prind primul tramvai către Vitan, unde trebuie să fiu prezent şi să particip „activ" la „deşteptarea" plutonului. Să lipseşti de la această activitate este sinonim cu un sacrilegiu. De fapt, nici nu mă gîndesc la aşa ceva...

Ajung în faţa apartamentului. E tîrziu, n-are rost să sun. Deschid uşa cu gesturi automate. Mă dezbrac, mă descalţ. În sfîrşit, acasă! Nu-mi e foame, am mîncat... Copiii dorm în camera lor. Soţia a adormit chircită în faţa televizorului. M-a aşteptat... Îi privesc somnul chinuit, somn care n-a fost dorit, dar de care n-a mai putut, în cele din urmă, să se apere... O iau în braţe, ca pe un copil, şi o aşez pe pat. Suspină şi mă cuprinde pe după gît. Se trezeşte o clipă, şopteşte: „Ai mîncarea în cuptor... am plătit lumina şi întreţinerea... noapte bună" şi adoarme din nou, răpusă.

O privesc. Femeia aceasta mi-a făcut doi copii, am iubit-o, o iubesc, este femeia mea, şi totuşi nu am stat într-adevăr împreună decît un singur an: în anul căsătoriei. Cît am fost în şcoala militară m-am întîlnit cu ea doar de cîteva ori. Apoi, ca ofiţer...

Nu vreau să mă mai gîndesc! O minciună îngrozitoare ne-a despărţit vieţile, a tocit sentimentele din inima mea! O minciună sfruntată, de un cinism îngrozitor: „OFIŢERUL NU ARE VIAŢĂ PERSONALĂ. EL E PREZENT LA DATORIE 24 DE ORE DIN 24..."

Să stea în unitate de dimineaţă pînă seara — iată meritul unui adevărat ofiţer! Să uite că familia îi duce lipsa, că poate copiii vor să se joace cu el, că nevasta îl doreşte — iată obligaţia adevăratului ofiţer comunist! Şi, peste toate, suprema calitate: să fie un sclav modern, lipsit de gîndire şi de orice putere de decizie.

Brusc, lumina se stinge. Apartamentul, cufundat în beznă, pare pustiu. Mă duc, bîjbîind, şi iau de la bucătărie cutia cu chibrituri... Aprind lampa cu gaz şi o pun pe birou. Este ora 23. 00 cînd trag din sertar caietul şi cartea... Repet... Măcar atît... să repet, să nu uit ce ştiu... Ce ştiam...

Într-o zi... într-o zi voi fi, poate, student...

Deodată, sar brusc în picioare: îmi dau seama că am adormit cu capul pe masă, îmbrăcat. Mă reped la baie să mă spăl. Apa rece (nu curge decît apa rece) reuşeşte să mă trezească. Am în gură un gust amar. Dumnezeule, am întîrziat! Îmi vîr picioarele în pantofi şi privesc îngrozit spre ferestrele negre. Apuc geanta din mers. Pe scara blocului e întuneric, mă poticnesc, mă lovesc, dar n-am timp de pierdut. Ajung afară. Sînt la marginea oraşului. Noaptea e albastră. Privesc ceasul cu cadran fosforescent: patru şi zece minute. Departe, apare primul tramvai. Mă arunc în el. Sînt singurul călător...

Şi totuşi, ar trebui să fiu fericit. Cîţi dintre colegii mei de suferinţă îşi au familiile aici? Dar şi această fericire este o minciună — de fapt, viaţa mea nu e cu nimic mai bună decît a celor care au familiile departe. Nu e decît un motiv de dezbinare, o metodă folosită cu dibăcie ca să ne duşmănim unii pe alţii. Tramvaiul opreşte scrîşnind. Cobor. Sînt în cartierul Vitan, unul din „oraşele-dormitor" ale lagărului. Noaptea începe să se subţieze, culoarea neagră a beznei bate spre cenuşiu. În spatele meu şi pe celălalt trotuar se aud paşi grăbiţi. Sînt cadre militare, „bu-

cureştenii" care vin la cazarmă. Nu am putere să întorc capul. Sînt ca mahmur, parcă aş fi băut toată noaptea. Merg pe jos de o jumătate de oră. Vîntul de dimineaţă aduce pînă la mine un miros slab de tutun...

La porţile „cazărmii" şi în preajma blocurilor-dormitor aşteaptă la datorie cîţiva ofiţeri din statul major, personalul de serviciu al unităţii, soldaţi în termen şi concentraţi. Umbrele acestea au o misiune precisă: nu să rezolve vreuna dintre numeroasele probleme cu care se confruntă oamenii, ci să pîndească. Să-i pîndească pe alţii sau să se pîndească reciproc. Principala datorie a ofiţerului de serviciu e să noteze pe furiş în carneţel şi să-i pîrască „şefului" pe toţi comandanţii de plutoane care întîrzie ori scapă vreo vorbă mai... altfel. Mulţi dintre aceşti indivizi sînt de tot rîsul, s-au deconspirat de mult şi-i ştie toată lumea ca pe nişte cai breji (cazul maiorului Vînătu, de exemplu), dar asta nu-i împiedică să fie cinici şi cruzi.

În faţa mea apare o momîie. Un punct roşu de jar, un val de fum acru de tutun: „Cum te cheamă, bă? " „Locotenent Pora"... Aruncă mucul de ţigară şi scoate ceva alb din buzunar. Un carneţel. Trec mai departe. M-a notat... Intru în bloc, sui scara de beton. Neoanele din plafoane aruncă o lumină galbenă, tristă. Plantonul doarme. Ce-i poţi cere unui om de cincizeci de ani care a muncit o zi întreagă? Serviciul de planton e şi el o minciună: aici nu e armată, aici e o puşcărie unde nimeni n-are ce păzi. „Regulamentul militar"... Care regulament? Aici nu există, nu mai există un regulament de ani şi ani. Aici sînt mii de regulamente. În fiecare zi se schimbă. Şi toate mint! Unele mint că se ocupă cu protecţia muncii, altele mint că sînt animate de grija faţă de om, altele mint că... Dar ce nu mint regulamentele! Ce să păzeşti aici ca planton? Nu există arme, nu există muniţie, nu există documente, nu există nimic. Concentraţii sau soldaţii se zăvorăsc pe dinăuntru, de nu poţi şti nici dacă izbucneşte un incendiu. Ce poţi păzi aici? Nimic. Plantoanele, însă, întăresc impresia că aici, în aceste blocuri, *e ceva...armată*. Santinelele şi garda care păzeşte jos, la intrarea în bloc, sînt elemente înscrise permanent pe agenda secretarului de partid pe unitate. Adunarea de dimineaţă la care să nu se critice plantonul de noapte şi garda nu mai e adunare.

Undeva, jos, se izbeşte o uşă şi un glas urlă fioros: „DEŞTEPTAREA! ". Apoi începe foşgăiala. Încet, încet, uşile se crapă. O duhoare groaznică răzbate din camere, concentraţi de toate vîrstele, de la tînărul care abia şi-a terminat armata pînă la bătrînul aflat în pragul pensionării ies pe hol, tîrşiindu-şi picioarele. Se aude urina curgînd în grupurile sociale. Unii, adormiţi, alunecă pe ciment în băltoacele groase lăsate de cei care s-au îmbătat în cursul nopţii şi care au reuşit, totuşi, să ajungă pînă aici. Mulţi au vomitat în camere. O mizerie cruntă domneşte în încăperi. Izmene mozolite şi ciorapi cenuşii atîrnă pe sforile agăţate de tavan. Într-un pat, cineva continuă să doarmă. Îi trag pătura de pe cap şi-l apuc de umăr. Dar omul e mort. Se mai întîmplă... Fac semn sergentului de serviciu să-l anunţe pe comandantul batalionului. Un plutonier înalt, cu mustăţi şi cu plete impunătoare se răsteşte la un tînăr locotenent, cerîndu-i autoritar să părăsească sectorul „companiei *lui*"... Locotenentul cască ochii mari, chipul i se face alb ca varul. Mă reped şi-l trag repede deoparte.

— Cine... cine e ăsta?... întreabă locotenentul, sufocat de indignare.

— Nu fi prost! Eşti nou aici, mai ai de învăţat. Ăsta-i plutonierul Ilovam, informator al comandantului, un om periculos.

— Bine, dar eu sînt ofiţer!

— Scoate-ţi asta din cap! Aici nu eşti nimc, iar dacă nu vrei să pricepi asta, bobocule, eşti pierdut! îi şuier eu în ureche şi cobor în grabă scările.

Pe platoul improvizat, o mulţime imensă de subunităţi aliniate fac apelul. Şirurile de soldaţi în uniforme murdare şi rupte, cu căşti de constructori pe cap, tuşesc şi se leagănă pe picioare. Mi-am găsit compania. În stradă ne aşteaptă autobuzele, cu motoarele mergînd.

Mă întorc spre pluton:

— Pluton, v-aliniaţi! Drepţi! Înaintee, marş! Puneţi-vă căştile pe cap! Şi nu uitaţi lingurile! ...

Ordinea se păstrează cîteva zeci de metri. Apoi, brusc, toată lumea o rupe la fugă spre autobuze. Primii care pleacă sînt primii care ajung la masă (micul dejun se serveşte pe şantier). Dar şi pînă să ajungi la masă, tot e ceva să prinzi un loc în autobuz.

Fiindcă autobuzele sînt tot timpul în număr insuficient. De aici fuga asta disperată, îmbrîncelile...

După ce ne-am înghesuit în autobuze şi în camioanele cu prelată, maşinile se pun, greoaie, în mişcare, ducîndu-ne către şantier. Mai bine zis, către sălile de mese, amenajate în anexele fostului stadion de lîngă Casa Republicii. Se formează cozi imense. Cadrele mănîncă o dată cu militarii din subordine. Ciudat mod de a lua masa — nu ostăşesc, nu cazon, ci degradant, aproape animalic! Aşezaţi umăr la umăr, cot la cot, înghesuiţi în spaţiul strîmt al sălilor, mîncăm ca nişte vite rînduite în faţa ieslelor. Fără gînduri, fără plăcere, fără dezgust, fără scop. Mîncăm ca să mîncăm...

După masa de dimineaţă se trece la o nouă adunare şi la al doilea apel, care are loc în jurul orei 6.30. În cursul zilei vor mai fi adunări: la 12.00, înainte de masa de prînz, la 13.00, după masa de prînz, la 19.00, înainte de masa de seară şi la ora 21.00, apelul la pat... În total, şase adunări. Comandanţii de plutoane şi companii mai trebuie să-şi „semnaleze" prezenţa prin cîteva „miniadunări", separate: la ora 5.00 dimineaţa, la dormitoare, la 5.30, la îmbarcarea subunităţilor în mijloacele de transport (înainte de asta, bineînţeles, încă o dată la apelul subunităţilor), după servitul mesei de dimineaţă, de două ori la prînz şi de două ori seara, ca să nu mai vorbim de adunările dintre adunări, una a comandanţilor de plutoane şi companii, dimineaţa la ora 9, şi după-amiaza, la orele 16.00, amîndouă obligatorii, pentru a discuta... prezenţa la program şi pedepsele aplicate celor care lipsesc. O zi pe săptămînă, de obicei joia, se face adunarea generală a cadrelor unităţii. Adunarea asta poate dura pînă la patru ore. Periodic, se execută în cazărmi „apelul general", cînd „se înnumără bob cu bob" soldaţii şi cadrele. Apelul general se anunţă din vreme şi durează cam o oră (ora dinaintea stingerii). Cu de la sine putere, comandantul poate ordona oricînd o adunare. Aşadar, un comandant de pluton sau de companie participă zilnic la... zece-unsprezece adunări, făcînd apelul sau răspunzînd la apel. Sînt, însă, şi zile mai „pline", cu paisprezece-cincisprezece adunări...

La şapte fără un sfert, „apelul matinal" s-a încheiat. Îmi încolonez plutonul şi încep să urc „dealul plîngerii", o coastă

surpată pe jumătate, păstrînd printr-o minune nişte trepte de piatră, vara acoperite de un strat gros de praf, toamna şi primăvara de noroi. Pe platoul imens din vîrful dealului tronează CASA. Înşiraţi pe traseu, ca păsările pe sîrmă, ofiţerii din statul major (şi nu rareori însuşi comandantul unităţii) dau din mîini, se agită, observă, notează în carneţele, numără, înjură, atenţionează, scuipă, se scarpină sub şapcă, ba chiar... stau tăcuţi cu mîinile la spate.

Plutonul meu e risipit pe la punctele de lucru. O clipă, mă opresc sus, pe una din schelele exterioare. Oraşul se desfăşoară la picioarele mele. Bulevardul nou, terminat în proporţie de 70 la sută, taie întregul centru cu coloana lui dreaptă de fîntîni arteziene. Ministerele şi blocurile se înfăţişează ca un joc de cuburi. Departe, se distinge silueta Intercontinentalului. Privită de la înălţime, priveliştea nu e lipsită de măreţie.

Cobor scările. Sînt în corpul B. Încăperile sînt, ca peste tot, enorme, cu zidurile groase, încă netencuite, lucrate în cărămidă specială, cărămidă cu găuri, tare, care plesneşte în ţăndări, ca porţelanul, atunci cînd e spartă. Zidarii îi spun „cărămidă boierească". E roşie ca sîngele şi nu are nici un defect.

Peste tot, schele de lemn şi podine mînjite cu var şi tencuială, saci sparţi de ciment sau ipsos. Nimic nu e terminat şi interioarele seamănă cu nişte peşteri imense; hăuri nesfîrşite şi negre se cască în puţurile viitoarelor lifturi. În lipsa treptelor, scările sînt urcate şi coborîte sprijinind piciorul de scîndurile bătute, transversal, direct în beton. Din loc în loc, din ziduri ies afară mustăţi de fier, groase ca degetul, al căror singur rost pare a fi acela de a-l răni pe trecătorul neatent. Traversez mai multe camere. Uneori întîlnesc pe cineva, alteori — nu. În încăperi, ici şi colo, se mai lucrează. În unele locuri domneşte o adevărată beznă, aerul stătut şi umed te izbeşte în faţă, încărcat cu un miros insuportabil de urină şi excremente. Şobolani uriaşi, singuri sau în grupuri, îmi taie tot timpul calea, fără se se sinchisească.

În apropierea scării principale, la cota +29, mă ciocnesc cu doi militari. Unul este Gaşpar:

— Tov' l'ent, vine şeful de brigadă cu încă doi...

— Bine, mergeţi la treaba voastră! Aţi terminat la schele?

— Nu, mai avem!

— Daţi-i bătaie...

Privesc în urma lor. Am oamenii răspîndiţi peste tot, lucrează la toate cotele, în echipe mixte, alături de civili. După vreun minut îi zăresc urcînd pe inginerul Mădureanu, şeful Brigăzii 2 Teatrul Naţional, pe „arhitectul" Popoviciu şi pe inginerul Pascan, un vlăjgan înalt, bine croit, dar cam sărac cu duhul (se zvoneşte că ar cam fi legat de... Secu). Inginerul Mădureanu e prea important ca să-şi piardă vremea cu noi, ofiţerii sau subofiţerii. Comandanţii de plutoane şi companii sînt în ochii lui nişte gunoaie. Ceilalţi doi, în schimb, catadicsesc să mă bage în seamă:

— Ia spune, bă, unde-ţi sînt oamenii?

— Dom' inginer...

Chipul roşu şi gras al lui Popoviciu devine livid:

— Ascultă, bă, dacă ai băut, eu te trezesc cît ai zice peşte! Ţi-am mai spus că eu sînt arhitect, nu inginer!

— Lasă-l, dom'le, intervine Pascan, mai bine să ne spună unde-i sînt oamenii. Ce eşti, mă?

— Locotenent.

— De fapt... locotenent, general, sergent, pe noi nu ne interesează. Tot un drac. Fă bine şi arată-ne cît ţi-au lucrat oamenii!

O iau înainte. Undeva, în camera a doua pe dreapta, un grup de sudori lucrează la tavane. Înăuntru e un fum înecăcios, albastru, care joacă în rotocoale în lumina slabă. Cei doi sînt nemulţumiţi. Primul începe Pascan:

— Bă, mîncaţi pîinea partidului degeaba...

Punîndu-şi mîinile în şolduri, izbucneşte şi arhitectul Popoviciu:

— Bă, eu nu înţeleg, dom'le! Ce dracu' faceţi voi aicea cu soldaţii ăştia? Dom'le, chiar aşa de... de grei de cap sînteţi? De ce nu-i supravegheaţi, domnule? Nu vedeţi că lucrează aiurea? Nu, zău, Pascane, hai, dom'le, la Bogdan să-i spunem că sînt ofiţeri care pur şi simplu nu vor să facă treabă, dom'le...

— Sînt proşti, bă, îţi spun eu! Ăştia nu ştiu altceva decît să comande „la stînga" şi „la dreapta".

Apoi întorcîndu-se către mine:

— Bă, fii atent aici: dacă nu-i daţi bătaie cu schelele la cota 18 şi cu sudarea tavanelor, vă ia mama dracului pe toţi! Să fie

clar! Luna trecută ştiţi că abia v-am scos la indice 1. Iar dacă nu eşti în stare, du-te, neică, şi caută-ţi de lucru în altă parte... ştiu eu... dă cu mătura, fă altceva...

— Am dat şi cu mătura, dom'le inginer! i-o întorc eu cu jumătate de gură.

— Foarte bine! Asta nu-i rău deloc, nu-ţi cade nici un galon de pe umeri.

— Dom'le inginer, vreau să...

— Scurt, că n-avem timp! Dacă vrei învoire în oraş, cere-i maistrului, la el eşti repartizat: el ţi-e şef, el ţi-e mamă, el ţi-e tată...

— Nu, nu asta... Voiam să vă cer permisiunea să merg după materiale. Ne mai trebuie căşti şi palmare pentru fierari. Şi roabe şi lopeţi pentru zidari.

— Şi ce, să ţi le aduc eu? Hai, că asta-i bună! ...

Popoviciu nechează scurt, batjocoritor.

— Nu, dar îmi trebuie patru oameni...

— Unul singur ţi-ajunge, zice arhitectul. Şi ăla e prea mult, de fapt, materialele ar trebui să le cari tu... Eu nu mai înţeleg, dom'le, nimic! Pascane, ţi-aduci aminte, mă, ce comandanţi de plutoane aveam înainte? Ăia nu cereau nimica, dom'le, singuri făceau totul. Am întîlnit odată un... mă rog, un şăpcălău de-ăştia (eu nu prea le am pe-astea cu gradele), căra, al dracului, în spinare vreo sută de centuri de siguranţă, de-alea mari... Şi nu se mai plîngea, ca ăştia...

— Ăia mestecau şi-n varniţe, bă, ţin minte, nu se uitau că erau căpitani sau plutonieri, se dezbrăca de salopete şi punea mîna, tată, pe cazma...

— Ei, învăţase şi ei la noi ce e munca şi respectul...

— Bă... locotenentule! Valea la oameni...

— Aş vrea să vă mai spun ceva...

Popoviciu nechează din nou, scurt:

— Ţi-am spus, eu, Pascane, că dacă te întinzi cu ăştia n-o mai scoţi la capăt? Dom'le, cu ofiţerul trebuie să fii scurt, altfel se lipeşte de tine ca c...l de izmene.

Apoi, către mine:

— Maestre, la muncă şi lasă chiulul! Şi vezi că treaba merge cam încet! ...

Salut umil şi mă retrag către schele. Sînt ofiţer de tancuri, absolvent al unui institut militar. Am gradul de locotenent... Dar mai sînt, oare, locotenent? Mai sînt, oare, ofiţer?

Valuri, valuri, oamenii ies din găurile întunecoase ale puţurilor de lift, se revarsă prin spărturile zidurilor cu un vuiet de rîu scăpat din zăgaz. O pulbere înecăcioasă pluteşte în întunericul alburiu. Sînt luat pe sus de mulţime, împins în pereţi, înălţat pentru o clipă deasupra mării de căşti care lucesc ca nişte pete albe în umbră. Simt lipindu-se de trupul meu trupuri asudate, încinse cu centuri aspre de cînepă. În înghesuiala cumplită simt că mi se taie respiraţia. Sînt sute, mii, zeci de mii de soldaţi. Cineva urlă în depărtare un ordin, coada unui ciocan de zidărie îmi pătrunde în stomac şi icnesc scurt. Piciorul drept mi se loveşte de ceva dur, dar nu pot să văd de ce, stele verzi îmi joacă în faţa ochilor.

Plutonul meu a rămas undeva în spate. Strîng la piept carnetul albastru cu ordinea de bătaie şi încerc să mă orientez. Izbucnesc fluierături ascuţite amestecate cu huiduieli. Şi mulţimea curge mereu înainte, fără oprire. O sîrmă groasă îmi agaţă epoletul stîng şi mi-l smulge cu totul de pe umăr.

Sîntem încă în interiorul „casei". Programul de lucru s-a terminat. Acum ne îndreptăm către ieşire. Am trecut prin corpurile B şi C, străbatem holul imens şi ajungem, în sfîrşit, în sala „Unirea", unde ne oprim. Un vuiet asurzitor face aerul să vibreze sub plafoanele gigantice. Undeva, în spatele meu, cineva mă strigă:

— Tovarăşe locotenent!

E Bacriu. Cu ultimele puteri mă agăţ de o bară metalică. Sînt lîngă o coloană înaltă de beton de care presiunea formidabilă a masei de oameni mă apasă cu o putere zdrobitoare. Trag tare de bară. Simt că trupul mi se rupe în bucăţi, dar reuşesc să mă înalţ cu vreo 20 de centimetri deasupra celorlalţi.

— Unde eşti, Bacriule?

— Aici sîntem, dom'le locotenent! Sîntem toţi aici!

Da, sînt în apropiere, strînşi grămadă, au reuşit să păstreze omogenitatea plutonului. Priveliştea care mi se înfăţişează e fascinantă. Sînt cîteva mii de militari adunaţi într-un fel de amfiteatru ciclopic, ale cărui singure podoabe sînt stîlpii groşi de beton.

Oameni de toate vîrstele stau înghesuiţi unii într-alţii, ca sardelele într-o cutie. Sînt îmbrăcaţi în salopete kaki şi au pe cap căşti albe, galbene sau negre (portul căştii e obligatoriu pe şantier). Un bec atîrnat undeva, sus, aruncă o lumină murdară. Afară s-a lăsat noaptea şi plouă. Un clocot furios urcă şi coboară între zidurile de neclintit. Cineva strigă departe, către ieşire: „Tovarăşi!... Tovarăşi!..." Un „huooo!" unanim se ridică din mulţime. Oamenii întind gîtul ca să înghită o gură de aer, unii îşi şterg sudoarea de pe frunte cu mînecile murdare ale salopetelor, cei mai mulţi, însă, nu reuşesc să-şi elibereze braţele ca să o facă şi rămîn striviţi, răbdînd cu stoicism. Un nou „Tovarăşi!" şi un nou „huooo!" prelung se rostogoleşte ca un tunet pe sub bolţile largi. Ieşirea e blocată, porţile înalte de tablă, care ţin loc de uşă, sînt zăvorîte şi păzite de cîţiva ofiţeri superiori: colonelul-inginer Blădulescu, un bătrîn care nu ştiu de ce nu iese la pensie, căpitanul Chiriţoiu Mircea, locotenenţi-coloneii Firoiu şi Enache, nelipsitul maior Lixandru Mihail, ofiţerul cel mai zelos din statul major al unităţii, şi alţii.

— ATENŢIUNE! ATENŢIUNE!

Încet-încet, tălăzuirea mării de oameni se potoleşte.

— Atenţiune! , se repetă comanda, NU IESE NIMENI AFARĂ ÎNAINTE DE 19.30! ORDINUL GENERALULUI!...

Liniştea cu greu înfiripată explodează. Izbucnesc iar fluierături, înjurături şi huiduieli. „E şi jumate" strigă mii de piepturi.

Privesc ceasul. E trecut de 19.30. O dată cu mine, sute, mii de perechi de ochi urmăresc cadranele ceasurilor.

— ATENŢIUNE!

A vorbit căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid. Se face din nou linişte.

— Plutoanele ies în ordine, pe trei rînduri, cu şefii de echipă în capul rîndurilor şi comandanţii de plutoane în frunte! Plutonul care nu are comandant va fi oprit. Se păstrează cadenţa pe timpul deplasării la sălile de mese, nimeni nu părăseşte formaţia. Prin faţa tovarăşului general-colonel inginer Bogdan se bate pas de defilare şi se acordă onorul.

Un urlet general clatină pereţii. Porţile au început să se mişte. Presiunea e formidabilă. Ofiţerii şi subofiţerii se luptă din răsputeri să ţină în ordine cele cîteva mii de militari care vor să

ajungă cît mai repede afară. În sfîrşit, porţile s-au deschis. Primele subunităţi se revarsă pe uşa largă. Între intrarea în „casă" şi platou este o rîpă adîncă şi largă, săpată de buldozere, peste care este aruncat un pod de lemn. Mii de picioare încălţate cu bocanci ţintuiţi bubuie pe scîndurile transversale. Uneori mă trezesc în puterea nopţii cu timpanul vibrîndu-mi încă sub impactul miilor de perechi de bocanci care tropotesc la nesfîrşit pe o punte. Un coşmar real care mă urmăreşte şi noaptea... în somn.

Subunităţile trec mereu, una după alta. Plouă dintr-un cer întunecat, mascat de întunericul nopţii, plouă mărunt şi rece, ploaie duşmănoasă de toamnă. În stînga mea, un soldat în vîrstă alunecă pe scîndura udă şi cade icnind. Se ridică înjurînd, ajutat de vecinii care se grăbesc să-l susţină, ca să nu fie călcat în picioare în bezna care domneşte în jur. Bate un vînt tăios şi nu e un bec aprins, nicăieri. Întuneric, vînt, ploaie şi... gropi, mii de gropi în care rişti să cazi, rupîndu-ţi un picior, o mînă sau gîtul.

Bocancii clefăie în noroi, cînd plouă şantierul e înecat în noroi, un noroi de sfîrşit de lume, iar acum e toamnă şi plouă.

— Ţine-alinierea!... Stîngul!... Stîngul!... Stîng, drept...

Picăturile de ploaie răpăie pe cască, apa îmi pătrunde prin bluza subţire pînă la piele, o simt curgîndu-mi rece de-a lungul şirei spinării. Bocancii se înfundă în noroi pînă la şireturi. Bocanci, acelaşi bocanc multiplicat în mii, în zeci de mii de exemplare frămîntă spaţiul şantierului.

— Ţine-alinierea, soldat! Ţine-aproape! ... Stîngul! ... Stîngul!... Stîng, drept, stîng...

Ploaia cade neîndurătoare, noroiul îmi intră prin bocancii sparţi, ciorapii îmi înoată într-o pastă murdară, totul e ud pe mine.

Şi deodată, „telefonul fără fir" al comandanţilor de pluton îmi trimite un avertisment: „Atenţie!" Uit de toată mizeria. Unde dracu'?... Ce se-aude?... Şi, brusc, o lumină orbitoare sparge întunericul. O „Dacie" cu farurile aprinse staţionează la marginea „drumului", după colţul unei clădiri. Se aud comenzi sacadate: „Sus piciorul!... Pieptul în afară! Generalul, bă, generalul... se uită la noi din maşină..."

— Sus piciorul, soldat, pieptu-nainte!... Stîngu', stîngu'...

Am intrat în bătaia farurilor. Oamenii bat cadenţa, se îm-

proşcă unii pe alţii cu noroi şi privesc spre dreapta, dînd onorul. Înălţător spectacol! Sînt în faţa plutonului. Mai am un pic şi ies din lumină... „Dom'lent, a căzut Lupoaia." La coada plutonului s-a stîrnit îmbulzeală. Sar repede şi-l ridic pe Lupoaia (deh, are 49 de ani). Mă ajută doi militari. Exact în clipa aceea, motorul „Daciei" porneşte şi farurile trec pe faza scurtă. Răsuflu uşurat: generalul n-a observat incidentul.

— Luate-ar Aghiuţă, Lupoaia! Dacă intram la arest din cauza ta?

— Am alunecat pe un bolovan, dom'lent.

— No, apăi ăsta cade şi noaptea din pat, dom'lent! zice Filipişan şi izbucnim în rîs cu toţii.

Mai avem de coborît „dealul plîngerii". Terenul e ud, aşa că o facem ţinîndu-ne de mînă. Departe, jos, mi se pare că disting glasul maiorului Mihail: „Cadenţa, cadenţa! " În urmă cu cîteva luni pretenţia aceasta mi se părea absurdă. Acum m-am obişnuit, aşa că strig în mod reflex: „Ţine-aproape!... Ţine cadenţa!"

Ajungem, în sfîrşit, jos şi intrăm pe terenul fostului stadion. Acum e plin cu barăci ale muncitorilor civili, muncitori care, cu cîteva excepţii, au plecat de mult acasă.

Stadionul musteşte de apă. Pe jos au mai rezistat cîteva fîşii de cauciuc poros de culoare roşie — probabil fosta pistă de alergare. Militarii sînt adunaţi aici pe batalioane, pe companii şi pe subunităţi. Ploaia nu a încetat, dar parcă nu mai este aşa de cîinoasă. Reflectoare puternice luminează vînzoleala aceasta de oameni care tropăie, tuşesc, scuipă, în timp ce comandanţii se luptă să-i alinieze.

În faţă, la vreo cincisprezece metri, cu mîinile la spate, învăluit în mantaua de ploaie, cu gluga trasă pe ochi, nemişcat şi ameninţător, comandantul: colonelul Stancu. Alături de el, ofiţeri din statul major.

— Faceţi apelul cadrelor!

Comanda trece din gură în gură: „Faceţi apelul cadrelor... Faceţi apelul cadrelor..."

Se apropie locotenentul-major Pascal. Ne verifică.

Sîntem toţi.

Se aude din nou vocea comandantului, încremenit în aceeaşi poziţie sumbră:

— Raportaţi imediat, în scris, cadrele absente şi aduceţi foile de hîrtie! Repede!

Ploaia se înteţeşte brusc, ca o rupere de nori, dar nu-mi mai pasă: tot sînt ud ca un burete. Rafalele biciuiesc rîndurile nesfîrşite de militari încremeniţi pe platou.

— Începeţi apelul de seară!

Ordinul comandantului! Comandanţii de batalioane fac şapte paşi înainte şi stînga-mprejur:

— Comandanţii de companie, începeţi apelul de seară!

Comandanţii de companie ies în faţă:

— Comandanţii de plutoane, începeţi apelul de seară!...

Trec în faţa plutonului. Număr oamenii, le citesc numele după caiet, în ordinea de bătaie. Dacă lipseşte vreunul, răspunzător sînt eu.

— Sînt toţi, Pora?

E locotenentul-major Pascal.

— Toţi, tovarăşe locotenent-major!

Se raportează ierarhic militarii absenţi, motivaţi şi nemotivaţi. Silueta comandantului care stă în faţa noastră în mantaua de ploaie, cu gluga trasă pe ochi şi cu mîinile la spate, se mişcă în sfîrşit.

Hotărît lucru, s-a întîmplat ceva! Ni se vor comunica noi ordine. Sau pedepse. Sau ceva de genul ăsta. De fapt, e singurul motiv pentru care ne adunăm. Şi nu e zi să nu ne adunăm! Continentele se pot scufunda, fluviile pot ieşi din matcă, adunarea nu are cum să nu se ţină!

— Atenţiune!

Liniştea devine şi mai apăsătoare, nu se mai aude decît foşnetul ploii. În lumina reflectoarelor de pe stadion, băltoacele parcă fierb. Comandantul, colonelul Stancu, reia:

— În ultimul timp, în unitatea noastră factorul disciplină a

slăbit. Tovarăşul colonel Blădulescu o să vă aducă la cunoştinţă ceva în acest sens. Aveţi cuvîntul!

Colonelul inginer Blădulescu iese în faţă, tîrînd după el o servietă imensă. E un om la vreo 60 de ani, poartă ochelari şi, cîteodată, nu e lipsit de haz. Cu toate acestea, e periculos să glumeşti cu el. E o mare greşeală să faci aşa ceva! ...

— Am să termin repede, ca să nu vă ţin mult, începe colonelul Blădulescu. Cuvintele i se aud înăbuşit, estompate de căderea ploii, venind ca de departe:

— Azi noapte a murit un concentrat... În schimbul de noapte... s-a vărsat cazanul cu smoală peste el şi a ars... era beat şi adormise... Alt concentrat a părăsit şantierul şi a fost strivit de un balot de macara... Era beat şi ăsta. Ţin să vă atrag atenţia că pe şantiere, în ţară, s-au înregistrat cazuri de holeră. Şi la noi au fost găsiţi ieri bolnavi de dizenterie — unul dintre ei era beat!

Rumoare. Căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid, intervine iritat:

— Tovarăşe colonel, n-are importanţă, dom'le, dacă era beat sau nu, ce dracu', ne facem de rîs...

Colonelul Blădulescu îşi duce mîna la ochelari şi se întoarce descumpănit către căpitanul Chiriţoiu:

— Sigur... da... doar aşa, am adus la cunoştinţă...

Apoi reia:

— Toate aceste grave abateri de la regulament...

— Accidente, tovarăşe colonel! îl întrerupe iarăşi Chiriţoiu, nervos.

— ... aceste accidente s-au petrecut din vina comandanţilor de plutoane, care de fapt nu comandă. Este dezinteres şi la companii, că am găsit plotonieri de companii cu magazinele în dezordine.

— Magaziile, tovarăşe colonel! adaugă sec Chiriţoiu.

— Da... asta... magaziile. Cu tovarăşul colonel Stancu am controlat ieri magaziile a doi plotonieri de companii; dezordine totală, nu erau puse echipamentele în ordine. Izmenele erau amestecate cu pufoaicele, cizmele de cauciuc erau în locul bocan-

cilor. Şi mai presus de toate... domnul plotonier bea cafea şi juca table. Atragem atenţia încă o dată că în magaziile plotonierilor de companie trebuie să fie o ordine perfectă... În altă ordine de idei, nimeni nu-şi mai face bocancii cu cremă...

Ploaia cade nemilos peste noi. Stăm şi ascultăm discursul acesta lipsit de noimă. Stăm în ploaie şi ascultăm. Sîntem obosiţi, sîntem în picioare de la patru dimineaţa, este ora opt seara şi colonelul ne pisează cu nimicuri. Barem dacă ar vorbi despre problemele grave cu care ne confruntăm: hrană, cazare, transport, civilii care ne fură munca, păduchii, ploşniţele, dizenteria, lipsa de echipament şi cîte şi mai cîte. Iar noi stăm în ploaie şi ascultăm o peroraţie despre... izmene nepuse la locul lor în magaziile „plotonierilor de compănii", despre ţinuta „necusută" şi bocanci nevăcsuiţi. Şi timpul trece...

Acum ia cuvîntul maiorul Lixandru Mihail, şeful de stat-major. Ne mirăm, fiindcă de obicei nu o face:

— Vreau să vă arăt două cuvinte... în două cuvinte... adică vreau să vă arăt în două cuvinte două probleme...

E înalt de aproape doi metri şi uşor bîlbîit. Gura lui tăiată pieziş îmi aminteşte de un cap de rechin. Pare timorat de faptul că nu poate vorbi şi face eforturi disperate să-şi învingă nu tracul („boşii" de la comandă nu au aşa ceva!), ci neputinţa de a se exprima:

— Tovarăşi ofiţeri... şi subofiţeri, comandanţi de plutoane... Şi de companii... Şi de batalioane (se întoarce către colonelul Stancu, parcă cerîndu-i aprobarea, dar „ţiganul" rămîne încremenit ca o statuie)... fiind în comanda unităţii... şi eu am observat... nereguli! Şi nu-nţeleg (gest brusc, mîini aruncate-n lături) dacă nu-ţi convine ca comandant de pluton... du-te, neică, unde vezi cu ochii, fă-te brutar, paznic, dar dacă vrei să... respectă legile regulamentare, că cînd ai intrat în şcoală ai jurat... Eu atîta am avut de spus şi atrag atenţia asupra... asupra următorului lucru, adică asupra faptului că voi pedepsi aspru abaterile de la regulament... Vă mulţumesc pentru atenţie. Am terminat.

Are cuvîntul comandantul, colonelul Stancu:

— Aşa cum au arătat şi predecesorii... antecuvîntătorii mei,

eu nu vreau să vă ţin mult, mai ales că orele sînt puţintel înaintate. Vreau să vă atrag atenţia asupra necesităţii respectării legilor şi regulamentelor militare. Noi nu trebuie să uităm că sîntem în primul rînd militari şi numai după aceea constructori. Este inadmisibil ca în acest şantier de o importanţă vitală să-şi permită un militar să vină netuns sau cu barbă şi mustăţi. Repet: este inadmisibil. Comandantul de pluton care va avea un astfel de militar va fi exemplar pedepsit. Deja am trimis astăzi la arest doi comandanţi de pluton. Stimaţi tovarăşi, este o lipsă de respect faţă de armată, faţă de acest şantier. Vă întreb: cum este posibil să vii netuns în şantier? Poate o să vă miraţi... ce pune ăsta atîta accent şi ne pisează cu tunsul? Ei bine, stimaţi tovarăşi, pun accent! Şi n-o să trec cu vederea, pentru că aşa începe orice indisciplină: la început cu fapte mărunte care, dacă se acumulează, devin din ce în ce mai grave (ca bulgărele de zăpadă care se rostogoleşte şi devine pînă la urmă mare de te zdrobeşte) şi în cele din urmă duc la accidente grave, poate chiar mortale. Închei, atenţionînd încă o dată pe toată lumea: să nu mai văd militar netuns, neras şi nebărbierit. Acum, fiindcă a sosit deja ora mesei... În ordine, sub directa supraveghere a comandanţilor se trece la servitul mesei şi tot sub comandă la îmbarcare. În cartierul Vitan, după program, adunare cu toate cadrele unităţii! Vă urez poftă bună la masă!

Suita colonelului se întoarce şi dispare printre bărăci. Locotenentul-major Pascal strigă;

— Comandanţii de plutoane, la mine!... Bă, fiţi atenţi... A sosit deja ora mesei... În ordine, sub directa supraveghere a comandanţilor, se trece la servitul mesei şi tot sub comandă, la îmbarcare. În cartierul Vitan, după program, adunare cu toate cadrele unităţii... Executarea!

Ne răspîndim la plutoane. Îl aud alături pe locotenentul Panait adresîndu-se oamenilor săi:

— Fiţi atenţi, a sosit deja ora mesei... În ordine, se trece la servitul...

Simt deodată o furie oarbă. Îmi vine să urlu. Şi chiar urlu:

— Atenţiune! Pluton, v-aliniaţi! Pluton, drepţi! Pluton, la dreapta! Spre sala de mese fugaaa, marş! ...

Ordinele ţîşnesc în aer unul după altul, ca focurile unei rafale de pistol automat. Fericiţi, îngheţaţi, oamenii mei mă privesc cu recunoştinţă şi o zbughesc către cantină. Mă iau după ei.

— Pora!

Mă opresc. Mă dezmeticesc brusc. Mă întorc.

— Ordonaţi!

Nu văd prea bine dincotro a venit chemarea, pe platou e încă multă mişcare.

— Şemă numămaivezi? (Ce mă, nu mă mai vezi?)

Mă întorc puţin spre stînga şi văd, în sfîrşit, trei siluete: una este a locotenentului-major Pascal. Mă apropii în pas alergător şi cînd ajung aproape iau poziţia drepţi:

— Ordonaţi, toa' l'ent-major!

Figura pătrată a locotenentului-major Pascal zîmbeşte enigmatic. Nu el m-a strigat. Lîngă Pascal stau doi ofiţeri, locotenentul-major Vîrlan, secretar „mărunt" de partid (B.O.B.) şi celălalt... A, îl recunosc, e Lupeş, un locotenent-major, fost subofiţer. Vorbeşte cu un puternic accent moldovenesc. El m-a strigat, aşa că mă ia în primire:

— Tu eşti Pora?

— Eu. Ordonaţi!

— Şi şestaiaşé? Şepoziţiasta latine? (Şi ce stai aşa? Ce poziţie e asta la tine?)

Îmi dau seama că s-a discutat despre mine. Atmosfera ciudată, ameninţătoare mă pune pe gînduri. Pascal tace. Sînt subordonatul lui direct, un alt ofiţer mă mustră, iar Pascal nu zice nimic.

— Ordonaţi!

E singurul cuvînt la care am dreptul. Îl repet automat, ca un papagal:

— Ordonaţi!

— Băioomuli, tăşeri! Şîşemîtătşerşetezi? (Băi omule, tăcere! Şi ce mă tot cercetezi?)

Vorbeşte tot Lupeş. Rosteşte cuvintele cu o viteză uluitoare, legîndu-le sau încălecîndu-le de nu mai înţelegi nimic. Pare iritat.

— Am înţeles!

— Iazi, şaidadru'lpluton? (Ia zi, de ce-ai dat drumul la pluton?)

— Eram îngheţaţi, toa' l'ent major şi...

— Îăi, las'vorbi! (Măi, lasă vorba!) Daşí, aişiticrezi dicaputău? Uăi, Pascali, ăăîîii, dacîiralaminilmîncam! Uăi, omuli, şi măi, aşes'comandî întoarşerealamasî? (Da, ce, aici te crezi de capul tău? Băi, Pascale, vai, dacă era la mine-l mîncam! Măi, omule, ce, mă, aşa se comandă întoarcerea la masă?)

Pascal zîmbeşte gînditor, privind în pămînt cu subînţeles. Apoi:

— Lasă-l mă, e nou, are doar cîteva luni... (Pascal e tot moldovean, dar nu vorbeşte cu accent.) Bine, Pora, mergi la pluton.

Salut şi mă întorc. Mă simt descoperit, parcă-mi plouă de-a dreptul în suflet.

Oamenii mă aşteaptă încă, la rînd, în ploaie. Trec de-a lungul şirului, intru în cantină, ajung în dreptul ghişeului. În spatele acestuia, cîteva femei obosite toarnă ceai în cănile de aluminiu şi aruncă pe farfuriile de tablă un polonic de varză acră fiartă pe jumătate, fără pic de carne. Aceste două obiecte (cana şi farfuria) puse pe o tavă de plastic ciobită conţin toată cina concentratului. El întinde mîna şi ia din coşul de alături o bucată de pîine neagră, trece la una dintre mese, scoate lingura din buzunarul de la piept al salopetei kaki şi mănîncă. Privesc în jur, la oamenii aplecaţi peste farfuriile de tinichea. Lumina palidă aruncă pe feţele lor umbre oarbe, chipurile nerase le dau o sălbăticie bărbătească. Dumnezeule, aşa trebuie să fi arătat odinioară barbarii căzuţi în captivitatea romană. Mi-i închipui înlănţuiţi de băncile trierelor, încovoiaţi peste mînerele grele ale vîslelor, cu spinările lucind de sudoare, tresărind sub biciul supraveghetorilor. Am, pentru o clipă, revelaţia unei sclavii moderne. Sclavii moderni sînt tăcuţi. Din hainele ude se înalţă un abur uşor. Trupurile trudite încălzesc spaţiul închis al sălii. Printre mese trece, din cînd în cînd, cîte o femeie îmbrăcată într-un halat soios (odată alb), purtînd pe braţe teancuri de farfurii pe care le duce la spălat. Privirile obosite ale concentraţilor lunecă pe deasupra lucrurilor, fără să mai vadă ceva. Mă gîndesc însă ce tablouri minunate

ar ieşi de sub penelul unui pictor iscusit care ar şti să vadă în jurul nostru măreţia şi mizeria acestui univers parcă rupt de timp. Mă plimb printre şirurile de mese. Nu ştiu nici eu de ce o fac. Poate din nevoia obscură de a vedea cît mai multe, de a-mi întipări în memorie lumea aceasta de o urîţenie fascinantă, de o mizerie crasă. Femei cu mîinile nespălate servesc mîncarea şi ceaiul cu acelaşi polonic pe care îl cufundă în bidoanele soioase de aluminiu sau în crătiţile largi, murdare şi ele, cîrpele sînt nişte otrepe de un cenuşiu dubios, apa în care se spală farfuriile are consistenţa lăturilor. Farfuriile, cănile, tăvile, uşile, mesele, scaunele, pereţii, planşeul de ciment, geamurile, totul este acoperit de un strat alunecos de grăsime şi mizerie. Şi noi sîntem murdari, murdari de noroi din creştet pînă-n tălpi, numai ochii ne mai lucesc limpezi în cap, numai ochii ne mai sînt curaţi. Şi, pe ici, pe colo, sufletul. Gulerele uniformelor sînt pline de jeg. Jegoase sînt şi centurile, încălţările, mîinile, feţele. Mă întorc brusc, parcă bătut pe spate de o mînă nevăzută.

Cu coada ochiului văd apărînd, la una dintre intrări, mai mulţi ofiţeri din comanda unităţii. Îi fac semn unui sergent-major de tancuri, iar el transmite avertismentul mai departe. Cadrele care mănîncă pe furiş pe la mese sau într-o despărţitură de scînduri, în colţul cel mai îndepărtat al cantinei, ofiţeri şi subofiţeri, sar în picioare ştergîndu-se iute la gură. Sînt comandanţi de plutoane şi nu au voie să se atingă de mîncarea militarilor concentraţi. Trebuie să-şi aducă mîncare de „acasă". Dar mulţi dintre ei au casa departe de Bucureşti, iar alţii... nu mai au de mult nici casă, nici familie. Bineînţeles că asta nu e o scuză pentru ca subofiţerul sau ofiţerul să „ciupească" din mîncarea celor douăzeci de mii de soldaţi. Şi bineînţeles că una dintre cele mai importante sarcini ale comenzii unităţii este să vegheze atent ca nici un cadru să nu se atingă de vreo lingură de ciorbă. Ofiţeri superiori din „Grupa de coordonare" a generalului Bogdan trec prin sălile de mese. Un asemenea „vultur" cu grad de locotenent-colonel vine direct la mine. Îl cunosc, îl cheamă Seileanu. Iau poziţie regulamentară şi mă prezint. Mă priveşte atent, îi simt uitătura pe buze.

— Ai mîncat, locotenente? întreabă el, încercînd să pară indiferent.

— Nu, tovarăşe colonel, ştiţi doar că noi, comandanţii de plutoane, nu sîntem băgaţi la drepturi...

— Păi da, n-aveţi voie, măi, la cîţi sînteţi, ce-ar însemna?

Se îndepărtează încet, privind atent în jur. Da, tovarăşe locotenent-colonel, aşa e, tovarăşe locotenent-colonel! Plutonul meu are aproape o sută de concentraţi. Şi celelalte plutoane au tot aşa. La douăzeci de mii de concentraţi sîntem o sută şi ceva, hai, două sute şi ceva de comandanţi de plutoane, deci două sute de porţii, două sute de căni de ceai, două sute de felii de pîine neagră. Statul îşi poate permite să cheltuiască miliarde pe an, să investească sute de milioane de dolari în canale, palate şi porturi fanteziste, dar nu poate aproba părăduirea cîtorva pîini negre pentru hrănirea unor nenorociţi încinşi în centuri cu diagonală. Dintr-o pîine (o pîine neagră, rotundă, necoaptă la mijloc şi arsă pe burtă) mănîncă aproape şase oameni. Ar trebui, stimate tovarăşe general-locotenent — şi inginer — Bogdan, treizeci şi patru de astfel de pîini pentru masa cadrelor, dar nu sînt, stimate şi iubite tovarăşe general-locotenent — şi doctor — Ilie Ceauşescu, iar noi înţelegem că statul nu ne poate asigura aceste treizeci de pîini, iubite tovarăşe ministru al apărării naţionale, şi totuşi o să fim parşivi şi nesimţiţi şi o să mîncăm pe furiş, încălcînd toate legile voastre neomenoase, nu pentru că nu ne ajunge leafa de 2 900 de lei, această „căciulă de bani" pe care o primim pentru cele peste 525 de ore lucrate lunar, nu pentru că, iubiţi generali şi colonei, ne-aţi tăiat toate drepturile militare, chiar şi curelele de la pantaloni, şi mănuşile, şi mantalele, şi toate celelalte, ci mîncăm pentru că ne e ruşine de concentraţi, de aceşti oameni bătrîni, mulţi veniţi de la ţară, care ne trag de mînecă şi ne fac semn să stăm jos, fiindcă nu s-a mai pomenit nicicînd şi nicăieri ca după terminarea muncii, cînd se pune masa, unii să înghită în sec şi alţii să primească mîncare, da, mîncăm pentru că ne e ruşine să nu respectăm buna tradiţie a acestui popor atît de generos!

Da, mă simt bine, stimate tovarăşe locotenent-colonel, am mîncat şi nu m-ai văzut, n-ai ce-i raporta generalului-locotenent Bogdan, în noaptea asta ar trebui să cauţi altceva ca să-ţi justifici locul în... „Grupa operativă". Aşa, mai întoarce-te o dată şi priveşte-mă de departe, aşa, tremură-ţi guşile, ei bine, am mîncat şi ţi-am raportat că nu, ştii bine că am mîncat, dar n-o poţi în nici

un fel dovedi, poţi să te învîrteşti pe lîngă mine pînă mîine în zori, degeaba, dragă tovarăşe locotenent-colonel, degeaba! Da, am mîncat! Varza n-a fost bună, era nefiartă şi plină de viermi, dar am dat viermii la o parte şi am mîncat-o toată, pînă la ultima picătură, pentru că era fierbinte şi stomacul meu era îngheţat, pentru că vreau să supravieţuiesc acestui lagăr în care vreţi să mă distrugeţi prin înfometare şi muncă forţată. Şi ceaiul l-am băut tot, era cald şi dulceag şi mi-a alungat frigul din oase. Şi pîinea neagră, zăcută prin lăzi, roasă de şobolani, şi pe ea am mîncat-o!

Chiar vreţi să-mi aduc mîncare de acasă? Şi unde, mă rog, să ţin această mîncare? Ştiţi că n-am un loc al meu, nici măcar un dulap, că maiştrii civili mă dau afară din barăcile lor şi cît e ziulica de mare rătăcesc de-a lungul schelelor şi alerg pe la adunări? Şi dacă sînt detaşat, cine îmi pregăteşte mîncarea şi unde? La cămin, acasă, unde nu stau decît şase ore pe noapte? Ştiţi bine că sînt hăituit toată ziua, tras la răspundere, ştiţi că e ordin (mi l-aţi comunicat, doar!) de la tovarăşul ministru să nu stăm jos cît sîntem pe şantier? Adică să stăm în picioare optsprezece ore pe zi? Ştiţi? Sigur că ştiţi, iubite tovarăşe locotenent-colonel, colonel, general, ministru, comandant suprem! Dar şi eu o ştiu. Aşa că, pînă una alta, am înghiţit frumos mîncarea şi mint de îngheaţă apele că n-am mîncat, ştii că te mint şi te dai de ceasul morţii ca să scoţi ceva de la mine, da, hai, întoarce-te...

— Mă, dar voi unde mîncaţi? Hai, nu mă minţi, aţi mîncat de la soldaţi!

Zîmbeşte strîmb.

— Tovarăşe colonel, drept să vă spun, nici de mîncare nu-mi mai arde, uitaţi-vă şi dumneavoastră la mine!...

— Da, văd, toţi sînteţi aşa... Unde dracu' v-aţi înnoroit în halul ăsta?

— Afară! N-aţi văzut ce noroi e pe şantier?

— Nu, azi n-am fost în şantier, acum am ieşit din birou... Noroc...

Se îndepărtează. „*Acum am ieşit din birou*..." Somn uşor, colonele. Precis la anul vei primi o decoraţie!

La mesele din sală mai sînt doar cîţiva oameni. O fată de la cantină, cu ţigara în colţul gurii, adună în scîrbă farfuriile. Ies

afară, unde mă aşteaptă plutonul, adunat. E beznă şi ploaia se năpusteşte cu furie peste mine, rafalele de vînt îmi biciuie faţa.

— Sînteţi toţi?

— Da.

În momentul acela un ofiţer superior (Grupa de coordonare) se opreşte lîngă mine:

— Ce p... mea faci, bă, aici cu oamenii? Duceţi-vă, dracului, odată la maşini! Vă mocoşiţi, fir-aţi ai dracului, de parcă aţi mînca numai cozi de peşte!

— Pluton, v-aliniaţi! strig eu. Înainteee, marş!

— Rap-rap, rap-rap, rap-rap... Aproape două sute de bocanci lovesc noroiul. Parcă ar fi pistoanele unui motor cu tot atîţia cilindri. Înainte şi înapoi, coloane şi coloane de soldaţi. Ne îndreptăm spre ieşirea stadionului. Şi acolo este înghesuială, i-a apucat controlul la poartă. Cineva se opreşte lîngă mine. Este locotenentul-major Pascal.

— Pora, du-te repede la barăci şi anunţă-l pe tovarăşul colonel Firoiu să vină, că plecăm.

— Am înţeles!

Mă întorc din drum. Stadionul e pustiu. Orbecăiesc printre şirurile de barăci. Dintr-una răzbat, pe la încheieturi, raze subţiri de lumină. Bat la uşă şi aud un glas: „Intră! "

Pătrund într-o încăpere strîmtă cu un birou, o laviţă improvizată, un dulap metalic cu două uşi şi un cuier. La biroul scund, în veston şi fără caschetă, stă locotenent-colonelul Firoiu. În faţa lui, pe masă, mai multe registre deschise, cu tabele şi şiruri nesfîrşite de cifre. Chipul obosit al ofiţerului se ridică spre mine gînditor. Zîmbeşte. Este un bărbat frumos, cu o faţă albă, şi cînd rîde i se văd mai mulţi dinţi îmbrăcaţi în aur. Alura e încă sportivă, deşi se apropie de sfîrşitul carierei.

— A, spune el, Pora... Ce e, Pora?

Se apleacă peste masă şi îmi întinde mîna. Este comandantul batalionului şi, totuşi, îmi întinde mîna! A făcut gestul ăsta încă de la început, de cînd mi-a călcat piciorul pe acest şantier. Nu ţin minte ca vreunul dintre comandanţi să-mi mai fi întins mîna.

— Tovarăşe colonel, plecăm la Vitan.

— Bine, mă, băiatule! Bine, vin!... Plouă afară, nu?

— Da. Plouă tare de tot, domnule colonel...

I-am spus „domnule colonel" şi n-a reacţionat.

În lumina beculuí murdar din tavan chipul colonelului Firoiu pare istovit. Rămîne o clipă cu faţa în mîini, sprijinindu-se cu coatele de masă, apoi, deodată, îşi îndreaptă spatele şi închide registrele din faţa lui.

— Mai lucraţi aşa de tîrziu, domnule colonel?

— Lucrez, dragă! Deşi, fie că lucrez, fie că nu lucrez, comandantul tot mă înjură.

Rămîne un timp dus pe gînduri. Apoi, privindu-mă:

— Ei, te-ai obişnuit, aşa-i?

— Da.

El zîmbeşte. Un zîmbet blînd, dureros şi totuşi cald.

— Eşti tînăr... Ce tînăr eşti... Ca ieri eram şi eu ca tine... Ai familie, nu? Nevasta, Carmen parcă ziceai că o cheamă...

— Da.

— Şi ai două fete...

— Întocmai, domnule colonel.

Se apropie conspirativ de mine, punîndu-şi ochelarii:

— Să ţii la familia ta, băiete! E singurul lucru preţios din viaţa ta! Ea e singura ta carieră adevărată, ţine minte! Armata te fură ca o apă, te trage repede în larg şi nu te mai dă niciodată înapoi. Familia e ţărmul tău, nu te îndepărta niciodată de acest ţărm... Păcătos frig, trebuie să-mi iau mantaua! Cine s-ar fi gîndit că ploile vor începe aşa devreme, în septembrie?...

— Domnule colonel, de ce nu ocupaţi o funcţie în statul major al unităţii?

— N-am studii superioare, dragă.

— Bine, rostesc eu uimit, dar aţi urmat Facultatea de finanţe şi credit! Asta nu-i... „studii superioare"?

— Nu, dragă! Studii superioare, la noi, în armată, sînt cei doi ani de curs de academie de comandă sau cursul politic, tot de doi ani... cu... plutitor...

Zîmbeşte, dar pe mine mă doare, mă doare enorm, pentru că visul vieţii mele e să fiu student la o facultate civilă.

Dar, dintr-o dată, el devine serios:

— Am glumit. Sînt obosit, măi, copile... M-ai întrebat de ce sînt aici şi nu mai sus, pe altă funcţie... Ei bine, şi eu, şi tu sîntem aici pentru aceleaşi motive: avem „dosarită", copile! Boală grea!

Fac ochii mari:

— Dosarită?

— De ce crezi că te-a expediat Gureşan încoace, de prea multă dragoste? Ne! Cei ca noi n-au ce căuta în regimente. Ţi-ai citit vreodată dosarul personal? Sau nici nu ştii că fiecare ofiţer are un asemenea oribil act?

— Ba ştiu. Dar căpitanul Matei, cadristul de la Pantelimon, mi-a spus că nici un ofiţer n-are voie să-şi vadă dosarul...

— Înseamnă că am ghicit! Bietul de tine! Ce porcării or fi scris acolo...

Ieşim. „Dosarită — boală grea!" Cuvîntul îmi răsună în urechi ca ecourile unei bătăi de clopot.

Mergem tăcuţi prin ploaie. Autobuzele n-au venit.

— Pora!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Pora, dragă, încolonează plutonul şi du-l la metrou la Eroilor. Coborîţi, ştii tu, la Mihai Bravu şi de acolo mergeţi pe jos la Vitan, n-avem ce face... Autobuzele nu mai vin şi e deja ora zece...

— Am înţeles! Dar şedinţa?

Îmi strînge mîna cu putere. Înţeleg că va pleca şi că nu va mai participa la şedinţă. E tîrziu şi numai un comandant atins de demenţă le mai poate cere subordonaţilor să se prezinte la întrunire. Îşi ia la revedere şi pleacă. La revedere, domnule colonel Firoiu, unul dintre puţinii „domni" din acest iad! Ştiu că mîine vei lua din nou asupra dumitale toate „greşelile" noastre. Dumnezeu să te aibă în paza lui!

— Atenţiune! Bacriule! Gaşpar! Nea Gireadă! Nea Lungeanu!

— Ordonaţi!

— Încolonaţi repede oamenii şi la metrou!

— Am înţeles!

Şefii de echipă adună oamenii, coloana se formează şi începem marşul. Străzile sînt pustii, e întuneric şi plouă. Unde or fi toţi „agitatorii", „organizatorii" şi comandanţii noştri acum? Unde o fi generalul Bogdan? De ce nu vine să vadă cum îngheaţă oamenii în ploaie? Unde-s ofiţerii din statul major al unităţii şi cei de la grupa de... „coordonare", toată haita asta care nu face

nimic altceva decît să spioneze şi să pîrască? Unde au dispărut cu toţii?

Plouă peste o lume mizeră şi murdară. Plouă mereu...

Mărşăluim prin ploaie, către metrou. Ajungem la „Eroilor". Coborîm în staţie. Cîţiva concentraţi ocolesc punctele de intrare obligatorii. „Controloarea" din cuşca de sticlă bate tare cu un creion în geam, apoi iese în fugă de la ghişeu şi începe să strige în urma celor cîţiva nenorociţi, de parcă ar fi dat foc staţiei. Este o fată tînără, drăguţă şi cochetă, dar în ochi îi scapără o ură atît de cumplită că mă cutremur. „Ţ-ai dracului să fiţi! Huo armata!... De ce nu plătiţi, mă? "

O urmăresc atent. Ceea ce înjură fetişcana asta nu e *omul*, ci uniforma, ideea de militar. Ea a ieşit din cabină nu ca să-l huiduiască pe individul care n-a plătit cele două monezi. Nuuu! În fiecare zi, pe sub nasul ei trec zeci, poate sute de oameni care nu plătesc şi nu le zice nimic. Puţin îi pasă ei că statul a fost văduvit de cîţiva lei. Ea a ieşit din celula ei de metal şi sticlă pentru că e vorba de militari — şi nu de orice militari, nu de militarii chipeşi şi ferchezuiţi din zilele de paradă, ci de nişte amărîţi de concentraţi jerpeliţi, uzi pînă la piele, cu feţele nerase, cu obraji supţi de trudă şi de nemîncare. Militarul acesta constituie pentru ea ceva josnic, murdar, scandalos, ceva faţă de care trebuie să iei imediat o atitudine ostilă...

Urcăm, în sfîrşit, în metrou. „Atenţie, se închid uşile! Urmează staţia Izvor, peronul pe partea dreaptă..."

O smucitură şi trenul porneşte. Oamenii se feresc de noi, se trag grijulii la o parte, ca să nu-i murdărim, şi ne aruncă priviri pline de dispreţ şi de ură. E cald, o căldură jilavă, şi huruitul roţilor răsună înfundat. Undeva, deasupra noastră, la cîţiva metri, plouă peste pămînt. Nu o ploaie care spală, ci una care murdăreşte...

Partea a doua

Lagărul propriu-zis al „Casei Republicii" sau „Şantierul" se întinde pe o suprafaţă de aproximativ patru kilometri pătraţi de-a lungul cheiului Dîmboviţei, pe partea dreaptă, distanţa dintre staţiile de metrou „Piaţa Unirii" şi „Eroilor" constituind latura de bază a acestui perimetru. Sînt aici, de fapt, mai multe şantiere: Şantierul Bulevardului, Şantierul Casa Ştiinţei, Şantierul Casa Republicii şi altele, dar timpul presînd, centrul de greutate s-a mutat în întregime asupra ultimului. Cercetări ulterioare vor descoperi, desigur, adevărata „arhitectură" a acestor lagăre (fiindcă sînt aici mai multe lagăre) supuse atentei supravegheri a sinistrei D.I.C.C.T. (Direcţia Investiţii-Construcţii şi Cazare Trupe), care nu trebuie confundată cu D.L.E.N.-ul (Direcţia Lucrări în Economia Naţională). De fapt, diferenţa e pur birocratică, fiindcă în realitate ambele urmăresc acelaşi lucru: munca forţată. Multe din lagărele D.I.C.C.T.-ului (aflat sub comanda generalului-locotenent Bogdan) au fost înfiinţate la ordinul direct al dictatorului.

Aşa cum am mai spus, lagărele se întind în realitate pe suprafeţe mult mai mari, fiind răspîndite în diverse puncte ale Capitalei. În centrul Bucureştiului se află şantierele propriu-zise, adică locurile unde-şi desfăşoară efectiv munca cei aproape 32 000 de militari şi civili. Comandamentele unităţilor, sălile de mese, infirmeriile, fabricile de mîncare, corpurile de gardă, blocurile-dormitor, aresturile şi celelalte anexe sînt dispersate însă prin cartiere ca Vitan, Pajura, Ghencea, la Facultatea de medicină veterinară şi în multe alte locuri. Pe măsură ce bulevardul Victo-

ria Socialismului se apropie de stadiul final, oamenii sînt concentraţi la obiectivul central: CASA.

Şantierul este împrejmuit cu un gard din tăblii metalice şi o pază severă, alcătuită din cadre ale securităţii şi miliţiei, filtrează tot ce intră în şantier, fie că e vorba de persoane, fie de maşini sau agregate. În gardul de fier sînt practicate porţi de trecere, la aproximativ două sute cincizeci de metri una de alta, cu gherete de pază şi soldaţi înarmaţi. Un numeros corp de gardă este în orice moment gata de intervenţie.

Cînd am intrat pentru prima oară în incinta şantierului am fost uluit. Era o zi înăbuşitoare de iunie, soarele mă ardea prin bluza de vară. Maşini de tot felul intrau şi ieşeau ridicînd nori de pulbere albă, macarale gigantice, cum nu mai văzusem nicăieri, îşi agitau braţele lungi undeva sus, în cer. Totul era colosal, inuman. Pămîntul vibra scuturat de uriaşe zgomote subterane, de parcă Vulcani nevăzuţi ar fi lucrat în adîncuri armele unor zei noi, zgomotul asurzitor al ciocanelor pneumatice se îmbina cu scrîşnetul cupelor de excavator şi cu strigătele oamenilor. În faţa mea, imensă, prinsă într-un păienjeniş monstruos de schele metalice se înălţa „Casa Republicii". Tot spaţiul din împrejurimi era presărat cu barăci şi magazii, sute şi sute.

Ferindu-mă să nu fiu strivit sub roţile camioanelor, am nimerit la marginea unui crater imens, pe fundul căruia şerpuiau coloane de maşini care, de la înălţimea de la care priveam, păreau nişte jucării. Am simţit că ameţesc şi m-am tras înapoi. Atunci am văzut pentru întîia oară soldaţii. Era un grup de vreo doisprezece oameni. Terminaseră de încărcat un camion şi se odihneau pe o stivă de saci plini, probabil cu praf de var. Unii păreau a fi trecut cu mult peste cincizeci de ani — erau concentraţi. Cîţiva fumau sprijiniţi cu un cot pe genunchi şi scuipau în ţărîna în care îşi pironiseră, absenţi, privirile. Uniformele de pe ei erau rupte şi murdare, vestoanele lipsite de nasturi lăsau să se vadă piepturile păroase, tălpile bocancilor fuseseră prinse cu sîrmă. Toţi erau nebărbieriţi şi cu chipurile scofîlcite. Pe cap purtau căşti din material plastic (faimoasele căşti de protecţie), de diferite culori: albe, albastre, galbene sau chiar negre. Pe feţele arse de soare privirile lor căpătau uneori luciri sălbatice. Dar ceea ce m-a uluit cel mai mult (deşi aveam o jumătate de an de expe-

rienţă în „economia naţională") a fost sticla cu etichetă albastră pe care şi-o treceau din mînă în mînă.

Prin tălpile pantofilor de vară pămîntul mă ardea. M-am apropiat de grup.

— Soldaţilor, am rostit eu, ştie careva unde este comandamentul?

Nici un muşchi nu a tresărit pe feţele lor. Nici măcar n-au catadicsit să-şi ridice ochii spre mine. Unul, care părea mai tînăr, a făcut palmele căuş şi s-a întors spre cel din stînga lui, zicîndu-i scurt: „Toarnă!".

Un miros pătrunzător de spirt medicinal mi-a pătruns în nări. Omul s-a spălat cu spirt pe mîini, pe faţă şi pe gît, suflînd cu zgomot, după care s-a şters cu o batistă mare, roşiatică. Parcă nici nu existam. Într-un tîrziu mi-a întins sticla:

— Ia, dom' l'ent! E bună pentru dizenterie...

Poate faptul că m-am tras un pas înapoi, poate aspectul meu caraghios (căci eram caraghios cum stam aşa, în bătaia soarelui, în faţa lor) i-a făcut să-şi descreţească frunţile şi să izbucnească în rîs. Era un rîs ciudat, degenerat, cum nu mai întîlneşti decît în filmele comerciale, de groază sau S.F.

— Cum îndrăzneşti, soldat? m-am repezit. Nu cunoşti regulamentele militare? Cum îţi permiţi? Şi te rog să te ridici în picioare cînd vorbesc cu dumneata!

Scena era de un penibil desăvîrşit. Soldaţii rîdeau ca ieşiţi din minţi sub soarele torid. La un moment dat, cel care mă invitase să beau spirt s-a oprit brusc din rîs şi a strigat pe un ton înfricoşător:

— Guraa!

Şi nimeni n-a mai rîs.

— Mă voi plînge comandantului vostru direct, am spus.

Soldatul care strigase s-a ridicat în picioare şi s-a apropiat de mine privindu-mă cu atenţie. Pe bluza mai mult alburie decît kaki, lipsită de nasturi şi sfîşiată în cîteva locuri, cu epoleţii smulşi, era desenat cu creionul chimic un avion.

— Eu sînt comandantul! a rostit el rar, privindu-mă în ochi. Mă numesc Florin Pană şi sînt locotenent-major de aviaţie.

Probabil că privirea mea l-a impresionat, pentru că trăsăturile dure ale feţei i s-au destins şi mi-a pus mîna pe umăr:

— Prostule! Te-ai speriat? Nu trebuia...

— Bine, m-am bîlbîit eu, dar ... oricum, sînt ofiţer! Am fost repartizat aici. Ce faceţi acum?...

— Lucrăm...

Cuvîntul era neconvingător. Maşinile care treceau pe lîngă noi ridicau nori groşi de praf. Căldura deyenise sufocantă. După o vreme a intervenit o schimbare, şantierul intrînd parcă în amorţeală: zgomotele încetau, maşinile se răreau. Soldaţi din ce în ce mai numeroşi începeau să apară pe platourile şantierului, toţi tăcuţi şi nebărbieriţi.

Şi brusc, imaginea a căpătat un aspect de coşmar: erau cu mile, şiruri nesfîrşite de soldaţi care ieşeau de sub pămînt, coborau de pe schele, năvăleau pe uşile imense, coborau scările improvizate de lemn.

— E pauza de masă! a rostit locotenentul-major. Dacă vrei să ajungi la comandament ţine-te după noi!

Şi... a dispărut. Eram în mijlocul unei mulţimi imense, cuprinsă de o agitaţie neobişnuită. Cuvinte româneşti, maghiare şi germane se încrucişau în aer cu ordine militare, huiduieli şi fluierături. Doi brancardieri militari, cu cruci roşii cusute pe mînecă, au trecut în fugă, pierzîndu-se în mulţime. Din toate părţile, glasuri temătoare îi avertizau pe cei din apropiere: „Generalul!... generalul!"

Mă simt apucat de umăr şi scuturat cu putere:

— Tovarăşe locotenent, vine generalul Bogdan! Generalul!...

Tresar şi mă dezmeticesc din aducerile-aminte. Capul îmi vîjîie, simt o sfîrşeală în tot corpul şi ochii mă dor de parcă ar fi plini cu nisip.

— Ce e, Bacriule?

— Vine generalul, tovarăşe locotenent! E foc şi pară! Să mergem pe schelă!

— Bacriule...

— Ordonaţi!

— Am febră! Du-te în oraş, dacă poţi, şi ia-mi ceva! Vezi să nu te prindă „hingherii"...

Urc cu greu scara şi pătrund în aripa B a clădirii. Mă tîrîi pe

treptele care duc la subsol. La cota -9 este o încăpere, o magazie de scînduri. Mă întind pe stivă şi parcă mă cufund într-o baie fierbinte...

— Bine-ai venit, locotenente!

Cel care m-a salutat este locotenent-colonelul Firoiu, comandantul batalionului. Zîmbet sincer, agreabil:

— Bine-ai venit în economia naţională! Să-ţi fac cunoştinţă cu cîteva cadre alături de care vei lucra. Oameni indisciplinaţi, desigur, de-asta au şi ajuns aici, nu mai e nevoie să-ţi spun. Eu sînt locotenent-colonelul Firoiu, licenţiat în economie. Locotenentul de la masa din colţ, comandant de pluton, se numeşte Enache. E student la istorie. Cel de colo e sergentul-major Niţă, student la drept. Căpitanul de colo e pictor. Sau mai bine zis era... eram... Acum nu mai sîntem nimic. Pe dumneata de ce te-au trimis aici?

— Eu... eu scriu... proză, răspund zăpăcit. Adică... mai bine zis n-am vrut să scriu un anumit fel de proză...

Un hohot homeric zguduie umerii celor din jur.

— Iată, stimaţi tovarăşi, revoluţia culturală!

Apoi întorcîndu-se către mine:

— Ei bine, locotenente, ai să vezi, în curînd, că realitatea depăşeşte uneori cea mai înaripată imaginaţie.

Ne ridicăm de la masă.

— A, am uitat să vă comunic: sîmbătă avem S.R.L. Duminică... program normal de lucru.

— S.R.L.? întreb eu mirat.

— Da. Adică Săptămîna în care Rămînem la Lucru... îmi răspunde un locotenent-major.

— Aha! spun eu.

— Fiindcă aici sîntem la A.C.R. Ştii ce înseamnă A.C.R.?

— Antrepriza Casa Republicii...

— Nu, iubitule! Înseamnă: Arest, Consiliu, Rezervă. De aici, pe mulţi nu-i mai aşteaptă decît arestul, Consiliul de onoare şi trecerea în rezervă. Bineînţeles, cu cîteva decenii înainte de termen. Ascultă, continuă interlocutorul meu, scoate hainele astea de pe tine! Îmbracă-te în salopetă, încalţă-te cu bocanci, pune-ţi cască pe cap! Nu alege efecte noi: cu cît sînt mai vechi şi mai

rupte, cu atît mai bine! Nu ieşi în faţă niciodată! Amestecă-te printre soldaţi! Uită cine eşti! Şi, mai ales, fii prudent! Să n-ai încredere nici în umbra ta! Fiindcă aici sînt trimişi două categorii de oameni: cei pentru care şantierul e un loc de ispăşire a pedepsei (comandanţii de plutoane, de companii, de batalioane chiar) şi cei pentru care acest loc e o trambulină — iar tu nu eşti dintre cei din urmă.

Aud paşi apropiindu-se şi uşa scîrţîind din balamalele neunse. Apoi un glas:

— Tovarăşe comandant, v-am adus ceva de febră. Şi o sticlă cu apă... Staţi aici, liniştit, vă anunţ eu dacă e ceva.

— Mulţumesc, Bacriule.

... Sînt scuturat de o tuse violentă. Mă ridic într-o parte pe scîndurile tari. E întuneric beznă. Un miros pătrunzător de urină de şobolan îmi taie respiraţia. Parcă nu-mi mai e aşa rău... Am transpirat, nu glumă! Sînt ud tot. Ce bune ar fi nişte haine uscate şi curate... Mă şterg pe cap cu un colţ al pufoaicei. Încerc să mă dau jos din „pat" şi mă prăbuşesc, într-un zgomot infernal de cherestea surpată. Aud şobolanii fugind cu chiţăituri ascuţite.

După bîjbîituri îndelungi găsesc ieşirea şi împing uşa grea de tablă. Un val de aer îngheţat mă izbeşte în faţă. Aud paşi coborînd scările şi disting glasul lui Cristea.

— Tov' l'ent! Tov' l'ent!

— Cristea?!

— Eu sînt! Veniţi repede! E adunarea pentru masă şi întreabă de dumneavoastră.

Plutonul este adunat la locul obişnuit. Coloanele de soldaţi au început deja să se îndrepte către stadion, spre sălile de mese. Cînd mă zăreşte, locotenentul-major Pascal vine glonţ la mine:

— Băi, altă dată să nu mai întîrzii! Bagă repede oamenii la masă şi vino la şedinţă! Avem adunare cu comandantul...

Iarăşi adunare! Or să ni se „prelucreze" noi ordine, O.C.-uri sau O.G.-uri venite din cabinetul ministrului. Ori, cine ştie, o mai fi fost trecut în rezervă vreun amărît de plutonier cu o casă de copii, ori vreun căpitan, ori vreun locotenent.

Starea de decadenţă e totală, pedeapsa a devenit principala

pîrghie de coordonare a activităţii, adunările se ţin lanţ şi de la Ministerul Apărării ordinele curg gîrlă. Numai că unde sînt o mie de legi, acolo nu există lege! Fiecare îşi face o lege a lui. Locotenentul-major Aldea, cadristul, care participă la adunările generale de fiecare joi, ne citeşte din caietele lui noi şi noi ordine venite „de sus". Sînt o puzderie şi se înmulţesc pe zi ce trece. Ultima dată ni s-a citit un ordin al ministrului în care ni se interzicea să purtăm uniforma militară prin oraş (sau prin anumite locuri din oraş, de pildă în Piaţa Unirii). Alte ordine vin mai de jos, sînt „clocite" la nivelul Direcţiei ori al unităţii: cum să purtăm pufoaicele, care e ţinuta militară... de şantier. Se înmulţesc, de asemenea, anchetele şi inspecţiile, judecăţile în Consiliul de onoare. S-o fi întîmplînd ceva acolo, afară, dincolo de gardul de tablă, în oraşul în care nu avem voie să punem piciorul decît între orele 22 şi 04, cînd străzile sînt pustii. S-o fi întîmplînd... Dar ce?

Merg spre sala de şedinţe şi mă gîndesc la demagogia deşănţată care a pus stăpînire pe toate pîrghiile vieţii militare. Sînt, numai pe acest şantier, în jur de douăzeci de mii de ostaşi. Şi, cu toate că se face atîta caz de grija faţă de om, nimeni nu mişcă un deget pentru ei. De altfel, făţărnicia a devenit pentru toţi o a doua natură. Una ne iese pe gură şi alta gîndim. Luările de cuvînt în şedinţele de partid sînt o înşiruire de vorbe goale. Dacă ai căpătat reflexul necesar poţi trăncăni la nesfîrşit, avînd grijă doar să punctezi elementele obligatorii al schemei: „Stimate tovarăşe colonel (sau alt grad, urmat de numele celui care asistă din partea eşalonului superior). Stimaţi tovarăşi (pauză, te prefaci că-ţi caută cuvintele): Mai întîi de toate vreau să mă declar de acord cu antevorbitorii mei şi să subliniez că, într-adevăr, şi noi, la compania X, ne confruntăm cu multe probleme. În puţinele mele cuvinte aduc la cunoştinţa adunării că am avut cazuri de militari indisciplinaţi, dar, cu ajutorul uteciştilor şi comuniştilor, ele au fost rezolvate. Militarii respectivi au înţeles adevăratul sens al muncii lor şi pot să spun că în prezent nu ne mai confruntăm cu nici un caz de abateri disciplinare. Am căutat, cu bune rezultate, să avem grijă de bunurile din dotare şi să nu precupeţim nici un efort în îndeplinirea planului. Aşa cum a spus şi tovarăşul X, vom face totul pentru a folosi cu maximum de efi-

cienţă fiecare minut, fiecare secundă din programul zilnic, în aşa fel încît să putem raporta cu mîndrie că şi noi ne-am îndeplinit cu cinste datoria. Nu am nimic deosebit de raportat. Mă declar de acord cu programul de măsuri. Am terminat".

Şi uite aşa, fără să te străduieşti prea mult, înşiruind şabloane, te achiţi de o obligaţie politică. Altă „obligaţie de partid" ar fi să repeţi ca un papagal, după anumite „evenimente", că ţi-ai extras sarcinile care-ţi revin, la comanda plutonului, din magistrala cuvîntare a Tovarăşului ţinută în ziua de... cu ocazia... Paradoxal, la şedinţele noastre de partid nu se discută politică, ci despre îndeplinirea planului, despre lipsurile materiale, despre accidentele care au mai avut loc, despre „abateri" (fără a forţa însă nota, fiindcă tonul general trebuie să fie optimist). Noi nu facem politică. O fac alţii pentru noi, la nivel înalt. Noi nu trebuie decît să o aplicăm. Şi niciodată nu o facem destul de bine...

În sala de şedinţe (de fapt, sala de mese de pe stadion) sîntem adunaţi toţi ofiţerii şi subofiţerii. Locotenent-colonelul Marin Sîrdă, comandantul unităţii, colonelul Blădulescu, inginer-şef, locotenentul major Aldea, şeful cadrelor, maiorul Lixandru Mihail, şeful de stat-major, căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid, comandanţii de batalioane, de companii, de plutoane. Cei din urmă sîntem cei mai puţini, o mînă de oameni pierduţi printre ceilalţi, veşnic hăituiţi şi pedepsiţi.

— Atenţiune! Drepţi! Tovarăşe colonel, personalul unităţii este gata pentru începerea şedinţei.

— Mda. Cine lipseşte?

În aşteptarea răspunsului, comandantul se piaptănă. I se raportează absenţii.

— Aldea, îi notezi şi îi trimiţi pe toţi la arest!

— Am înţeles!

Se aşterne o tăcere grea. Colonelul Sîrdă se aşază pe scaun. Este un infanterist slab, cu trăsături aspre, cu gesturi ample şi cam repezit din fire, bîntuit de ideea fixă că de construirea Casei Republicii atîrnă întregul viitor al naţiunii române. A venit în locul colonelului Stancu.

— Vin de la şedinţa cu tovarăşul general Bogdan, spune el. Am să vă comunic foarte multe noutăţi. Mai întîi: au fost prinse din nou cadre purtînd uniforma militară prin oraş. Tovarăşul

ministru Milea este foarte supărat, la fel tovarăşul general-locotenent Bogdan... Măi, fraţilor, dacă am primit ordin că nu mai avem voie să purtăm uniforma militară, noi, ofiţerii şi subofiţerii trebuie să fim primii care să dovedim că am înţeles acest lucru! Stimaţi tovarăşi, noi nu ne jucăm cu ordinele pe care ni le dă ministrul apărării! Să ştiţi că se vor lua măsuri aspre împotriva ofiţerilor care vor mai fi găsiţi în uniformă prin oraş. Eu, personal, încă o dată, şi să nu ziceţi că nu v-am spus, vă anunţ că voi lua măsuri drastice.

—Tovarăşe colonel, intervine plictisit maiorul „de geniu" Lixandru Mihail, ştiţi bine că aveţi în faţă nişte dobitoci. Trecem la măsuri şi gata...

Sala este încremenită în muţenia obişnuită. Bătrînul infanterist, impresionat de brutalitatea întreruperii şi de logica primitivă a şefului de stat-major, rămîne o clipă blocat cu mîna în aer.

— Da, adică...

— Îi tundem zero, tovarăşe colonel, ca pe soldaţi, şi a doua zi îi trecem în rezervă! Că şi aşa sînt nişte putori şi nu fac nimic! Mănîncă pîinea partidului de pomană! Dorm prin barăci! Să ştiţi că pînă nu trecem treizeci-patruzeci în rezervă nu facem nimic cu ei...

Cuvintele maiorului sînt pline de ură, gura i se strîmbă şi mai tare, ochii îi lucesc pieziş.

— Şi cu cine mai rămînem să facem treabă? întreabă curios căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid.

— Cu cei buni, dom'le! Cu cei care merită! Cu cei care nu cer una-două învoiri sau permisii, mai rău ca soldaţii! Iar dacă n-o să mai avem comandanţi de plutoane...

— Păi, şi aşa n-avem!

Privesc cu atenţie duelul şi încerc să-mi dau seama care e adevărata ordine ierarhică a unităţii. Da, cel care se impune e maiorul Mihail... Îi prevăd un mare viitor...

— ... trecem noi, tovarăşe căpitan, noi, cei din statul major, la comanda plutoanelor! Ca pe front!

— Să nu ne îndepărtăm... tovarăşi! intervine colonelul Sîrdă, potolind cu greutate mîrîiala genistului Mihail. Aşadar, cu uniformele e clar. Dom'le, dacă s-a luat măsura asta, o fi ştiind el

ceva tovarăşul ministru Milea... şi alţii... mă rog, noi n-avem dreptul să comentăm. Dăm uniformele jos şi gata!...

Ar fi trebuit să ne revoltăm. Fiindcă nu e firesc, fiindcă e absurd ca ofiţerii şi subofiţerii unei armate să primească ordin să-şi dea jos uniforma... Uniforma, care nici în prizonierat nu se dă jos, care e apărată de legi internaţionale! Ea reprezintă un simbol, unul din motivele pentru care tinerii îmbrăţişează cariera militară. Nimeni nu a îndrăznit pînă acum să se atingă de uniformele noastre. Şi iată că ni se ordonă să le dezbrăcăm! Însuşi ministrul apărării naţionale ne-o ordonă! Ce legi strîmbe ne călăuzesc? Am fost şi sîntem pedepsiţi pentru orice: pentru că citim, pentru că nu ne facem „planul", pentru că ne depăşim planul (da, da!), pentru că nu rămînem în unitate sau pentru că rămînem în unitate, pentru că nu raportăm ceva ori pentru că raportăm. Pedepse nenumărate, atît de diferite şi de multe încît mă întrebam dacă mai pot fi născocite motive de puniţie. Şi iată că s-au găsit: vom fi pedepsiţi pentru că purtăm uniforma militară! În alte împrejurări m-aş fi revoltat, poate. Dar acum sînt înspăimîntat, fiindcă trăiesc într-o lume în care fojgăie reptile conştiente de puterea veninului lor. Azi sîntem pedepsiţi pentru că purtăm uniforma militară. Dar mîine, mă întreb, mîine, pentru ce vom mai fi pedepsiţi? Pentru că existăm, pur şi simplu? Pentru că trăim, ne mişcăm, respirăm? Aşadar, dăm uniformele jos! Şi gata!...

— În altă ordine de idei, continuă comandantul, nu s-a făcut planul. Tovarăşul general Bogdan personal a trecut de două ori pe schele şi a constatat că un comandant de pluton a îndrăznit să părăsească locul sau zona în care munceau militarii din subordine: o dată un sfert de oră şi a doua oară aproape douăzeci de minute...

— S-o fi dus şi el, tovarăşe colonel... ca omul! intervine căpitanul Chiriţoiu.

Pumnul greu al maiorului Mihail se abate asupra mesei:

— De două ori, dom'le? De două ori? Înseamnă că mănîncă prea mult! Tovarăşi, nu..., eu unul, am zis: dom'le, să nu ne mai îmbătăm cu apă rece! Să avem puterea şi curajul de a recunoaşte că sîntem incapabili, dom'le! Că nu ne ridicăm la înălţimea ce-

rinţelor partidului! Că sînt printre noi oameni care nu trebuie să fie aici... Adică să fie trecuţi în rezervă! Asta am vrut să zic! Să recunoaştem că sîntem prea toleranţi faţă de asemenea oameni! Să nu mai fim toleranţi, tovarăşi! Să dăm de pămînt cu ei! Şi atunci au să-şi dea seama... Mila înseamnă slăbiciune!

Oare unde am mai auzit chestia asta?

— Da! Să se ridice în picioare cel pe care l-a găsit tovarăşul general... Adică care nu era la post.

Rumoare în sală. Deodată, toate capetele se întorc spre un singur om: undeva, la o masă de lîngă fereastră, se ridică un locotenent-major înalt, de vînători de munte.

— Cum te cheamă pe dumneata?

— Sînt locotenent-major Moise Viorel, tovarăşe colonel!

Colonelul Sîrdă iese de la masa prezidiului şi se apropie de el:

— De ce eşti netuns?... Tovarăşi, priviţi şi dumneavoastră cum arată un ofiţer al armatei române! Netuns! Nebărbierit!

— N-am avut timp să mă tund, tovarăşe colonel! Cînd să mă tund? Unde? Nu ni se permite să părăsim şantierul...

— Tovarăşe colonel, se aude vocea neobositului Mihail, care zîmbeşte într-un fel ciudat, bineînţeles că va găsi motive... Pierdem timpul, mai bine să trecem la pedepse...

Comandantul se întoarce contrariat. Hotărît lucru, colonelul Sîrdă, comandantul, îi ştie de frică maiorului Mihail! Şi nu numai el îi ştie de frică.

— De ce ai părăsit locul de muncă?

— Dar, tovarăşe colonel...!

— Lasă vorba! Mda. Ne vom gîndi ce pedeapsă îi dăm. Deocamdată atrag atenţia: nimeni nu are voie să părăsească locul de muncă. Fiecare ofiţer sau subofiţer stă lîngă oamenii lui, dar nu jos, în picioare! Supraveghează bunul mers al lucrărilor...

— Şi pune mîna şi el pe lopată, pe roabă, da, da, că nu s-a născut ofiţer, intervine „genistul".

— Mă rog... Atunci cînd cineva îl observă pe tovarăşul general Bogdan, îi dă raportul: tovarăşe general, sînt X sau Y, comandantul plutonului, mă aflu cu plutonul în... şi execut următoarele lucrări. Apoi raportezi dacă ai întîmpinat ceva deosebit sau nu. Chiar dacă ai venit ceva mai tîrziu un pic şi afli

că pe acolo a trecut tovarăşul general, îl cauţi şi îi raportezi... Una la mînă... A doua, cum bine ştiţi, sîmbătă are loc în şantier vizita Comandantului Suprem. Nu părăseşte nimeni locul de muncă pînă cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu nu părăseşte şantierul! Comandantul ai cărui militari vor fi prinşi că au plecat de la locul de muncă va fi aspru pedepsit. În al treilea rînd, tovarăşul general Bogdan a ordonat ca pe şantier ţinuta să fie în cizmă sau bocanc, cu pufoaică şi caschetă, iar peste pufoaică să fie încins cordonul de la fişul militar. Tovarăşul general Bogdan a surprins cîteva cadre care au încălcat acest ordin. Ce şi-au zis: „dom'le, ce să purtăm noi cordoane de la fîş? Mai bine ne încingem cu centura".

— Păi da, dom'le, fiindcă face fiecare ce vrea în unitatea asta! spune Mihail.

— Ei, treaba asta îi va costa. Au fost surprinşi şi pedepsiţi cu cîte zece zile de arest. Sînt doi inşi... n-avem timp acum să le dăm numele. De asemenea, şefii de brigăzi se plîng că nu se munceşte. Vorbiţi cu oamenii! Pedepsiţi-i! Cum bine ştiţi, orice învoire se suspendă pînă la noi ordine. Fiţi atenţi, că tovarăşul ministru a organizat patrule care se plimbă în oraş îmbrăcate civil şi te legitimează. Îţi cere legitimaţia, te întreabă unde munceşti şi te trece pe loc în rezervă. Repet: ofiţerul sau subofiţerul nu are ce căuta în oraş!

O voce firavă din sală:

— Nici civil?...

— Nici civil, dom'le! Ce, nu e clar? Dom'le... eu nu înţeleg: ce mai comentaţi atîta?

Maiorul Mihail se frămîntă în scaun, pumnii mari, ţărăneşti i se închid şi deschid spasmodic.

— Da. Dacă mai are cineva de zis ceva...

Nimeni nu mai are nimic de zis.

Colonelul Sîrdă pare dintr-o dată istovit şi se aşază în scaun.

Vorbeşte maiorul Mihail:

— S-a observat că cadrul militar de trupă mănîncă cînd mănîncă trupa! Deci pe lîngă faptul că mănîncă din mîncarea soldaţilor, mănîncă înainte ca să mănînce soldaţii care trebuie să mănînce cînd se serveşte masa de prînz. Am spus în numeroase rînduri că acel cadru, cînd va fi surprins, va fi pedepsit! Ei bine,

mă voi ocupa personal de treaba asta! Puneţi-vă ordine în ţinută. Atenţie tunsul! Veţi fi pedepsiţi!

Ia cuvîntul locotenentul-major Aldea, care dă citire unui pomelnic de cadre pedepsite pentru diverse abateri. Tot despre propuneri de pedepse sau despre pedepse vorbesc, rînd pe rînd, ceilalţi ofiţeri din statul major. Apoi adunarea se sparge.

Este aproape ora douăsprezece. Trebuie să-mi adun plutonul şi să-l duc la masă. Apoi din nou, după masă, să-l adun şi să urcăm pe şantier. Şi deseară, din nou, acelaşi infern al apelului de seară, aşteptarea autobuzelor care nu vor veni sau în cel mai fericit caz vor veni cu o oră-două întîrziere. Iar pînă atunci, controalele, inspecţiile, verificările. În seara asta sînt de serviciu pe companie. Mîine sînt de serviciu pe batalion. Poimîine sînt ofiţer de serviciu pe unitate. Iar răspoimîine sînt de serviciu la general, la baracă! Doamne, cîte servicii! Noaptea voi controla holurile murdare şi camerele mirosind a rînced, a sudoare şi a urină, cu paturi suprapuse pe care zac oameni morţi de oboseală sau de beţie, oameni abrutizaţi, fără o scînteie de luciditate în priviri, stăpîniţi de ură pentru că au fost aduşi aici cu forţa.

— Pora!

Mă trezesc faţă în faţă cu locotenentul-major Vîrban şi cu locotenentul-major Lupeş, apăruţi ca din pămînt. Primul e ceva pe la partid. Al doilea n-am reuşit încă să aflu cu ce se ocupă. Pînă de curînd era subofiţer.

— Măi băiatule, începe Vîrban, fii atent, avem date că îl sfidezi pe comandantul companiei, că ai o atitudine arogantă faţă de el...

— Şiibăide caltău? (Ce e, băi, de capul tău?) adaugă Lupeş.

Îi privesc cu atenţie. Stranie pereche! Şi totuşi, oamenii aceştia sînt numai o infimă parte din nevăzuta junglă care mă înconjoară şi care abundă în asemenea specimene. Simt cum urcă din pămînt un suflu de gheaţă, în timp ce ei stau înaintea mea ca doi reprezentanţi ai unei organizaţii secrete, ca două personaje kafkiene care peste puţine clipe urmează să-mi comunice decizia absurdă a unui tribunal încă şi mai absurd. „Aşadar, mă gîndesc, au date că îl sfidez pe căpitanul Pascal, comandantul meu de companie!..." şi cu ochii minţii îi văd pe toţi foştii mei secretari de partid, pe căţeii aciuaţi pe lîngă ei. Toţi îmi ziceau la fel:

„Ştim noi, lasă că ştim noi, cunoaştem noi, te prevenim că ştim totul, avem date că..." Nu-mi mai rămîne decît să iau poziţia drepţi:

— Am înţeles, tovarăşe locotenent-major Lupeş! Am înţeles, tovarăşe locotenent-major Vîrban!

Dispar amîndoi, bolborosind şi dînd din mîini ameninţători. Ce să aibă oamenii ăştia cu mine? În viaţa mea n-am avut de-a face cu ei. Şi totuşi ei au în mine o ţintă precisă. Ar fi o naivitate să cred că au aruncat doar o vorbă. Nu! Ei fac parte dintr-un mecanism. Ei sînt telefonul care sună automat atunci cînd cineva formează numărul. Telefonul sună, iar zbîrnîitul lui îmi spune multe. Mi-e teamă să ridic receptorul, pentru că nu ştiu ce rîs sinistru voi auzi în aparat. Mi-e teamă. Şi totuşi va trebui să-l ridic. Doar pe mine mă cheamă!

Ieri a avut loc o şedinţă cu comandanţii de companii. De acolo să fi pornit totul? Urc în şantier şi-l caut pe căpitanul Pascal, comandantul meu de companie. Îl găsesc într-un birou de maiştri, rîde cu nişte fete, secretare. E de groază cîte secretare pot fi pe acest şantier! Cred că sînt cîteva mii. Mai e puţin şi fiecare civil va avea pe lîngă el o secretară. Secretare — vorba vine. De fapt, multe sînt securiste. Cînd mă vede, căpitanul Pascal nu-şi poate reprima o grimasă. Îi spun că vreau să-i vorbesc. Iese în silă pe hol.

— Tovarăşe căpitan, încep eu (şi glasul îmi tremură), m-am întîlnit acum cîteva clipe cu tovarăşii Vîrban şi Lupeş... Tovarăşe căpitan, vă jur pe ce am mai sfînt că nu ştiu să vă fi ieşit vreodată din cuvînt ori să mă fi purtat necuviincios. Acum... sînt acuzat că vă sfidez.

Probabil că aspectul meu îl impresionează, fiindcă observ o schimbare pe chipul lui:

— Dă-i, bă, în p... mea! Dacă ai şti ce mi-au făcut şi mie la şedinţă... Că nu ştiu să mă impun în faţa subordonaţilor! Că... Da' nu mai pune şi tu la suflet! Ce să am eu cu tine? Cu ce m-ai tras tu în piept ca să spun că mă sfidezi? Parcă eu n-aş fi putut să zic că nu-i adevărat... Da' n-are rost.

— Şi n-aţi zis? întreb eu.

— Pe-ăştia nu trebuie să-i bagi în seamă, Ioane. Spui „să trăiţi, am înţeles!" şi-ţi vezi de treaba ta. Ăştia trebuie trataţi cu dispreţ...

M-am lămurit: cum să aştept limpezirea situaţiei de la un om care nici măcar nu cunoaşte sensul cuvintelor, care crede că „a sfida" înseamnă „a trage în piept"? Şi mi-aduc aminte de maiorul Gureşan de la regiment, care a urlat la mine pentru că într-un raport scrisesem în paranteză „sic!": „Nu ţi-e ruşine, băi, deşteptule, să-mi scrii mie «sîc» pe raport? Mie, comandant de regiment! Marş afară, locotenent! Boule! Mai zici că eşti şi scriitor!" De asemenea oameni depinde soarta unui ofiţer! Ei fac aprecierile, ei pun în cumpănă atitudinea şi munca unui cadru: indivizi care folosesc cuvintele la întîmplare („... ofiţerul dă dovadă de impertinenţă folosind expresii nedemne de uniforma militară, cu subînţelesuri, pentru care îi recomand să dea dovadă de mai multă onestitate" — extras din caracterizarea pe 1989 întocmită locotenentului Pora Ioan de comandantul unităţii 2389, lt.-col. Lixandru Mihail).

Cobor către biroul inginerului şef ca să-i prezint pontajul militarilor pe luna noiembrie. Intru. La birou stă Pascan însuşi. Fumează, la o cafeluţă. Am noroc, e bine dispus:

— Ce e, bă?

— Săru' mîna, dom' inginer-şef! Am venit şi eu...

Îmi întinde leneş mîna. Mă reped să i-o strîng, simulînd o bucurie patrupedă. Dacă aş fi cîine, aş da din coadă. Simt că şi-a schimbat atitudinea faţă de mine de cînd m-am „adaptat" la viaţa de şantier. Rugina orgoliului său prostesc e învinsă de uleiul umilinţei mele. Mecanismul tot mai scîrţîie, dar încetul cu încetul se degripează. Şi totuşi, cel umilit ar trebui să fie el. Dar nu, inginerul-şef Pascan se simte sincer măgulit. Îmi aruncă un surîs condescendent, îmi iscăleşte hîrtiile şi mă concediază cu un gest suveran:

— Liber!

Ies de-a-ndaratelea din birou, făcînd temenele ca un fanariot în cortul unui paşă. Înainte de a închide uşa observ cum arhitectul Popoviciu îşi aprinde satisfăcut o ţigară. M-am adaptat! Alţi ofiţeri nu s-au adaptat şi au plătit-o scump: cu notări proaste, cu

retrogradări, cu trecerea în rezervă. Cu „tinichele legate de coadă". Într-o armată în care ministrul apărării îşi pedepseşte ofiţerii pentru că poartă uniforma ce sens ar mai avea demnitatea?

Într-una din zilele trecute am asistat la o scenă oribilă. Doi ziarişti se hotărîseră să facă un reportaj despre munca militarilor pe şantier. Un locotenent, Ion, comandant de pluton, fusese desemnat să fie fotografiat. „Ehehe! Mare cinste pentru armată!", vorba maiorului Mihail. Instruit din ajun, Ion venise cu uniforma curată şi călcată şi aştepta de la ora 5 dimineaţa în faţa barăcii comandantului. Pe la nouă a apărut, în sfîrşit, maşina din care au coborît „reporterii". După o scurtă discuţie, ofiţerul a fost dezbrăcat de uniformă şi vîrît într-o salopetă ordinară de lucru şi pufoaică. Cînd să fie fotografiat, s-a procedat la o nouă ajustare a ţinutei:

— Şapca dom'le, şapca! Să dispară şapca!

Ion se uită zăpăcit în toate părţile. I s-a luat şapca de pe cap şi i s-a pus în loc o cască de constructor. În jurul lui se făcuse un cerc larg: concentraţi, civili, ofiţeri. Şi tot acest alai s-a deplasat prin şantier.

— Nu e bine, nu e expresiv! mormăia nemulţumit reporterul.

În sfîrşit, au ajuns lîngă o macara. Locotenentul a fost suit pe un butoi de tablă gol, pus să-şi ridice mîna dreaptă streaşină şi să privească „expresiv" spre cer.

— Cască gura! Gura! Strigă, ţipă, dă un ordin, ceva!

Bietul locotenent a început, zăpăcit, să strige:

— La dreapta! La stînga! Pluton, înainte marş!

— Sus mîna! Uită-te-n cer! Aşa!

Aparatul a clănţănit. Fotografia era gata. Bietul om a plecat cu uniforma făcută mototol sub braţ.

— Ai intrat în istorie, Ioane, i-a spus cineva în glumă.

— Mai du-te dracului!

Peste trei ore a fost băgat la arest pentru că i s-a îmbătat un concentrat.

Mă gîndesc la toate aceste lucruri şi îmi dau seama, cu groază, că aproape că nu mă mai impresionează. Ochiul meu le înregistrează ca pe nişte fapte banale. După atîtea umilinţe la care am asistat sau la care am fost supus de cînd sînt „detaşat" pe şantier, am priceput un lucru: apelativul „tovarăşe" îi se potri-

veşte inginerilor, maiştrilor şi chiar şefilor de echipă ca nuca-n perete. Mai aproape de adevăr ar fi să li te adresezi cu „stăpîne".

Intru în „casă" — începe alergătura: urc şi cobor sute de scări, urmăresc planul de producţie, întocmesc fişele de protecţia muncii, le duc la iscălit, le aduc, verific militarii. Unui maistru, Barbu C-tin, un uriaş cumsecade, poate singurul pe care l-am văzut rîzînd în cloaca asta, i s-a făcut milă de mine şi mi-a dat un „birou": o încăpere strîmtă, un viitor grup social. A trimis doi tîmplari şi mi-au montat o uşă de lemn pe care o încui cu lacătul. Doi militari mi-au înjghebat din deşeuri o măsuţă şi un scaun pe care le-am acoperit cu ziare. Cu toate că în încăpere e un frig nebun, sînt fericit: am un colţ al meu, numai al meu, chiar dacă nu pot sta aici mai mult de un ceas pe zi. După luni de zile, pot să mănînc omeneşte: mi-am adus de acasă cîteva felii de salam şi un ou.

Sînt obosit. Ajung la „biroul" proaspăt amenajat. Pe masă şi pe geantă se văd urme mărunte de şobolan. Suflu peste hîrtie şi scot pachetul cu mîncare. Două ciocane pneumatice îşi încep dincolo de zid vacarmul insuportabil. Undeva, sus, cineva bate cu un mai de fier, spărgînd probabil un zid. Nu mă sinchisesc. Mănînc. Şi, deodată, o ploaie de lichid cald se abate peste mine — e urină. Civilii care lucrează sus urinează pe mine! Premeditat. Li s-a mai întîmplat şi altor ofiţeri. Acolo sus, în tavan, chiar deasupra mesei, este o spărtură. Probabil că pîndesc de mult timp momentul cînd am să vin. Iar acum rîd. Urina mi-a împroşcat mîncarea, hainele. Ceva mi se răsuceşte violent în stomac. Mă reped într-un colţ şi vomit. Ies furios, urc scările. În încăperea de deasupra, vreo doisprezece hăndrălăi, majoritatea tineri, stau întinşi pe cartoane sau tăblii de lemn şi joacă table şi cărţi. Formează o echipă de zidari.

— Ce-aţi păţit, dom' lent? sar cîţiva dintre ei, abia înăbuşindu-şi rîsul.

Sînt descheiat la veston şi cu capul descoperit. Şi dintr-o dată îmi dau seama că n-are nici un rost.

— Nimic, băieţi, răspund eu. Nimic.

— Bă, fir-aţi ai dracu' să fiţi de nenorociţi, zice de jos, fără

să-şi ridice ochii din cărţi, unul dintre ei, voi vă pişaţi pe ofiţerii armatei române, mă?

— Hă! Hă! Hă! izbucnesc toţi în rîs, un rîs gros, animalic.

Mă retrag şi cobor. În „birou" mă aşteaptă locotenent-colonelul Seileanu de la Grupa de coordonare.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel! Uitaţi-vă şi dumneavoastră, tovarăşe colonel, mă pregăteam să mănînc şi eu şi zidarii de sus... civilii, au urinat aici...

— Bine ţi-au făcut! Dacă aude tovarăşul general Bogdan îi felicită. Ar fi trebuit să se c...e, băi! Şi zi, ţi-ai făcut aici birou?

— Da, tovarăşe colonel!

— Mda... Frumos, foarte frumos! comentează sarcastic colonelul Seileanu. Scoate încet, cu gesturi lente, din buzunarul de la piept un carnet roşu.

— Cum te cheamă?...

Şi atunci mint! Pentru prima oară în viaţa mea de militar! Niciodată nu mi-am minţit superiorii; nici în şcoala militară, nici după absolvirea ei. În clipa aceasta, însă, în mine se prăbuşeşte un eşafodaj de carton — idealuri şi vise despre onoarea militară. Ele ţin de altă lume...

— Apostol mă cheamă, tovarăşe colonel!

Colonelul notează meticulos în carnet.

— Apostol şi mai cum?

Fără îndoială că există în om o înclinaţie către risc. Nu ştiu dacă un diavol mi-a şoptit la ureche ceva, cert este că-i răspund:

— Bologa, tovarăşe colonel! Locotenent Apostol Bologa!...

Creionul colonelului notează conştiincios. În mine s-a mai prăbuşit un ideal: nu mai vreau să ajung niciodată colonel! Niciodată!

— Ei bine, locotenente, mîine dimineaţă, cînd vine generalul Bogdan, te prezinţi la dînsul la baracă. Generalul a dat ordine clare, tovarăşe locotenent: locul ofiţerului este în mijlocul oamenilor! Pe schele, nu la birou, cu cafeaua sub nas. Din ce companie faci parte? La cine eşti?

Iarăşi mă îmboldeşte drăcuşorul:

— La tovarăşul locotenent-major Vîrban!

— Hm!

Îşi notează şi asta în carnet.

— Mă mir! Vîrban e un om excepţional. Mă mir că te-a scăpat din ochi!

În clipa aceea, o cărămidă urmată de o avalanşă de moloz cade pe masă făcînd ţăndări sticla cu apă. Încăperea se umple de praf. Colonelul Seileanu parcă a înnebunit:

— Marş la oameni, de-aici, puturosule! Fir-aţi ai dracului de putorile dracului... de... de indisciplinaţi!...

Se sufocă. Îmi iau geanta şi ies. Urc scările.

— Ne întîlnim mîine la tovarăşul general Bogdan! Te-nvăţ cu minte, locotenent Apostol Bologa!

De două ore stăm în mocirlă, la poarta şantierului, şi aşteptăm autobuzele. Au venit patru, la început, şi atîta tot. Oamenii înjură cu glas tare. Cîţiva sînt deja beţi. Un moldovean şi doi lipoveni încep să urle ca nişte animale sălbatice. Alt concentrat, un lugojean, îi aţîţă:

— Asta-i bătaie de joc, mă! Spuneţi şi voi dacă ofiţerimea asta nu îşi bate joc de noi!

— Dom' locotenent! Dom' locotenent Pora! Vă mai bateţi, dom'le, joc de noi, că dup-aia ne batem noi joc de dumneavoastră! zbiară un botoşănean.

Există însă destui oameni care nu şi-au pierdut bunul simţ. Cîţiva intervin şi îi potolesc pe zurbagii.

Nu se vede ţipenie de „superior". Sîntem doar noi, comandanţii de plutoane, de companii şi de batalioane. Ba nu: se apropie cineva de la Grupa de coordonare. A notat numele cîtorva comandanţi de plutoane, pentru ... „dezordine în subunitate". Ofiţerii vor intra mîine la arest. Un concentrat ridică tonul şi „tovarăşul" îşi dă seama că trebuie să dispară, nu înainte de a da un ultim sfat preţios locotenenţilor: „Nu e bine să-i agitaţi! Lăsaţi-i în pace!"

— Tovarăşe locotenent-colonel, întreb eu, nu vin maşinile? E zece. În fiecare zi întîrzie...

— Dumneata unde ai plutonul? Aici? Du-te, dom'le, la plutonul dumitale! Ei, drăcia dracului! Din cauza voastră sînt oamenii aşa!

— Ce să le spunem, tovarăşe colonel, şoptesc eu. Uitaţi-vă şi dumneavoastră! Or să ne ia la bătaie!

— Şi bine v-ar face, bă! Bine v-ar face! începe el să strige. Apoi dispare.

Este decembrie. Peste două săptămîni concentraţii „se vor libera". Au fost mobilizaţi pentru o perioadă de şase luni. Au venit în iunie, e timpul să se întoarcă acasă. Dar această perioadă este cea mai grea pentru ofiţeri: e căderea în barbarie. Sentimente refulate, apucături pînă acum ţinute cît de cît în frîu izbucnesc cu violenţă, cu o patimă devastatoare.

— HAI LIBERAREEE! izbucneşte deodată întregul grup de lîngă mine, trîntind căştile în noroi. Descopăr cu uimire, pentru prima oară, că printre oamenii aceştia, alături de care am stat zi de zi o jumătate de an, cu care am împărţit toate greutăţile şi necazurile (căci bucurii nu mai există pentru noi pe lume) am duşmani. O sticlă aruncată cu putere se face ţăndări la picioarele mele. Fluierături ascuţite spintecă întunericul ca nişte fulgere. Nu disting bine în beznă, dar urechea mea sesizează undeva, alături, icnituri şi învălmăşeală.

— Lăsa-ţi-mă... vreau să-l bat!... Dom' locotenent! Unde eşti, dom' locotenent?

Se aud vocile cîtorva concentraţi din pluton, mai în vîrstă:

— Ţine-l, mă!... Mă, omule!... Doamne fereşte, nu ţi-e, mă, ruşine?... Filpişane!

— No, ce-i, mă?

— Vino, mă, încoace!...

E o viermuială în întuneric. Soldatul Domiţian se apropie de mine agitat:

— Dom' locotenent, fugiţi! Lipovenii vor să vă bată!

Trag adînc din ţigară şi rămîn nemişcat.

— Şi mîine, cînd o fi să apar în faţa formaţiei, cum o să vă mai privesc în ochi, Domiţiane? Tu ştii că un ofiţer adevărat nu fuge?...

În momentul acela, garda celor cîţiva oameni treji este spartă, două mîini puternice mă apucă de gulerul pufoaicei şi trag cu atîta forţă că stofa pîrîie şi se sfîşie. Simt în faţă, izbindumă, duhoarea de beţiv a lipoveanului Popov.

— Pe comandant, Popove, ai avea curajul să-l iei aşa de guler? Pe comandantul unităţii, ai avea curajul?

— Pe toţi, pe toţi ofiţerii!...

— Şi te-ai repezit la cel mai mic în grad, nu? La un locotenent... Ifime, eu în şcoala militară am învăţat să mă bat cu pistolul, nu cu pumnii!...

Cineva aprinde un chibrit şi mai mulţi oameni se reped asupra militarului beat.

— Lăsaţi-l în pace! Popov Ifim din Sfîştoafca şi Radu Petre din Mahmudia vor să-şi bată comandantul de pluton! Ia spune, Popove, pentru ce vrei să mă baţi? Fiindcă tremur lîngă tine în noroi sau fiindcă sînt ofiţer?

— Fiindcă eşti ofiţer!

— Atunci dă-i drumul! Sînt singur şi fără apărare. Voi, ceilalţi, daţi-vă la o parte! Popove, eşti sigur că vrei numai să mă baţi? Poate vreţi să mă omorîţi! Văd că Urioc a scos deja cuţitul. Moment mai bun nici că se poate!

— Îţi luăm gîtul...

— Şi ce staţi? urlu eu. Stingeţi chibritul! Lucrurile astea nu se fac la lumină!... Credeţi că mi-e frică? Cine începe?... Puteţi năbîrî toţi odată, ca să fiţi mai siguri!

Se lasă tăcerea. Departe, se aude vuietul oraşului învăluit în noapte.

— Sau poate rămîneţi numai la bătaie! O să le puteţi povesti nepoţilor, cînd veţi fi bătrîni, cum aţi bătut un ofiţer. Deh, alţii au făcut războiul, au ce povesti, pe cînd voi... Măcar atît!

Nimeni nu scoate un sunet.

— Cumplit mai e rachiul, mă! Uitaţi-vă la voi, din oameni de treabă aţi ajuns nişte derbedei bătrîni, nişte tîlhari! V-aţi băut minţile, mă! Numai nişte oameni care şi-au pierdut minţile se poartă aşa.

— Da' ce ne jigniţi, tovarăşe locotenent? De ce ne faceţi tîlhari şi derbedei? răsună glasul, dintr-o dată, miorlăit, al lui Urioc, instigatorul.

— Pentru că ai un cuţit în mînă, Urioc, şi-l ţii îndreptat spre mine.

O lumină apare pe şosea. În sfîrşit, maşinile! O înghesuială teribilă se iscă în preajma uşilor. Şi deodată îl văd în lumina farurilor pe Lupeş, pe locotenentul-major Lupeş. Se preface că tocmai a picat:

— S-a întîmplat ceva, Pora?

— Nu, de ce?
— Aşa... Mi s-a părut că... Hai că plec şi eu! Servus!
— Servus!

Mă uit după el cum dispare în noapte. Curios! Locotenentul-major Lupeş a vorbit foarte clar, fără urmă de accent moldovenesc. Urc gînditor în autobuzul care demarează greu, iese pe la staţia Eroilor şi o ia de-a lungul cheiului. Pe băncile din faţă turbulenţii ameţiţi de băutură lălăie:

Liberează, Doamne-odată
Veteranii din armatăăă...

Hohote barbare de rîs, fluierături marchează schimbarea macazului către alte cîntece (multe pe melodia de la „Trandafir de la Moldova"):

Să-mi dai maamă, un student
Nu să-mi dai locotenent,
Că locotenentu-i prost
Pleacă pe fişie-n post
Bădăran şi nesimţiiit,
Mor, singură, de urîîît!

Apoi finalul, cu zbierete care parcă rup autobuzul în bucăţi:
— Hai, liberareeee!... Huo apeveul! Huooo!

A.P.V. înseamnă „armată pe viaţă". Aşa sîntem numiţi cei care am ales calea armelor. Calea armelor... Gîndul îmi zboară înapoi, către anii lungi şi cenuşii ai şcolii militare. Eram elevi ai unei şcoli de ofiţeri, n-ar fi contravenit cu nimic programei un ciclu de pregătire specială de autoapărare. N-am mai fi fost, astăzi, atît de vulnerabili în faţa unor beţivi cărora li s-a trezit pofta să-şi agreseze comandantul de pluton. Mă gîndesc la tot caraghioslîcul pregătirii noastre: comandantul şcolii stătea tolănit la umbră, pe malul lacului-bazin de lîngă poligon, alături de generalul Hortopan, venit în inspecţie, iar noi, elevii, în soarele torid, cu raniţele la spinare, cu căştile pe cap şi cu baioneta la armă zbieram ca ieşiţi din minţi: „Gardă la stînga!", „Gardă la

dreapta"! şi împungeam prosteşte în aer un duşman inexistent. Această caricatură de instrucţie, această bătaie de joc se numea pompos „luptă corp la corp cu arma" şi făcea parte din procedeele de... apărare individuală.

Am ajuns la cazarmă. Mii de militari inundă cartierul-dormitor Vitan şi se reped către ţigăncile şi ţiganii care le vînd la preţ de speculă ţigări şi băutură. Dumnezeu ştie ce fel de băutură... Instalez oamenii în dormitor. Au chipurile supte şi pămîntii. Cei beţi deja au aspectul cel mai jalnic. Popov zace în nesimţire, prăbuşit pe pat, cu picioarele atîrnîndu-i pe jos. Mi se face milă cînd îl văd cît de chinuit doarme. Îi ridic picioarele pe pat şi ies. Doamne, cîtă tristeţe! O iau pe cheiul Dîmboviţei, spre casă. Sub cerul vineţiu s-a lăsat un frig umed şi pătrunzător. Strada e pustie. Mă opresc. Mă aplec peste parapetul podului. Undeva, dedesubt, în întuneric, clipocesc molcom apele murdare ale Dîmboviţei.

Acasă, ai mei s-au culcat demult. Nu mai intru să-i trezesc. Mă dezbrac în linişte. Îmi scot cizmele de cauciuc, pline de noroi, şi mă duc la baie să mă spăl. Să mă spăl, nu să mă îmbăiez, fiindcă de apă caldă nu mai poate fi vorba la ora asta. Din oglindă mă priveşte un chip istovit, cu orbite vinete, un chip îmbătrînit înainte de vreme. Fruntea brăzdată de cute adînci e stropită cu noroi uscat, tuleie dizgraţioase îmi acoperă obrajii scofîlciţi, calviţia a cuprins toată partea din faţă a capului. Mă uit la acest chip şi nu-l recunosc. Mă uit cu mirare. Dumnezeule, am îmbătrînit înainte de vreme! Doar ochii parcă mai păstrează ceva din vîrsta mea biologică. Un frig pătrunzător îmi amorţeşte degetele şi-mi dau seama că, fascinat de propria mea imagine, am uitat mîinile sub jetul de apă rece. Mă spăl pe faţă. Parcă m-am mai înviorat! Închid robinetul, mă şterg pe mîini şi intru în cameră.

Mă aşez la masa de lucru şi trag sertarul. Scot cărţile şi caietul. Să nu uit! E tot ce mai sper. Să nu uit ce ştiu! Să repet!

Şi totuşi, nu reuşesc să mă concentrez. Aş vrea să scap de toate impresiile zilei, de toată mizeria care s-a depus, straturi-straturi, în mine. Mă gîndesc că sînt ani de cînd n-am mai văzut un film — vremea cînd o puteam face mi se pare atît de îndepărtată, de parcă s-a scurs de atunci un veac. Îmi amintesc de ea ca de prima iubire. Mă apasă prea mult totul! Aş vrea să uit. Am

crezut că în muncă voi găsi uitarea. Eroare! În muncă nu există decît muncă şi atît. Pasul cadenţat al plutonului, jignirile, ordinele absurde îmi răsună în urechi şi după orele de muncă, nu pot să le uit. Aş vrea să evadez, dar nu pot. Ca să ies din armată ar trebui să plătesc sume colosale. Apoi, armata e, totuşi, viaţa mea. O viaţă pe care alţii caută dinadins să mi-o facă insuportabilă. Simt o sete de rapaos, aş vrea să plec spre un ţărm liniştit. Dar unde? Un asemenea ţărm nu există — sau dacă există e foarte departe... Departe... Privirile îmi cad pe caiet, un registru cumpărat mai demult. Îl deschid. Pagina albă stă înaintea mea ca o chemare. Poate că tocmai pagina aceasta e ţărmul la care jinduiesc... Şi mă apuc să scriu, mă cufund în scris...

Într-un tîrziu, interiorul încăperii începe să-şi recapete formele. Le văd altfel acum, cînd m-am întors de pe ţărmul altei lumi, o lume creată de mine. Îmi privesc mîinile, filele registrului acoperit de scrisul meu mărunt. Mă uit la ceas: e patru dimineaţa. Au trecut, aşadar, şase ore de noapte fără să-mi dau seama!

Mă ridic uluit de la masă. Dau ocol încăperii. Sînt tulburat, peste măsură de tulburat. Nu e pentru întîia oară cînd scriu, dar este, poate, întîia oară cînd trăiesc atît de intens ceea ce scriu. Am fost, o clipă, stăpînul unei lumi. Am uitat, o clipă, de lumea meschină în care trăiesc.

Îmbrac pufoaica şi-mi trag cizmele încă ude. Mă încing cu cordonul de la fiş. Ies încet din cameră, nu cumva să stric acel miracol. Este ora patru dimineaţa. Pentru mine începe o nouă zi. Străbat din nou cheiul întunecat al Dîmboviţei şi totuşi noaptea nu mi se mai pare pustie — duc în mine o descoperire şi sînt fericit: m-am regăsit, scriind. Mă pierdusem şi m-am regăsit.

Sînt undeva sus, la cota treizeci. S-a accidentat Diaconu, un dulgher cumsecade pe care, nu ştiu de ce, mulţi îl duşmănesc. Poate fiindcă îşi vede de treaba lui.

Accidentul nu e grav: i-a căzut o scîndură pe picior. L-am întins jos pe o pufoaică.

— Nu e nimic, tovarăşe locotenent... Îmi trece pînă la liberare... Bine că nu m-am lovit mai rău!

— Tovarăşe locotenent! mă aud strigat.

— Ce e Filpişane?

— Vă caută un domn ofiţer.

Văd ochelarii negri ai lui Lupeş şi am o presimţire. Locotenentul-major se apropie de mine:

— Tovarăşe locotenent Pora, sînteţi chemat la comandament... La tovarăşul colonel Matei. Veniţi cu mine!

Îl urmez. Coborîm şi ne îndreptăm spre baraca generalului. În dimineaţa asta a răsărit un soare rece, care-şi aruncă lumina peste noroiul îngheţat. Respiraţia se transformă în fuioare de ceaţă. Intrăm în baraca generalului Bogdan. Baraca e împărţită în două de un culoar îngust. Deschidem prima uşă pe stînga şi mă pomenesc într-un birou larg, cu vreo patru mese şi mai multe dulapuri metalice. La masa din colţ, lîngă fereastră, un locotenent-colonel scrie aplecat. Lupeş închide uşa cu grijă, apoi se descoperă şi ia poziţia regulamentară, încruntîndu-se şi făcîndu-mi semn din sprîncene să procedez la fel. Apoi tuşeşte uşor şi raportează ca la carte, cu glas potrivit de tare:

— Tovarăşe locotenent-colonel, am executat ordinul dumneavoastră! Vă rog să-mi permiteţi să plec!

Ofiţerul scrie mai departe. Într-un tîrziu îşi ridică privirile din caiet, se uită pe geam, apoi se scufundă din nou în scris. Are un aer de intelectual şi pare preocupat de ceva foarte important.

Pe masa lui de lucru tronează un portret „de buzunar" al Conducătorului şi cîteva volume roşii cu titlul auriu. În sfîrşit, îşi ridică privirile din caiet, îşi scoate ochelarii şi catadicseşte să se uite la noi.

— A, scuză-mă tovarăşe Lupeş! Mulţumesc. Eşti liber.

Lupeş dispare. Locotenent-colonelul ia ochelarii de pe masă, şi-i pune pe nas şi mă cercetează. Are o privire pătrunzătoare. Mă simt ca o gînganie sub lupă.

— Dumneata eşti locotenentul Pora Ioan?

— Da, tovarăşe colonel!

Întinde mîna spre un caiet cu coperţi tari, roşii şi-l deschide.

— La compania lui Pascal, nu?

— Da, tovarăşe colonel!

— Dumneata mă cunoşti pe mine?

— Nu, tovarăşe colonel.

— Sînt adjunctul colonelului Mădureanu, secretarul de partid pe Direcţie. Dar asta nu are importanţă. Tovarăşe locotenent,,te-am chemat aici pentru nişte... probleme...

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Dumneata nu-ţi prea faci datoria, tovarăşe locotenent!

— Am înţeles, tovarăşe colonel!

— Şi nu numai atîta. Îl sfidezi pe comandantul de companie, instigi oamenii să-l bată pe comandantul unităţii. Unde te trezeşti, măi, tovarăşe? Ia spune, ce s-a întîmplat aseară?

— Tovarăşe colonel, raportez: în timp ce aşteptam maşinile să ne ducă la cazarmă, cîţiva soldaţi din plutonul meu s-au îmbătat...

— De ce s-au îmbătat? Dumneata de ce eşti pus acolo? Ei, drăcia dracului!...

— ... şi au vrut să dea în mine...

— Lasă-mă domnule, cu poveştile! Răspunde-mi de ce s-au îmbătat soldaţii!

În clipa aceea în încăpere intră maiorul Mihail.

— El este? întreabă scurt colonelul Matei, arătîndu-mă din priviri.

— Da, el este...

— Bine, Mihaile, poţi pleca!

Apoi, către mine:

— Răspunde, dom'le! De ce s-au îmbătat concentraţii? Ce e debandada asta în plutonul tău, locotenente?

— Tovarăşe colonel, am în subordine aproape o sută de concentraţi...

— Şi ce e cu asta, tovarăşe locotenent? Dumneata ştii cîţi subordonaţi aveam eu cînd eram locotenent? Şi nu mişca unul în front! Dacă subordonaţii dumitale se îmbată înseamnă că eşti incapabil, dragă tovarăşe!

Apoi, după o scurtă pauză, studiată:

— Dragă tovarăşe Pora, eu ţi-o spun prieteneşte: armata noastră n-are nevoie de oameni ca dumneata! Onoarea de ofiţer... Ştii dumneata ce e onoarea de ofiţer? Dumneata ai absolvit Institutul militar, nu?

— Da, tovarăşe colonel!

— Şi cum ai ajuns în Bucureşti?

— Am absolvit cu medie mare...

— N-are importanţă, să ştii! Experienţa a demonstrat că de obicei cei consideraţi codaşi în şcoală ies foarte buni ofiţeri. Ajung comandanţi de unităţi şi mari unităţi, generali... Aşa că să nu ne lăudăm decît cu rezultate concrete. Îţi faci planul?

— Da, tovarăşe colonel! L-am depăşit în fiecare lună.

Mă priveşte fix:

— Vorbeşti cam mult. Eu te-am întrebat dacă-ţi faci planul şi atîta tot. Nu stăm la taclale!

— Am înţeles!

— Mda! Uite ce e, tovarăşe locotenent! Nu ştiu dacă-ţi dai seama sau nu. Dumneata, aseară, te-ai dedat la o acţiune gravă, instigînd oamenii din pluton să-l bată pe comandantul unităţii...

— Nu este adevărat! Tovarăşe locotenent-colonel...

Pumnul greu al colonelului se abate asupra mesei:

— Lasă vorba, locotenente! Unde te trezeşti aici? Îndemni soldaţii la crimă? Pentru că asta e o crimă, tovarăşe!... Ca atare vei fi judecat frumuşel în Consiliul de onoare şi trecut în rezervă. Avem date că te ocupi cu studiul limbilor străine. Pot să ştiu şi cu în ce scop?

— Mă pregătesc pentru admitere la filologie.

— Mda! Facultate! De-asta nu-ţi făceai treaba la Panteli-mon?

— ...

— Mda! Tovarăşe Pora, dragă, acum te duci dumneata la pluton şi aştepţi ordinele noastre.

— Am înţeles! Să trăiţi!

Îmi pun şapca pe cap şi ies.

Adun oamenii în holul larg al etajului întîi. Mulţi au fugit deja la masă. Îi încolonez şi cobor cu ei către stadion.

La mica alimentară din malul rîpei este coadă. Văd şi mulţi militari, unii concentraţi, alţii în termen, trimişi de şefi să ia pui. „A băgat pui"...

E amiază. Pe stadion, comandamentul unităţii e adunat în

păr. Mii de militari aşteaptă în formaţie, de o jumătate de oră, să se adune toată lumea. Semicercul enorm, ale cărui margini se sprijină pe gardurile de sîrmă ale fostului stadion, îl are în faţă, la aproximativ cincisprezece metri, pe comandant, însoţit de statul major. Locotenent-colonelul Sîrdă Marin are chipul tras şi-şi ţine mîinile la spate, într-o atitudine teatrală. Între el şi masa militarilor, două echipe de civili (mulţi dintre ei ţigani) joacă fotbal. Sînt mereu aceiaşi. Joacă pe bani, aşa că partida e foarte încinsă. Cu mari eforturi, primite cu urlete şi fluierături de către „sportivi", jocul este întrerupt.

— Începeţi prezenţa! ordonă comandantul. Fiţi atenţi, că nişte tovarăşi vor face astăzi verificarea prezenţei. Bob cu bob, om cu om! Iată-i că vin!

O rumoare, un freamăt străbate rîndurile.

— Ofiţerii!... Ofiţerii în faţă! strigă cineva. Comandanţii de plutoane, treceţi în faţă!

Apoi alt glas:

— Toată lumea, cu buletinele de identitate în mînă! Se verifică fotografiile şi actele.

Îmi număr oamenii: lipsesc doi, unul e în infirmerie, celălalt planton la materiale, sus, în Casă.

Cei care ne verifică sînt ofiţeri de securitate. Au petliţe albastre. Mă întreabă, sec, care-i efectivul control al plutonului, efectivul prezent şi efectivul absent. Răspund la fel de sec. Cei doi îmi iau caietul de prezenţă din mînă şi încep verificarea militarilor. Au o dexteritate uimitoare. În aproximativ două minute au terminat. Îmi notează numele. Privirile unuia dintre ei zăbovesc un timp asupra mea. Apoi trec la alt pluton. Eficienţi şi reci.

Treaba durează, totuşi, aproape două ore. Oamenii se frămîntă în loc, obosiţi şi nemulţumiţi. Încerc să-l întreb pe Pascal ceva, dar îmi face semn să rămîn la locul meu. În sfîrşit, totul se termină şi cei care ne-au verificat dispar. Un grup de concentraţi începe să vocifereze („Ne e foame!"), dar comandantul se repede la ei şi-i împinge înapoi în rînduri. Apoi se întoarce la locul lui:

— Fiţi atenţi, s-a făcut verificarea oamenilor. Nu aş vrea să mă aflu în pielea comandantului de pluton sau de companie care are oameni lipsă. Deţinem date că militari (atît cei în termen, cît şi cei concentraţi) primesc de la comandanţii lor învoiri şi permisii în afara permisiei legale, care se acordă o dată la patruzeci şi cinci de zile. Tovarăşi comandanţi de plutoane şi companii (lăsaţi vorba acolo, în flancul stîng), nu vă jucaţi cu focul! Eu atîta am avut să vă spun. Împreună cu statul major al unităţii am făcut în noaptea asta un control. E dezastru! Statul major al unităţii a întocmit un plan. De acum înainte, la fiecare adunare cu trupa, la prînz şi seara...

— Şi dimineaţa, tovarăşe colonel! intervine inginerul şef, colonelul Blădulescu, aranjîndu-şi ca de obicei ochelarii.

— Da. Şi dimineaţa! Fiecare comandant de pluton îmi va prezenta, personal... Ba nu, pe companii! Mi se va prezenta centralizat, pe companii, situaţia cu militarii absenţi. De fapt, situaţia generală: efectivul control, absent şi prezent sub forma următoare: „Eu, subsemnatul X, comandant de pluton, declar pe propria mea răspundere că la data de... orele... situaţia de efective a plutonului pe care îl comand este următoarea" şi scrii situaţia. Jos de tot, îţi treci numele în clar, iniţiala tatălui şi prenumele şi iscăleşti. Sus, în colţul din stînga, treci, tot clar, batalionul, compania şi plutonul.

Intervine căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid pe unitate:

— Măi tovarăşi. Ia, linişte!... Dom'le, sînt unii care am impresia că se joacă cu focul! Cum e posibil, măi, tovarăşi, ca din plutonul tău să lipsească oameni şi tu nici habar să n-ai de treaba asta? Eu vă atrag atenţia în mod destul de serios asupra acestui lucru. Fiţi foarte atenţi, că vă jucaţi cu cariera şi cu viitorul vostru! Vedeţi bine că nu e nimeni de capul lui aici.

Fiecare dă socoteală de ce face şi de cum acţionează. Repet: sîntem la un obiectiv de maximă importanţă. Dom'le, dincolo de fasolea asta pe care o mîncăm, de ciorba asta pe care o băgăm în burtă zilnic, nu mai vedem nimic! S-a lăsat aşa, peste noi, o toropeală... un dezinteres total. Eu nu vă spun mai multe! Fiţi atenţi, că aţi început să scăpaţi oamenii din mînă! Vă deplasaţi acum la masă. În ordine şi pe plutoane — Atenţie, batalionul unu! La ora patru începe şedinţa de partid!

Vîrban trece printre noi cu casca alunecată pe spate, în stil mexican, şi împarte nişte bileţele pe care sînt scrise întrebări sau nume de persoane. Întrebări care se vor pune în cadrul şedinţei de partid şi oameni care vor fi propuşi să facă parte din prezidiu, din secretariatul care va întocmi procesul verbal al şedinţei şi alte fleacuri. La ce-or fi folosind toate astea — nu pricep, fiindcă documentele care rămîn la dosar se vor întocmi, oricum, mai tîrziu, după ce sînt ticluite. Ne adunăm în tăcere, ca nişte tîlhari înaintea unui omor. Sîntem într-una din sălile de mese, peste tot sînt numai grămezi de veselă murdară şi resturi de mîncare. Intră comandantul şi un reprezentant de la eşalonul superior: maiorul Ţeparu. Secretarul de partid, Vîrban, parcă a înnebunit. Aleargă, se zbate, se mai întoarce o dată, fuge la masa prezidiului, dă raportul. În fine, şedinţa începe. Începe cu un raport lung, o litanie care nu se deosebeşte decît prin date şi cifre de cea de luna trecută şi de acum două luni: „Muncim, ne îndeplinim planul, muncim, au existat şi abateri, dar au fost remediate... comuniştii îşi fac datoria... sarcinile ce ne revin nouă din cuvîntările tovarăşului comandant suprem..." Din cînd în cînd, femeia care dă cu mătura prin sală ne sileşte să ne mutăm scaunele şi e de tot rîsul să vezi o asemenea adunare simandicoasă conturbată de un măturoi... Alte femei chicotesc în spate, fără să se ferească, giugiulite de şoferi, dar nu le zice nimeni nimic. Doar Chiriţoiu, din cînd în cînd, le mai „uşuie" sau le atrage atenţia, sastisit: „Mai terminaţi, dracului, odată cu măturatul ăsta!". Dar sfîrşeşte prin a renunţa şi el.

În sfîrşit, raportul lui Vîrban s-a terminat. S-a terminat frumos, cu o înşiruire de realizări: beneficiile unităţii se ridică la aproape o sută de milioane de lei. Mă întreb unde se duc aceste beneficii, dacă or fi existînd. Privesc în jur şi văd capete plecate în pămînt. Sînt şi militari concentraţi — unul a adormit cu capul pe masă, în fundul sălii. Mai bine. Urmează luările de cuvînt. Locotenentul-major Diaconu se arată de acord cu darea de seamă şi planul de măsuri şi raportează că la el în subunitate unii militari stau, din lipsă de materiale şi fiindcă nu are cine să repare macaraua. Prezidiul se apleacă asupra caietelor şi notează.

— Asta e foarte grav! spune reprezentantul eşalonului superior. Aţi luat legătura cu cineva?

— Tovarăşe maior, am raportat inginerului, dar...

— Lasă, dom'le inginerul! Dumneata, personal, ai căutat un mecanic?

— Dar, tovarăşe maior, intervine locotenentul-major Diaconu, nu e de datoria mea să mă ocup de repararea utilajelor. Pentru asta sînt plătiţi civilii...

— Civilii, tovarăşe maior, pleacă din şantier la ora 15.00, intervine şi căpitanul Mărcuceanu, în timp ce noi muncim pînă la orele 19. Pe ei îi ia cineva la întrebări?

Se iscă agitaţie în sală. „Reprezentantul" zîmbeşte cu înţelegere, cum ai zîmbi unor copii neştiutori.

— Tovarăşi, ce treabă avem noi cu civilii? Dumneavoastră uitaţi că sînteţi militari?

— Ba avem treabă, tovarăşe maior! Fiindcă eu, spune un plutonier-major, aşa cum mă vedeţi, la vîrsta mea, am fost bătut de concentraţi... şi stau în ploaie... şi în frig... şi familia e departe... şi n-am voie să merg acasă! Eu iau 3 000 de lei pe lună şi am douăj' de ani de serviciu, pe cînd un civil, un muncitor necalificat ia şase mii! De unde ia el banii ăştia, tovarăşe colonel, cînd concentraţii mei nu reuşesc să facă nici măcar indicele de bază? Sîntem în echipe mixte, tovarăşe maior, militari şi civili şi vă raportez aici: toată munca o facem noi, militarii. Civilii trag chiulul, mai e un pic şi or să fure tot şantierul acasă (dacă nu l-or fi furat pînă acum!). Vă raportez (şi nu spun prostii) că acest şantier a fost o mană cerească pentru domnii civili, care n-au nici un interes ca el să se sfîrşească, lucrările să se termine, vreau să zic! Puteţi să mai băgaţi alţi o sută de mii de militari pe lîngă ăştia douăj' de mii cîţi sîntem, tot nu se va face nimic!...

— Bine, bine!... surîde împăciuitor Ţeparu.

— Ăsta are gură de plutonier! rîde şi comandantul.

— Ia spune, tovarăşe... cu ce alte greutăţi vă confruntaţi?

— Oamenii n-au haine, tovarăşe maior, mîncarea e proastă...

Ceilalţi încep să strige din sală:

— Nu curge apa în Vitan... N-avem căldură... Nu vin maşinile...

Comandantul bate nervos în masă. În sfîrşit, gălăgia se potoleşte.

— Stimaţi tovarăşi, începe maiorul Ţeparu. Eu nu contest faptul că pe şantier este greu. Nu! Este foarte greu, ştiu. Dar tocmai de asta se află armata aici! Păi, dacă n-ar fi fost greu, măi, tovarăşi, credeţi dumneavoastră că am fi venit aici?... Dar fiecare am jurat să suportăm privaţiunile serviciului militar. Astea sînt privaţiunile. Aici e un război, să ştiţi şi dumneavoastră. Un război greu! Păi, eu nu înţeleg: era cineva care trăia cu impresia că aici este aşteptat cu flori, cu televizor color în cameră şi cu frigider? Să fim serioşi! Cît despre civili, eu observ cu nelinişte o chestiune: că noi, militarii, sîntem din ce în ce mai interesaţi de ce fac civilii, nu de ce facem noi. Nu e bine şi eu voi raporta acest lucru. Înseamnă că pe undeva am rămas în urmă cu pregătirea noastră politico-ideologică. Ce ne interesează pe noi civilii, măi, tovarăşi? Să ne facem noi întîi treburile noastre, că uite... Ia să se ridice în picioare subofiţerul care a fost prins sustrăgînd două conserve de peşte...

Rumoare în sală.

— E de serviciu!

— Vedeţi? Deci cadru, subofiţer, sustrage din hrana...

— N-a sustras , tovarăşe maior! Au căzut din ladă şi au rămas sub bancă, în maşină! spune un subofiţer.

— Cu atît mai grav, e neglijenţă. Dar şi aici reţin tendinţa dumneavoastră către justificări. Chiriţoiule!

— Ordonaţi!

— A ordonat tovarăşul general Bogdan ca soldatul... ăă subofiţerul să fie urgent judecat în Consiliul de onoare!

— Am înţeles! Deja i se întocmeşte dosar!

— Tovarăşe maior, se ridică locotenentul Văcariu, vă rog să-mi permiteţi să raportez adunării faptul că la magazia de materiale de protecţie din Vamă este o tovarăşă magazioneră, Chiru, care jigneşte ofiţerii şi subofiţerii cînd vin acolo să ia sau să predea materiale de protecţie: ne drăcuie, ne înjură, ne face proşti şi înapoiaţi.

Maiorul Ţeparu dă din cap plictisit, de parcă ar spune: „Ia uite, dom'le, cu ce vine şi ăsta acum, de parcă n-am avea destule pe cap!"

— Oamenii, tovarăşe locotenent, sînt aşa cum sînt! N-avem

ce le face. Dar... dacă nu mă-nşel, dumneata eşti cel cu permisia?... Trebuia să fii la arest!

— Nu, tovarăşe maior, pe mine m-a lăsat nevasta, nu mai am la ce mă duce acasă!

— Ai scăpat de o grijă! Te invidiez.

Prezidiul rîde ca de o glumă grozavă. Numai în sală nu rîde nimeni, fiindcă multe, foarte multe cadre sînt divorţate sau cu familiile existente numai pe hîrtie.

— Atenţie, continuă comandantul, cadrele au început să întîrzie din învoiri şi permisii.

Reprezentantul eşalonului se întoarce ca ars:

— Cum? În tribunal, dom'le! În Consiliu şi afară! N-am înţeles: îndrăzneşte cineva să întîrzie?...

— Tovarăşe maior, intervine un plutonier de companie, a venit iarna şi noi n-am distribuit încă echipamentul gros. Pentru că nu ne-a venit. Iar oamenii cer mănuşi, capişoane, pufoaice...

— O să vină. Să aibă răbdare!...

Şi discuţia curge aşa mai departe, ca o căruţă hîrbuită. Se termină tîrziu şi ne împrăştiem din nou pe şantier.

— Nu uitaţi cotizaţiile! auzim în urma noastră vocea lui Vîrban. Nu. Nu le uităm. Nici n-am putea să le uităm. Dacă stau bine să mă gîndesc, doar ele ne mai leagă de partid...

Îmi încolonez oamenii şi plec. Aceeaşi înghesuială oarbă. Aceeaşi agitaţie la ieşire. Urlete. Miile de bocanci bubuind pe puntea grea aruncată peste abis. Mîine o voi lua iar de la capăt.

M-am sculat, ca de obicei, la patru dimineaţa. M-am prezentat la cazarmă. Am încolonat oamenii şi i-am dus pe şantier. Acum, încălţat cu cizmele, cu veston şi centură şi cu cascheta pe cap cobor în staţia Izvor şi iau metroul spre Vitan. Intru în blocul M1. La parter, camera ofiţerului de serviciu. Îl schimb pe locotenentul Văcariu. Iscălesc registrul cu procese verbale.

Locotenentul are chipul tras, ochii încercănaţi. Scoate banderola roşie, murdară, pe care sînt cusute cele trei litere decupate din pînză albă: O.S.U. Rămîne gînditor, privindu-mă cum mi-o pun. Îi întind mîna. Mi-o strînge nehotărît:

— Pora, ştii... diseară e... ultima noapte cînd mai dorm aici concentraţii din acest ciclu.

— Da, ştiu. Şi?...

— Fugi! Nu sta aici! Uită-te la mine! Aseară au vrut să mă omoare!

Îşi scoate şapca de pe cap şi îmi arată o umflătură oribilă, cu sîngele închegat.

Îmi aprind o ţigară. Trag fumul în piept.

— Cu ce te-au lovit?

— Avea unul... un box de fier...

— Concentrat?

— Da...

Măsor odaia: un pat de fier, o masă, un scaun şi un dulap metalic. Privesc pe fereastra cu geam murdar, zăbrelită pe dinafară.

— Şi dacă se întîmplă ceva? Ştii ce înseamnă să fugi din serviciu!

Tace. Îmi cere o ţigară. Şi-o aprinde. Fumăm amîndoi tăcuţi, îngînduraţi.

— Cînd eram elev, urmează el într-un tîrziu, cînd eram elev...

Se opreşte, îşi lasă privirile în pămînt, fără să-şi ducă mai departe gîndul.

— Ai raportat?

— Da! spune el. I-am raportat maiorului Vînătu.

— Şi?

— A zis că nu sînt bun de ofiţer, că nu dau dovadă de tact... că o să fiu pedepsit...

Mă îndrept spre telefon şi ridic receptorul.

— Nu funcţionează! spune Văcariu privindu-mă în ochi. Eu... mă duc pe şantier. Trebuie să completez foile de drum ale oamenilor...

— Bine, Văcariule! Noroc!

— Noroc!

Ne strîngem pentru a doua oară mîinile şi ne despărţim... Un timp rămîn în încăperea pustie, dar un sentiment apăsător mă izgoneşte afară din bloc. Mă aflu într-un cartier ţigănesc, în apropierea centralei termice din Vitan, ale cărei coşuri uriaşe fumegă leneş. Sînt aici vreo zece sau douăsprezece blocuri de

garsoniere în care sînt cazaţi mii şi mii de concentraţi şi militari în termen ai unităţilor care lucrează în Bucureşti. Campusul e înconjurat cu un gard înalt din plasă de sîrmă. În jurul blocurilor este o mizerie cumplită: hîrtii, gunoaie, sticle, o cantitate imensă de sticle, aruncate peste tot. Acum e linişte. Mă îndrept spre corpul de gardă, aflat în capătul celălalt al blocului. Bat îndelung în uşa încuiată. O cîrpă murdară acoperă ferestrele pe dinăuntru. În sfîrşit, dincolo de uşă se aude o mişcare şi ceva greu e tras pe beton. Apoi uşa se deschide încet şi în crăpătura ei apare chipul speriat al unui militar în termen:

— Să trăiţi, toa' lent!

— Noroc! Ce faceţi voi aici? Unde e comandantul gărzii?

— Eu sînt, toa' lent!

Alţi soldaţi apar din cele două camere ale capătului de culoar, izolat de restul blocului printr-un perete din tăblii de lemn, groase.

— De ce staţi baricadaţi?

Privesc uşa de la intrare. Pe dinăuntru este sprijinită cu două bănci lungi şi cu o ladă grea de nisip care a fost dată la o parte în momentul venirii mele.

— Păi, ce să facem, toa' lent? Dacă demenţii ăştia... nu te mai poţi înţelege cu ei noaptea. Aseară ştiţi ce a fost aici? Război! Au vrut să-l omoare pe dom' lent care a fost de serviciu.

— Fugi, mă! mă prefac eu.

— Iooi, spune caporalul, clătinînd din cap. Dacă eraţi aici aseară... S-au îmbătat, au spart geamurile de la etaj, au aruncat cu bolovani în uşa corpului de gardă şi-au vrut să ne ia armele şi să dea drumul la concentraţii de la arest.

— Dă-mi foaia de stare a gărzii.

— N-avem, toa'lent! Nici ieri n-am avut. Astăzi văd că nici mîncare nu ne-a adus. Ne-or fi uitat, dracului, pe aici, că ne vine să ne luăm lumea în cap.

În momentul acela un strigăt înfiorător se aude din camera de alături, un răget prelung, inuman. Soldaţii se privesc înspăimîntaţi. Mă uit întrebător.

— E... un arestat. Aşa urlă de două zile.

— Cîţi sînteţi voi aici?

— Sîntem zece soldaţi, dar unul e bolnav. Ăştia sîntem toată garda...

Îi privesc cu atenţie. Sînt atît de slabi şi prăpădiţi că par nişte elevi de clasa a cincea îmbrăcaţi în uniformă. Nici unul nu-mi ajunge nici măcar pînă la umeri. Numai caporalul e-ceva mai înfiripat. Îl trag deoparte:

— Caporale, cum aţi fost numiţi voi în gardă?

— Am primit ordin să venim aici, tovarăşe locotenent.

— Mă, sînteţi prăpădiţi rău!

— Apoi de, tovarăşe locotenent, spune el gînditor, înainte era gardă solidă, unu' şi unu', ăi mai solizi, dar am înţeles că a venit ordin să meargă pe şantier, să lucreze, şi să facă de gardă ăştia mai piperniciţi. Numai că uite... nu e uşor.

— Şi cine a dat ordinul ăsta?

— Păi... acum o lună şi ceva au venit nişte tovarăşi ofiţeri de sus... Ehehei, spune soldatul cu părere de rău, ce gardă era aici, tovarăşe locotenent! Erau numai de-ăia de doi metri! Cînd intrau pe holuri nu mai sufla nimeni, că toţi le-aveau pe-astea cu cafteala. Nu sufla nimeni şi era o ordine!... Mamă, mamă!...

Pe caporal îl îneacă o tuse seacă. Un alt soldat stă chircit pe o bancă, ţinîndu-se cu mîinile de burtă.

— E bolnav de ulcer, tovarăşe locotenent, îmi spune caporalul, parcă ghicindu-mi întrebarea. Mai avem un bolnav... E în dormitor.

Abia acum bag de seamă că unul dintre soldaţi şchioapătă.

— Tu ce ai?

— De... o căzut o schelă peste mine... Acum trei luni... Era să-mi rupă piciorul.

— Puneţi mîna, măi copii, zic eu, şi faceţi curat aici. Şi pe lîngă bloc...

— Facem, tovarăşe locotenent. Dar degeaba...

Exact în clipa aceea răsună impetuos o bătaie în uşă. Un sergent solid şi bucălat, îmbrăcat într-o ţinută militară nouă nouţă (inclusiv bocancii şi centura cu pafta strălucitoare) se apropie grăbit:

— Toa' lent, începe el repede, mi-a ordonat comandantul să vă pun în vedere că în seara asta vine în unitate tovarăşul gene-

ral-locotenent Ilie Ceauşescu să inspecteze blocurile. Aveţi grijă: să fie curăţenie, ordine şi totul în regulă.

— Ia stai un pic! răspund eu. Tu cine eşti?

— Eu? întreabă el cu o mirare atît de mare încît duce şi un deget la piept, arătîndu-se pe sine, de parcă aş fi făcut o greşeală.

— Da. Tu!

— Da' ce treabă aveţi dumneavoastră cu mine, toa' lent? Ce vă interesează pe dumneavoastră cine sînt? Sînt de la infirmerie...

Zîmbeşte strîmb, dispreţuitor. Bocanii noi îi scîrţîie şi un miros puternic de parfum se răspîndeşte în jurul lui.

— Eu atît am avut să vă spun. Restul faceţi ce ştiţi, toa' lent!

Apoi se întoarce furios către comandantul gărzii:

— Ioane, de ce n-aţi adus, mă, mîncarea la bolnavi de dimineaţă? Moşule, să nu-ţi pară cu regret!

Se întoarce şi pleacă fără să salute, de parcă nici n-aş fi fost acolo. Cînd iese pe uşă se apleacă, să nu se lovească de pragul de sus.

— Cine e ăsta?

— Ei, oftează soldatul cu subînţeles. E... infirmier de-al doctorului Biolan. Aşa au unii, pile...

— Deschideţi arestul! Cîţi arestaţi aveţi?

— Vreo... zece...

Cineva aduce o legătură cu chei care nu vor să se potrivească în lacăt. Răgetul de dincolo de uşă se repetă şi mai înfricoşător. Soldaţii din gardă, chinuindu-se să deschidă uşa grea par pigmeii gata să tragă zăvorul gigantic dincolo de care un necunoscut King-Kong se pregăteşte să năvălească peste ei... În sfîrşit, pătrundem în arest. Este o încăpere întunecată, cu fereastra acoperită cu foi groase de tablă. Pe dinafară are zăbrele groase. Uşa este dublată cu gratii. În încăperea de patru pe trei nu e nici un mobilier. Într-o atmosferă de promiscuitate stau întinşi pe jos vreo şase oameni, culcaţi pe vestoane aşternute direct pe podea. Cineva apasă pe un întrerupător şi un bec bolnav se aprinde sus, în tavan, iluminînd acel loc de penitenţă.

— Drepţi! strigă un soldat.

Sînt, mai toţi, militari concentraţi. Figuri lombroziene, feţe nebărbierite, ochi stinşi. Mizerie.

— Dă-mi foaia de arest! şoptesc eu.

— N-au foi, toa' lent! Sînt băgaţi aşa! îmi suflă caporalul.

Trec prin faţa lor.

— Numele!

— Stanciu Gheorghe

— Pentru ce ai ajuns aici?

— Am întîrziat din permisie...

— Cît?

— Zece zile.

— Eşti căsătorit?

— Nu. Am fost...

— Cine te-a băgat la arest?

— Comandantul de pluton, mînca-i-aş p... lui! Da' şi cînd oi ieşi de aici!...

— Lasă vorba, soldat Stanciu!

— Ce vorbă să las, toa' lent? Ce vorbă? Mai bine să ne dea drumul! Ce, pentru c-am întîrziat din permisie...

Trec prin faţa altui concentrat:

— Tu de ce eşti aici?

— Am... Tot aşa... am întîrziat din învoire.

— Cît?

— Două luni şi zece zile.

Ceilalţi pufnesc în rîs. Îi iau la rînd. Doi sînt militari în termen. Au dezertat. Două săptămîni. Pe chipurile lor nu se citeşte decît o imensă mirare: pentru atîta lucru să fie arestaţi?

Părăsesc camera de arest şi ies în curte, îndreptîndu-mă gînditor către camera ofiţerului de serviciu. Oare oamenii ăştia să fie atît de naivi şi să nu ştie că ceea ce au făcut ei se cheamă dezertare? Ba ştiu. Ştiu foarte bine că asta reprezintă una dintre cele mai grave abateri. Atunci, pentru Dumnezeu, ce se întîmplă? Fiindcă se întîmplă ceva! Oamenii aceştia simt prezenţa unui curent subteran, care-i cheamă spre anarhie şi spre ură.

Stau în faţa blocului şi privesc absent strada. O „Dacie" trage în faţa porţii şi claxonează îndelung. E condusă de o blondă fru-

moasă. Lîngă ea stă alta. Sînt tinere. Una din ele coboară. Are un exploziv decolteu şi o minijupă aproape indecentă. Cea din maşină claxonează iar, lung. Cea de afară se apleacă şi-i spune chicotind:

— Fă, nebuno, taci dracului, că e unu de-ăsta în curte...

— Şi ce dacă? spune cealaltă tare. Dacă le face scîrbă băieţilor, l-a luat mama dracului, cu cizme cu tot. Îmi plăteşte şi telefonul pe care i-l dau lui tata...

De dinapoia mea se aud paşi puternici lovind caldarîmul. Mă întorc şi îl văd pe sergentul de adineauri, în aceeaşi ţinută impecabilă, cu încă un coleg, îmbrăcat la fel.

Mă observă, dar nu mă salută. Trec pe lîngă mine ca pe lîngă un obiect. Fetele îi primesc cu urale. Urcă. Maşina dispare.

O iau încet către infirmerie. Urc scările. Bat îndelung şi în cele din urmă uşa se crapă. Dinăuntru se aude muzică. Fără bonetă pe cap şi cu ţigara în colţul gurii, un sergent (la infirmerie, acum observ, toţi soldaţii sînt... sergenţi) mă priveşte cu ochii mijiţi.

— Aveţi nevoie de ceva?

— Da, să controlez infirmeria.

Încerc să intru, dar soldatul (observ şi al doilea lucru: toţi soldaţii de la infirmerie sînt nişte zdrahoni buni să participe la luptele de box) mă împinge cu pieptul înapoi:

— Staţi puţin, toa' lent! Ce să controlaţi?

— Sînt ofiţer de serviciu pe unitate şi vreau să verific prezenţa...

— Fugiţi de-aici, toa' lent! Ia auzi, bă, frate, să controleze! adaugă el plictisit, întorcîndu-se către alt sergent, apărut nu ştiu de unde.

— Are aprobare de la medicul-şef? întreabă noul venit.

— Aveţi, dom'le, aprobare? Altfel nu putem să vă lăsăm să intraţi!

Cobor încet treptele. Uşa se închide şi în urma mea aud chicotele soldaţilor.

Se apropie amiaza. Urc în blocuri. Deschid uşile dormitoarelor; o mulţime de concentraţi dorm. Unii fumează pe hol.

— Nu lucraţi, măi? Nu v-aţi dus la lucru?

Răspunsuri evazive, scărpinături în cap. Nu lucrează. Bine-înţeles că nu lucrează. Unii stau aşa de la începutul concentrării. Dumnezeu ştie cu ce se ocupă. Cert este că primesc salariul întreg.

Cobor la camera ofiţerului de serviciu, deschid geanta şi-mi scot cărţile. Mă cufund în lectură... Într-un tîrziu, mă uit la ceas. Doamne, Dumnezeule! Cînd a trecut timpul? Undeva, departe, se aud parcă motoarele autobuzelor. Dar nu, e prea devreme. De-abia de pe la opt şi jumătate încolo încep să vină.

Îmi aranjez uniforma, strîng lucrurile de pe masă, le bag în geantă şi ies în curte. Toată partea care dă spre şosea s-a umplut de ţigani şi ţigănci cu sacoşe pline cu băutură şi ţigări... Unii dintre ei vorbesc liniştiţi cu nişte miliţieni care apoi dispar.

Apare maşina unităţii şi din ea coboară comandantul şi cîţiva ofiţeri superiori: locotenent-colonelul Matei, maiorul Vînătu şi alţi doi locotenenţi-colonei de la alte unităţi cazate în Vitan. Îi dau raportul comandantului. Colonelul Sîrdă e nervos.

— Probleme? întreabă el. E ordine? Vezi că în noaptea asta precis se îmbată. Ştii care sînt atribuţiunile... adică sarcina principală a ofiţerului de serviciu?

— Ştiu, tovarăşe colonel!

— ?...

— Să acţionez în aşa fel încît să împiedic, împreună cu ceilalţi ofiţeri, ca ţiganii să distribuie alcool militarilor.

— Da! Dar energic, măi! Şi diseară, control la sînge în camere!

— Am înţeles!

Două autobuze pline cu militari concentraţi au venit deja şi primul val se repede la ţiganii înşiraţi pe marginea străzii sau răspîndiţi în interiorul cazărmii (unii sar gardul rîzînd şi ochii le lucesc pe feţele negre). Începe bătălia de fiecare zi. Căpitanul Păduraru, locotenenţii-majori Gheorghe, Şancu, Diaconu, căpitanul Pascal se reped asupra ţigăncilor, încercînd să le alunge. Se iscă certuri, scandaluri. Sticlele se sparg cu zgomot. Ofiţerii de la Grupa de coordonare strigă la noi să fim mai „activi".

Un colonel gras mă ia de mînecă:

— Băi, tovarăşe, ce păzeşti? Te dau de pămînt acuma de nu te vezi! Nu vezi că ţi-au intrat ţiganii în bloc?

Ţigăncile îi înjură pe ofiţeri, îşi ridică fustele sau îi scuipă în faţă. Îşi iau sacoşa şi se mută ceva mai încolo. Sticlele trec repede în mîinile concentraţilor, care le înşfacă avizi. Colonelul Sîrdă reuşeşte să pună mîna pe o asemenea sticlă, luînd un concentrat de piept şi cerîndu-i legitimaţia. Sticla este spartă pe loc. Puradeii se strecoară în această viermuială, aducînd noi mărfuri, pachete cu ţigări şi băutură. Vorbesc cu toţii ţigăneşte. Mă apropii de un ţigan înalt, cu mustăţi mari, care vinde „Carpaţi". Încerc să-i iau ţigările, dar concentraţii încep să protesteze. Ţiganii atîta aşteaptă: „HUO! HUO APEVEUL!"

În înghesuiala care se iscă simt o palmă izbindu-mă peste ceafă şi cascheta îmi cade în noroi. Cineva îi dă cu şutul, rîzînd, şi alţii o trimit mai departe, ca pe o minge. „Huo armata! Huo apeveul!" Reuşesc să-mi ridic cascheta din noroi înainte de a fi călcată în picioare şi ruptă cu totul. Ochii ţiganilor sclipesc cruciş. Mulţi dintre ei se retrag; marfa a fost vîndută în totalitate.

În depărtare, comandantul se agită dînd din mîini:

— Ofiţerii, la intrările blocului! Ofiţerul de serviciu! Ofiţerul de serviciu! Repede!

O iau la fugă spre intrarea în bloc. Regulamentul spune că trebuie să controlez toţi oamenii care intră în bloc şi să le reţin sticlele cu băutură. Dar aşa ceva e imposibil! Dacă aş face-o ar însemna să termin treaba în vreo două ore, adică pe la unsprezece noaptea. În al doilea rînd, este cu neputinţă să-i iei concentratului sticla cu băutură, pentru că el nu ţi-o dă de bunăvoie şi ceilalţi, grăbiţi să intre, încep să vocifereze, ori o pasează, peste capul tău, celor care au intrat deja şi care o duc sus fără să poţi face nimic. Este peste poate să execuţi un asemenea ordin de unul singur. Pentru aşa ceva nici toată garda nu ar fi de ajuns. Tot ce realizez e să fiu din nou fluierat şi batjocorit. Concentraţii mă dau la o parte şi intră de-a valma. Mă retrag în camera ofiţerului de serviciu. Comandantul şi toţi ceilalţi ofiţeri superiori veniţi de la grupă (Grupa de coordonare) au dispărut. Îmi spăl cascheta de noroi în chiuvetă. Becul din tavan luceşte stins. Pun şapca spălată pe caloriferul rece. Nu mai am alta. De doi ani nu am mai primit nici un fel de echipament. „Nu e la depozit!" Maşinal, deschid micul registru de pe masă: „Ofiţerul de serviciu va lua toate măsurile pentru alungarea din împrejurimile cazăr-

mii a ţiganilor care vînd concentraţilor alcool şi nu va permite nici unui concentrat să introducă în camere nici o sticlă cu băutură; alungarea ţiganilor se va face cu tact şi fără violenţă, prin convingere verbală." Este ordinul generalului-locotenent inginer Bogdan. Aşadar... alungarea ţiganilor se va face de către ofiţerul de serviciu cu tact şi fără violenţă!

Privesc pe calorifer şapca mea udă, boţită, cu cozorocul plesnit, şapca mea de ofiţer în care bişniţarii au dat cu şutul şi mă cuprinde o mînie surdă, o ruşine fără margini, un sentiment ucigător de neputinţă... Prin tavan răzbat lovituri grele, de parcă cineva ar bate sus cu un mai de plumb, căutînd să spargă placa de beton. Sub fereastra mea, aruncate de la etaj, cad, spărgîndu-se sec, sticle goale. Tot blocul răsună de cîntece ungureşti şi româneşti. Ies pe hol. Undeva, sus, se aud chiote puternice şi ceva plesneşte cu un zgomot de grenadă. Pe scări, cîţiva oameni în izmene stau tremurînd de frig, îngrămădiţi unii în alţii, ca oile.

— Ce e mă, fraţilor, cu voi aici? Nu vă culcaţi?

— D'apoi ce, putem dormi, toa' lent? Duceţi-vă şi dumneavoastră să vedeţi ce fac nebunii pe sus.

Urc încet la etajul întîi. Concentraţi morţi de beţi zac pe culoar. Nu se vede nicăieri nici un ofiţer. Se vorbeşte ungureşte peste tot. Soldaţii urinează pe pereţi. Un ungur uriaş cu mustăţi lungi, pleoştite, se apropie de mine, mă fixează cu nişte ochi plini de sînge şi se descheie în faţa mea la pantaloni. În toate camerele se joacă ceardaş şi duşumelele pîrîie sub tălpi. Paturile au fost scoase pe coridor. Fumul din camere e gros de-l tai cu cuţitul. La multe ferestre geamurile au fost sparte. Din cînd în cînd răsună zbierete şi chiote animalice: HAI, LIBERAREE! Vederea mea îi aţîtă şi produce efectul unei mîini de paie uscate aruncate pe o vatră de jăratec. În ochi le luceşte ura. Pe unele paturi din hol, în porţiunile întunecate, ca şi în grupurile sociale, stau întinşi oameni — singurii, poate, într-adevăr treji: sînt homosexualii care gem şi suspină. Ca într-o halucinantă scenă de Goya văd în semiumbră săruturi hidoase, mîngîieri monstruoase. Trec mai departe. Orgia e generală, a cuprins parcă întregul bloc. Dar şi din blocurile alăturate răsună aceleaşi cîntece — cînd ies pe balcon, le aud în noapte. Un oltean, la etajul doi, a lovit, beat fiind, cu pumnul în geamul uşii de la intrare şi zace pe jos, într-o baltă de

urină şi sînge, cu mîna înfăşurată într-un prosop. Cînd mă vede, mă înjură. Apoi îmi cere o ţigară. Mă opresc şi îi dau una. O ia, o fărîmiţează în mîna sănătoasă şi mi-o aruncă în obraz, după care cade pe spate, înapoi, în balta de urină. La etajele trei şi patru situaţia este aceeaşi. Parcă tot ce este mai rău şi mai putred s-a adunat aici.

Sînt aici fermenţi şi resturi neasimilate, corpuri hidoase, exsudînd puroaie infecte, contaminatoare, pe care armata nu le mai poate vindeca, fiindcă nu mai există, de mult, nici un remediu. E o boală incurabilă, un beteşug vechi, care a crescut an de an, cusururi ascunse, dospite ca un aluat cu ştiinţa cîrmuitorilor noştri, pe care nu-i interesează decît suirea pe un scaun cît mai înalt. Ę aici o lume hîdă, scîrboasă. Un singur lucru mai poate vindeca această lume: focul. În jurul meu e un urlet general, amestecat cu icnituri de vomă şi crize de nebunie. Oamenii aleargă ca smintiţii, goi puşcă pe holuri, urmăriţi de alţii, cu cuţitele în mîini, Şi deodată încep să rîd. Pămîntul, cerul nu mai au pentru mine nici un sens. Rîd ca ieşit din minţi, fără să mă pot stăpîni. Lîngă mine se opreşte un furios care strigă tare, privindumă crunt: „Holgoş-te!" dar eu mă rezem de zid şi rîd cu convulsii, mă sufoc de atîta rîs şi plec ţinîndu-mă de pereţi. Mă opresc tîrziu, în celălalt capăt al holului. În mine urcă o durere nesfîrşită. Mă întorc.

Calc cu cizmele peste cioburi de sticlă, trec prin bălţi de urină. Se joacă ceardaş acum în tot blocul şi chiote dementiale răsună peste tot. Şi deodată, doi militari concentraţi, aflaţi în faţa unei uşi, mă salută. Mă opresc şi salut şi eu automat. Mă apropii de ei, privindu-i atent. Ochii le sînt limpezi. Îşi lasă mîinile încet pe lîngă corp şi iau poziţia drepţi. Ne aflăm undeva pe la etajul trei, iar ei păzesc o uşă. Pun mîna pe clanţă. Şovăi. Dinăuntru nu se aude nimic. Cei doi nu fac nici o mişcare, stau încremeniţi ca două statui. Deschid şi intru.

În camera strîmtă sînt adunaţi peste treizeci de oameni, îmbrăcaţi cu toţii în salopete militare. O parte din ei sînt îngenuncheaţi, iar cei care nu au mai putut să îngenuncheze stau în picioare pe lîngă paturi, cu faţa către fundul încăperii, unde un om ţine o carte în mînă. Sînt cu toţii descoperiţi şi am pentru o clipă senzaţia stranie că am pătruns într-o altă lume. La intrarea mea

se ridică în picioare cu toţii, dar eu rostesc automat: „Continuaţi". E o slujbă aici, întru naşterea Domnului sau în întîmpinarea ei.

O clipă se lasă o linişte adîncă. Apoi, oamenii îngenunchează din nou şi bărbatul cu cartea în mînă întoarce fila şi continuă să citească rar, cu o plăcută voce de bariton:

— „Lumina luminează în întuneric şi întunericul n-a biruit-o. A venit un om trimis de Dumnezeu: numele lui era Ioan..."

Bărbatul se opreşte din citit. Privirile noastre se întîlnesc, peste capetele oamenilor. E linişte şi-mi dau seama că mă cheamă Ioan. O forţă mai presus de puterea mea mă învinge şi ochii mi se umplu de lacrimi. Bărbatul reia:

— Slavă Ţie, Doamne Dumnezeule al nostru, al cărui Cuvînt s-a făcut trup şi a locuit printre noi, plin de har şi de adevăr! Slavă Ţie!

— Amin! răspund cu toţii.

— El a venit, continuă să citească bărbatul, ca martor, ca să mărturisească despre Lumină...

Şi predica merge mai departe. Omul vorbeşte rar şi cuvintele lui îmi cad în suflet ca nişte picuri de linişte mult dorită. Nu ştiu cît rămîn aşa. Lucruri necunoscute se înfăţişează minţii mele şi inima mea le primeşte fără să şovăie.

Sînt pradă unor sentimente contradictorii: să rămîn sau să plec? Asta e o slujbă baptistă şi dacă am fost văzut intrînd s-ar putea să am necazuri. Fiindcă în armată credinţa e la fel de prigonită ca în vremea celor dintîi creştini. Pe de altă parte, îmi aduc aminte de anii cînd eram copil şi mergeam la biserică în fiecare duminică. Mă hotărăsc să rămîn. Din cînd în cînd oamenii se ridică în picioare. Bărbatul cu cartea în mînă vorbeşte minunat. Lîngă mine îşi face apariţia un concentrat din plutonul meu, Cristea Gheorghe din Alba Iulia, şi chipul lui surîzător mă liniştеşte. Afară se aude un zgomot de geam spart şi tresar.

— Gheorghe! şoptesc eu, după ce se termină tot, spune-i bărbatului care vorbeşte că-i mulţumesc!

— Rămîneţi, dom' lent! Nu ieşiţi afară! E prăpăd! Dumnezeu îşi bate joc de cei răi şi pedepseşte acum! Nu plecaţi!

— Trebuie, Cristea! Mă cheamă datoria mea de soldat.

Ies. Cobor scările. Undeva, la parter, se aud înjurături groaz-

nice. În faţa camerei ofiţerului de serviciu sînt adunaţi cîţiva beţivi. Intru. Patru dintre ei (doi români şi doi unguri) năvălesc după mine, închid uşa şi o blochează. Observîndu-i atent, îmi dau seama că sînt numai pe jumătate beţi. Unul dintre ei este cel care pe holul de la etajul întîi s-a descheiat la pantaloni în faţa mea. Respiră greu, cu o ură mocnită, bestială.

— Ce doriţi? îi întreb.

Unul dintre agresori îmi pune mîna în piept şi mă forţează să mă aşez pe scaun. Altul îmi ia geanta şi aruncă pe jos cărţile, caietele, tot ce este înăuntru. Apoi o azvîrle într-un colţ.

— Tu... ofiţer. Tu citeşti! spune unul într-o românească stricată, băgîndu-mi sub priviri o telegramă pe care nu se mai vedea scris nimic. Tu imediat dai la toate militari concentrate drum noaptea ăsta acasă!

— La ce companie sînteţi? întreb.

— Cum, se vîră altul în mine, tu ofiţer nu ştie compania la noi?

— Ai, ai, ai! clatină din cap cei doi unguri care ţin uşa blocată, rîzînd batjocoritor.

— Bine, spun eu, dar cum credeţi voi că am eu puterea să dau drumul la două mii de concentraţi acum? Şi cum credeţi că pot eu să vă cunosc pe toţi?

Pumnul greu al luduşanului cade ca trăsnetul pe tăblia mesei:

— Holgoş-te! Dumnezeii mamei tale de hotnog! Dai drumul la noi! Şi acum mergi cu noi şi liberăm la gardă toţi arestaţii. Acum! bate el din picior.

Mă ridic brusc de pe scaun:

— Vă atrag atenţia că aţi întrecut măsura! Nu pot face ce-mi cereţi! N-am căderea să fac aşa ceva...

Un pumn greu îmi explodează în creier şi mă aruncă în perete; curios, în clipa aceea nu simt durerea. Unul dintre ungurii de la uşă se aruncă asupra mea şi-mi repede un al doilea pumn năpraznic în bărbie. Mă prăvălesc peste masă şi, de acolo, jos. Cineva sare pe mine cu picioarele. Apoi simt cum sînt lovit cu bocancii, în stomac. Şi din nou sînt luat pe sus şi aşezat pe scaunul de la masă. Am sînge pe mîini şi din ochi îmi curg lacrimi. Sînt

fără nici un fel de apărare. Simt că mă înăbuş, tuşesc şi scuip un cheag de sînge.

— De ce tu scuipat în faţa noastră? Ce, tu jigneşti la noi?...

— Veţi răspunde, articulez eu, pentru tot ce faceţi veţi răspunde...

— Taci, tu! urlă unul dintre unguri. Nu vorbeşti... Cînd vrem noi vorbeşte la tine!

Mă apucă de gulerul vestonului şi trage atît de tare, că stofa se rupe cu un pîrîit. O palmă grea mă izbeşte peste faţă. Şi încă una. Acum văd ca prin ceaţă. Unul din ei se apropie de mine şi mă scuipă în faţă. Apoi, brusc, scoate cuţitul. Mă gîndesc că voi muri şi, totuşi, acest gînd nu mă înspăimîntă. Cel cu cuţitul se apropie de mine rînjind. În clipa aceea, uşa zăvorîtă pe dinăuntru, izbită cu putere de cineva din afară se deschide de perete şi yala zboară pînă la picioarele mele. Îl văd pe Cornel Silaghi din Arad (prosteşte, îmi vine în minte adresa lui: strada Heţg, nr.1) repezindu-se dintr-un salt la cel care se pregăteşte să mă lovească cu şişul. Îl apucă de braţ şi i-l răsuceşte la spate. Arma cade pe podea. Intră în fugă alţi doi militari, îi recunosc: sînt cei doi care stăteau de pază în faţa camerei unde se ţinea slujba baptistă. Nu ştiu cum au aflat că am nevoie de ajutor. În încăpere se poartă discuţii răstite pe ungureşte. Este ora trei şi jumătate, aproape patru. Le mulţumesc lui Silaghi şi celor care au venit să mă ajute. Acum furtuna s-a potolit. Rămîn un timp singur.

Mă spăl de sînge. Faţa îmi este zdrobită. Uniforma, ruptă. Adun cu greu cele două bucăţi ale vestonului şi le cos (am la mine ac şi aţă). Mă doare înfiorător tot trupul.

Ies din bloc. În sfîrşit, s-a făcut linişte. În blocurile militare. Fiindcă în casele cartierului ţigănesc de peste drum urlă fără încetare muzica, se aud chiote ca la nuntă. Maşini mici vin şi pleacă. Melodii ţigăneşti se împletesc în aer. Sînt suite boxe şi pe case. Da. Ţiganii petrec! Noapte de noapte, zi de zi. Ţiganii petrec...

O „Dacie" se apropie încet, hoţeşte şi opreşte lîngă gardul unităţii. Rămîne un timp cu luminile stinse. Apoi portiera se deschide încetişor şi din ea coboară o siluetă înaltă. Este un ofiţer. Mă tîrîi înapoi, spre camera ofiţerului de serviciu. Maiorul Mi-

hail intră în cameră. A fost mutat de curînd în Grupa operativă, ca recunoaştere a energiei de care dă dovadă.

— Dumneata nu ştii să dai raportul? mă întreabă el.

— Tovarăşe... maior... permiteţi...

— Răspunde, dom'le, la ce te-am întrebat! urlă el deodată.

Dar urletele nu mă mai sperie.

— Tovarăşe locotenent, ce e, dom'le, cu dezordinea asta? Unde te trezeşti, băi, tovarăşe! Dumneata ştii ce se petrece pe sus? Sau habar n-ai că eşti ofiţer de serviciu? Ia suflă în fiolă.

Scoate din buzunar o fiolă. Suflu în ea. O examinează atent şi o bagă în buzunar.

— Mda! Se pare că nu eşti băut.

— M-au bătut concentraţii, tovarăşe maior! Au vrut să mă omoare! Uitaţi-vă la mine!...

— Hai, dom'le, fii serios! Păi ce, tu eşti mămăligă? Nu ştii să dai?

Îl văd cum urcă repede pe scări. Se întoarce peste zece minute, foc şi pară:

— Ascultă, tovarăşe! Dacă sînteţi incapabili faceţi, neică, raport şi cereţi trecerea în rezervă! Ce e, bă, deşteptule, pe sus? Tu ştii în ce hal este blocul? Şi oamenii? Tu ştii că unul s-a tăiat grav la mînă? Unde e, mă, grija voastră faţă de om şi de bunurile unităţii? Locotenente, dacă n-ai să plăteşti tot blocul ăsta să nu-mi mai spui mie pe nume! 'raţi ai dracului de puturoşi! Dormiţi toată noaptea! Mîncaţi pîinea partidului degeaba.

Se luminează de ziuă. Încep să vină membrii Grupei operative. Apare locotenent-colonelul Matei — lucru de mirare, pentru că el nu prea vine aşa de dimineaţă. Îi raportez ce am păţit. Mă ascultă cu atenţie şi-şi notează din cînd în cînd în carnetul roşu.

— Dragă, am vorbit şi cu Mihail. Ceea ce raportezi dumneata e un lucru destul de grav. Dă-mi voie, totuşi, să-mi exprim anumite rezerve. Datoria dumitale, din cîte ştiu, ca ofiţer de serviciu, este să nu laşi oamenii să introducă băuturi alcoolice în cazarmă. Dacă oamenii erau băuţi înseamnă că dumneata nu ţi-ai făcut datoria! Este sau nu este?...

— Este, tovarăşe colonel!

— Vezi? Şi apoi, dragă Pora, mai e o problemă: tactul, dra-

gă! Ofiţerul trebuie să dea dovadă de tact! De foarte mult tact! Să vorbeşti cu oamenii, să-i lămureşti — să ştii că aceşti concentraţi sînt totuşi nişte oameni minunaţi, înţeleg, domnule, de cuvînt şi, dacă ştii să le vorbeşti, să pătrunzi în sufletul lor, te ascultă. Vezi, tocmai în asta constă valoarea şi profesionalismul ofiţerului. Onoarea lui! Ştii dumneata ce e onoarea de ofiţer?...

— ...

— Să ştii, mie îmi pare rău, dar... ceva nu se leagă! Preferabil ar fi nici să nu audă tovarăşul general Bogdan. Şi aşa e foarte tracasat. Dacă-ţi spun, nu mă crezi: a vrut să renunţe şi la programul de somn obligatoriu (dînsul, ca general, are între orele 13-16 program de somn), dar am insistat noi, consiliul politic: nu se poate, tovarăşe general, dumneavoastră nu vă gîndiţi la sănătatea dumneavoastră? De dumneavoastră depinde soarta a zece mii de oameni şi Casa Republicii... mă rog. Deci, vezi tu, dragă Pora, toţi ne confruntăm cu probleme deosebite, dar, cum spuneam, tact, foarte mult tact!

Maiorul Mihail apare ca un leu.

— Tovarăşe Mihail, intervine Matei, eu propun să-i dăm drumul pentru astăzi acasă. Numai astăzi...

— Nu, tovarăşe colonel! Să meargă în şantier! Să-şi vadă de treaba lui! Şi pentru faptul că a făcut un serviciu mizerabil îl reprogramăm să repete serviciul!

Apoi, întorcîndu-se spre mine:

— Te prezinţi cu plutonul în şantier. Adică vii mai tîrziu, după ce dai în primire!

— Tovarăşe maior, articulez eu cu greu, am haina ruptă, sînt lovit. Dau în primire la ora nouă. Atunci îmi vine schimbul. Gîndiţi-vă: cum merg eu în metrou, prin oraş...

— Termină, dom'le, cu văicărelile! Uite, te iau eu la nouă cu maşina. Iar diseară, pe întuneric, nu te vede nimeni.

— Am înţeles!

Îmi vuieşte capul şi am, cred, febră. Pun ordine în camera ofiţerului de serviciu. Cos pentru a doua oară haina, dar mi se termină aţa şi rămîne aşa, cusută doar pe jumătate. La ora nouă predau serviciul şi la nouă şi zece urc în maşina maiorului Mihail.

— Şi cum dracu' te bătură ăştia? Ce dracu' sînteţi aşa

proşti? Bă, parcă nici n-aţi avea sînge în voi. Şi pe prostălău' ăla de Văcariu la fel...

— N-aveam ce să mai fac, tovarăşe maior...

Smuceşte volanul brusc, cu gesturi nervoase:

— Lasă-mă, dom'le-n pace! Sînteţi nişte muieri! Asta sînteţi! Mai umblaţi şi cu minciuni! Auzi: „M-au bătut concentraţii". Şi mai vrei să te şi cred...

O luăm în jos, spre staţia de metrou Mihai Bravu. Trecem prin faţa Abatorului. Ajungem în Piaţa Unirii. O luăm la dreapta, spre Universitate. Nu înţeleg... Şi deodată, brusc, maiorul trage maşina la capătul tramvaiului, în Piaţa Sfîntu Gheorghe.

— Pora, îmi vorbeşte maiorul cu o blîndeţe neobişnuită, eu am o problemă de rezolvat pe aici... Uite, acu' mi-am adus aminte... Te las aici şi o iei pe jos. Şantierul e aproape...

— Tovarăşe maior, mă trimiteţi sigur la arest! Vă rog mult, nu mă lăsaţi aici! Tot centrul e înţesat de patrule militare, nu fac nici zece paşi şi m-au şi înhăţat. Ştiţi bine că astea sînt locurile în care n-avem voie nici civili să mergem!

— Hai, dom'le, fii serios, nu păţeşti nimic!

— Tovarăşe maior, mă prinde patrula şi trec în rezervă...

— Hai, bă, dă-te jos cînd îţi spun...

Mă împinge din maşină şi mă lasă pe trotuar. Înţeleg acum. Înţeleg...

Înţeleg multe, domnule maior! Înţeleg atît de multe că nu voi mai pune niciodată întrebări...

Scot repede haina de pe mine şi cravata de la gît. Iau şapca ponosită de pe cap, fac totul pachet şi-l vîr sub braţ. Mă deschei la primii doi nasturi de la cămaşă. E un frig cumplit — peste cîteva zile va fi Anul Nou. Dar sînt învăţat cu frigul. Undeva, departe, pe cealaltă parte a străzii, mişună patrulele militare. Dacă nu te uiţi atent nu le vezi. Sau îţi dai seama prea tîrziu.

O iau grăbit, pe jos, către Piaţa Unirii. În fiecare moment mă aştept să mă bată cineva pe umăr şi să-mi ceară legitimaţia. Evit, în ultimul moment, o patrulă. Ajung în piaţă. Traversez. Ies în bulevardul Victoria Socialismului. Văd şantierul. Ajung la poartă. Prezint legitimaţia şi portarul, un plutonier militar care mă cunoaşte, mă întreabă mirat:

— Ce-aţi păţit, tovarăşe l'ent?

— Nimic, spun eu, nimic...

Arunc o privire spre baraca generalului: maşina maiorului Mihail e acolo. O privesc şi trec mai departe.

Aproape o săptămînă s-a lucrat la repararea blocurilor distruse în mod barbar de către concentraţii care s-au „liberat". Maiorul Mihail s-a ţinut de cuvînt: de Anul Nou am fost de serviciu. A fost cel mai frumos serviciu pe care l-am făcut vreodată. Blocul era pustiu — toată lumea era plecată. Chiar şi cadrele. Stam şi priveam pe geam cum ningea. Aş fi rămas aşa de serviciu o eternitate.

La 18 ianuarie am primit noile cicluri de concentraţi. S-au schimbat apoi batalioanele: batalionul 1 a devenit batalionul 2, batalionul 2 a devenit batalionul 1. Din „raţiuni superioare". Nu ştiu cum o să fie cu batalionul 3. Mi s-a repartizat un pluton de concentraţi. Apoi mi-a fost luat şi mi-au fost daţi alţii. A urmat după aceea o vînzoleală teribilă: schimbîndu-se denumirea batalioanelor, militarii cazaţi în blocul M1 au trebuit să se mute cu tot cazarmamentul în blocul M2, cei din M2 s-au mutat în locul lor, în M1. Cei din M3 s-au mutat şi ei nu ştiu unde. Trei zile a fost tot un du-te vino: oameni cu paturi în spinare, cu cearceafuri, perne, cuiere, dulapuri, au tot cărat înjurînd că-şi pierd vremea de pomană. Dar de-abia s-au instalat, că a venit alt ordin: se trece la vechea organizare! Bineînţeles, s-a refăcut în sens invers toată munca. După trei săptămîni de asemenea mişcări, începe lucrul.

De la Pascal sînt mutat la compania căpitanului Mărcuceanu. Nu-mi pare rău de Pascal, ci de comandanţii de plutoane, cu care mă obişnuisem. În noua companie îi cunosc pe locotenentul Văcariu şi pe locotenentul-major Moise Viorel, un foarte de treabă vînător de munte. Mai sînt doi infanterişti, căpitanul Purice şi locotenentul Lucian, un băiat simpatic, cu mustaţă, brunet. Am insistat să nu mai lucrez la brigada 1 Teatrul Naţional, dar nu s-a putut.

Plutonul mi-a fost împărţit în trei: o grupă lucrează la brigada 1 Teatrul Naţional, la inginerul Mădureanu, o grupă la briga-

da a 2-a, la inginerul Iliescu şi grupele trei şi patru la brigada 9, la inginerul Traian Bujboi, care e pe post de ... maistru.

Materialul uman care vine în unităţi este sub orice critică. Sînt concentraţi oameni cu tare ereditare, goi de suflet şi de minte, pungaşi şi haimanale adunate de prin toate cotloanele, foşti puşcăriaşi, toate resturile umane pe care întreprinderile nu le mai pot valorifica. Meseriaşi cu categoriile 5 şi 6 specială nu se pricep la nimic, lăcătuşi cu ifose, maiştrii lăcătuşi chiar habar n-au cum se pune o broască la uşă sau cum arată cheia de 19. Le cer actele doveditoare ale calificării şi mi le arată: au acte în regulă. La muncă, însă, dau din colţ în colţ, pentru că nu ştiu să facă nimic. Sînt escroci care şi-au luat categoriile prin ameninţări şi şantaje. Unul dintre ei (un bărbat de treizeci şi unu de ani, foarte frumos, ce-i drept) mi-a spus sincer că era amantul nevestei unui inginer — şef de secţie la întreprinderea unde lucra. Era maistru fierar-betonist şi avea nişte mîini cu degete lungi, fine. Săptămînal îşi făcea manichiura. Toată viaţa lui muncise la birou, deşi nu avea decît şapte clase primare. Cît a stat în pluton la mine nu a ieşit din dormitor — primea aproape şase mii de lei lunar, de două ori salariul meu de locotenent. Altul mi-a mărturisit cinstit cît îl costase calificarea: douăsprezece vedre de ţuică şi cam tot atîţia curcani... Cu calificări însuşite fraudulos, aceşti şarlatani trăiesc de pe urma celor care muncesc cinstit! Căci există, desigur, în fiecare pluton, un plafon minim de pregătire profesională, altfel n-am putea lucra.

Una din calamităţile care bîntuie pe şantier e alcoolul. Decretul 400 interzice consumul lui în unităţile de muncă (iar şantierul pe care lucrăm noi e o unitate de muncă, şi încă una cu regim special). Cu toate acestea se bea. Se bea năprasnic, se bea pe schelă ori lîngă varniţă, la masă, în dormitoare, ziua şi noaptea. Se bea pe timp de vară sau pe timp de iarnă. Pe şantier sau în afara şantierului, în Vitan, la dormitoare, sînt găsiţi oameni morţi lîngă sticlele de băutură. Nu-i nimic de făcut! Alcoolul se cumpără la intrarea în Vitan, de la ţigani.

Nu numai că se munceşte în dorul lelii, dar se fură enorm de pe şantier. Se scurg în afară valori de sute de mii de lei zilnic: ciment, ipsos, aracet, instalaţii. Concentraţii sînt folosiţi în acest

scop de către civili. În urma atitudinii slugarnice a comandanţilor şi a şefilor de state majore de lagăre, comandanţii de plutoane şi companii au fost puşi în subordinea inginerilor şi a maiştrilor civili (ba uneori chiar şi a şefilor de echipă) care ne retează toate legăturile directe cu subunităţile, interpunîndu-se între acestea şi noi, atribuindu-şi prerogativele de comandă şi înlăturîndu-ne. Militarii în termen şi concentraţii nu mai vin la comandantul de pluton atunci cînd au nevoie de învoiri şi permisii: aranjează treaba cu şeful de echipă şi cu maiştrii şi dispar zile întregi, aducînd la venire carne, ouă, cafea, ţigări, palincă sau plătind, pur şi simplu, cu bani. Pe toată perioada cît respectivii concentraţi lipsesc sînt pontaţi ca prezenţi de către... noi, comandanţii de plutoane. Pare incredibil, dar este perfect explicabil. Să zicem că în plutonul pe care îl comand lipsesc cinci oameni, pe care i-a învoit maistrul. Dacă protestez şi refuz să-i pontez ca prezenţi nu-mi îndeplinesc planul, la ore lucrate, care mi s-a fixat. Neîndeplinindu-mi planul, afectez planul de lucru al companiei. Aceasta, neîndeplinindu-şi planul, afectează planul la ore al batalionului, care este o parte a planului unităţii. La nivel de unitate încep, în sens invers, întrebările: de ce batalionul X nu şi-a făcut planul? Sistemul acţionează orbeşte şi atrage după sine pedepse grave care se vor repercuta, în ultimă instanţă, asupra... mea. În eventualitatea unor cercetări eu n-am nici o dovadă concretă că maistrul a învoit oamenii. Voi fi luat imediat în discuţia organului de partid, voi primi sancţiuni, voi fi trimis la arest şi mi se vor tăia zilele de lucru şi banii din retribuţie. Oamenii din pluton se vor revolta pentru că le stric „ploile", iar şeful brigăzii (care primeşte şi el ceva din toată afacerea) va avea grijă ca viaţa mea să devină în scurt timp un iad. Pe de altă parte, le fac rău comandantului de companie şi comandantului de batalion, cărora n-o să le fie bine şi care mă vor acuza de incapacitate. Nu mai există de mult o disciplină. Numai pedepse, de care trebuie să ştii să te fereşti. Fenomenul mitei şi al minciunii s-a

întins cu viteza unei explozii, a devenit atît de obişnuit încît mă pomenesc cu concentraţi care vin după o săptămînă de absenţă şi-mi umplu buzunarele cu pachete de ţigări Kent sau cu bani, lucru care mă scîrbeşte. Dar într-o lume de hoţi este o nebunie să strigi „prindeţi hoţul".

Cobor încet coasta care duce către stadion. Militarii sînt la adunare. E o fierbere nemaipomenită.

— Pora, spune căpitanul Mărcuceanu, fă repede prezenţa la pluton şi trimite-mi-o! Se controlează plutoanele!

Comand alinierea. Număr oamenii. Sînt foarte mulţi absenţi. Învoiţi de şefii punctelor de lucru, bineînţeles. Cu o inconştienţă vecină cu nebunia completez hîrtia cu situaţia zilnică. „Declar pe propria mea răspundere că pe ziua de ... ora 12 nu am nici un absent nemotivat în formaţie." Şi iscălesc.

Mii de soldaţi concentraţi au format semicercul uriaş de pe stadion. În faţa lor, pe terenul rămas gol, civilii joacă fotbal. Un şut năprasnic face ca mingea să-l lovească pe comandant, pe colonelul Sîrdă, aruncîndu-i şapca pe jos. O ridică repede şi o pune pe cap. În clipa aceea, venind dinspre comandant, apare căpitanul Mărcuceanu. În momentul cînd intră pe terenul de joc, aflat între statul major şi formaţia celor două mii de militari, jucătorii şi spectatorii civili încep să şuiere, cu degetele în gură. Un ţigan de pe teren ia mingea sub braţ şi începe să urle de departe:

— Alo, băi, şapcă! Şăpcălie!... Dă-te bă, de pe teren, băgami-aş...

Căpitanul se opreşte, dar fluierăturile se înteţesc. Alb ca varul, căpitanul ajunge în sfîrşit la noi.

— Aţi văzut, mă? ne întreabă el.

N-avem timp să-i răspundem că ne atrage atenţia altă scenă: cu mingea sub braţ, ţiganul se apropie în chiloţii lui jegoşi de statul major:

— Domnule colonel, nu puteţi şi dumneavoastră să vă găsiţi alt loc de adunare sau măcar să vă daţi zece metri înapoi? Ne încurcaţi, zău!

Cu o reacţie uimitoare, colonelul Sîrdă vine către noi:

— Atenţiune! Toată lumea zece paşi înapoi, pînă la gard!

Ţiganul, cu braţul drept ridicat, insistă să ne dăm şi mai mult înapoi. Ne conformăm. „Spectatorii", mulţumiţi, s-au aşezat în sfîrşit jos. Comandantul şi cei cîţiva ofiţeri din statul major se apropie de noi.

— Aş vrea să vă atrag atenţia în mod foarte serios! În ultimul timp au murit foarte mulţi soldaţi concentraţi. Doi electricieni s-au dus la un grup electrogen şi, neştiind să umble cu el, fiindcă erau meseriaşi proşti, s-au electrocutat. Au murit pe loc. Tovarăşul ministru Milea a dispus trecerea imediată în rezervă a locotenentului care comanda plutonul! Păcat de ofiţer, că era tînăr.

— Anul trecut terminase şcoala! Îl chema Sorinescu... adaugă colonelul inginer Blădulescu. Păcat de el! N-a fost ofiţer decît patru luni!

— Să ştiţi, continuă comandantul, că înainte de a lua această hotărîre, tovarăşul ministru s-a sfătuit cu generali, le-a cerut părerea! Atragem atenţia ofiţerilor că tovarăşii generali nu numai că au aprobat întru totul măsura luată de tovarăşul ministru, dar au susţinut ca locotenentul să fie acţionat în judecată şi să plătească pensie familiilor victimelor! Pentru că nu armata e vinovată, ci el, că nu şi-a făcut datoria!

Intervine căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid:

— Atunci cînd s-a făcut cercetarea, ofiţerului i s-a cerut caietul de comandant de pluton. Doi colonei au fost. Atît i-au spus: dă-ne caietul dumitale de comandant de pluton şi arată-ne unde ai pus oamenii să semneze că au luat la cunoştinţă de faptul că n-au voie să umble la grupurile electrogene. Ofiţerul n-avea în tabel iscăliturile lor de luare la cunoştinţă. Asta a fost! Fiţi foarte atenţi, toţi ofiţerii! Încă o dată vă spun: au fost trecuţi în rezervă, pe ansamblul economiei naţionale, zeci de ofiţeri (poate sute) şi subofiţeri pentru asemenea neglijenţe.

Continuă colonelul Blădulescu:

— Ieri dimineaţă au fost prinşi în oraş de către patrulă doi concentraţi din plutonul locotenentului Butnaru şi alţi doi din plutonul sergentului-major Fătu Ştefan. Soldaţii sînt în formaţie?

Se produce o vînzoleală. Mulţimea oamenilor se apleacă într-o parte şi în alta ca un lan de spice în bătaia vîntului.

— Da! Da! Sîntem aici!

— Bine. Din ordinul tovarăşului general Bogdan, cei doi comandanţi de plutoane şi comandanţii companiilor au fost băgaţi la arest. Au fost pedepsiţi, de asemenea, cu arest alţi patru comandanţi de plutoane pentru că nu au reuşit să suprime beţia în plutonul lor. Începînd cu data de astăzi, orice ofiţer sau subofiţer care întîrzie pentru a doua oară la program este judecat, băgat în Consiliul de onoare şi trecut în rezervă! Orice ofiţer care nu va fi în măsură ca în decurs de cinci minute să aducă înaintea comandantului un concentrat din directa lui subordine va fi trecut în rezervă!

— Băgat la arest, tovarăşe colonel! adaugă cu jumătate de gură Chiriţoiu.

— Sigur... întîi băgat la arest... Apoi consiliu, rezervă!

Un maior tînăr şi zvelt pe care nu-l cunoaştem se apropie cu pas felin şi discută îndelung cu comandantul. Apoi se întoarce spre noi:

— Atenţiune! Vin direct de la şedinţa cu tovarăşul general Bogdan. Reţineţi următoarele:

1) Ofiţerul este direct răspunzător de cantitatea şi calitatea lucrărilor de pe şantier. Toţi comandanţii de plutoane, indiferent de grad, se subordonează maistrului civil la care lucrează plutonul, iar în lipsa acestuia, înlocuitorului său.

2) Orice civil care vede un ofiţer părăsind locul de muncă este obligat să anunţe superiorii ofiţerului şi să dea indicaţii suplimentare în legătură cu faptele constatate. Cu subofiţerii la fel.

3) Pentru preîntîmpinarea discuţiilor sterile se interzice cu desăvîrşire ofiţerului să aibă birou sau baracă. Locul ofiţerului este pe placă sau pe schelă, acolo unde-i munceşte plutonul. Valabil şi pentru subofiţeri. Comandanţii de plutoane de orice grad nu au în atribuţiunile lor urmărirea civililor. Să fim lămuriţi: ăştia au treburile lor, nu ne privesc pe noi.

4) Comandantul de pluton este direct răspunzător de abaterile disciplinare ale militarilor şi de accidente. Este obligat, totodată, să asigure subordonaţilor front de muncă în aşa fel încît aceştia să-şi poată încasa drepturile la sfîrşitul lunii, neştirbite.

5) Toate problemele care nu au legătură cu şantierul sînt

considerate personale (inclusiv cele familiale). A le rezolva înaintea problemelor de serviciu constituie abatere de la linia politică a partidului. Diseară, tovarăşul general Bogdan vrea să vadă plutoanele! Acum treceţi şi iscăliţi că aţi luat la cunoştinţă de ordinul pe care vi l-am citit.

Unul după altul, lung şir de penitenţă, mergem să iscălim. În două rînduri mingea „sportivilor" nimereşte în cel care ţine tabelul. Iscălim că am luat la cunoştinţă şi ne retragem. Nu cu tristeţe, nu cu furie. Şi nici cu deznădejde. Nici cu ruşinea celor care capitulează nemaiputînd apăra o poziţie de neapărat, ci cu oboseala celui care pune pe butucul rotund capul care-i va fi despărţit de trup. Este o trădare mîrşavă a condiţiei de cadru militar, o îngenunchere în noroi, o terfelire a ideii de ofiţer.

— Atenţiune! Adunarea pe subunităţi! Toţi militarii (inclusiv comandanţii de plutoane şi companii) vor fi înmatriculaţi. Matricola se poartă la vedere, neacoperită, în aşa fel încît să se observe de departe.

Sînt trei comisii care se ocupă cu aşa ceva. Un dispozitiv special, impregnat cu tuş negru, este apăsat pe pieptul nostru, deasupra buzunarului stîng. În urma aplicării lui, pe bluză rămîne un chenar mare, negru, în care este scris cu litere mari: „M.Ap.N." şi sub această inscripţie un număr cu cifre ceva mai mici. Concentraţii sînt liberi să plece după ce se execută operaţiunea. Cadrele rămîn pe loc. Echipa specială ajunge în zona noastră.

— Numele dumitale!

— Lenţ Vasile.

— Stai drept şi umflă pieptul!

Plutonierul-adjutant apasă tare dispozitivul pe pieptul ofiţerului de căi ferate. Întorc capul, ca să nu văd. Îmi vine rîndul. Îmi rostesc numele răspicat, fără să aştept să fiu întrebat. Îl rostesc mecanic, o dată, de două ori. Cineva mă apucă strîns de umeri şi simt aşezîndu-mi-se pe piept dispozitivul. O apăsare tare şi dureroasă, de o clipă, asemeni unei însemnări cu fierul roşu. Ţin dinţii încleştaţi, ca să nu urlu.

— M.Ap.N., trei mii patru sute cincizeci şi şapte! Pora Ioan! trece colonelul meticulos în registru.

Acum toate cadrele unităţii sînt adunate lîngă gardul de sîrmă împletită.

— Uite ce frumos le şade! spune „ceistul" unităţii.

Nu comentează nimeni. Mulţi ofiţeri ţin privirile în pămînt. Alţii privesc pe cer mişcarea norilor.

— Stimaţi tovarăşi!

„Ceistul" devine serios:

— S-a luat această măsură în scopul unei mai bune organizări a muncii pe şantier. Ceea ce vă rog este să nu se interpreteze. Are cineva ceva de raportat?...

Nu. N-are nimeni nimic de raportat. În îndelungaţii ani de umilinţă ne-am deprins să fim calmi şi răbdători. Cînd ai fost înjosit de o mie de ori, ce mai contează o jignire în plus? De la colonelul Drăghici, secretarul de partid al şcolii, căruia-i era scîrbă să dea mîna cu noi, la colonelul Dăscălescu, care bătea, la I.O.R., în Bucureşti, comandanţii de plutoane, sau de la maiorul Gureşan care descălţa cadrele şi le punea să umble în ciorapi pe platoul unităţii, în faţa soldaţilor, fiindcă nu aveau ciorapi „regulamentari", am deprins tăcerea, perseverenţa de a privi în pămînt, obişnuinţa de a înghiţi grosolănii. Datorită lor am reuşit să-mi înfrînez pornirile pătimaşe ale sufletului şi trupului şi mi-am format simţul egalităţii socialiste, am preţuit tactul de a nu mă impune, obligaţia de a răspunde „Am înţeles!" şi „Ordonaţi", sîrguinţa în a conspecta cuvîntările „geniale" care apar în „Scînteia", tenacitatea în a vota la şedinţele de partid. Tot de la ei am învăţat că nu sînt de neînlocuit. Nu, n-am nimic de raportat, tovarăşe maior! Mulţumesc cerului că ne-a dat asemenea comandanţi pricepuţi care ne înmatriculează din prea multă grijă pentru ordine. Da... Mulţumim ministrului! Mulţumim comandantului suprem!

— Liber!...

Mîncăm în tăcere. Trebuie să mîncăm.

Mănînc. Fără poftă. Sînt sătul de viaţă, obosit. Este o neghiobie să nu-ţi mai propui nici un scop. Şi totuşi, noi nu mai avem nici un scop. Sîntem folosiţi pentru un scop. Dar acela nu e al nostru. Ordinele care vin nu ne mai mobilizează de mult, pur şi simplu se năpustesc asupra noastră ca nişte păsări de pradă. Nu mai avem nici un răgaz, nici o clipă a noastră.

Ne ridicăm de la masă şi ne îndreptăm către şantier. Urc pe schele. Oamenii mei muncesc în corpul B1, în corpurile C3 şi A. Sus, chiar pe colţul stîng, la ultimul nivel, cobor din „alimac" (liftul exterior). E frig. Mă îndrept spre baracă. Intru. Un miros de carne prăjită îmi gîdilă nările. La mese sînt aşezaţi inginerii Radu şi Jelescu. Unul din ei se întoarce spre mine:

— Bă, tu chiar nu vezi că mîncăm aici?

— Ba da! Poftă bună!

— Păi, băi, tăticu', cînd mănîncă doi ingineri, ieşi afară bă, că eu fac alergie cînd văd kaki, nu ştiu... mă apucă aşa...

Mă ridic şi ies. Afară mă întîlnesc cu un şef de echipă.

— Tovarăşe locotenent, vă cheamă inginerul Iliescu.

— Unde?

— Jos, în baraca lui.

Intru în alimac, cuşca de fier începe să coboare încet şi după un minut se opreşte cu un pocnet sec.

Baraca inginerului Iliescu este la vreo sută de metri de şantier, în rîndul de bărăci care dublează gardul păzit de santinele, la marginea şantierului. Alături este un chioşc de unde poţi cumpăra, din cînd în cînd, marmeladă la borcan sau ţigări.

Inginerul Iliescu este un om slab, cu ochi reci, ca de peşte. Stă la masă şi fumează. Îmi face semn să mă aşez. Şi fumează în continuare, privind prin fereastra barăcii.

— Tu ce grad ai? aud într-un tîrziu.

— Locotenent, domnule inginer. N-am însemne de grad... n-am mai primit...

— Nu vorbi neîntrebat!

Şi continuă să fumeze. Apoi, într-un tîrziu, stinge ţigara în scrumiera de pe masă.

— Unde e ăla, mare, care e şeful vostru...

— ?...

— Ăla înalt... Are o geantă...

— Căpitanul Mărcuceanu?

— Da!

— Păi... E pe-aici prin şantier.

— Fiţi atenţi, stimabililor! Eu n-am făcut nici o zi de armată şi în general mi-e scîrbă de culoarea kaki! Nu cunosc gradele,

dar vă recunosc după... (face un gest în jurul capului) după mutre...

Se ridică de la masă şi se îndreaptă spre fereastră, aprinzîndu-şi o nouă ţigară.

— Armata, stimabile, se întoarce el spre mine, aruncînd fumul pe nas, este o instituţie parazitară. Eu nu pot suferi acest lucru. Ca atare, începînd de mîine, mătăluţă şi toţi purtătorii de şapcă vă prezentaţi la mine ca să vă dau de lucru. Pentru că nu mai merge aşa... LIBER!...

Partea a treia

Afară ninge sporadic. Deşi e frig, noroiul refuză să îngheţe. Sînt în corpul C3. Într-un subsol, la cota –9, inginerul Traian Bujgoi mi-a repartizat o cameră. În încăpere nu există decît o masă şi o bancă, improvizate din scînduri adunate de pe şantier. Uşa e şi ea improvizată, sudată grosolan. Am făcut rost de un lacăt şi o încui seara cînd plec. Aici îşi lasă oamenii uneltele, după terminarea lucrului (roabe, cazmale, lopeţi) şi e singura justificare că am, în sfîrşit, „un birou". În „birou" suflă un curent ucigător şi, deşi nu e nimic de mîncare, şobolanii se plimbă printre picioarele mele. M-am obişnuit cu ei.

Aerul e umed, nesănătos, străbătut de un curent care aduce cu el duhoare de excremente. În această porţiune de subsol, în labirintul de coridoare şi încăperi oamenii îşi fac nevoile. Cel mai cumplit nu e însă mirosul otrăvitor, ci curentul. Seara îmi simt picioarele anchilozate.

Sus, deasupra noastră, mare fierbere. Se pregăteşte VIZITA. Este sîmbătă şi în fiecare sîmbătă vine să vadă şantierul cuplul prezidenţial.

Ies şi eu din încăperea mea. Pe holul întunecos nu se vede nimic. Găsesc, în sfîrşit, o geană de lumină. Urc pe scara îngustă de fier. Tot şantierul, cît vezi cu ochii, e cuprins de agitaţie. Colonei îmbrăcaţi „la patru ace" sau în salopetă şi cu căşti albe pe cap aleargă înnebuniţi, ducînd din cînd în cînd la gură aparate de emisie-recepţie. Maşinile, toate, sînt oprite. Trupa (militari în termen şi concentraţi) mînuie de zor tîrnurile. Unii cară gunoiul

cu roabele şi tomberoanele. Toţi militarii care fac treaba asta sînt îmbrăcaţi în surtucele portocalii cu dungi albe pe care le poartă ţiganii de la salubritatea Capitalei. Maiorul Dicu, şeful securităţii Casei Republicii, îmbrăcat civil, îi zoreşte:

— Daţi-i mai repede, fir-aţi ai dracului să fiţi!

Un subofiţer împinge o roabă de gunoi şi este cît pe-aici să o scape peste parapet. Jos, lîngă şantier, în lumina soarelui de dimineaţă se văd lucind mai multe maşini negre. Sînt autoturisme de lux, atît de bine întreţinute că par nişte bijuterii. Lîngă un grup masiv de militari (inclusiv subofiţeri şi locoteneţi) care mătură cu sîrg, ministrul apărării, generalul-colonel Milea Vasile, generalul Guşe, generalul Ilie Ceauşescu stau cu mîinile la spate şi privesc cu atenţie faţada clădirii.

Deodată aud în stînga nişte ţistuituri. Întorc privirile şi-l văd, ascuns după un container plin cu geamuri, pe locotenent-colonelul Matei. Stă ghemuit şi parcă se fereşte să nu fie descoperit.

— Pst! Pst! Vino-ncoa, locotenent!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Apleacă-te! Aşa... Tocmai vin de la o şedinţă fulger a Consiliului Politic Superior. Transmite la toate cadrele militare următoarele instrucţiuni: cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu, comandantul suprem, sau tovarăşa Elena Ceauşescu ne fac deosebita cinste să se oprească la vreun punct de lucru la care lucrează militari, comandantul de pluton strigă tare (dar nu prea tare) „ATENŢIUNE!", ia poziţia de drepţi, se întoarce cu faţa către tovarăşul comandant suprem şi salută. Rămîne în această poziţie pînă cînd tovarăşul comandant suprem pleacă. Transmite la toţi ceilalţi comandanţi de plutoane. Discret!

Mă îndepărtez. Cînd întorc capul îl văd pe locotenent-colonelul Matei strecurîndu-se printre containere, cu „mersul piticului". Încerc să trec printre două coloane cînd, deodată, o mînă se lasă pe umărul meu:

— Unde te duci, măi, tovarăşe?

— Tovarăşe căpitan, raportez: am primit ordin din partea tovarăşului locotenent-colonel Matei să transmit comandanţilor de plutoane că atunci cînt apare tovarăşul Nicolae Ceauşescu, comandantul de pluton strigă „ATENŢIUNE" şi salută...

— Nţ! Sînt căpitanul Şoşu şi tocmai acum vin de la o şedinţă a C.P.S. Transmite mai departe: cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu face armatei deosebita cinste de a privi la un pluton de militari care muncesc, militarii nu se vor opri din lucru, iar ofiţerul va lucra în continuare şi el, alături de militari, fără să dea semne că-l vede pe tovarăşul comandant suprem — vor fi absorbiţi cu totul de munca lor. Transmite-i asta şi lui tovarăşu' colonel Matei, ca să ştie.

— Am înţeles, tovarăşe căpitan!

Figura scheletică a căpitanulului dispare printre coloane. Mă întorc, zăpăcit, şi tai platoul.

— Tovarăşe locotenent!

— Ordonaţi, tovarăşe locotenent-colonel!

— Sînt locotenent-colonelul Nichita...

Locotenent-colonelul, în vîrstă de peste 50 de ani, răsuflă greu, obosit, abia îşi trage sufletul.

— Te-am văzut... că vorbeai cu căpitanul Şoşu... Fugi repede şi spune-i că s-au primit alte instrucţiuni din partea... Biroului Politic... Oamenii lucrează, dar ofiţerul sau subofiţerul salută...cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu... ne face deosebita cinste...

— Să privească nişte militari lucrînd! Am înţeles, tovarăşe colonel!

— Aşa!... Aşa!... Du-te!... Stai!...

Locotenent-colonelul rămîne cu mîna ridicată în aer, cu ochii zgîiţi într-o anume direcţie, de unde se vede venind spre noi cu pas ferm un colonel tînăr, plesnind de sănătate, cu obrajii raşi la sînge.

— Stai aici! ordonă bătrînul locotenet-colonel. Uite-l pe colonelul Mădureanu, secretarul de partid pe Direcţie. S-a schimbat ordinul, tovarăşe colonel?

— Da, dom'le!

— Ofiţerul nu mai salută?

— Ce salut, dom'le? Ce salut? S-a făcut ministrul foc! Şi pe bună dreptate! Fiţi atenţi! Se schimbă tot! Cînd apare comandantul suprem toţi militarii se ascund! Să nu se vadă picior de

militar! Luaţi legătura cu comandanţii de unităţi! Să intre, dracului, prin găuri, pe sub pămînt, nu ştiu! E clar? Să dispară toţi militarii! Să nu vadă tovarăşul Ceauşescu picior de militar! Ordinul ministrului!

De-a lungul bulevardului, pe mijlocul căruia s-au dezlănţuit jocurile de apă fulgerînd în lumina rece a soarelui de dimineaţă, o coloană lungă de maşini negre şi-a făcut apariţia, îndreptîndu-se leneş către şantier.

— Vine!

Colonelul sare în sus ca muşcat de şarpe şi dispare în fugă. Pe tot şantierul se văd mase de militari fugind ca nişte turme speriate de capre, mînate de la spate de păstori zeloşi.

Civilii mănîncă seminţe şi rîd dispreţuitor. Concentraţii, gîfîind ca animalele, sînt închişi repede la parter, în camerele cu balcon. Sînt foarte aproape de grupul generalilor. Ministrul (acum pot să-l văd foarte bine: un om solid, nu prea înalt, cu chip buhăit) îi face semn unui colonel, îi şopteşte ceva la ureche. Cîţiva generali aflaţi în preajmă dau aprobatori din cap. Colonelul transmite ordine şi în curînd peste tot se strigă: „Să nu apară militari la ferestre sau pe balcoane! Îndepărtaţi militarii de la ferestre şi ascundeţi-i! Sînt murdari, fac impresie proastă!"

Din spatele macaralei după care stăm ascunşi cîţiva ofiţeri şi subofiţeri vedem totul ca-n palmă. O mulţime de colonei şi ofiţeri superiori stau pe vine, pitiţi printre containere sau pe după diferite utilaje. Maiorii Vînătu şi Cercel s-au vîrît într-un container mare de gunoi. Comandanţii de unităţi stau ascunşi pe după barăci şi fac semne disperate cînd vreun militar scoate capul din ascunzătoare.

În sfîrşit, Ceauşescu apare pe placă. Este însoţit de Elena Ceauşescu şi de o mulţime de civili bine îmbrăcaţi. Ceauşescu este un om scund, foarte scund, poartă o şapcă de culoarea cafelei cu lapte şi un costum închis la culoare. Haina e descheiată, iar el se opreşte din cînd în cînd, punînd mîinile în şolduri. Chipul scofîlcit îi este acoperit cu pete mari de culoare întunecată şi ochii îi lucesc straniu. În ciuda faptului că e bătrîn, Ceauşescu merge repede de tot, are gesturi rapide, priveşte iscoditor în jur.

Se apropie de o masă largă pe care se găseşte macheta Casei Republicii şi arată ceva clătinînd din cap. Elena este, într-adevăr, foarte bătrînă, cu o figură îngheţată şi numai cînd rîde capătă, cît de cît, un aspect uman. El nu rîde niciodată. Face gesturi mînioase, priveşte în sus, dîndu-se un pas înapoi, se învîrte în jurul mesei. Toţi cei aflaţi în jurul lui se poartă cu o slugărnicie dezgustătoare.

Alaiul dispare în Casă, urcînd scările spre intrarea principală. Şi timpul începe să treacă greu, înnebunitor de greu. Limbile ceasului parcă nu se mişcă. Trece o oră, apoi două, apoi trei. Lucrul pe şantier s-a oprit demult şi ai impresia că vizita prezidenţială nu e nimic altceva decît o comisie care a venit să ancheteze cauzele care au provocat aici un mare dezastru. Îmi e frig şi mă dor picioarele, stau pe după macara de aproape trei ore. E trecut de 15.00. Civilii au plecat demult acasă, încă de pe la ora unsprezece (doar e sîmbătă!), n-au mai rămas decît inginerii şi şefii de brigăzi. Deodată, un suspin imens de uşurare se ridică în aer: maşinile negre se pun în mişcare. În sfîrşit, coloana prezidenţială pleacă. Vizita a luat sfîrşit. Ne vom aduna acum să facem bilanţul pe plutoane, pe companii, pe batalioane. Apoi se va aduna unitatea şi ne va vorbi comandantul. Toate astea vor dura cel puţin o oră. După aceea trupa va intra la masă. La cinci ne vom sui în autobuze şi vom pleca în Vitan, unde avem program administrativ. Comandanţii de plutoane şi companii, fiind zi de sîmbătă, au un program mai lejer — sînt liberi să plece acasă la orele 19, după ce soldaţii termină programul administrativ.

Astăzi este duminică. Dintre civili, singurii care vin la lucru sînt maiştrii sau, ici-colo, cîte un inginer. Şi asta numai fiindcă vin militarii. De lucrat, nu se lucrează nimic. Oamenii stau întinşi pe caloriferele uriaşe, pe scînduri ori pe cartoane şi joacă ţintar. În caz de control sau de VIZITĂ se ascund. Dar, de obicei, duminica şefii sînt puţini, controalele rare. Trec pe o hîrtie toţi militarii „prezenţi", deşi n-au venit la lucru decît doi şi duc hîrtia la inginerul Blădulescu. O înregistrează plictisit. Mă întreabă cum mă cheamă şi de la ce subunitate sînt. Apoi îmi spune că „sînt liber". Intru în subsol şi scot cărţile. Se apropie exa-

menul de admitere. Sînt convins că n-am nici o şansă. Şi totuşi... învăţ. În tot subsolul nu se aude nici un zgomot, în afara dinţilor mei clănţănind de frig. Şi brusc, lumina se stinge. Îmi strîng lucrurile pe întuneric, încui uşa în urma mea şi ies, ca dintr-un mormînt, afară. Pe şantier e frig şi nu se vede nici o mişcare.

Săptămîna trecută, în „şedinţa restrînsă" cu ofiţerii, o comisie de procurori militari ne-a prelucrat cu privire la optica asupra „ordinii, disciplinei şi onoarei militare" în unităţile din economia naţională, aşa cum se văd ele „de sus". Procurorii ne-au comunicat că ministrul este hotărît să termine cu indisciplina pe şantierele militare şi că va proceda la o amplă trecere în rezervă a ofiţerilor inferiori, principalii factori de indisciplină. Noi le-am răspuns că militarii concentraţi încalcă disciplina cu premeditare, că nu avem, faţă de ei, nici un mijloc de constrîngere, că am rămas numai pe hîrtie în fruntea plutoanelor, care în realitate sînt comandate de civili. Nu-i de mirare că plutoanele refuză în masă să execute ordinele şi că ofiţerii inferiori sînt bătuţi, umiliţi.

— N-am venit să discutăm asemenea lucruri, ne răspunde procurorul. Totul trebuie rezolvat cu tact. Şi ne mai spune că, la cel mai înalt nivel, s-a hotărît ca pe şantier să nu fie pedepsit nici un concentrat sau militar în termen şi că este interzis să li se taie ore soldaţilor (nu însă şi cadrelor).

Pentru a ne da o pildă de „tact" procurorul colonel ne-a povestit cum în staţia de autobuz s-a apropiat de el un soldat care l-a salutat şi i-a spus: „Tovarăşe colonel, sînt soldatul X, vă rog să-mi scoateţi şi mie p... din pantaloni ca să mă piş".

— Altul în locul meu ar fi făcut poate tămbălău, dar eu, adaugă colonelul, mi-am spus că nu cadrează cu onoarea de ofiţer să mă cert cu soldatul, aşa că m-am suit în autobuz...

Adunarea se termină penibil. Ne e ruşine să ne privim unii pe alţii. În timp ce ne îndreptăm spre şantier aud în urma mea vocea căpitanului Păduraru:

— Pora, te cheamă tov. colonel Blădulescu.

Mă duc la colonelul Blădulescu.

— Tu ai făcut, îmi zice aranjîndu-şi ochelarii şi cotrobăind prin servietă, un raport cum că te-au bătut doi militari concentraţi?

— Da.

— Ai martori?

— Am, domnule colonel!

— Mda...

Scoate o foaie de hîrtie din servietă. Îmi recunosc raportul:

— Truţă Iosif şi Lupu Ion, de la căpitanul Păduraru, nu? Ăştia te-au bătut?

— Da, tovarăşe colonel!

— Dar, măi... Pora... uite ce declară ei... că nu e adevărat... că nu ţi-au făcut nimic...

Colonelul e încurcat. Îşi aranjează mereu ochelarii şi pufăie pe nas.

— Apoi... Mihail, maiorul, a fost în noaptea aia de serviciu, cică nu prea te-a văzut pe acolo... de...

— Aşa e, tovarăşe colonel! Mi-am rupt singur hainele de pe mine, m-am dat cu capul de pereţi. M-a apucat aşa... Vă rog să-mi permiteţi să plec!

— Mda...

— Să trăiţi!

Salut şi mă întorc... Pămîntul este pustiu şi gol. Este plină zi şi totuşi întuneric. Şi e noroi peste pămînt şi nici măcar un loc uscat unde să pun piciorul, nicăieri...

E duminică. Şi astăzi voi intra de serviciu. E ora unu şi trebuie să vină autobuzele... Sînt de serviciu pe companie.

— Şi toţi ofiţerii... care vor fi găsiţi... plecaţi, chiar un minut, sau care ridică glasul la maiştri sau ingineri, vor fi trecuţi în rezervă! În armată nu are ce căuta un om care comentează... Acela e un om periculos! Fiţi atenţi...

Vîntul bate de parcă ar vrea să smulgă salopetele de pe noi. Glasul colonelului Blădulescu abia răzbate prin vuietul vîntului. Uneori răsună aşa de slab, că parcă ar veni din altă lume. Gardul se zgîlţîie în parii de beton şi cartonul de pe acoperişurile barăcilor zboară prin aer.

— ...s-a ordonat, strigă disperat vorbitorul, constituirea de urgenţă a Consiliului de onoare... care va începe să treacă urgent în rezervă ofiţerii vinovaţi, incapabili şi care fac abateri. Astăzi are loc judecarea locotenentului Iordan Ion. Toată lumea în

sala de mese! În altă ordine de idei... Ieri, la echipa maistrului Teiu au murit doi oameni, au căzut de la cota 31 de pe schelă. Astăzi, la orele 10.30, o scară de fier de pe puntea contragreutăţii unei macarale-turn a căzut de la 30 de metri înălţime peste un grup de militari în care se afla şi ofiţerul care-i comanda. Doi militari au murit pe loc. A fost grav rănit ofiţerul, dar mai bine murea. S-a ordonat anchetarea lui...

În clipa aceea vîntul îşi încetineşte viteza. Rîndurile militarilor încep să freamăte. Un ofiţer înalt din flancul drept al coloanei strigă:

— Dar de ce e anchetat ofiţerul, tovarăşe colonel? Şi de ce trebuia... să moară?

Încep să se agite mai multe cadre.

— Poate era trecut pe listă, mă! îi răspunde un căpitan.

Apoi izbucnesc glasuri din toate părţile:

— De ce ne chinuiţi aici, tovarăşe colonel?...

— Cu ce sîntem noi vinovaţi?...

— Daţi-ne drumu' acasă, dacă nu mai aveţi nevoie de noi, dar decent, nu aşa!...

— Unde sînt drepturile noastre?...

— De ce am ajuns bătaia de joc a şantierului?...

Lîngă comandant apar mai mulţi ofiţeri superiori cu carnete roşii în mîini. Pentru întîia oară îl văd pe maiorul Mihail tăcut şi parcă îngrijorat. Toţi se uită spre noi şi notează repede în carnete. Se aud glasuri în mulţime:

— Notaţi! Aşa!... Notaţi-ne... Dumnezeii voştri de ticăloşi!...

— Cu ce sînt ei, mă, vinovaţi?...

— Ăştia ne-au adus, mă, aici! Ăştia sînt criminalii care au adus armata în halul în care e!...

Un ofiţer, Mareş, face doi paşi înainte:

— Notaţi-mă pe mine, tovarăşe colonel! Băgaţi-mă la puşcărie pe mine, că de beţivi şi tîlhari vă e frică! Eu sînt ofiţer şi trebuie să execut ordinele.

— ATENŢIUNE!

Glasul comandantului acoperă celelalte glasuri:

— LA PROGRAM!

Mă întorc brusc şi aproape dau nas în nas cu locotenentul-

major Lupeş. Nu e din compania mea. Locul lui nu este nicidecum aici. Îl văd strecurînd încet în buzunar un carneţel cu coperţi roşii şi îndepărtîndu-se.

— De unde a venit ăsta aici? întreb eu.

— Cînd eraţi dumneavoastră, tovarăşe locotenent, cu faţa către stadion, a venit tiptil pe dinapoia formaţiei...

— La masă! comand eu.

Militarii strică formaţia şi aleargă spre sala de mese. În urma lor, ofiţerii şi subofiţerii.

— Aţi văzut, mă? întreabă Mărcuceanu. Vor să ne distrugă, dom'le! E clar! Numai un idiot nu vede! Ăştia, dacă eram în 1950, ne duceau în subsolul şantierului acum, după ce s-a întîmplat, şi ne împuşcau!

— Ştiţi că pe Lucică l-au trecut în rezervă?

Ştiu... Judecata a avut loc în sala de mese. Şi era mizerie pe jos, ciorbă vărsată pe ciment, o grămadă de vase murdare în colţ, firimituri şi bucăţi de pîine. O lumină ceţoasă se zgîia la noi prin geamurile murdare şi mi-a trecut atunci prin cap că ceea ce se făcea era o josnicie, fie şi numai pentru că era atîta mizerie în sală. Era un moment solemn şi jalnic: nu se semnează o capitulare într-un grajd. Trecerea unui ofiţer în rezervă înseamnă de fapt execuţia lui morală: judecarea lui Lucică era o execuţie, acolo se sfîrşea cariera lui, în camera aceea mizerabilă, puţind a ceapă, printre mesele unsuroase, în chicotele femeilor de la cantină care se hlizeau dincolo de ghişeu, în mizeria aceea cumplită asemănătoare vieţii pe care o duceam. Ce tristă parodie! Cînd comisia de judecată îi spusese „Ridică-te, pronunţăm sentinţa!" el se uitase speriat la căpitanul Mandi. „Completul de judecată găseşte vinovat pentru întîrziere la serviciu pe... şi propune trecerea în rezervă a ofiţerului." Şi cu asta se terminase. Lucică a rămas singur, să fumeze o ţigară. Nu mai era ofiţer. Murise! M-am dus la el.

— Îmi pare rău, mi-a zis uitîndu-se în jur, îmi pare rău... Aş fi vrut să fie aici măcar un tricolor... Şi mîna în care ţinea ţigara îi tremura.

— Lucică, l-am întrebat, de ce... Chiar pentru întîrzierea aia te-au condamnat?

— Eşti un prost, mi-a zis, dacă tu crezi asta! E o poveste mai

veche, bătrîne! O poveste de demult, cu un secretar de partid!... N-are a face. Multora dintre voi le va veni rîndul! Du-te! E periculos să stai de vorbă cu mine acum... E dezonorant! adăugase, schiţînd un zîmbet. Şi-n zîmbetul lui era şi durere, dar şi milă.

M-am îndepărtat cu un sentiment ciudat. Era sistemul de la Auschwitz: haftlingi vii ardeau în cuptoare haftlingi morţi. Doar că oamenii nu mai erau ucişi fizic, ci psihic. Iar noi, cei care asistaserăm la judecată, nu eram decît alţi jalnici condamnaţi al căror rînd avea să vină mai devreme sau mai tîrziu.

— Pora!

— Ordonaţi!

— În sală! Începe judecata!

— Am înţeles!

Sting repede ţigara şi intru în sala mizeră. N-aş vrea să o fac, dar n-am încotro.

Se citeşte dosarul ofiţerului: biografia, studiile. Apoi actul de acuzare: „Neseriozitate în muncă, dezinteres, preocupat de probleme personale..."

Acuzatul îşi scrie declaraţia pe o măsuţă, lîngă prezidiu.

— Ofiţerul, mînat de interese personale, citeşte ofiţerul acuzator, a părăsit şantierul fără aprobare şi s-a întors tocmai a doua zi dimineaţa. Comisia de onoare, în unanimitate, propune trecerea în rezervă a ofiţerului.

Vorbitorul se întoarce întrebător spre colonelul Enescu, preşedintele comisiei. Acesta dă aprobator din cap.

— Ridică-te, acuzat! Ascultă verdictul! Comisia Consiliului de onoare... întrunită azi... în şedinţă pentru a discuta abaterea de lipsă de la program a locotenentului Iordan Ion, îl găseşte pe acesta vinovat şi propune trecerea ofiţeru...

— Tovarăşe colonel!

Iordan s-a ridicat de la măsuţa lui.

— Ce vrei, dom'le! îl repede şeful completului de judecată. De ce eşti, dom'le, indisciplinat? Măcar acum, stai liniştit şi ascultă sentinţa!

Locotenentul respiră adînc şi-şi trece mîinile prin păr:

— Aţi uitat să-mi daţi cuvîntul, tovarăşe colonel! Pe mine... cine mă apără? Am dreptul la un apărător! Sau dacă nu, măcar

întrebaţi-mă de ce am părăsit şantierul... adică de ce-am făptuit abaterea!

Un fior străbate sala. Cadrele aflate lîngă uşă se ridică şi ies. O tăcere de gheaţă se lasă peste toţi. Parcă timpul s-a oprit în loc. Apoi membrii Consiliului de onoare încep să şuşotească între ei.

— Mda, spune preşedintele completului de judecată, se pare... că s-a produs o mică scăpare din vedere. Asta nu schimbă cu nimic situaţia. Spune, tovarăşe locotenent, ce te-a îndemnat să faci acest, această abatere gravă, care înseamnă o adevărată pată pentru onoarea unui ofiţer?

— Am avut un deces în familie, tovarăşe colonel! Nimeni nu m-a ascultat, am cerut în repetate rînduri o învoire, nu o permisie, şi nu mi s-a aprobat...

— Eram sigur că vei invoca acest motiv! Dumneata cunoşti regulamentele, nu? Ei bine, conform regulamentului, se acordă învoire de la serviciu numai în cazul decesului rudelor de gradul întîi: mamă, tată, soră, frate! Atît, tovarăşe locotenent! Să nu-mi vii mie cu scuze că ţi-a murit bunica, că ţi-a murit pisica...

— Nu, tovarăşe colonel! Mi-a murit tatăl.

— Actul doveditor!

— Poftiţi, tovarăşe colonel!

Actul trece din mînă în mînă, cercetat atent de toţi membrii comisiei. Se iscă din nou frămîntare în sală. Comisia de judecată deliberează în şoaptă.

— Tovarăşe locotenent, vorbeşte preşedintele comisiei, vom cerceta, vom telefona în comună la dumneata, să vedem...

În momentul acela locotenentul îşi părăseşte locul şi se apropie de masa judecătorilor, cu gîtul întins, ca şi cînd nu i-ar fi văzut prea bine.

— Să cercetaţi? spune el în şoaptă, apropiindu-se de ei. Să cer-ce-taţi?... Ce? Ce să cercetaţi, dom'le colonel? Dacă a murit tatăl meu?...

Şi brusc, ofiţerul îşi strînge pumnii, îi duce la tîmple şi scoate un urlet:

— Dar A MURIIIT! E MORT!...

Îşi lasă pumnii în jos şi încremeneşte aşa, cu privirea în pămînt.

Mă ridic şi plec. Sala e aproape goală. Cînd ies pe uşă mai aud:

— Curtea anulează acţiunea...

Nu mai am prezent în pluton decît un sfert din efectiv. Nici unul din cei care au plecat în permisie nu s-a întors. Dacă se întîmplă ceva, eu răspund. În fiecare zi ni se cere să dăm absenţii nemotivaţi, dar a face aşa ceva înseamnă să-ţi semnezi singur condamnarea. Am fost pînă acuma de două ori după fugari, cu maşina unui concentrat. Militarii sînt cunoscuţi în satul lor, dar... nu răspunde nimeni la casele lor. Se ascund, probabil. La miliţie nu mă poate ajuta nimeni: „N-avem voie să intrăm în casă decît cu mandat de arestare".

Mă duc la baraca inginerilor, de la cota 31. Mi se răspunde scurt:

— Ce ştiu eu, bă, de oamenii tăi? Tu eşti comandantul lor, nu eu.

Inginerul Jelescu, inginerul Radu, şeful de brigadă Iliescu şi vreo cîţiva maiştri rîd în hohote.

— Bă, ţi-ai pierdut oamenii? Vezi, dacă nu ştii să-i educi?

— Domnule inginer, măcar spuneţi-mi pînă cînd i-aţi învoit!...

— Ce, mă?... Du-te, bă, de-aicea! Poate te-arunc jos de pe cotă!

Ies trîntind uşa şi plec cu paşi mari, îndreptîndu-mă către lift. Nu-i nimic de făcut.

Mi-a venit o idee simplă: să ţin două pontaje, unul adevărat, altul fals. Dar renunţ: n-are nici un rost. De trei ori pe zi declar sub iscălitură că toţi oamenii sînt prezenţi. Nu există nici o ieşire, capcana este închisă perfect.

Adun oamenii şi fac prezenţa: nouăsprezece inşi. Este ora 19.30. Ne îndreptăm spre ieşire. E ceva mai puţină înghesuială. Orbecăim prin acest palat scufundat în întuneric. Găsim, în sfîrşit, ieşirea. Mii de bocanci bubuie iarăşi pe puntea de lemn. Vom

fi iar la adunarea de pe stadion. Cineva ne va amenința din nou. Va ploua din nou cu pedepse. Apoi trupa va intra la masă. Vom bea și noi cîte o cană de ceai sălciu. Apoi vom ieși afară, lîngă gardul șantierului și vom frămînta noroiul un ceas, pînă vor veni autobuzele. Dacă vor veni...

— Pora, anunță toți oamenii! Mîine Securitàtea verifică prezența pe plutoane: bob cu bob! Să ai toți oamenii în formație și să fii gata să explici fiecare absență!

Vorbele căpitanului Mărcuceanu cad ca o lovitură de ciocan.

— Am înțeles!

Așadar... s-a sfîrșit!

Pînă acum, cînd se făceau asemenea controale (și se făceau des), aveam toți oamenii în formație. Mai plecau, unul, doi, înainte la masă, mai rămîneau în urmă... Îi așteptam sau îi aduceam. Dar acum? Ar fi, totuși, o soluție: în ultimul timp se verifică numai numeric oamenii. Aș putea să fac un împrumut de militari... Dar nu... voi fi descoperit: cum să înlocuiești optzeci de militari lipsă? Ar însemna să împrumut militari de la toate batalioanele, de la toți comandanții de plutoane. S-ar auzi...

Controlul n-a mai avut loc. În ultimul timp au murit din nou concentrați. Unul a ars de viu: s-a răsturnat un cazan cu smoală pe el. Un militar s-a spînzurat undeva, într-o magazie, la ultima cotă. Pe șantier s-a format o echipă specială de tîmplari care confecționează... coșciuge. În plutonul lui Lenț au murit soldații concentrați Ivan Marian și Deliu, în plutonul locotenentului-major Jugănaru a murit soldatul concentrat Andronache, din Pitești. Și la celelalte subunități se moare pe capete. Nu sînt ocolite nici cadrele: se pare că au murit doi locotenenți de la unitatea vecină, dar nu e sigur. Lucrurile nu stau prea roz nici la unitățile operative, se spune că un comandant de regiment este cu atît mai apreciat cu cît dă dovadă că e mai „dur". Slavă Domnului, în regimentul de la Pantelimon i se oferă o amețitoare carieră comandantului de regiment, maiorul Gureșan, care în această privință e în fruntea topului: la Pantelimon s-au sinucis anul acesta doi militari în termen și două cadre, un sergent-ma-

jor şi plutonierul-major Matei, care s-a împuşcat cu propriul pistol, pe cînd făcea de serviciu. Se pare că cele patru sinucideri au făcut o foarte bună impresie...şefilor. Maiorul Gureşan conduce în continuare unitatea cu mînă de fier.

Din cînd în cînd sîntem anunţaţi că se va face controlul prezenţei la subunităţi, dar pînă acum nu s-a făcut. Este o stare înnebunitoare, o tortură cumplită. Ameninţările, jignirile de orice fel, serviciile care au ajuns o adevărată manie fac viaţa de nesuportat. Trecerile în rezervă s-au mai rărit, dar asta nu uşurează cu nimic situaţia.

O dată pe lună sînt învoit să-mi ridic solda de la Pantelimon. Atmosfera de aici e sumbră. Oamenii par obosiţi.

Se cere din ce în ce mai insistent „înlăturarea ofiţerilor incapabili". Formula, e clar, vine de undeva de sus, din sferele înalte. Dar ea a coborît în mijlocul nostru ca o farfurie zburătoare din altă galaxie: poartă un mesaj indescifrabil. Toţi comandanţii, toţi secretarii de partid numai despre asta vorbesc şi îi înfierează pe „şablonarzi şi pe cei care lucrează după modele". Un adevărat şoc au produs asupra noastră cuvintele rostite într-o şedinţă de căpitanul Chiriţoiu, secretarul de partid pe unitate:

— Băi, tovarăşi, nu mai ţine, dom'le! Uite, vreau să vă spun un lucru... Pînă acum a mers cum a mers. Dar trebuie să ne gîndim la faptul că omul... lipsit de cultură este incapabil să reacţioneze la nişte chestii. Se pare că şi cu ofiţerii... s-a mers pe un plan greşit. Pentru că, dom'le, poţi să-i spui că-i tai capul. El zice „am înţeles, să trăiţi". Şi salută. Mai puneţi mîna, măi, tovarăşi, mai citiţi o carte... Uite, s-a luat hotărîrea ca începînd de luna viitoare fiecare ofiţer să înveţe cel puţin două limbi străine. Termen de executare a ordinului: o lună!...Deşi...nu ştiu... Cam puţin, tovarăşe colonel!...

Chiriţoiu s-a întors spre comandant, dar acesta a sărit în sus, ca muşcat de şarpe:

— Tovarăşe Chiriţoiu... n-ai... n-ai înţeles dumneata! E vorba de cu totul alţi ofiţeri, nu de ăştia. De ofiţerii de pe la eşaloanele mai mari!

— Cum, dom'le? Păi ce dracului îi mai trebuie generalului

ăluia de optzeci de ani limbi străine? Ăştia tinerii, dom'le! Dacă nu s-or fi tîmpit de tot şi ăştia...

— Atenţiune! Toată lumea părăseşte sala! a ordonat comandantul

Ne-am ridicat şi am plecat. Adevărul este că asemenea confruntări iau uneori forme mult mai acute, fără ca şefii să se simtă „stînjeniţi" de prezenţa noastră. Sîntem un fel de sclavi. Cred că nici nu sîntem consideraţi cu adevărat oameni. Dar probabil că de astă dată s-a întîmplat ceva!

Fumam afară, furaţi de tot felul de gînduri.

— Se spune, a zis unul, că au şi ofiţerii dreptul să dea examen la facultăţile civile.

— De unde ai auzit? a întrebat cineva.

— Dar n-aveaţi voie pînă acum, toa' căpitan? s-a mirat un plutonier-adjutant.

— Nţ! a făcut Şancu, căpitanul, numai cu „aprobarea specială" a ministrului sau a şefului cadrelor pe întreaga armată. Şi ăştia nu prea dau aşa ceva.

— Adică... n-aveai dreptu' să-nveţi carte?

— Tu n-ai auzit, mă, că noi n-avem drepturi? Numai îndatoriri! Dreptul să dai examen la facultate, mă Florică, e tot drept. Îndatorirea e una, dreptul e alta! Înţelegi?

— Îhîm!

— Vezi? Abia ai schimbat două vorbe cu un ofiţer şi ai şi început să înţelegi cum stau lucrurile. De-aia nu ne lasă şefii să ne ducem la facultate, că sîntem deja deştepţi, daţi dracului! Dă o ţigară!

Plutonierul-adjutant a băgat repede mîna în buzunar şi a scos pachetul. S-a făcut pe loc coadă şi fiecare locotenent s-a servit cu o ţigară.

— Aţi văzut ce prost fusei că scosei pachetu'? a zis Florică. Rămăsei fără ţigări!

— Da, mă Florică, da' ia uite cîţi prieteni ţi-ai făcut! Toţi ăştia cîţi fumează aici sînt prietenii tăi!

— Pînă terminaţi de fumat! a întors-o adjutantul cu mîinile în şold, privind a pagubă. Muică, pe la noi prin Olt, bine-a zis cine a zis că să nu scoţi ţigările din buzunar şi femeia din casă, că rămîi fără ele.

— Ei, ţigările se duseră, Florică! i-a zis Şancu, Acu' ai grijă de femeie.

În clipa aceea uşa sălii de mese s-a deschis şi căpitanul Chiriţoiu a ieşit agitat, trecînd pe lîngă noi şi îndreptîndu-se către comandamentul unităţii, aflat în fosta Facultate de medicină veterinară.

— Toţi ofiţerii în şantier! a comandat locotenent-colonelul Sîrdă, apărut în urma lui Chiriţoiu.

De atunci a rămas baltă cu pregătirea noastră.

Haosul care s-a instalat pe şantier este aproape total. Civilii nu mai muncesc aproape deloc şi am impresia că vin aici doar ca să fure. Stau cîteva ore şi pleacă. Inginerii şi maiştrii trag profituri fabuloase de pe urma învoirii militarilor în termen şi a concentraţilor. În fiecare sîmbătă are loc vizita lui Ceauşescu. Uneori vine însoţit de negastă-sa, alteori, nu. Apare cîteodată şi inopinat în celelalte zile. Sînt săptămîni cînd vine şi de cîte treipatru ori. Într-o sîmbătă a urcat în holul din faţa sălii „România". S-a oprit în dreptul unei ferestre înalte dintre două coloane şi a spus scurt:

— Băgaţi oamenii să lucreze aici!

A doua zi, duminică, a venit pe neaşteptate. Era foarte agitat, dădea din mîini şi avea puţini însoţitori. M-am ascuns în spatele unei coloane. El s-a oprit exact în acelaşi loc şi a întrebat scurt:

— Aţi pus oamenii să lucreze aici?

Imediat, un individ înalt, deosebit de elegant, s-a aplecat zîmbind linguşitor şi i-a zis:

— Da, tovarăşe preşedinte. Dar militarii... ştiţi cum lucrează...

Totul a durat cam zece secunde. Ceauşescu a pus mîinile în şold, a vrut parcă să întrebe ceva, apoi s-a lăsat păgubaş şi a pornit grăbit înainte. Nu ştiu cine era cel care-l informase, dar individul acela minţea: acolo nu lucrase nimeni. Şi nu numai că minţea: a insinuat că armata e aceea care nu munceşte.

De fapt, cred că civilii nu voiau să termine Casa. Scopul era simplu: banii. Şantierul era finanţat dintr-un sac fără fund. Pe şantier erau aduse alte şi alte valuri de concentraţi, puse la dis-

poziţia civililor. Cifra lucrătorilor militari trecea bine de douăzeci de mii, iar cea a civililor se apropia de zece mii. Numărul total al oamenilor se ridica la vreo patruzeci de mii. Şi cu toate acestea lucrul înainta greu. Maiştrii şi inginerii de pe şantier trimiteau acasă trei sferturi din oameni. Dacă Ceauşescu n-ar fi venit în fiecare săptămînă pe şantier nu s-ar fi terminat, cred, pînă în 1988, de pus nici măcar fundaţia. Sumele pe care oamenii le primeau erau uluitoare. În vreme ce salariul meu de locotenent nu trecea de 3 000 de lei, un muncitor necalificat lua aici între patru şi cinci mii de lei, pentru mulţi acesta fiind „salariul de bază". Salariul unui om calificat urca pînă la şase ori şapte mii de lei pe lună. Un pietrar cîştiga optsprezece mii de lei, adică două salarii de general-locotenent! Se făceau afaceri ameţitoare. Militari (zugravi, parchetari, tîmplari) erau duşi de către ingineri şi maiştri în oraş, pe la cunoştinţe şi puşi să lucreze apartamente şi vile prin Capitală. Unii dintre ei nici nu vedeau şantierul. Şi toţi erau pontaţi ca prezenţi. Blocurile lagărelor de concentraţi plesneau de oameni. Dormeau cîte 14 într-o cameră, pe rînduri de trei paturi, suprapuse, într-o înghesuială de nedescris. Atmosfera, noaptea, devenea otrăvitoare. Şi totuşi, de cîte ori Ceauşescu întreba dacă mai trebuie oameni, şefii de şantiere răspundeau că da, deşi nu de oameni era nevoie, ci de munca lor.

Nu e numai părerea mea, de om care a lucrat aici trei ani, ci părerea multor alţi ofiţeri: CASA TREBUIA TERMINATĂ DE MULT. Dar nici un civil nu avea interes s-o termine. Sigur că nu se putea amîna aşa ceva la nesfîrşit. Existau nişte grafice de care trebuia să te ţii. Şi cum lucrările nu erau în grafic, motivul invocat era unul singur: „nu lucrează armata". De vină erau... comandanţii de plutoane şi companii!

Observ cu durere că sînt ocolit de propriii mei oameni. Faptul că nu primesc mită îi face (incredibil) să mă dispreţuiască. Din o sută de oameni, şaptezeci-optzeci sînt mereu în permisie şi învoire. Se duc cu rîndul. Foile de pontaj de la sfîrşitul lunii nu cuprind totuşi nici o lipsă! Îmi pun iscălitura pe ele. Întîi eu. Apoi iscălesc inginerii Jelescu, Radu, Bujgoi, adică şefii punctelor de lucru, apoi şefii de brigăzi.

În cursul săptămînii oamenii fac chetă. Nicorici, care a mai lucrat în „civilie" la inginerul Bradu, îi cară în permanenţă aces-

tuia sacoşe cu ţigări Kent şi băutură (palincă de preferinţă). Dar şi peştii mai mici, maiştrii, şefii de echipă, magazionerii şi pontatorii îşi au „dreptul lor". Ofiţerul sau subofiţerul trebuie numai să răspundă cu capul pentru faptele „subordonatului". În caz că vreun asemenea derbedeu nu se mai întoarce din învoire, ofiţerul sau subofiţerul pleacă după el, să-l aducă înapoi din Harghita, Satu-Mare sau Tulcea. Singur. Pe cheltuială proprie. Uneori, comandantul de pluton care se încumetă la o asemenea treabă se întîmplă să vină bătut. Sau cu vreun cuţit în spate. Asta în cazul cînd nu ştie să dea dovadă de „tact" şi să se ţină vreo cî eva zile după concentrat, plîngîndu-i la uşă:

— Hai, mă, X, ai milă de mine, mă, băiete, că am copii de crescut şi mă dă afară din armată! Hai, măi, băiete, că-ţi dau cuvîntul meu că nu-ţi face nimeni nimic!... Nu mă nenoroci, hai să mergem la tren şi mîine sîntem în Bucureşti!

Uneori concentratul ori militarul în termen se lasă convins, alteori se răzgîndeşte şi cînd ofiţerul a obosit şi-l fură somnul, concentratul se dă frumos jos din tren şi se întoarce acasă. Atunci trebuie s-o iei de la capăt. Te duci iar după el... Am păţit-o eu însumi de cîteva ori.

Lucrez toată ziua. Am făcut zeci, sute de tabele. Mii. Tabele cu adresele militarilor, cu datele personale, cu uneltele primite, cu echipamentul. Declaraţii prin care militarii se angajează, sub semnătură, că nu vor muri înecaţi, sfîrtecaţi, că nu se vor îmbăta, că nu se vor bate, că nu vor înjura, că nu se vor răscula... Fiindcă, dacă se întîmplă ceva din toate astea, bineînţeles că vinovat sînt eu, fiindcă nu le-am spus. Aşa zice legea. Legea cui?... Şi angajamentele curg. Declaraţii peste declaraţii, în care semnatarii recunosc că au luat la cunoştinţă că n-au voie să dezerteze, să comenteze, să se enerveze, să buzunărească, să lenevească, să chiulească, să facă distrugeri, să mănînce (în timpul lucrului), să se joace pe schelă. Ni se cere să facem cele mai năstruşnice tabele. De exemplu, un soldat schizofrenic, jucîndu-se cu furtunul de la un compresor, şi l-a băgat în fund şi într-o fracţiune de secundă s-a umflat şi a plesnit ca un balon. Imediat am fost adunaţi şi puşi să facem tabele cu semnăturile militarilor care au luat la cunoştinţă că n-au voie să se joace cu furtunul de la compresoare. Cineva a aruncat o piatră:

— Şi dacă mîine vreunul înghite un cui şi moare?

— Trebuie să aveţi semnătura lui că a luat la cunoştinţă că nu are voie să înghită cuie!

— Altfel ai rupt cuiul! nu s-a putut abţine locotenentul-major Moise.

Colonelul de la Grupa de coordonare s-a înroşit ca racul, iar Moise a primit zece zile de arest. Ne-a scăpat din dilemă căpitanul Chiriţoiu:

— Faceţi, mă, cinci tabele în caiet, puneţi soldaţii să le semneze şi, dacă moare vreunul c-a mîncat var, vă duceţi repede la caiet şi completaţi: „Tabel cu militarii care au luat la cunoştinţă că este strict interzis să mănînce var".

Aşa am făcut. Şi bine ne-a prins. Căci potopul de obligaţii, ordine, interdicţii şi pedepse nu se datoreşte decît nevoii comandanţilor noştri cu grade înalte de a se acoperi cu hîrtii şi justificări. Coloneii şi generalii vor să aibă spatele asigurat, dar ne cer nouă, celor tineri, să ne sacrificăm. Tocmai ei, care au apucat vremurile „de aur" ale armatei comuniste, bucurîndu-se de privilegii de tot felul. Lor nu li s-a cerut niciodată să pună mîna pe lopată, să împingă la roabă. N-au fost pălmuiţi, n-au fost luaţi de piept de un beţiv care vrea să se răzbune pe comandantul direct pentru mizeria şi umilinţa în care a fost împins să trăiască. Şi mai au şi îndrăzneala să ne spună că, amestecînd în varniţele clocotinde sau urcînd căldările cu mortar pe schele noi contribuim la sporirea capacităţii de apărare a patriei şi la creşterea prestigiului armatei.

Totul a devenit formal, singura preocupare este aceea de a avea acoperire în acte. Planurile „estetice" sînt singurul lucru care contează. Programele militare înseşi au devenit pure fantezii: după şaisprezece ore de muncă, plutonul de concentraţi face, chipurile, şi instrucţie de front, se antrenează în vederea şedinţelor de tragere etc. Tipicarismul a depăşit de mult orice limită: în lipsa criteriilor autentice de apreciere, pletora de împuterniciţi şi inspectori militari, comandanţi de unităţi şi de direcţii, membri ai birourilor şi consiliilor politice (politrucii) împart în stînga şi în dreapta sancţiuni pentru că plutoanele sînt nealiniate sau pentru că te-ai abătut, fie şi cu o iotă, de la cele scrise în

caietul de comandant de pluton. Pe de altă parte, nici un caiet nu le este pe plac, pentru că nu a consemnat cine ştie ce amănunt inutil. De pildă, după părerea lor pericolul de infecţie îl constituie părul lung al militarilor, dar faptul că la dormitoare nu curge apa şi că mîncarea este plină de viermi îi lasă reci. La adunările cu cadrele îl ridică în picioare pe subofiţerul care a uitat sub bancheta maşinii de aprovizionare o cutie amărîtă de peşte în ulei, dar faptul că în fabricile de mîncare se fură ca-n codru carnea din porţiile militarilor se prefac că nu-l cunosc. Dacă vremurile se vor schimba, îmi spun, atunci mulţi asemenea purtători de stele vor trebui judecaţi ca nişte criminali de război.

Îl duc la arestul garnizoanei pe un concentrat din plutonul meu. A fugit cu trei săptămîni în urmă şi în acest răstimp a comis un atac cu mînă armată, spărgînd un magazin. Are patru copii şi o nevastă suferindă. Merg alături de el în metrou. Îmi spune senin că nu va fi judecat, „pentru că e ordin de la Ceauşescu să nu se judece şi să nu se pedepsească decît cei care omoară". Or, el n-a omorît! Îmi mărturiseşte că în viaţa lui (are 50 de ani) n-a lucrat o zi, nicăieri. De angajat... s-a angajat. Coborîm. Îi dau să mănînce ceva, într-un birt, cumpăr cinci pachete de „Bucegi" şi i le strecor în buzunar, împreună cu o bancnotă de 50 de lei. Îl predau la garnizoană. Înainte de a fi băgat în celulă se întoarce şi-mi spune:

— Dom' lent, vai de dumneavoastră! Nu vă văd bine! Prea aveţi suflet bun, de-aia rîd oamenii de dumneavoastră!

M-a făcut curîos:

— Cum asta, măi?

Dar el dă plictisit din mînă şi intră în celulă. Uşa grea de fier se închide în urma lui.

Mă întorc la unitate şi aflu că s-au aprobat nişte prime.

La casierie, contabila îmi spune că „nu sînt pe tabel".

— Trebuie să vă duceţi la maistrul civil de care aparţineţi, adaugă ea. Vă face pontajul pe luna asta, îl iscăleşte, apoi adaugă jos că este de acord să primiţi prima şi veniţi cu hîrtia încoace.

Văzîndu-mi chipul, adaugă stînjenită:

— Ce să-i facem... aşa am primit ordin...

— Înţeleg, spun eu...Mai bine renunţ...

Ies din clădirea fostei Facultăţi de medicină veterinară, iau metroul pînă la „Republica" şi mai departe, pe jos, mă îndrept către unitatea mea de bază. E zi de soldă. Curînd intrăm în luna iunie. Gîndul îmi zboară la examenul de admitere. Nu cred că am şanse prea mari, dar am să încerc...

Îmi iau banii. Pe hol mă întîlnesc cu maiorul Gureşan.

— Tovarăşe maior!

— Ce vrei, bă? De ce nu te ţii de treabă pe şantier? Ce vrei?

— Ştiţi...voiam să iau aprobarea de la minister ca să dau examen la facultate, în iulie.

— Păi... ai făcut cerere?

— Sigur... Dumneavoastră mi-aţi aprobat-o...

— Eu?... Nu ţin minte. Şi la ce facultate vrei să dai?

— La filologie, tovarăşe maior!

— Filologie...

— Limbi străine.

— Păi ce cauţi tu acolo, bă? Nu ştii regulamentele? Ministrul a aprobat un ordin: dai la facultate înrudită cu meseria. Tu eşti tanchist, trebuie să dai la ingineri...

În momentul acela se apropie zîmbind căpitanul Mocanu, din comitetul de partid:

— Daţi-mi voie, tovarăşe comandant! Sigur, aveţi dreptate! Totuşi... am văzut că ministrul a mai aprobat ca ofiţerii să dea şi la alte facultăţi. Pora a făcut cerere. Precis i s-a aprobat.

— Mă rog... mă rog... Poate ştii mai bine. Duceţi-vă la cadrist.

— Cadristul nu e aici, tovarăşe maior. Eu îi ţin locul.

— Hai, căraţi-vă de aici, că-mi face scîrbă ăsta... *contrarevoluţionarul* ăsta, zice maiorul arătîndu-mă cu degetul.

Apoi, întorcîndu-se, ca şi cînd ar fi uitat ceva:

— Auzi, Mocanule...

— Ordonaţi!

— Vezi că-ţi cam... depăşeşti atribuţiunile!

— Am înţeles.

Coborîm scările. Mă încercă o presimţire. Căpitanul Mocanu zîmbeşte politicos şi îndatoritor.

— Aprobările pentru examen au venit de-acum două săp-

tămîni. Ţie ţi-o dau mai devreme, că eşti în economie şi pînă luna viitoare nu mai vii pe aici... Dar ce are comandantul cu tine? Nu prea te simpatizează...

— Nu. Şi nu ştiu de ce, n-am stat aici în regiment decît cîteva luni.

Ajungem în birou. Căpitanul Mocanu deschide uşa. Apoi seiful.

— Aici trebuie să fie! Au venit toate aprobările odată, într-un plic, zice el răsfoind dosarele şi căutînd prin rafturi.

Inima îmi bate să-mi spargă pieptul.

— Gata! Le-am găsit! Ştiam eu! rîde căpitanul, arătînd un plic albastru din care scoate cîteva foi de mărimea unei cărţi de joc, bătute la maşină.

Acestea sînt vestitele aprobări pentru o facultate civilă. Fără ele nu eşti primit la examen.

— Nu este! A ta nu este ! spune el încruntat. Curios! Aş fi putut jura că am văzut-o aici! La filologie vrei să dai, nu?

— Da.

— Am văzut-o, domnule! Era aici, ce dracu'...

Mă apropii de bara înaltă care desparte biroul în două.

— Domnule căpitan! N-o mai căutaţi! Nu este...

El se ridică brusc şi mă priveşte în ochi. O secundă, două, trei...

— Nu cred! şopteşte el energic. Stai, să dau telefon la Matei, poate-l prind acasă.

— Daţi telefon degeaba! adaug eu zîmbind amar. Dar... daţi!

Am noroc, cadristul e acasă.

— Mă, Matei, nu te supăra, spune căpitanul Mocanu, ştii ceva de aprobarea lui Pora pentru examenul de admitere la facultate, anul ăsta?... Dom'le, am văzut-o eu, ce dracu', doar nu sînt prost, nu se lasă căpitanul Mocanu... Deci, nu ştii nimic...

Căpitanul Mocanu lasă gînditor telefonul în furcă. Rămînem aşa, tăcuţi, cîteva clipe.

— Nu ştiu ce să-ţi spun!

Ne luăm rămas-bun şi mă îndrept către uşă. El vine după mine:

— Pora, ce-ai să faci acum?...

Mă opresc.

— Ce-am să fac? Am să mă întorc pe şantier, domnule căpitan!...

La intrarea în şantier o mînă de fier se lasă pe umărul meu: maiorul Dicu, şeful securităţii din Casă:

— Legitimaţia!

Legitimaţia mea nu e însă vizată. Sînt împins cu forţa în baracă şi înjurat de faţă cu soldaţii. Trece o ingineră civilă. Elegantă, parfumată... Maiorul Dicu se îndoaie de burtă:

— Săru' mîinile, doamna ingineră!

— Vai, n-am legitimaţia, mi-am uitat-o la maşină!

— Vai de mine, coniţă, se poaaate?... Vă rog să treceţi! Nu se pune problema la dumneavoastră.

Apoi se întoarce spre mine.

— Ai văzut, bă, ce oameni simţiţi? Nu ca voi, fir-aţi ai dracului să fiţi! Mai sînteţi şi ofiţeri! Marş afară-n p...da mă-tii! Fără legitimaţie vizată nu vii, nu te cunosc! Ori vii cu altcineva, care te cunoaşte.

La ieşire mă ciocnesc de colonelul Blădulescu. Îi raportez totul.

— Maiorul zice că dacă intru cu cineva care mă cunoaşte... Spuneţi dumneavoastră că mă cunoaşteţi, tovarăşe colonel! Doar sînt în unitate la dumneavoastră...

Colonelul-inginer Blădulescu e la mare strîmtoare. Îşi aranjează ochelarii şi molfăie din buze:

— Mă, Pora, de ce nu intri în şantier pe linia ferată, pe sub vagoane?

Idee tipică de colonel cu funcţii de răspundere! Mă tîrîi aşadar, pe sub vagoanele de ciment, ajung cu chiu cu vai în incintă, dar maiorul Dicu apare brusc în faţa mea:

— Vino cu mine! Direct la generalul Bogdan te duc! Ai să vezi tu pe dracu', te joacă ăla în picioare!

Mă scapă un civil înalt, bine îmbrăcat, cu o staţie de emisie-recepţie în mînă:

— Lasă-i, bă, Dicule, şi-aşa sînt ca vai de capul lor!

Îi mulţumesc civilului şi plec. Am scăpat. Deocamdată...

De patru zile au loc, pe şantier şi la dormitoare, predări de plutoane. Le schimbăm între noi! E un haos de nedescris. Inginerii civili şi maiştrii au ajuns să conducă unităţile. Umblă zvonul că ofiţerii vor primii ecusoane colorate, ca să fie recunoscuţi de departe... La inginerul Iliescu la brigadă s-a introdus semnarea obligatorie a condicii de prezenţă, de trei ori pe zi. Tot de trei ori pe zi se iscăleşte şi condica de prezenţă la unitate. Şi mai semnăm o condică de prezenţă la baraca generalului! Este un du-te-vino continuu, de la o condică la alta. Se petrec lucruri care întrec orice închipuire: inginerul Iliescu, şeful brigăzii 2, ne-a cerut să-i aducem un regulament militar, stă cu el deschis în faţă şi ne citeşte obligaţiile, drepturile şi îndatoririle comandantului de pluton, de companie ş.a.m.d. La o şedinţă, colonelul Blădulescu, din statul major al unităţii, strigă la noi:

— Atenţiune, de azi înainte vă anunţ că s-a militarizat armata!

Locotenentul Mareş mă priveşte şi spune:

— Bă, aici e ca la casa de nebuni!

Nu mai ştie nimeni cine conduce şantierul şi cine-i e comandant. A început din nou un val de sinucideri în rîndul soldaţilor.

La adunări, soldaţii au atitudini jignitoare, urinează înapoia formaţiilor. În timp ce vorbesc comandanţii răsună nişte zgomote înfiorătoare, un fel de scîrţîit amplificat.

Aud sunetele acestea în permanenţă, seara, dimineaţa, la prînz, în dormitoare, în maşini, în sala de mese. Sînt scoase de un instrument. Soldaţii care-l folosesc îl ascund repede la spate şi izbucnesc în hohote de rîs. Observ, înfiorat, că fac asta în apropierea... ofiţerilor. Şi nu le face nimeni observaţie! Reuşesc, în sfîrşit, să dau peste purtătorii unui asemenea instrument. Mă rog de ei să mi-l arate. Scot din buzunare o bucată de ţeavă de material plastic, tăiată drept la ambele capete. În interiorul ei, alta, mai mică. Aerul intră printr-un orificiu practicat în ţeava de deasupra, izbeşte în membrana de plastic ce acoperă etanş un capăt al ţevii şi o face să vibreze. Am ţinut în mînă şi am privit mult timp instrumentul, destul de complicat de altfel.

— Le-am făcut ca să rîdem de ofiţeri! zice unul din concentraţi. Şi-aşa n-au ce să ne facă...

Cînd înapoiez ţeava, desluşesc în ochii posesorului ei o scînteie de bucurie satanică. Şi ţevile huiesc batjocoritor pe tot şantierul, zi şi noapte.

La prînz sîntem anunţaţi că la faţada clădirii se va lucra noaptea.

Într-una din zile, într-o pauză, eram adunaţi la o ţigară, lîngă sala de mese, aproape de poartă, cînd, deodată, toţi s-au repezit la grilajul de fier: ofiţeri inferiori şi subofiţeri priveau cum trec pe stradă două femei, într-adevăr frumoase. Toţi acei bărbaţi (tineri şi cam toţi necăsătoriţi) n-au scos un singur cuvînt, doar priveau, însă în clipa cînd una dintre femei i-a zărit, a tresărit şi i-a făcut semn celeilalte să treacă pe partea opusă a şoselei. Nu era nimic rău în gestul militarilor, dar coborîseră pe treptele civilizaţiei pînă la starea primară în care omul îşi manifestă dorinţele şi simţămintele fără disimulare. Teroarea birocraţiei, fanatismul adunărilor, cruzimea pedepselor îi împiedicau pe aceşti oameni să-şi trăiască vîrsta biologică. Cum să te mai miri, atunci, că un subofiţer a fost trecut în rezervă pentru comportament homosexual? A fost judecat de o comisie specială de colonei. Se zvoneşte că poartă aceeaşi „vină" şi unii ofiţeri. Viaţa comandanţilor de plutoane şi de companii este pur şi simplu mizerabilă. Un creier deştept şi-a dat, totuşi, seama, în cele din urmă, că pe aceşti nenorociţi nu-i mai impresionează trecerea în rezervă — nu le mai e frică de ea. Atunci s-a inventat „tăierea zilei de muncă". Nu ştiu cine a dat un asemenea ordin becisnic şi nici cînd a fost el transpus în practică pentru întîia oară. Cert este că a emanat de la cabinetul ministrului apărării şi pentru prima dată eu l-am văzut aplicat în regimentul de tancuri de la Pantelimon. Reţinerea retribuţiei dă cele mai rapide roade. Metoda este verificată. Birocratismul crîncen şi hrăpăreţ se pune în mişcare instantaneu (comandantul spune cadristului formula magică: „îi tai ziua") şi nimic nu mai poate evita tăierea sutei de lei. În toată cariera mea de militar nu am văzut niciodată greşeală de contabilitate în urma căreia ofiţerul sau subofiţerul să primească un leu în plus. Greşeli care să-i diminueze salariul, da! Cu miile!

Iar dacă cineva crede că mijloacele punitive s-au epuizat, în-

seamnă că desconsideră grav imaginaţia comandanţilor de regimente, divizii şi armate sau pe aceea a coloneilor şi generalilor din minister. S-ar părea că după ce-l bagi pe comandantul de pluton (companie) la arest, după ce-l insulţi şi după ce-i iei banii tăindu-i zilele de salariu, nu prea mai ai ce-i face! Eroare! Îl pui să aducă bani de acasă. Îl amendezi! Ce poate fi mai uşor pentru un comandant de regiment decît ca, trecînd prin sectorul unui nenorocit de ofiţer şi văzînd un chiştoc de ţigară aruncat de un soldat sub pat (şi întotdeauna găseşti aşa ceva!) să scoată din buzunarul de la spate chitanţierul şi să spună:

— Tovarăşe locotenent, în numele H.C.M.-ului, te amendez cu 500 de lei pentru dezordine în pluton!

Bineînţeles că, necunoscînd respectul faţă de cadrele superioare şi nici jurămîntul militar pe care l-a rostit angajîndu-se să suporte privaţiunile serviciului militar, nenorocitul de locotenent va începe să plîngă că-i rămîn copiii nemîncaţi, dar nu e loc pentru milă; altă cale ca să mai capeţi o stea pe epolet nu există!

Şi-n cazul că nici aşa nu merge începi ca la soldaţi, cu numiri de serviciu peste rînd, cu repetarea serviciilor pe unitate, cu antrenamente de noapte, cu alarme care cheamă cadrele în miez de noapte la pluton. Ohohooo! Sînt o mulţime de mijloace şi metode! Şi dacă vezi că nici aşa nu merge... aduni tot regimentul, închizi porţile cu lacătul, dublezi garda şi anunţi cadrele că „unitatea s-a încazarmat" pe o săptămînă fiindcă... ninge la Gara de Nord. Nimeni nu mai are voie să plece acasă! Oricum, dacă ai apucat, comandant fiind, pe calea asta, trebuie să ai în minte un singur lucru: să nu te întorci, să mergi mereu înainte! Ai fost astăzi rău? Foarte bine! Mîine fii şi mai rău! Poimîine, zbir! Călău! Din cînd în cînd fă pe nebunul. Dar fă-o tare de tot! Rezultatele sînt garantate. Doar armata este singurul loc unde este permisă îndobitocirea. Şi societatea noastră socialistă tocmai de asta are nevoie... de dobitoci.

Mă întorc tîrziu acasă şi adorm chinuit. Pe masă, în bucătărie, un singur bilet: „Am internat fata cea mică în spital, cu infecţie la stomac. Doctorul ne-a spus să nu mai mîncăm cartofi cu pîine. N-am avut ce să gătesc astăzi. Mă simt rău, Carmen".

Din cînd în cînd mă trezesc. Şi mă gîndesc dacă ceea ce trăiesc eu se poate numi viaţă. Apoi adorm din nou şi mă visez bă-

trîn. Şi-mi pare rău pentru toţi anii pierduţi. Şi ceasul sună... şi mă trezesc, sărind dintr-un coşmar în alt coşmar. Mă îmbrac la repezeală şi plec.

Aşadar, nu mi se permite să dau examen la facultate. Cineva mă urmăreşte pas cu pas şi dacă nu se iau măsuri mai aspre împotriva mea este din cauză că EI ştiu că nu am unde fugi de aici.

Aşadar, viaţa mea nu mai depinde de mine, tot ceea ce fac eu nu mai ţine de voinţa mea; toate zbaterile, toate speranţele mele sînt zadarnice. Mă aflu sus pe schelă, la cota 31. Mă apropii de parapet. Tot trecutul vieţii mele îmi apare străin. Mă simt rupt de el. Viitorul nu-mi aparţine şi clipa prezentă mă doare. Ca într-o ameţeală legănătoare mă apropii mai mult, apăs cu pieptul parapetul fragil. E sub picioarele mele o prăpastie, o dezordine, o împrăştiere de schele, maşini, utilaje... De ce să mă zbucium mereu? De ce? Orice aş face, voi ajunge la acelaşi sfîrşit!... Acum am curaj! În această clipă unică şi înaltă am curaj! Dacă voi întîrzia, poate că acest curaj mă va părăsi şi nu se va mai întoarce niciodată... Şi atunci păşesc în gol... văd pămîntul şi cerul rotindu-se...

O lovitură puternică îmi retează parcă picioarele de la gleznă şi o alta, cumplită, mă izbeşte în umărul stîng. Se face noapte... Întuneric... Uit, în sfîrşit...

E toamnă şi stau în scaunul meu pe rotile, în faţa ferestrei deschise. De afară răzbate vuietul oraşului. Lumina soarelui îmi încălzeşte picioarele goale, sprijinite de placa de fier acoperită cu o flanelă moale.

N-am murit. Am zăcut mult timp între viaţă şi moarte. A trecut o vară şi eu n-am ştiut. Îmi privesc picioarele scheletice, jupuite de piele pe alocuri, roase, cu răni sîngerii provocate de cele aproape trei luni de imobilizare în ghips. Stîngul a fost fracturat în două locuri. Dreptul, într-un singur loc...

Mă ridic cu greu din scaun. Cobor. Mă dor groaznic picioarele şi totuşi trebuie să merg. Trebuie! Sprijinit în bastonul greu (am renunţat la cîrje) cu măciulie de oţel, străbat sufrageria, holul, bucătăria. Apoi mă întorc. O dată, de două ori. Sudoarea îmi ţîşneşte prin toţi porii — fiecare pas e un chin. Şi totuşi,...

Apoi mă aşez din nou.

Mă încearcă, deodată, o ruşine fără de margini. Eu sînt aici... Dar ei, ceilalţi? Ei: Lenţ, Moise, Goanţă, Văcariu şi toţi ceilalţi, Diaconu şi Panait, Şancu, Iordan, Gheorghe? Ei sînt ACOLO! Şi nici unul dintre ei n-a încercat să se sinucidă! Nu s-a aruncat nici unul de pe schele! Ei duc singura formă de luptă posibilă: supravieţuirea! Locul meu e lîngă ei!

Peste cîteva zile concediul medical ia sfîrşit. Aş avea dreptul să-l prelungesc, dar n-am s-o fac.

— Carmen!

— Da.

— Pregăteşte-mi cizmele!

— Atenţiune! Pluton, v-aliniaţi! Pluton, drepţi! Pe loc, repaus!

Cincizeci şi opt de militari trag aer în piept, cincizeci şi opt de bocanci lovesc în acelaşi timp betonul, răscolind praful uriaşului hol. Mă aşez la masa improvizată pe care, după ce am aşternut un ziar, mi-am aşezat documentele.

Îmi deschei nasturii bluzei şi respir adînc. Aşadar, în faţa mea stă noul pluton.

Îl privesc cu atenţie. Cum vor fi oamenii aceştia? Vor fi buni, vor fi răi?

— Atenţiune! Fiecare trece pe la masa mea, spune tare cum îl cheamă şi de unde e. Executarea!

Unul cîte unul se apropie de mine.

Le iau datele personale: vîrsta, întreprinderea la care au lucrat sau lucrează etc. E o muncă plicticoasă, istovitoare. Alături de mine, Ignuţa Milenuţ, pe care l-am luat ca ajutor, face alte tabele în care militarii iscălesc pentru unelte, pentru echipament etc.

Urmează seriile lungi de tabele în care militarii îşi iau răspunderea să respecte tot felul de angajamente privind protecţia muncii, decretul 400 şi cîte şi mai cîte...

Împart apoi oamenii la punctele de lucru şi cobor să vorbesc cu meşterul Barbu.

— Ai înviat, domnu' ofiţer?

— Da, domnule maistru!

Este un om puternic şi înalt, cu mai multă minte decît toţi ofiţerii superiori din D.I.C.C.T. luaţi la un loc. Îmi face plăcere să stau de vorbă cu el, e un bărbat prietenos şi vesel şi, lucru şi mai important, se poate avea încredere în el.

M-am întîlnit cu vechii mei prieteni: au fost anunţaţi că am avut... un accident. Am fost găsit leşinat, cu picioarele rupte, înţepenite între treptele scărilor înguste de fier care fac legătura între etajele schelelor. Cazul meu a fost prelucrat cu toţi comandanţii de plutoane. Curios, însă, nimeni (nici chiar eu) nu ştie mai multe amănunte. Se pare că cineva s-a străduit să treacă totul sub tăcere.

Viaţa este la fel de grea pe întreg şantierul. Deşi am intrat în septembrie, căldura e aproape insuportabilă. În sălile de mese mulţi soldaţi mănîncă dezbrăcaţi pînă la brîu şi transpiraţia curge şiroaie pe spinările şi pe frunţile lor. Temperatura la soare atinge valori înspăimîntătoare: aproape 50–55°.

Praful din şantier, răscolit fără încetare, formează o pîclă. Aerul e înăbuşitor şi plin de fumul cazanelor de smoală sau al ţevilor de eşapament. Mîncarea se aduce cu maşinile, în bidoane înalte de aluminiu, pîinea vine în lăzi de plastic în care intră ţărînă şi mizerie. Apă, la masă, nu există. Pe măsură ce lucrările la Casă avansează întîlneşti tot mai multe treceri blocate, tot mai multe uşi închise şi uneori ocoleşti kilometri întregi, pentru că drumul pe care ai venit dimineaţă, de multe ori seara e blocat; înseamnă că în zona aceea treaba se apropie de sfîrşit. Dormitoarele au ajuns insuficiente. Concentraţii vin din toate părţile ţării, valuri-valuri, tot mai mulţi, şi nu mai avem unde-i caza. În camere au ajuns să fie băgate şi cîte 16 paturi. Pereţii sînt plini de pete de sînge, urmele vînării muştelor şi ţînţarilor. Fiecare concentrat are în acest scop sub pernă un băţ scurt la capătul căruia este prinsă cu un cui sau cu sîrmă o bucată rotundă de cauciuc, de mărimea palmei. Cu ajutorul acestui miraculos instrument ţînţarii sînt striviţi de pereţi şi de tavan. Lenjeria de pat şi de corp nu se schimbă — unitatea are... greutăţi financiare. Momentan... nu curge nici apă în blocuri. Cu mizeria din grupurile sociale te obişnuieşti repede şi nu-i mai dai atenţie. Noaptea, aerul din camere devine sufocant şi e de mirare că oamenii

se mai trezesc dimineaţa la viaţă! Dar nu trebuie să fim îngrijoraţi, cineva s-a gîndit la aşa ceva şi tot felul de ofiţeri superiori fac controale şi inspecţii inopinate pe timpul nopţii.

Asemenea inspectori sînt de obicei colonei şi locotenenţi-colonei şi lucrează cu extraordinară precizie. O asemenea comisie a verificat trei seri la rînd căştile soldaţilor. Unui concentrat din plutonul al doilea, care era complet chel, i s-a furat casca. Altul, foarte bun zugrav, i-a desenat o cască de-a dreptul pe piele. A trecut aşa de două ori pe sub ochii comisiei. A treia seară, crezînd că nu se va mai face control, s-a spălat pe cap. Comisia a venit şi a treia oară, l-a depistat şi... comandantul lui de pluton a fost băgat la arest cinci zile.

În ovalele de aluminiu în care la vremea prînzului se răstoarnă mîncarea din bidoane, femeile de la cantină îşi spală batistele, halatele şi ciorapii.

Nu pot să nu amintesc, în fine, problema W.C.-urilor! Nu există control, nu există comisie de inspecţie, nu numai în Bucureşti, ci pe întreg teritoriul ţării care să nu vizeze closetele. Există la unii generali un adevărat cult al acestei anexe, subiect de şedinţe sau de critici şi de trimitere la arest a nefericitului comandant de pluton care n-are „sectoarele" curate. O mulţime de bancuri circulă pe această temă, stîrnind hohote de rîs. Şi totuşi, gîndindu-mă la acest subiect sînt cuprins de indignare: pe şantierul Casa Republicii NU EXISTĂ W.C.-uri. Sînt numai două improvizaţii, una în corpul B, alta în corpul C, unde în permanenţă sînt cozi, cozi imense, umilitoare, la care auzi adeseori rostindu-se cu cea mai mare naturaleţe întrebarea: „— Aici e rîndul la căcat?!" În 1988, pe „cel mai mare şantier al lumii" cei 40 000 de oameni nu au un closet! Capacitatea formidabilei noastre industrii şi excepţionalul geniu creator al inginerilor noştri nu reuşesc să-şi dea mîna în această problemă. Tradiţionalul spirit gospodăresc al generalilor noştri nu s-a întrebat niciodată unde-şi fac nevoile cei peste 20 000 de militari, cadre şi soldaţi care lucrează aici. Locotenentul-major Gheorghe, care mi-e foarte bun prieten, face observaţia că nu crede să existe un palat mai „spurcat" decît ăsta, în care s-a c...t o ţară întreagă. Eu îi atrag atenţia că aceasta este o prevestire, un „semn". Cît despre „capii" armatei

noastre, fantezia unui scriitor este prea săracă în comparaţie cu ceea ce gîndesc ei în legătură cu acest subiect. Unii generali şi colonei consideră că dacă activitatea de pe şantier decurge conform programului, militarul îşi formează reflexul de a-şi face nevoile numai la cazarmă. Alţii consideră că omul ocupat n-are timp să-şi mai facă nevoile, ba unii ajung să invoce în această privinţă... economia de materiale de construcţie! Alţii îşi bat pur şi simplu joc şi spun: „Lasă, bă, că vă tăiem fasolea de la cazan! Hă! Hă! Hă!"

Îmi aliniez oamenii. Fac prezenţa. Ne pregătim pentru masa de prînz.

— Atenţiune! Puneţi-vă căştile pe cap! Strînge-ţi-vă centurile. Puneţi-vă ţinuta în ordine! Cei nebărbieriţi să treacă la mijloc!

Coborîm din corpul B1 şi ne alăturăm uriaşei coloane de zeci de mii de oameni. Nu mai mîncăm în stadion, ci în nişte barăci improvizate în spatele Poştei. Pentru asta trebuie să ieşim pe poarta care dă către Casa Ştiinţei şi să traversăm şoseaua. La ieşire ne aşteaptă o mulţime de ofiţeri superiori din Grupa de coordonare a generalului Bogdan şi din comanda propriilor noastre unităţi. Toţi au carnete roşii în mîini.

Soldaţii se înghesuie tăcuţi. Praful înecăcios, răscolit de patruzeci de mii de bocanci, se ridică valuri-valuri.

— Ţine-aproape, soldat! Ţine-aproape! Păstrează-alinierea! Stîngul!... Stîngul!... Stîng, drept, stîng!...

Ajunşi în faţa cîrdului de ofiţeri încruntaţi, posesori de carneţele roşii, zbier cît mă ţine gura:

— Plutoon, pentru onor spre dreapt-ta!!

Plutonului nici prin gînd nu-i trece să bată pas de defilare. Ba unii mai şi rîd. Eu, în schimb, cu pieptul bombat, cu mîna la cască, salut regulamentar, ridicînd praful prin faţa tovarăşilor comandanţi. Dacă n-aş face acest lucru aş fi arestat pe loc.

Şi trecem aşa mereu, pluton după pluton, murdari, rupţi, slabi, nemîncaţi. O caricatură a armatei...

Şi tot aşa ne întoarcem de la masă. Ochi atenţi ne supraveghează continuu.

În şantier împart oamenii la punctele de lucru. Apoi intru în cabina maistrului Barbu.

— A, domnu' locotenent! Ţi-am rămas dator! Vino cu mine...

Ieşim din cabină şi trecem într-o încăpere alăturată. I-am „descifrat" în urmă cu două zile un prospect, nişte instrucţiuni ale unui casetofon străin, şi mi se crede îndatorat.

Intrăm în cameră. Cu spatele la noi, privind pe geam, stă un militar înalt. Se întoarce brusc şi, dînd cu ochii de mine, o expresie de nemărginită bucurie îi apare pe faţă. Şi izbucneşte în hohote de rîs: este ofiţerul pe care l-am întîlnit întîia oară cînd am venit în şantier şi pe care l-am luat drept soldat: locotenentul-major de aviaţie Pană Florin. Poartă şi acum bluza aceea cu un avion desenat pe ea. Ne strîngem mîinile.

— Dar voi vă cunoaşteţi! spune zîmbind maistrul Barbu.

— Da.

— Eh, asta merită o cinste.

O sticlă gîlgîie uşor, umplînd trei pahărele. Ceva se revoltă în mine, pulberea înghiţită în toţi aceşti ani, zilele nesfîrşite, lălăielile şi înjurăturile beţivilor, hoardele de ţigani, ameninţările, loviturile... Dezamăgirile...

— Nu! spun eu refuzînd paharul. Nu!...

Şi-mi dau seama că n-o să mai pot bea niciodată.

— Lasă-l, maestre! Uite, fraierul ăsta a vrut să se sinucidă! spune Florin.

— Chiar, domnu' locotenent! Am auzit, spune maistrul Barbu. Păi dumneata te iei după ăştia, dom'le? Lasă-i, dom'le, dracului...

Nu ştiu de ce, cuvintele lui îmi inspiră încredere. Şi ale lui Florin.

— Hai, dom'le locotenent, ia un pahar, dom'le! insistă maistrul. N-o fi foc.

— Nu pot! vorbesc eu.

— De ce?...

— Nu pot...

Şi bag mîna în buzunar şi-i întind un bilet. El îl citeşte în tăcere.

— Ce e asta? întreabă Florin.

— E biletul unei femei... a cărei familie moare de foame...

— Cine e Carmen?

— Nevastă-mea, răspund eu. Şi familia... e familia mea...

Locotenentul-major mă priveşte încruntat.

— Dacă n-ai bani, te împrumut eu.

— Am bani! N-am ce cumpăra!

— Ce să cumperi, mă Florine, adaugă maistrul, tu nu vezi, mă, că nu e nimic pe nicăieri?

Urc abătut pe schele în lumina asfinţitului.

E noapte. Învăţ. De fapt, nu învăţ, încerc să nu uit ce ştiu. Şi deodată cineva sună la uşă. Este tîrziu, aproape unsprezece noaptea. Deschid. În pragul uşii, cîţiva concentraţi: Ignuţa Milenuţ, Grigore Marin, Gaftone Octavian şi Porumb Ion. Ignuţa Milenuţ rîde:

— D'apoi, dom' locotenent, noi am vinit... No, uitaţi, aveţi aici... patru kilograme de carne de porc, patru de vită şi şase pui...

— Luaţi imediat tot şi plecaţi! Acum!

Toţi patru sînt ardeleni, aşa că se scarpină mult în cap şi se privesc unii pe alţii.

— Apoi, dom' locotinent, zice Ignuţa, noi carnea asta... v-o vindem, pe bani! Şi dac-om mai putè aduce, v-om mai aduce, că să ştiţi că nici pe la noi nu plouă cu de-ăste. Cumpăraţi au ba? Că doar n-aţi crede că v-am da-o pe degeaba, ca la orgheţi! Dacă nu vreţi să cumpăraţi, nu-i bai, tot o dăm. Numa vedeţi, doamna dumnevoastră şi pruncii ce zic?

— Luaţi, dom' locotenent! rosteşte bătrînul Grigore, că-i păcat de Dumnezeu să ţineţi copiii nemîncaţi! Aici, în Bucureşti, muriţi de foame...

— De unde ştiţi voi? Cine v-a trimis încoace? Adresa mea ştiu c-o aveţi, v-am dat-o eu. Dar cine v-a trimis încoace?

— D-apoi cine, decît dom' maistru Barbu?

Mă simt mai uşurat. Într-adevăr, i-am spus maistrului Barbu că o duc foarte greu.

— Bine, Grigore, zic. Cît mă costă toate astea?

— Nici mai mult... nici mai puţin... Şase sutare una pest alta!

Le înmînez banii.

— Mă bucur, spun eu, că v-aţi gîndit la mine...

— Bine faceţi, zice Ignuţă, da' nu vă bucuraţi prea mult Fiindcă or fugit în seara asta din cazarmă fraţii Gheiţi, Drîmbei. Stănescu Nicolae din Vîlcea, Lăcătuş şi Tudoran şi Koch Herman.

— Nişte oameni de nimic, dom' lent, zice Porumb. Le-am spus: mă, staţi să vină dom' locotinent, dimineaţă! Măcar să ştie de voi!... Ei, nu şi nu! Că... poa' să să-ntîmple orice, s-au săturat ...

Rămîn pe gînduri o clipă.

— Au zis ceva cînd au plecat?

— Or zis că nu se mai întorc.

— Foarte bine, murmur eu, foarte bine!...

— Rămîneţi cu bine, dom' locotinent!

Îşi iau rămas bun şi ies. Îi fac semn lui Milenuţ să rămînă:

— Milenuţ, zic eu, spune-mi adevărul! Dar să nu mă minţi! Cum aţi ajuns voi la mine?

— Cum aţi auzit de la Grigore... Dom' locotinent, eu nu ştiu ce vă frămîntaţi! Am auzit, Doamne, feri-ne că aţi vrut...

— Lasă asta!

— Păi, cum să vă zic... Noi sîntem demult la dom' Barbu. Din iulie. De dinainte să veniţi dumneavoastră. Dînsul ne-o dat drumul mereu acasă pînă acum. El şi inginerii. Că dacă nu ne dădea, tot plecam. Dar ne-a vorbit frumos şi l-am ascultat şi plecăm pe rînd şi facem şi treabă. Ei, mai avem şi noi necazuri pe acasă, ca oamenii... Şi cum vă zic, ne-o adunat şi ne-o zis: bă, vedeţi că aveţi comandant bun. Ia să vă gîndiţi şi la el, că ai lui mor acasă de foame. Bucureştiul, voi ştiţi cum e, iar el e toată ziua pe şantier — în urmă cu trei luni s-a aruncat de pe schelă...

— Îl omor pe Barbu!

— Ba să n-o faceţi, că el a ştiut să vorbească cu noi. Şi ne-o zis: mă, după lege el vă face pontajul, eu zic să vă duceţi pe la el... E comandantul vostru, oricum... Ajutaţi-l, că puteţi (lăsaţi-o mai uşor cu inginerii)! Vedeţi însă să nu... cumva... ştiţi voi...

Aşa o zis, dom' locotinent. Şi eu, cu Grigore, cu Porumb, cu Gaftone, cu Hanc şi alţii cîţiva ne-om gîndit... Şi iacă... om făcut şi noi aşa, să fie bine... Dar, ioi, dom' locotinent, aveţi o igrasie aici pe pereţii ăştia... Doamne! Rău îi! Staţi la parter!... Lăsaţi, că venim noi într-o zi...

— Termină cu prostiile, Milenuţ!

— Ba bine că nu! Să fiţi dumnevoastră sănătos! Înainte să veniţi la noi, nu mai prîdideam zugrăvind şi lucrînd apartamentele coloneilor şi jăneralilor. Om mărs la unu'! Vai de capul nost'! Nici mîncare nu ne-o dat! Şi i-am lucrat trei săptămîni! No, să ştiţi că vă scoatem igrasia din casă! Asta nu e bună la copii, să ştiţi!

— Mă, tu eşti nebun!

— Apoi, no, că nu ştiu care din noi doi, dom' lent, o vrut să se arunce ca Manole de pe casă! Bătăr ăla o aşteptat să se gate lucrarea! Dumneavoastră oţi fost mai nerăbdător!

— Nu fi măgar!

— No, da' prea mult nu v-aţi înzdrăvenit, de vreme ce cu banii în buzunar nu vreţi să cumpăraţi carne adusă gata la uşă şi vă pare mai bine să ţineţi copiii nemîncaţi.

Cum să mă supăr pe un asemenea om?

Îl conduc pînă la scară şi ne luăm rămas bun. Mă reîntorc. Privesc plasele de pe masă. Credeam că am coborît toate treptele, credeam că am ajuns la cea din urmă. Şi totuşi, iată-mă şi mai jos, în postura de om compătimit de propriii săi subordonaţi! Ajutat de aceştia, din milă. Trăiască armata României socialiste! Şi minunatele noastre regulamente, care ne vorbesc aşa de frumos de onoarea militară, de cinste şi de mîndria de ofiţer! Care ofiţer e o icoană îngheţată şi hieratică; el n-are nevoie de nimic. Şi dacă este scris acolo că ofiţerul n-are voie să participe la înmormîntarea bunicii (pentru că nu e rudă de gradul unu), nu este nicăieri specificat cît poate el să stea fără apartament, cît poate sta familia lui nemîncată, trăind numai cu cartofi prăjiţi în ulei de soia — ceea ce înseamnă că termenul e nelimitat. Şi ca ofiţerul să nu cadă cumva în abatere, ministrul, cu părintească grijă, mai dă un O.C.: „Cadrul militar care va fi văzut stînd la coadă în oraş, la magazinele alimentare, va fi trecut în rezervă!"

Mai e nevoie de explicaţii? Regulamentul e clar: va fi trecut în rezervă acel cadru militar CARE VA FI VĂZUT! Dar cum să stai la coadă NEVĂZUT? Pentru că, observaţi: nu s-a zis „este interzis cadrului militar să stea la coadă". Problema e gîndită adînc, e „clocită" bine, e „matur" formulată: „să nu fie văzut" — ceea ce e cu totul altceva. Şi nici prin cap nu-mi trece, cînd scriu aceste rînduri, să glumesc: regula s-a aplicat, au fost trecuţi în rezervă subofiţeri şi ofiţeri pe acest motiv, cine-l cunoaşte pe fostul ministru Olteanu o ştie bine. Se zice că şi ministrul Milea e foarte scrupulos în această privinţă. S-au distrus cariere pe chestia asta. Îmi aduc aminte de un băiet tare „simpatic", locotenentul Michtuc, dintr-un regiment operativ din Bucureşti. Plecînd cu plutonul la trageri, la Mihai Bravu, a lăsat subunitatea în poligon şi s-a dus în sat la o tînără văduvă, unde a stat toată noaptea. A venit abia a doua zi la prînz. Asta l-a dus pe locotenent la... şcoala de comandanţi de companie, lucru care era un pas înainte în cariera lui. Şase luni mai tîrziu, ofiţerul a bătut un soldat pînă l-a băgat în spital. Dar să nu credeţi că asta a indignat pe cineva! Peste cîteva zile, locotenentul nostru, îmbrăcat militar, s-a îmbătat într-o cîrciumă şi s-a luat la bătaie cu miliţianul dintr-o intersecţie. A venit patrula şi l-a dus la garnizoană, cu uniforma ruptă şi cu ochii vineţi. N-a păţit, nici de această dată, nimic serios. A fost „discutat" într-o şedinţă de partid. Şi probabil că lui Michtuc al nostru i-ar fi venit în cele din urmă mintea la cap şi s-ar fi făcut ofiţer de ispravă, dar a avut proasta inspiraţie să se oprească într-o zi la o tutungerie să-şi cumpere un pachet de „Snagov". Înaintea lui mai erau cîteva persoane... Dar după uşa chioşcului pîndea un locotenent-colonel trimis de garnizoană: el i-a venit de hac lui Michtuc, a specificat pe raport că ofiţerul „stătea la coadă" şi ministrul l-a trecut în rezervă.

Pe Calea Văcăreşti, vizavi de Abator, există o alimentară. Ofiţerii veneau acolo cu soţiile. Un căpitan, Popa, de cîte ori se aşeza la coadă, se pomenea lîngă el cu un bărbat solid cu tîmplele argintii, care-i şoptea discret:

— Vă rog să-mi prezentaţi actele dumneavoastră! Sînt colonelul M. de la Garnizoană.

Ofiţerul se uita liniştit în jur şi deodată striga:

— Vasilicooo! Vino repede!

Apărea o femei solidă, cam la treizeci de ani, care întreba:

— Ce e, dom'le, ce s-a întîmplat?

Bărbatul cu tîmplele cărunte se înclina politicos şi zîmbitor:

— Sărut mîna, doamnă, eu cu tovarăşul căpitan avem ceva de vorbit. Sîntem într-o misiune, nu vă priveşte pe dumneavoastră... Trebuie să vină cu mine...

— Cum să nu mă privească, dacă e bărbatu-meu? Eşti în misiune, Cornele?

— Minte! răspundea imperturbabil bărbatul. M-a văzut că stau la coadă...

— Fir-aţi ai dracului să fiţi, izbucnea femeia, dă nenorociţii dracului! Pleacă de-aicea, că te ia mama dracului! Da' ce, mă, noi nu trebuie să mîncăm? Copiii noştri nu trebuie să mănînce, mă, sau mi-aduci tu? Piei de-aici, că-ţi sparg capul, fir-ai al dracului să fii, cu plasele!...

Femeia se lua după el şi misteriosul colonel dispărea cu coada între picioare.

În acest timp, căpitanul îşi citea liniştit ziarul şi lumea de la coadă murmura nemulţumită.

De tot hazul este că scena se repeta, în linii mari, a doua zi. Din nou apărea misteriosul civil, iar se auzea „Vasilicoo!" şi iar veneau ocările femeii. De fapt, colonelul de la Garnizoană îşi avea acolo „zona" lui şi se comporta exact cum se comportă insectele, la fel de harnic şi la fel de iraţional.

Dar să revenim la subiect. Totuşi, DE CE SĂ NU STEA CADRUL MILITAR LA COADĂ? Oricine stă la taclale, adică aduce vorba într-un tren sau pe stradă, despre cadrele militare, aude automat următoarea replică: „Ăştia au bani, trăiesc bine, au drepturile lor"... Armata e văzută ca un fel de castă (dar nu în sens pozitiv). „Armata e bogată! Armata e bine hrănită, e bine echipată! PE SPINAREA NOASTRĂ, DOMNULE!" Iată, dar, primul pas în descifrarea atitudinii poporului faţă de propria lui armată! Are cineva interes ca această imagine a armatei noastre să se schimbe? Nu. Societatea noastră socialistă e cea mai dreaptă şi mai bună orînduire din cîte au existat pînă acum! Armata trebuie să rămînă în ochii poporului o castă. Un ofiţer e un prinţ!

L-ai mai crede prinţ dacă l-ai vedea stînd la coadă la carne? La ouă? Nu, poporul trebuie să-l creadă un fel de nobil samurai.

În cazul ăsta... Stau şi mă gîndesc: dar civilii? Noi credem despre ei că o duc extraordinar de bine! Dacă ne înşelăm? Înseamnă că e o diversiune generală, ridicată la nivel de politică de stat, o învrăjbire murdară. A cui ? Nu cumva a celor care o duc bine? Dar cine sînt aceştia?

Îmi vine brusc în minte imaginea din Vitan, „Dacia" condusă de cele două „fete", claxonînd la poarta unităţii: „— Fii atentă, dacă apevistul le face scîrbă băieţilor îl ia mama dracului... Îi telefonez tatii..." Şi băieţii, cei doi soldaţi scăldaţi în parfum, trecînd pe lîngă mine fără să mă salute, preocupaţi de probleme grave. Îmi amintesc de familiile de ofiţeri absolvente *in corpore* ale Academici Militare (adică el, ea, fiul, fiica etc.). De zvonurile despre viaţa coloneilor şi generalilor: program de somn după-amiaza, distracţii nocturne, magazine de unde iau cică tot ce le trebuie, fără nici un fel de coadă, primele uriaşe pe care şi le împart unii altora, salariile, avansările rapide în grad şi funcţii. Cine sînt coloneii la care a lucrat Milenuţ?

Privesc cele cîteva amărîte de kilograme de carne de pe masă. Primite de milă, aduse de soldaţi de milă! La îndemnul unui om căruia i-a fost milă de mine! E mila un sentiment jignitor? Nu ştiu. Copiii mei bolnavi şi săraci vor mînca mîine carne... Trăiască comunismul, visul de aur al întregii omeniri! Trăiască statul socialist, orînduirea socialistă, cea mai umană şi cea mai dreaptă orînduire din toate cîte au existat şi au să existe pe Pămînt! Acesta e viitorul omenirii! Toată planeta va fi comunistă! Tot sistemul solar! Toată Galaxia! Apoi ne vom extinde! Vom urca secera şi ciocanul pe acoperişul Universului! Dă-mi mîna, tovarăşe, printre stele şi nu uita că mîine avem şedinţă de partid pe Alfa Centaur! Vom discuta îndeplinirea planului la descoperiri de civilizaţii!... O, Doamne! A fost o perioadă cînd omul s-a crezut înţelept — *homo sapiens*. Apoi a devenit comunist — *homo comunistus*. Şi a început să cunoască foamea şi umilinţa.

Partea a patra

A trecut greu un revelion trist, lipsit de orice strălucire. Îmi pare rău de ciclul lui Milenuţ şi Grigore. Au fost oameni grozavi! Şi nu numai Milenuţ şi Grigore, ci mulţi alţii. M-am ataşat de ei, glumeam şi ne tachinam ca nişte vechi prieteni. M-au şi ajutat, m-au ajutat mult... Excelenţi meseriaşi, au reuşit un miracol: mi-au scos igrasia din casă. Copiii nu-mi mai tuşesc! Da, mi-au fost adevăraţi prieteni!

Uneori mă plimb prin Casă şi-mi spun: aici a lucrat cutare, aici cutare... îi ţin minte pe fiecare, îi văd în faţa ochilor. Iată de ce m-a întristat despărţirea de ei. Unii au plecat dintre noi în condiţii tragice şi înainte de vreme. Brăileanul Domiţian Mitică, de pildă, un tînăr vesel şi plin de viaţă, voia în mod inexplicabil (oh, Doamne, ce uşor vin cuvintele!) să se spînzure. De două ori l-am salvat în ultima clipă, tăindu-i sfoara cu lama unui briceag.

— Mi-e silă de viaţa asta, dom' lent! Acum m-aţi prins pe „fîşie" şi m-aţi întors din drum. Dar odată şi odată... tot izbutesc eu să trec dincolo...

Şi a reuşit în cele din urmă. Într-una din zile, a fost găsit mort în camera lui. Asfixiat! Dumnezeu să-i odihnească sufletul.

S-a sinucis, tot din acel ciclu, spînzurîndu-se cu un cablu, unde e acum noul corp de gardă al lagărului, soldatul concentrat Voloşanu, de la o unitate vecină. A murit, de asemenea, înecat în lacul Cernica, în împrejurări misterioase, sergentul-major Nicolae. Era aproape un copil, abia împlinise douăzeci de ani. Cu două zile înainte fusese bătut de doi concentraţi unguri. Uneori,

în puterea nopţii, ai impresia că sus, în bezna sălilor uriaşe, se aud gemete şi că sufletele lor nemîngîiate cutreieră încă schelele.

Într-una din ultimele zile ale anului, a venit ordin să se dărîme un stîlp uriaş de beton de la subsol, care trebuia refăcut. Ciocanele pneumatice au intrat în el. După două ore de muncă, a ieşit la vedere cadavrul unui ofiţer. Stema caschetei lucea sinistru în lumina reflectoarelor. Toată lumea a fost îndepărtată imediat şi nimeni n-a mai auzit ce s-a întîmplat. Probabil că ofiţerul supraveghease de unul singur turnarea betonului şi alunecase în cascada ucigătoare. Sau, mai ştii, poate că se lăsase să alunece... Se prea poate, iarăşi, să-l fi văzut totuşi cineva, dar să nu se fi oprit lucrarea, ca să nu se piardă timp. Timpul costă!

Poate, peste ani, se va gîndi cineva să înalţe un monument al militarilor morţi aici.

Viaţa merge înainte. Un nou ordin al generalului: pe timpul servirii mesei de către trupă, ofiţerii nu vor sta jos.

Se anunţă călduri mari, vara îşi face simţită apropierea. Vor izbucni din nou epidemiile de dizenterie şi holeră. De cîteva zile infirmeriile din lagărul-dormitor sînt pline cu soldaţi şi cadre: unitatea este bîntuită de hepatită şi de o pneumonie bizară.

Sînt semne de schimbare în atitudinea faţă de cadre: nu mai vor să ne extermine, vor să ne folosească. S-a renunţat la înscenarea de procese, iar ofiţerii detaşaţi pe doi ani şi care şi-au îndeplinit termenul au primit... „aprobare" să mai rămînă doi ani!

Explicaţia este simplă: în toată ţara se fac concentrări masive. În unitate vin valuri-valuri de concentraţi, iar cadrele sînt foarte puţine.

Toate cadrele trimise pe şantiere provin din unităţile operative: subofiţeri şi ofiţeri care s-au pus rău cu secretarul de partid sau cu comandantul de regiment. Dar, cum cerinţele sînt mari, cadriştii au început să cotrobăiască mai atent prin dosare şi au început să-i trimită în economie pe deţinătorii de calificative „slabe" sau cu probleme vechi la dosar: rude plecate în străinătate, „apatie" manifestată în şedinţele de partid şi la cercurile de studiu ideologic, oameni cu stînjenitoare „probleme personale" (nevasta bolnavă, de exemplu).

Dar cererea creşte continuu. Economia naţională este nesăţioasă... Trimiterea pe şantier devine o pedeapsă disciplinară. Le vine rîndul, prin urmare, indisciplinaţilor. Dar nu numai lor! Uneori se ajunge aici ca urmare a unei toane a comandanţilor: o bestie de colonel nu s-a sfiit să declare că în regiment trebuie să rămînă numai ofiţerii... arătoşi, restul urmînd să meargă în economie! O „vînătoare de vrăjitoare" s-a declanşat în toate unităţile: inspecţii, parainspecţii, controale, contracontroale, al căror unic scop este depistarea ofiţerilor şi a subofiţerilor „în neregulă" şi trimiterea lor pe şantierele economiei naţionale, unde este o criză de comandanţi de plutoane. Cumulul de funcţii este şi el o soluţie: unul şi acelaşi cadru este şi comandant de companie, şi comandant de pluton şi ţine, totodată, locul plutonierului de companie. Statul nostru socialist are oameni policalificaţi!

Timpul presează! Nuanţele nu-şi mai au locul. Uneori, vezi cîte două cadre scriind grăbite, cu capătul unui creion, pe o foaie de hîrtie sprijinită pe spinarea vreunui concentrat: „Proces-verbal încheiat azi între noi... şi... primul procedînd la predarea şi secundul la primirea următoarelor materiale şi oameni: patruzeci şi cinci zidari, treizeci lopeţi, două ciocane de spart beton, cincisprezece sudori, zece lăcătuşi, optsprezece găleţi, patru roabe şi douăzeci mozaicari. Efectivul control al plutonului este de nouăzeci de oameni din care unul cu piciorul rupt la infirmerie. Materialele şi concentraţii s-au predat, în rest, fără lipsuri şi scăderi. Am predat... Am primit..." Deh, aşa e cînd te grăbeşti!

Aşadar, procesele s-au oprit. Trecerile în rezervă au încetat. Nu mai sînt lăsaţi să se întoarcă la unităţile lor cei cărora le-a expirat termenul de detaşare în economie. Unitatea este supradimensionată: numărul militarilor se apropie de zece mii. Se spune că se va împărţi în alte două unităţi mai mici, ca să se pună capăt haosului.

Într-adevăr, din unitatea 14152 s-a despărţit Detaşamentul de Muncă 14194, aflat sub comanda locotenent-colonelului Lixandru Mihail.

Am fost adunaţi într-una din primele zile ale lunii martie. Îl

cunoaştem bine pe colonelul de geniu Mihail. Nu ne bucurăm. Ne ţine o cuvîntare scurtă şi clară:

— Stimaţi tovarăşi! Începînd cu data de întîi martie 1989 ia fiinţă, din ordinul comandantului suprem, Detaşamentul militar de muncă numărul patru. Tovarăşul Nicolae Ceauşescu mi-a făcut deosebita cinste de a mă numi în această înaltă funcţie. Unitatea numără o sută douăzeci şi una de cadre militare, nouă cadre civile şi aproximativ trei mii de militari concentraţi şi în termen. Prin urmare, ordon: desfiinţarea placajelor care separă locul unde ofiţerii iau masa. Doi: interzic total orice familiarisme între ofiţer şi concentrat. Adică nu admit ca ofiţerul sau subofiţerul să se adreseze concentratului sau militarului în termen altfel decît cu „dumneavoastră". Concentratul poate vorbi cum vrea, nu mă interesează. De ce? Spuneţi dumneavoastră, tovarăşe colonel!

Colonelul bondoc de alături răspunde:

— Păi, e clar ca bună ziua! Concentratu', ce dracu' poţi să-i ceri?...

— Am uitat să vă spun că tovarăşul locotenent-colonel de lîngă mine este inginerul-şef, locotenent-colonelul-inginer Drumeza Victor. Este un ofiţer deosebit de capabil şi foarte bine pregătit politic.

— Lăsaţi, lăsaţi, se fandoseşte inginerul şef.

— Voi pedepsi fără milă pe oricine se abate de la legile şi regulamentele Detaşamentului de muncă nou format. Şi vă previn că nu ştiu ce e mila! Pînă la noi ordine, cadrele din Bucureşti nu mai au voie să plece acasă noaptea! Am terminat!

Un căpitan, Oprişan Nicolae, zice atunci cu jumătate de gură:

— Am copilu' bolnav acasă, tovarăşe colonel!

Noul comandant, noul inginer-şef şi noul secretar de partid devin pămîntii. Comandantul face un pas înainte, prefăcîndu-se că n-a auzit bine:

— Cine comentează ordinele?

Un cerc de fier ne strînge piepturile şi nici nu mai îndrăznim să respirăm.

— Bă, deşteptule, bă, beţivan împuţit! Bă, porc ordinar!

Marş afară din formaţie, 'tu-ţi dumnezeii tăi de căpitan! Cine e, mă, ăsta?

— E... e Oprişan, tovarăşe colonel!

— Imediat, din seara asta îi faci foaia de arest şi începînd de mîine, zece zile arest la garnizoană! Mai comentează cineva ordinele?

Nu. Sigur că nu mai comentează nimeni!

— Pe loc, r'aus! Liber!

Ne prăbuşim în repaus, apoi ne împrăştiem. Intru în blocul M1, unde am oamenii.

— Pora!

Lenţ îmi face semne să mă întorc.

— Ia-ţi caietul de comandant de pluton şi vino la adunare! Se verifică planul, programele şi caietele.

Pînă acum ni se controlau foarte rar caietele de comandanţi de plutoane. Locotenent-colonelul Sîrdă nu-şi pierdea vremea cu asemenea fleacuri. Deschid caietul să-l verific. Da: programul... orele... militarii, datele personale... ordinea de bătaie... toate sînt în ordine.

Mă întorc. Cînd s-or fi adunat aşa de repede? Sala e plină, iar discuţiile au început. Mă descopăr. Deschid uşa.

— Tovarăşe colonel, vă rog să-mi permiteţi...

— Ieşi afară!

Revin pe hol, întrebîndu-mă cu ce am greşit. În şcoala militară ne făceau aşa, prin anul întîi, cînd nu aveam ţinuta aranjată. Îmi aranjez ţinuta. Apuc şapca atent, aşa cum scrie la regulament, cu degetul mare întins în prelungirea cozorocului, cu gura lipită de şold. Intru din nou:

— Tovarăşe colonel...

— Ieşi afară!

Mă scoate din uluială căpitanul Şoşu, care se ridică de la prezidiu, se apropie de mine şi-mi şopteşte printre dinţi:

— Bă, fir-ai al dracului dă locotenent prost! Tu nu ştii că trebuie să aştepţi întîi să-ţi dea voie comandantul să vorbeşti? Nu vezi că e în şedinţă, de ce îl întrerupi? Hai, ieşi afară şi intră iar!

Ca să vezi cu ce „încălcasem" regulamentul!

Intru pentru a treia oară şi aştept, aştept... Cei din prezidiu

sînt foarte ocupaţi: arată sălii un caiet de comandant de pluton. Deodată, comandantul se opreşte şi-şi întoarce ochii spre mine:

— Da, tovarăşe locotenent, ce s-a-ntîmplat?

— Tovarăşe colonel, vă rog să-mi permiteţi să iau loc în sală.

O clipă... două... trei...

— Mda! Poţi lua loc...

Mă simt privit, urmărit cu atenţie pînă mă aşez pe un colţ de bancă.

— Atrag atenţia asupra punctualităţii... rosteşte comandantul. Ţin foarte mult la acest lucru.

Parcă s-a mai îndulcit tonul. Ia cuvîntul inginerul-şef:

— Stimaţi tovarăşi! Eu, ca să zic aşa, e de datoria mea, dracu', că a căzut responsabilitatea asta, dar zic: hai, mă, fraţilor, să facem treabă, dacă tot mîncăm pîinea partidului! Eu mă uitai aşa, cu atenţie. Comandantu' vorbea, unu' se uita după vrăbii, altu' se scărpina-n cap... Oprişan, căpitanu', că-i e copilu' bolnav, ăla, scriitoru' întîrzie... De ce-ai întîrziat, mă?

Înţeleg că e vorba despre mine şi mă ridic în picioare.

— Nu te ridica, nu, zice colonelul Drumeza cu falsă mieroşenie, stai jos, să nu se rupă ceva în tine... Doamne fereşte, mai facem vreun eveniment...

— Tovarăşe colonel...

— Stai jos, că-mi rupi lacrimi, colega...

— Stimaţi tovarăşi, reia comandantul, am văzut cîteva caiete de comandant de pluton. Nu-mi plac! În noaptea asta, mîine (nu ştiu, vă interesează), lucraţi la caietele comandanţilor de pluton şi peste două zile mi le prezentaţi. Tovarăşe colonel Drumeza...

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Împreună cu tovarăşul căpitan Şoşu şi cu şeful de stat major numiţi o comisie care să se ocupe cu trasarea, ă, asta, ăă...

— Un model, tovarăşe colonel, intervine Şoşu.

— Da, un model de caiet de comandant de pluton. După acest model se fac toate caietele.

— Am înţeles!

— În a doua ordine de idei, fiecare ofiţer trebuie să ştie ca pe apă sarcinile care-i revin, extrase din documentele de partid, din cuvîntarea tovarăşului comandant suprem la Plenara co-

mună din 28–31 noiembrie trecut. Vreau să atrag atenţia în mod foarte serios asupra acestui lucru. Se manifestă ac... ac... actualmente în lumea contemporană o ofensivă a propagandei ideologice burgheze împotriva comunismului. Se pare că sînt anumiţi ne... nemernici care dau ascultare acestei propagande. Stimaţi tovarăşi, vreau să subliniez că dacă prind o asemenea viperă o împuşc cu mîinile mele! Am observat de asemenea, chiar şi la ultima şedinţă de partid, cum au început să scoată capul... palavragiii! Stimabililor, pe voi nu vă interesează decît bucăţica voastră! Sînt alţii ca... care să se gîndească la treburile mai importante... îţi faci treaba, n-am nimic cu tine! Nu ţi-o faci, ai de-a face cu mine! De fapt... aveţi să vedeţi că începînd din acest moment se vor schimba multe... La muncă, stimaţi tovarăşi! Lupeş!

— Ordonaţi!

— Eşti comandant de companie la a 2-a!

— Am înţeles!

Simt că îmi îngheaţă sîngele în vine. La compania a doua sînt eu.

Şedinţa ia sfîrşit. Comandantul se pregăteşte să plece. Ne ridicăm în picioare la comanda „drepţi! " a inginerului-şef. În pragul uşii, locotenent-colonelul Mihail se întoarce spre noi:

— Este ora 22. 30. Vă urez spor la treabă!

Iese.

— Rămîneţi pe loc! comandă inginerul-şef. Acum, comandanţii de companii îşi iau ofiţerii din subordine şi verifică bob cu bob toţi militarii concentraţi, în toate încăperile, după care se întocmeşte o situaţie a militarilor lipsă, specificîndu-se care sînt nemotivaţi şi care nu. Apoi se trece la întocmirea caietelor de comandanţi de plutoane, conform modelului care vă va parveni. Spor la treabă!

Ne ridicăm pentru a doua oară în picioare. De data asta părăsim cu toţii sala.

— Bă, era mai bine cu Sîrdă! şopteşte Gheorghe.

Intrăm în blocul unde este cazată compania noastră. La etajul întîi.

— Fiţi atenţi, ne spune Lupeş, fiecare comandant de pluton îşi verifică oamenii. Îmi raportează absenţii. Bob cu bob! Apoi, cînd ne vine ordinul şi modelul, ne strîngem la mine în cancela-

rie şi trecem la întocmirea caietelor de comandanţi de plutoane! Spor la treabă!

Intrăm fiecare în zona lui. Eu am cinci încăperi la etajul întîi.

Deschid prima uşă. Înăuntru e întuneric beznă. Simt că mă sufoc: un miros greu de transpiraţie, de picioare nespălate şi de bocanc soldăţesc, de gaze... Aprind lanterna. Cu gurile căscate, oamenii sforăie cuprinşi de un somn trudnic. Lumina alunecă pe chipurile lor slabe, istovite, cu barba ţepoasă... Imagini de coşmar. Filmele de propagandă despre imigranţii din Vest prezintă raiul în comparaţie cu promiscuitatea care domneşte aici. Mă împiedic de o grămadă de sticle, dar zgomotul nu deranjează pe nimeni. Chiar dacă aş vrea, tot n-aş putea trezi pe nimeni la ora asta. Ar fi, de altfel, o cruzime. Mă las păgubaş... De altfel, celelalte uşi sînt blocate pe dinăuntru. Pe timpul nopţii, concentraţii nu deschid nimănui de frica ungurilor, care la beţie umblă cu cuţitele, căutînd gîlceavă.

Pe hol mă întîlnesc cu Goanţă:

— Bă, pe ăştia e imposibil să-i trezeşti.

— Nimic nu e imposibil, tovarăşe!

— Hai să fumăm o ţigară!

Ieşim pe balcon, în răcoarea nopţii. Cerul e curat, puzdit de stele. Doamne, ce minunăţie!

Stăm unul lîngă altul şi fumăm, tăcuţi. Vuietul îndepărtat al oraşului seamănă cu zbuciumul mării.

Se aud paşi pe coridor. Tresărim. Cineva a urcat la etaj. Şi uşa se deschide brusc:

— Ce faceţi aici, domnilor? Aşa ne-a fost vorba?

Locotenent-colonelul Drumeza, maiorul Desagă şi căpitanul Şoşu, maiorul Bureţa (şeful de stat-major) stau pe hol ca nişte hultani care au ochit prada.

— Veniţi încoace! porunceşte Drumeza. Notează, iubitule (se întoarce către căpitanul Şoşu): Pora... Goanţă...

Secretarul de partid se opreşte deodată din notat:

— Aruncaţi, bă, ţigările! Măcar atîta! Sînt aici o groază de ofiţeri superiori, nesimţiţilor! Şi ia, bă, poziţia drepţi, că te ia mama dracului acuma!

Locotenent-colonelul Drumeza se plimbă încolo şi încoace, apucîndu-se teatral cu mîinile de cap:

— Lasă-i, bă! Lasă-i, bă, Şoşule... N-ai ce le cere! Uite, bă, cine mănîncă pîinea partidului!

— Tovarăşe colonel, întreabă Şoşu afectat, nu vă supăraţi, ăştia sînt cumva ofiţeri?

— Da' de unde! Ciurucuri!

Apoi, către noi:

— Aţi verificat concentraţii?

— Tovarăşe colonel, intervine Goanţă, ne este imposibil să-i verificăm...

Inginerul-şef Drumeza se pune pe urlat:

— Imposibil e s-o verifici pe mă-ta, boule! Sictir, idioţii dracului! Împuţiţilor! Trîntorilor!

— Ce vă spuneam eu, tovarăşe colonel? conchide Şoşu. Trebuie luate măsuri radicale, dom'le! Cu ăştia n-o scoţi altfel la capăt!

Se aude o uşă deschizîndu-se. Un concentrat iese din dormitor şi vine către noi clătinîndu-se:

— De ce nu lăsaţi la noi dormim? ... De ce gălăgie făcut?

Colonelul Drumeza ne arată cu degetul:

— Vedeţi, mă, ce faceţi?

Apoi către concentrat:

— Ne pare rău! Avem nişte probleme cu dobitocii ăştia de locotenenţi.

Concentratul devine ameninţător:

— Noi vrem durmim! Noi obosit! Altfel noi spargem capul la voi...

— Da, domnule, şi noi zicem la fel! Spargeţi-le capul!

Profitînd de descumpănirea soldatului, şleahta din statul-major se strecoară repede pe scări în jos. Ne salvează locotenentul-major Lupeş, care a urcat treptele gîfiind:

— Ce staţi, bă? Ce staţi? Veniţi cu mine!

Intrăm după el în cancelaria companiei. Se dezbracă de pufoaică. E agitat şi transpirat de fugă. Abia vorbeşte, de parcă ar sta să-şi dea sufletul:

— Luaţi loc, care cum puteţi... Aşa... Ordinul comandantu-

lui: pînă mîine, toată lumea (fiţi atenţi!) va prezenta caietul de comandant de pluton („Parcă era vorba că pînă poimîine", mă mir în gînd). Pe coperta caietului va avea scris cu litere de tipar, dublate cu culoare roşie şi verde, gradul, numele şi prenumele. Gradul (ce e fiecare: locotenent, locotenent-major... atenţie, unde gradul e compus se scrie cu liniuţă, de exemplu sergent liniuţă major, dar „major" cu „m" mare!) cu literele scrise uşor aplecat spre dreapta, înalte de o jumătate de centimetru (notaţi, bă, că uitaţi!), iar numele şi prenumele scrise separat (adică lăsaţi distanţă între ele) cu litere drepte, de tipar, înalte de un centimetru. Asta una...

Locotenentul-major îşi consultă caietul cu atîta sîrg încît ai impresia că de sarcinile pe care ni le aduce la cunoştinţă depinde soarta unui război.

— Sub grad şi nume, cu carioca roşie, se scrie citeţ plutonul şi compania. Cu cifre de şablon! După aceea... deschideţi caietul comandantului de pluton... Aşa... Vedeţi, aici scrie iară: „Pl – 01 – B", iar jos scrie tot cum scrie pe copertă. Ei, aşa cum aţi scris pe copertă scrieţi şi aici. Daţi foaia... Bun... Aici sînt precizări pentru completarea carneţelului, nu ne interesează. Daţi foaia! Hopa! Aici lipiţi o foaie albă. Bă, da albă! Albă, albă! Vedeţi că tov. comandant e foarte pretenţios! O foaie albă, ziceam, dacă se poate de-aia cretată, lungă de 46,5 centimetri şi lată de 47 de centimetri...

— Cum adică?

— Adică de la dreapta la stînga, aşa cum o lipiţi, să aibă 46,5 de centimetri şi să fie înaltă de 47 de centimetri.

— ?! ...

— Da' ce credeai? ... Aşa. O lipiţi cu marginea stîngă de caiet, în rînd cu celelalte foi şi o liniaţi şi pe o parte şi pe cealaltă, de la un capăt la altul, aşa cum se liniază caietul de dictando, numai că între ele, între linii, să fie o distanţă de zece milimetri. Apoi, atenţie: începeţi acum şi trageţi linii de sus în jos, la o distanţă de: 1 cm, 0,5 cm, 0,5 cm (notaţi, bă, nu vă uitaţi la mine ca la felul şapte!), 4 cm, 1 cm, 1 cm, 1,5 cm, 3 cm, 0,5 cm, 0,5, cm, 1 cm, 1 cm, 2 cm, 8 cm, 8 cm, 8 cm, 6,5 cm (adunat dau 46,5 cm, nu?). E, vă ies nişte căsuţe. În prima căsuţă (luăm căsuţele de pe

acelaşi rînd) scriem marca, în a doua grupa sanguină, în a treia grupa din care face parte în pluton şi în a patra căsuţă numele concentratului. Apoi vine în continuare (în căsuţele următoare, tot pentru acelaşi concentrat): gradul, funcţia, data naşterii, seria şi numărul buletinului de identitate, unde a mai lucrat, sporul de vechime, categoria pe care o are, cum îl cheamă pe inginerul-şef de la întreprinderea la care a lucrat ca civil, cum îl cheamă pe maistru, cum îl cheamă pe şeful postului de miliţie din satul lui (sau oraşul lui) şi ce grad are! Scriem în continuare: apartenenţa politică a concentratului, starea civilă (căsătorit, necăsătorit, cîţi copii are), domiciliul actual, domiciliul părinţilor, de unde este soţia şi domiciliul părinţilor soţiei! Dom'le, în caz că fuge, să ne ducem după el şi să-l aducem, îl căutăm pînă-n pînzele albe... Bun... Să zicem c-am terminat şi cu foaia asta. Ba nu: căsuţele se colorează, de sus pînă jos, toate căsuţele de la aceeaşi rubrică, nu şi cele de alături, cu o culoare. De exemplu, căsuţele (primele) care arată marca la un concentrat se colorează toate cu galben. Următoarele cu verde, cu roşu, albastru, portocaliu şi albastru deschis. Aceste culori se repetă în aceeaşi ordine pentru toate şirurile şi căsuţele! Bun! Acuma, după ce am făcut şi treaba asta, urmează prezenţa la instrucţie. Daţi foaia! Aici e clară, e liniată de fabrică. Deci ştiţi... Sus scrie: luna... completaţi voi luna. Atenţie cu prezenţa! Cred că ştiţi că peste tot apare 11 ore muncite la fiecare concentrat.

— Şi dacă fuge, toa' lent-major? Dacă dezertează?

Lupeş trînteşe violent caietul pe masă şi sare de pe scaun:

— Băi, şi comientiezi băi, omuli? Şi tot comientiezi, băi? Sigur că la tăţi!

Se aşază răsuflînd greu.

— Mai departe, aveţi cîteva foi... Treceţi! Aveţi situaţia recapitulativă a plutonului după datele demografice. Adică, vedeţi cîţi ofiţeri, subofiţeri, maiştri, soldaţi şi gradaţi aveţi la pluton. Puneţi la ofiţeri: 1. Atît, că subofiţeri n-aveţi. Atenţie la gradaţi şi soldaţi! Am uitat să vă spun că totul trebuie scris citeţ (preferabil cu litere de tipar). Acum, atenţie! Trecem peste evidenţa rezultatelor la pregătirea de luptă (completăm şi aici, dar la ordin). Ne oprim la... Fiţi atenţi, că nu notaţi şi vă dau de pămînt,

să ştiţi!... Da... Am zis că trecem la notări asupra militarilor. Aici se face o scurtă prezentare a militarului în felul următor: se scrie cu carioca roşie, cu litere de tipar, numele concentratului, apoi se arată dacă s-a acomodat sau nu cu viaţa de cazarmă. Apoi se scrie: dacă e bun lucrător sau nu, dacă e bun membru de partid, bun executant de ordine, ce categorie are, dacă solicită des învoiri şi permisii şi dacă întîrzie sau nu la întoarcere, dacă are probleme deosebite, dacă e mulţumit cu viaţa pe care o duce, dacă comentează ordinele, dacă are ieşiri imprevizibile şi cît alcool consumă, ce fel de fire are, ce înclinaţii artistice, dacă e bun să ia parte la festivalul „Cîntarea României", dacă are vorbirea fluentă sau cu ticuri, sau greoaie, cîte kilograme are, dacă are dantura întreagă sau nu, ce înălţime are şi care e culoarea ochilor, dacă are lobii urechilor lipiţi sau nu şi dacă are comportament psihic normal, dacă a făcut armata sau dacă nu, dacă a depus jurămîntul militar, dacă este preocupat de gospodăria lui, dacă are rude în străinătate, cîte şi unde, dacă e respectuos şi îi ajută pe colegi, dacă e credincios sau nu, dacă face parte din vreo sectă, dacă a făcut puşcărie, unde şi cînd şi pentru ce, dacă a fost divorţat, dacă e slab sau e gras, dacă e brunet, blond, sau şaten, dacă are scris frumos şi citeţ, dacă are sprîncenele unite sau nu, dacă-i place sportul şi care sport, dacă-şi respectă cuvîntul dat, dacă are platfus sau degete lipsă sau alte semne particulare pe faţă sau tatuaje. Se mai trece în această rubrică: ce şcoli are, vîrsta şi dacă ascultă noaptea posturile de radio străine...

— Păi de unde să ştiu eu astea, toa' lent-major? întreabă locotenentul Vicenţiu Broscăuţeanu.

Lupeş trînteşte din nou caietul de masă:

— Şi işti aşe prost, băi, locotinente? Marş afară, băi!

Broscăuţeanu iese afară spunînd:

— Păi şi-aşa nu isprăveam nici pînă luna viitoare ce mi-aţi dat aicea!

Lupeş sare în picioare:

— Broscăuţeanu, nu comenta ordinele că te bag în gura comandantului! Noi executăm ordinele, nu le comentăm! Şi vezi, că nu eşti la prima abatere!

E uluitor cum trece Lupeş de la vorbirea cu accent la aceea fără accent moldovenesc.

— Ei, acum, continuă el după ce Broscăuţeanu iese, trecem la partea mai importantă: programul de activitate. Activitatea începe la orele 5. Aşa că scrii în dreptul zilei respective: „ora 5–5.45: Deşteptarea plutonului. Asist la desfăşurarea programului de dimineaţă... 6.00. Primesc raportul şi îmbarc oamenii în autobuze". Şi aşa mai departe, tot ce faceţi voi pînă la ora 7, cînd programul devine amplu şi reflectă desfăşurarea lucrului pe şantier. Aici trebuie să scrieţi tot ce face fiecare echipă. MINUT CU MINUT!

— Minut cu minut?

— Dom'le, văd că astăzi aveţi chef de întrebări! Da, dom'le, minut cu minut. Adică: „de la 7 la 8.00, echipa de dulgheri a lui cutărică a lucrat în felul următor: 3 militari au lucrat 14, 2 metri de cofrag la cota zero, 1 militar a lucrat 30 de bucăţi de clame de fier la atelier la cota +9, opt militari, la cota +31 şi +57 au demontat 16 metri de schelă şi 10 militari au lucrat la cota –12 la brigada 7 cincisprezece metri cofrag". Am dat un exemplu. Apoi treci la altă echipă. La fel... şi aşa mai departe. S-a-nţeles? Executarea! Este unu ora. Aveţi acolo rigle, creioane colorate şi o cutie cu carioca... Şi am uitat să vă spun: comandantul e foarte supărat pe voi...

Trei locotenenţi (unul de artilerie, altul de tancuri şi altul de infanterie) şi un subofiţer de tancuri stau aplecaţi asupra caietelor, colorînd harnici pătrăţele şi completînd date... „Ochii albaştri... trei dinţi lipsă şi o măsea stricată..." E noapte, aproape ora două. Cum îl cheamă pe soldatul...? Are platfus, e şaten? ... Are ochii albaştri?... Doamne, am greşit cu trei milimetri linia... Colorăm, colorăm! Muncim cu conştiinţă revoluţionară! Sîntem, toţi, unul mai comunist decît celălalt! Trăim un moment cînd istoria omenirii se pregăteşte să facă o cotitură imensă: peste puţin timp va avea loc Congresul al XIV-lea al P.C.R. Capitalismul putred trosneşte din toate încheieturile. Acea lume coruptă se va prăbuşi curind cu vuiet îngrozitor! Imperialiştii vor fi acoperiţi de valurile timpului şi din apele istoriei se va ridica o lume nouă, viitorul luminos al celei mai drepte şi mai umane orînduiri pe care a cunoscut-o lumea! La naşterea ei contribuim şi noi, acum! Şi colorăm, colorăm cu elan revoluţionar! Lenin spunea că marile revoluţii ridică în cursul luptei oameni

mari şi dezvoltă talente care înainte ar fi părut imposibile. Mai ştii ce talente ascunse avem?

A început să se lumineze. Ne privim cu ochi istoviţi. Masa e plină de lame, de resturi de hîrtii tăiate, lipici, creioane colorate, rigle, gume, caiete... Se aude strigătul plantoanelor: „DEŞTEPTAREA! ... DEŞTEPTAREA! " Sărim ca arşi. Ne luăm caietele şi ieşim în grabă, dar ne ciocnim cu un soldat care coboară în fugă de la etaj: se duce să anunţe la ofiţerul de serviciu că în compania căpitanului Borta a mai murit un concentrat. Un militar în termen vine spre noi alergînd: „Toate cadrele la comandant! "

Autobuzele nu vin decît pe la şase şi jumătate. O luăm cu toţii la fugă. Unitatea e deja adunată, dar comandantul n-a venit. Pe cînd trecem pe lîngă blocul M5, poarta se deschide larg şi apare „Dacia" comandantului.

— Du-te, mă, boule, şi dă-i raportul comandantului! urlă inginerul-şef, colonelul Drumeza, la locotenentul-major Roşoiu. Acesta urlă din rărunchi: „Atenţiune, DREPŢI! " şi începe să bată pas de defilare. Comandantul trînteşte cu furie portiera maşinii şi aproape că rupe cheia în broască, aşa e de nervos. Ajuns la trei paşi în faţa lui, Roşoiu îşi începe raportul:

— Tovarăşe colonel, în timpul serviciului meu...

Dar comandantul se apropie de ofiţer şi îl dă la o parte cu atîta putere că Roşoiu, luat pe nepregătite, e gata să cadă jos:

— Du-te, bă-n p...da mătii de c...t obosit! Învaţă să comanzi altădată!

Nimeni nu mai mişcă, nimeni nu mai respiră. În sfîrşit, comandantul vine în faţa careului:

— Bună dimineaţa, zice el scurt. Stimaţi tovarăşi, aşa nu mai merge! Nu mai merge, domnule! E... e... Eu, să ştiţi că dacă mai găsesc o asemenea debandadă la subunităţi, dom'le, nu ştiu ce nu fac!

Ultimele cuvinte sînt aproape zbierate.

— Unde-s, domnule, plantoanele? Unde e garda? Domnule, garda asta...

Căpitanul Şoşu iese un pas înainte:

— Tovarăşe colonel, eu propun să-i schimbăm dracului pe toţi şi să terminăm odată. Decît aşa...

— Mda... E o idee. Mă rog, mă rog, o să mai discutăm... Mda! Să treacă în dreapta comandanţii de plutoane. Locotenent Rusu Lazăr, prezintă-mi caietul dumitale de comandant de pluton! Sper că l-ai terminat, nu?

— Nu am apucat să-l termin, tovarăşe colonel!

— Mda. Arest zece zile! Locotenent-major Gheorghiu (şeful cadrelor), fă-i nota de arest şi la garnizoană cu el!

— Am înţeles!

— Căpitan Vlădoiu Alexandru! Arată-mi caietul! Ai terminat, nu?

— N-am terminat, tovarăşe comandant... Eu... iertaţi-mă, am scris mai greu, nu mai văd aşa bine, de, am 50 de ani! ...

— Ascultă, bă, deşteptule, bă, curvă masculină, bă... tovarăşe! Ieşi afară din formaţie, măgarule! La arest! Gheorghiuleee!...

— Ordonaţi!

Comandantul parcă a înnebunit. Nu trebuia să facă asta! Mai ales în faţa tuturor. Umilit, blîndul căpitan Vlădoiu de-abia mai are putere să îngaime:

— Tovarăşe colonel... N-am mai păţit aşa ceva pînă acum!... Sînt aici oameni din Ploieşti, de la mine, mă cunosc... Sînt om bătrîn!

— Bă, dac-aş fi în locul tău m-aş arunca de pe schelă!

Lăsăm capul în jos. Toţi comandanţii de plutoane lăsăm capul în jos. Ne e ruşine de ruşinea lui Vlădoiu. Viaţa acestui om e un roman. De tînăr i-a murit nevasta, lăsîndu-l cu cinci copii. I-a crescut singur. Doi dintre ei sînt studenţi. Scara le făcea de mîncare. Stătea undeva la parterul unui bloc. Colegii îl vedeau seara pe fereastră, spălînd hainele copiilor şi cîrpindu-le. N-a mai avansat în grad. Şi nici în funcţie. A rămas comahdant de pluton. În cele din urmă s-au sfătuit cu toţii şi i-au găsit o femeie. El nu voia, dar în cele din urmă a luat-o de nevastă: avea şi ea patru copii... Au mai făcut împreună doi. Cînd a venit valul de plecări pe şantiere, a plecat primul. De cinci ani stă pe şantiere. Nu se plînge niciodată de nimic. Numai picioarele îl dor cumplit şi nu mai are decît o dorinţă. Ne spunea zîmbind: „Mă, băieţi, eu de mic mi-am pus în gînd să ajung ofiţer. Mai am o singură dorinţă: să ies la pensie ofiţer! ”

Căpitanul Şoşu face iar un pas în faţă:

— Tovarăşe colonel, dacă-mi permiteţi...

— Sigur, tovarăşe căpitan, chiar vă rog...

— În legătură cu Vlădoiu. Dacă tot nu se achită de sarcini, să-l băgăm şef de patrulă la militarii în termen...

În ochii încrucişaţi ai tînărului şi aprigului locotenent-colonel scapără o bucurie satanică:

— Se aprobă! Da! Dacă tot mănîncă pîinea partidului degeaba... Acolo nu-i trebuie caiet!

Chicoteşte. Mulţi dintre noi ne încruntăm. Şef de patrulă înseamnă să umbli zi şi noapte, zeci de kilometri, pe jos! Să te baţi cu ţiganii, seara... Sărmanul căpitan!...

— Da, repetă colonelul. Începînd de azi...

— Azi vine nevasta pe la el! îndrăzneşte Gheorghiu, şeful cadrelor. Poate de mîine...

— Nu, de azi! Şi ce dacă-i vine nevasta? Armata e armată! Auzi, bă? Poate dă dracu' şi nu te ţii de treabă, că te dau cu curu' de pămînt de nu te vezi! — Mda! Ia să mai vedem un caiet. Căpitanul Ciornei!

Urmează o scenă îngrozitoare: căpitanul Ciornei, un bărbat solid, cu ochelari, un om de o blîndeţe desăvîrşită, scoate caietul, face timid cîţiva paşi înainte şi, deodată, alunecă pe caldarîm, lovindu-se puternic la cap. Ochelarii îi sar şi se fac ţăndări. Eu şi Gheorghe ne repezim să-l ridicăm.

— ATENŢIUNE!

Încremenim în poziţia drepţi. Comandantul se apropie rîzînd. Căpitanul Şoşu, secretarul de partid, colonelul Drumeza, maiorul Desagă, şeful serviciilor şi maiorul Bureţa rîd şi ei.

— Al dracului, se preface bine! Hă, mîine mîncăm la pomană... Sau peste cîteva zile, nu le am pe-astea cu Dumnezeu.

— Tovarăşe colonel, dacă-mi permiteţi...

Mihail se întoarce brusc:

— Gura! Care-ai vorbit în formaţie? A... tovarăşu' căpitan doctor! Scuzaţi-mă!

Stă cu mîinile în şold, cu picioarele crăcănate.

— Tovarăşe colonel, reia căpitanul doctor Lukacs, dracu' să-l ia, mi se pare că ăsta e bolnav de inimă...

— Zăăău? Lasă-l, tovarăşe căpitan, că învie! Îţi garantez eu! Am experienţă!

Într-adevăr, căpitanul Ciornei deschide ochii. Apoi, cu un efort, se ridică. Locotenent-colonelul Mihail, care între timp şi-a aprins un Kent, îi spune:

— Vreau să-ţi văd caietul, Ciornei!

Caietul lui Ciornei este gata. Comandantul scoate din buzunar o riglă şi măsoară literele scrise pe copertă.

— Tovarăşe căpitan Şoşu! Veniţi puţin!

Cu paşi mărunţi, plin de slugărnicie, căpitanul Şoşu se apropie.

— Tovarăşe căpitan, cît am zis eu să fie înălţimea literelor?

— Un centimetru, tovarăşe colonel.

— Şi este?

Căpitanul Şoşu întinde gîtul şi un zîmbet plin de subînţelesuri îi apare pe chip:

— Nu este!

— Ca de obicei, deci, nu s-a respectat ordinul! Mda... Să mergem mai departe! Am să vă demonstrez cum se execută ordinele comandantului. Să luăm caracterizarea unui militar... Ciornei!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Du-te şi adu-mi pe soldatul... Gheorghe Stăniloaie de la tine din pluton... Ba nu, că tu eşti chior şi acum, fără biciclete, te rătăceşti (ofiţerii de la statul major rîd) — să se ducă altcineva!

Un subofiţer tînăr se repede la blocul M1. Comandantul îşi aprinde o nouă ţigară. Trec aşa, în tăcere, cinci minute. Apoi subofiţerul apare însoţit de un concentrat înalt, cam la patruzeci de ani.

— Tovarăşe soldat, apropiaţi-vă, vă rog! Ne scuzaţi că vă deranjăm, dar... Aşa...

Mihail deschide caietul lui Ciornei. Îl frunzăreşte atent apoi, găsind se pare ce căuta:

— Aşa... Deci vă numiţi tovarăşul soldat concentrat Gheorghe Stăniloaie!

— Da! spune omul nedumerit.

— Aveţi greutate de 90 de kilograme, da?

— Da.

— Înălţimea?

— Un metru optzeci şi opt...

— Da. Lobii urechilor lipiţi... ochii... Apropiaţi-vă, tovarăşe soldat... Aşa... Tovarăşe colonel Drumeza, veniţi şi dumneavoastră! Spuneţi-mi, ce culoare au ochii soldatului?

Colonelul Drumeza se uită atent!

— Albastru... deschis! Albastru deschis, tovarăşe colonel.

— Ce scrie la Ciornei în caiet?

— Scrie „albastru" şi atît!

Comandantul se apropie de căpitanul Ciornei şi-l izbeşte cu caietul peste faţă. Caietul cade pe jos, filele se murdăresc de noroi.

— Bă, bă, neputincioşii dracului... B... B... bă, muierilor! De ce cauţi să mă minţi, tovarăşe căpitan Ciornei? De ce? ... Gheorghiule!

— Ordonaţi!

— Trei zile la arest pentru încercarea de inducere în eroare a comandantului!

— Tovarăşe soldat concentrat, puteţi pleca...

Soldatul salută şi pleacă.

— Stimaţi tovarăşi! Domnule, nu mai ţine aşa! Nu!... În această unitate de puturoşi şi de leneşi trebuie dezlănţuită teroarea... Teroarea!

— Tovarăşe colonel, sînteţi nemaipomenit, se aude din formaţie glasul secretarului de partid, căpitanul Şoşu, exact la acest lucru mă gîndeam şi eu...

— Mda, bine... Aşadar, vom lua următoarele măsuri: fiecare ofiţer din statul major va primi în supraveghere doi ofiţeri comandanţi de plutoane. Şi pe unii şi pe alţii o să-i numesc eu. Nu aşa, în secret! Domnule! Aştia care supraveghează nu fac altceva decît să-i controleze pas cu pas pe cei indicaţi şi să-mi raporteze şi cîte boabe de fasole înghite fiecare. La prima abatere, zboară din unitate! Tovarăşe maior Vînătu!

— Ordonaţi, tovarăşe colonel!

— Pînă la sfîrşitul lui decembrie 1989 (nu mai facem nici un secret din această problemă) trebuie să raportăm cîţi ofiţeri ne-am gîndit să trecem în rezervă! Trebuie să dispară imediat din armată puturoşii, incapabilii, neputincioşii şi bolnavii. Noua lume pe care noi o construim e lumea celor puternici,

celor care ştiu ce vor!... În al doilea rînd... vreau să vă anunţ o problemă în lumina noilor orientări. Se pune un mare accent pe oamenii capabili. Dacă nu eşti capabil, fratele meu, treci, neică-n rezervă! Nu aici e locul tău! Au ajuns oameni foarte sus şi acum nu mai ştiu să se descurce! Au pierdut controlul! De ce? Fiindcă sînt incapabili. I-a pus partidul, să zicem, director de întreprindere şi nu ştie, dom'le, ce să facă! Nu ştie cum să facă un plan, cum să primească o delegaţie străină, cum să vorbească cu ea... Apropo, tovarăşe Vînătu, sîntem în... iulie. În noiembrie sau în decembrie trebuie să raportăm că fiecare cadru militar a învăţat cel puţin două limbi străine de circulaţie, adică franceza, engleza, germana...

— S-a modificat ordinul, tovarăşe colonel, rosteşte burtosul maior Vînătu. A rămas o singură limbă.

— Mda! ...

Comandantul se plimbă gînditor, trăgînd din ţigară.

— Să vedem cum facem... Şi cînd, că n-avem timp, doar n-o să vă trimitem la şcoală! Recunosc, partidul are dreptate, avem mari lipsuri la acest sector, nici eu... E cineva aici care ştie o limbă străină?

— Locotenentul Pora, tovarăşe colonel, rosteşte Lenţ. Ştie franceza şi engleza!

— Ce vorbeşti, domnule? Uitaţi, dom'le, un om care trebuie să fie în atenţia partidului!

— Exact la asta m-am gîndit şi eu, tovarăşe colonel, zice căpitanul Şoşu.

— Dar deocamdată s-o lăsăm aşa...

— S-o lăsăm, da... aşa zic şi eu...

— Aşadar, reia Mihail, partidul trebuie să se bizuie pe oameni capabili! Mda. Se pare că trebuie să vină în curînd maşinile. Tovarăşe colonel Drumeza, aveţi să le spuneţi ceva?

Drumeza iese în faţă. Este aproape un pitic, cu o burtă enormă, cu faţă buhăită şi buze subţiri.

— Stimaţi tovarăşi!...

Mîinile lui cu degete răşchirate par braţele înţepenite ale unei păpuşi.

— Eu, ca inginer-şef proaspăt numit... că am dracu' o facultate... Eu zic aşa, să punem osu' la treabă, că nu mai ţine. Venim

aici în fiecare zi cu nişte scuze şi dispărem. Las' că se chinuie comandantul, secretarul de partid, că şi-aşa e solid Şoşu! Nu mai merge aşa! Nimeni nu e de neînlocuit, să ştiţi, dar nu face nimeni nimic! Mîncăm, ne menajăm cordul, deh!... Mai puneţi şi voi mîna pe o carte, mai faceţi lectură, că sînteţi mai răi ca-n mezozoic. Şi atenţie cu concentrozaurii!... Atît am avut de zis. În rest... vedeţi, vremurile sînt tulburi — ungurii au trecut la capitalism, fraţii noştri polonezi să nu mai vorbim, nu, e ceva de groază... Pînă şi basarabenii noştri au înnebunit! Eu nu pricep ce vor oamenii ăştia! Eu sînt din Basarabia, dar după părerea mea e bine să stea acolo, dracu', liniştiţi, că mai rău ne fac, nu-i înţeleg... Nu vă luaţi după tot felul de zvonuri! Puterea sovietică e încă mare! Se vor produce mari revelaţii! Comunismul de-abia acum începe să se întărească! Să studiem zi de zi cele spuse de tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Să ne pregătim cu tot sufletul să întîmpinăm cu cinste Congresul al XIV-lea. Ce dracu', sîntem ofiţeri... Am terminat...

Intervine comandantul:

— Mergeţi acum la oameni! Vreau să-i văd cum intră pe poarta şantierului pe plutoane, cu comandanţii în frunte, cîntînd! Voi fi acolo. Se pare că pe acest şantier unora li s-a suit la cap libertatea. Spor la muncă!...

Alergăm la autobuze. Străbatem centrul, intrăm pe bulevardul Victoria Socialismului şi urcăm coasta, pe strada dintre Casa Republicii şi Casa Ştiinţei. Oprim în apropierea barăcilor. Oamenii mănîncă repede porţiile sărăcăcioase.

Unii şi-au luat deja sculele. Îi încolonez. Parcă somnul i-a istovit şi mai mult. Vine în fugă Lenţ:

— Ioane, vezi că la intrarea în şantier sînt toţi comandanţii de unităţi, generalul Bogdan. Verifică să fie intrarea regulamentară.

Aliniez militarii. Îi număr încă o dată. Îi aşez pe echipe.

Departe, la intrarea în şantier se aude un murmur ritmat ca un cor de robi sau de cerşetori şi înţeleg că trupele „cîntă". Mă întorc spre cei patruzeci şi cinci de oameni nebărbieriţi, slabi şi obosiţi de vîrstă şi de muncă, cu hainele şi bocancii rupţi, cu căştile sparte şi comand:

— Tîrnăcoapele la spinare! Lopeţile pe umăr! Agăţaţi găleţile de coada lopeţilor! Cei cu roabele să treacă la mijloc. Pluton, cu cîntec înainte, marş!

„Ardealul... Ardealul... Ardealul ne cheamă.
Nădejdea e numai la noi,
Sărută-ţi, copile, părinţii şi fraţii
Şi apoi să mergem la războoi..."

Găleţile murdare bălăngăne agăţate de cozile lopeţilor lustruite de atîta folosinţă, roabele huruie, cei bătrîni şi betegi tuşesc, iar ceilalţi lălăie aiurea. Ardealul, Ardealul... E o batjocură, un sacrilegiu! Trec salutînd, în pas de defilare... Trec salutînd cu hainele rupte pe mine... Trupele „dau onorul la general"...

Într-adevăr, în şantier s-a dezlănţuit teroarea. Au început din nou să curgă peste noi O.C.-uri şi O.G.-uri, ca o ploaie otrăvită. Ultimul ordin atrage atenţia că pe timpul deplasării la sau de la şantier, nici un ofiţer sau subofiţer nu mai are voie să stea în cabina autocamionului ci sus, sub prelată, alături de soldaţi. Pentru nerespectarea acestui ordin ministrul a trecut deja în rezervă doi locotenenţi. Alt locotenent a fost surprins de ministru ceva mai departe de locul unde munceau soldaţii lui: a fost trecut imediat în rezervă. Un adjunct al ministrului apărării a aflat (oare de unde?) că un militar în termen a fost avansat la gradul de fruntaş cu o lună mai devreme (e o criză cumplită de gradaţi) şi doi ofiţeri, comandantul companiei şi comandantul plutonului din care face parte soldatul sînt pe banca acuzării în Consiliul de onoare — se pare că vor fi degradaţi. Noapte de noapte, zi de zi, se fac inspecţii şi verificări. Ofiţerilor li se controlează geamantanele sau sînt, pur şi simplu, percheziţionaţi. Ni se verifică în fiecare zi caietul comandantului de pluton. În jurul nostru mişună delatori ca plutonierul Ilovan Mihai, oficial plutonier de companie, dar care în realitate Dumnezeu ştie cu ce se ocupă, fiindcă stă numai în biroul comandantului.

Comitetul de partid, în frunte cu căpitanul Şoşu, nu mai pridideşte să „discute" (în realitate să ancheteze) „abaterile" mem-

brilor de partid. Nu mai apucăm să dormim noaptea. Primim ordine peste ordine. Adunările şi şedinţele de partid au devenit adevărate torturi. Serviciile s-au transformat în coşmaruri. Militarii în termen sînt bătuţi crunt de comandantul unităţii şi de inginerul-şef. Cînd ies din biroul comandantului se clatină pe picioare şi sînt plini de sînge. A fost descoperit un militar care, ascuns într-o gură de canal, scria manifeste prin care anunţa poporul despre condiţiile îngrozitoare în care trăieşte trupa. Ni s-a prelucrat cazul. Doctorul Lukacs a primit ordin să nu mai trimită nici un bolnav în afara unităţii. Drept urmare, după ce a stat două săptămîni în infirmerie cu diagnosticul de „gastrită" (diagnostic pus de... comandant!) un concentrat a decedat la Spitalul Militar. La autopsie s-a constatat că soldatul avea... apendicită. Adus la cunoştinţa unităţii, cazul a fost calificat drept... o greşeală în munca de partid, adăugîndu-se totuşi că, în conformitate cu ordinele în vigoare, nu doctorul e cel care aprobă internările şi concediile medicale, ci... comandantul!

În Casa Republicii, militarii dezertează pe capete. Nu se ia nici o măsură împotriva lor. Acordarea indicelui lunar de lucru a devenit o afacere: comandanţii de plutoane adună bani de la soldaţi şi-i dau inginerilor şi maiştrilor ca să capete cu toţii un indice mai acătării. O ruşine!

Plutonul meu lucrează în Sala România. Aici, Ceauşescu vine şi de cîte două sau trei ori pe săptămînă, stînd, e drept, de fiecare dată cîte zece secunde. Oamenii, suiţi pe schele, se prefac atunci că muncesc. După ce pleacă el se aşază şi joacă table, ţintar sau cărţi.

Venirea ministrului apărării pe şantier stîrneşte groază: ofiţerii se răspîndesc ca potîrnichile, ascunzîndu-se care pe unde poate.

Sîntem anunţaţi că Rusia lunecă pe calea... capitalismului şi că Gorbaciov trădează partidul comunist. Comandantul, statul major, şefii serviciilor, secretarul de partid parcă sînt loviţi de paranoia. Vor „să ştie totul", să nu „scape situaţia de sub control".

Într-una din zile am fost anunţaţi că ministrul a aprobat masa gratuită pentru cadrele militare care muncesc pe platforma Uranus. Dar numai cei care „lucrează efectiv". Anunţul ne-a lă-

sat, evident, reci. Am fost beşteliţi că nu primim cu bucurie această „minunată" veste. Am fost acuzaţi de nerecunoştinţă... Faţă de cine? Faţă de partid! Noi mîncăm „pîinea partidului". Cînd am ieşit de la şedinţa respectivă, un detaşament de muncă era adunat în faţa unor barăci şi discuta cazul unui subofiţer care comisese nu ştiu ce abatere. Omul fusese scos în faţa mulţimii adunate şi răspundea la întrebări:

— Recunoşti că eşti vinovat?

— Da!

— Recunoşti că prin atitudinea ta ai sfidat colectivul de muncă în care trăieşti?

— Da!

— Cere acestui colectiv iertare...

— Iertaţi-mă!

— Mai tare!

— Iertaţi-mă!

— Mai tare!

— IERTAŢI-MĂĂĂ! urla plutonierul.

Privirile mi-au alunecat pe chipul subofiţerului: ochii lui erau goi, priveau înainte fără să vadă.

Merg singur prin pulberea şantierului ca pe un sol lunar. Departe, foarte departe se vede linia teilor şi plopilor care mărginesc bulevardul. E august şi frunzele au început să capete deja culoarea aurului. Au fost aduşi aici gata crescuţi. Sînt ancoraţi cu sîrmă de pămîntul acesta, ca şi cînd cineva s-ar teme că într-o noapte or să fugă înapoi în ţinuturile lor natale. Cînd suflă vîntul se zbat în corzi. Oh, Doamne, nu am văzut imagine mai tristă!

— Tovarăşe locotenent, vă cheamă comandantul!

Mă duc la baracă. Urc treptele de fier şi bat la uşă.

— Intră!

Deschid uşa. Comandantul stă aşezat la birou, lîngă uşă. Stă şi fumează. Alături, pe scaune, inginerul şef, colonelul Drumeza, şi maiorul Bureţa. Fumează şi ei.

— Să trăiţi, tovarăşe colonel! M-am prezentat la ordin!

— Ia loc!

Un moment nu spune nimeni nimic. O muscă bîzîie pe geamul barăcii.

— Tovarăşe locotenent, ai plutonul în şantier?

— Da, tovarăşe colonel.

— Îi predai urgent plutonul lui Hădărean Mihai... ştii, plutonierul, şi te prezinţi la unitate. Începînd de mîine eşti numit şef al cadrelor.

— Am înţeles, tovarăşe colonel!

Răspund automat, din obişnuinţă. Şi deodată, brusc, realizez adevăratele dimensiuni ale acestei schimbări. De cînd s-a înfiinţat unitatea au trecut prin funcţia de „şef de cadre" cîţiva ofiţeri: la început căpitanul Culişniuc, apoi căpitanul Popescu. Nici el nu a stat mult în funcţie şi a fost înlocuit cu locotenentul-major Gheorghiu. Apoi comandantul s-a declarat nemulţumit de activitatea acestuia şi l-a eliberat din funcţie.

Mă ridic în picioare:

— Şef al cadrelor, tovarăşe colonel?...

Cei trei se privesc cu subînţeles:

— Ăsta e mai tîmpit ca toţi ăilalţi la un loc! spune Drumeza îngrijorat.

Apoi izbucneşte:

— Da, băi, colega! Şef al cadrelor! Da' ce credeai: doică, ţîrcovnic?

— Nu, nu aşa! spune calm Mihail. Stai jos, tovarăşe locotenent! Uite, hai să te lămurim. Pora, noi ne confruntăm cu nişte probleme grave. N-avem oameni să ne acoperim funcţiile...

— Adică avem, dar sînt proşti, bă! Proşti! E căpitan şi nu ştie, dracu', nici cum îl cheamă! Cum să dai o funcţie de şef de cadre pe mîna lu' Popescu? Spune tu! sare Drumeza. Partidul încurajează oamenii inteligenţi!

— Pora, tu ce funcţii ai mai avut pînă acum? intervine şeful de stat-major.

— Comandant de pluton...

— Ei, acu' o să fii promovat! Funcţie de căpitan! De maior! Ce zici?

— ...

— Pora, intervine comandantul, comitetul de partid s-a orientat către tine şi să ştii că propunerea a aparţinut comitetului de partid. La urma urmei, tu ştii că în armată funcţiile nu se aleg. Se numesc! Să ştii că noi te urmărim de multă vreme. Par-

tidul, tovarăşe locotenent, ştie tot! Aşadar, ai fost numit în această funcţie! Numirea ţi-a venit ieri!

— ...

— Nu te bucuri, bă, ţîşneşte Drumeza în picioare, ce stai dracu' pleoştit aşa de parcă eşti un raclor?

— Am înţeles! Mă bucur!

— E bine dacă te bucuri, spune comandantul privindu-mă circumspect. Dar fii atent!... Să nu crezi că o să-ţi fie uşor. De fapt... nici nu ştiu dacă avem dosarele cadrelor...

— Sînt cîteva, spune Bureţa, le ţine desistul...

— Bine! Pora, tu eşti băiat deştept... Situaţia este foarte delicată... Partidul are nevoie de minţi ceva mai isteţe...

— Pute lumea de proşti, bă! Ne ducem dracului!

— Tovarăşe Drumeza, nu mă întrerupe! Aşadar, Pora, informarea de partid la noi lasă mult de dorit. M-ai înţeles? ...

— Da!

— Foarte bine! Fumezi? Ia o ţigară! Hai, mă, ia două! ...

Iau o ţigară şi mi-o aprind.

— Partidul, continuă comandantul, trebuie să-şi strîngă rîndurile în apropierea Congresului al XIV-lea. El îşi cunoaşte foarte bine prietenii, dar nu-şi ştie duşmanii! Pentru că sînt duşmani de-ai partidului! Acţionează...

— Chiar în acest şantier!...

— Am înţeles! răspund automat.

— Foarte bine! Trebuie să fim vigilenţi! Acum te duci, dai plutonul în primire şi îţi iei funcţia... de la căpitanul Popescu...

— Am înţeles! Permiteţi să plec?

— La revedere şi spor la treabă!

— Mulţumesc.

Ies afară şi trag adînc aer în piept. Arunc ţigara Kent şi o strivesc cu piciorul. Scot un „Carpaţi" şi mi-l aprind. Necuftoscute sînt căile Domnului!

Deschid uşa „biroului cadre": o cameră mare, o masă plină de praf, păianjeni pe pereţi şi geamuri sparte. La masă, două scaune. Pe unul din ele stă căpitanul Popescu.

— Bine-ai venit, Pora! Te aşteptam...

— Salut! Am venit... să iau în primire!

— N-ai ce lua! Nici măcar cheie nu e la uşă...

Căpitanul zîmbeşte trist. Nu înţeleg.

— Bine, dar... m-a trimis la tine! Ce trebuie să fac?

— Să pîrăşti comandantului şi lu' Drumeza tot ce poţi! Să-i spionezi pe băieţi... să-i tragi de limbă...

— ?!

— Poţi să începi cu mine! Cu ce ţi-am spus acum!

Căpitanul rîde strîmb...

— Ei?... Care mai e treaba? Merge, merge?

Drumeza se învîrte în jurul meu ca un cocoş. Comandantul, posomorît, fumează. Stau în picioare în poziţia drepţi.

— Tovarăşe colonel... Aş vrea... să mă întorc la pluton!

— De ce?

— ...

— Lăsaţi, tovarăşe locotenent... Staţi jos... Am trimis la Pantelimon după dosarul dumneavoastră. Am vorbit la telefon şi cu tovarăşul comandant de acolo... şi cu secretarul de partid...

Simt un frison.

— Ei, ce mai zic comandanţii de plutoane, subofiţerii, ofiţerii?...

— O duc rău, tovarăşe colonel! Sînt hingheriţi... obosiţi... Nu şi-au mai văzut casa, copiii... Banii sînt puţini...

— Lasă, domnule, asta! Ce, noi o ducem bine? Ia uite, dom'le, ce ne spune el!

— ...

Se lasă o tăcere grea. Cei trei, şeful de stat major, Drumeza şi comandantul, par sincer dezamăgiţi.

— Bine, tovarăşe Pora! E, dacă numai asta ai să ne raportezi, de mîine te apuci de lucru.

— Am înţeles!

— Spor la treabă!

— Să trăiţi!

Ies din baracă stăpînit de un sentiment confuz. Mă îndrept către poartă. Deodată mă aud strigat.

— Ordonaţi!

Cu o mînă în buzunar, pufăind din ţigară, vine după mine Drumeza.

— Bă, a zis comandantul în noaptea asta să intri de serviciu la Vitan. Şi să-i faci un tabel cu toate cadrele unităţii, în ordinea de bătaie a detaşamentului. Tabelul să aibă următoarele rubrici (notează!): număr de ordine, gradul... arma... numele şi prenumele (stai c-am uitat, să scot hîrtia...) buletinul de identitate... domiciliul stabil... numărul legitimaţiei militare şi cine a eliberat-o.., unitatea militară de bază ... adresa şi telefonul... numele nevestei şi cîţi copii are... numele părinţilor şi al socrilor... ce număr poartă la şapcă şi la încălţăminte... ce număr poartă la uniformă... cînd a absolvit şcoala militară... vezi, mîine să fie gata!

— Mi-e imposibil! tovarăşe colonel.

— Păi nu dormi în noaptea asta, de ce te-am băgat de serviciu?

— Tovarăşe colonel, dar sînt 130 de cadre! Nici nu sînt toţi în cazarmă. E imposibil! Un minut dac-aş sta cu fiecare şi tot mi-ar lua două ore şi ceva...

— Nu ştiu, bă!

Colonelul mă priveşte atent şi îmi aruncă fumul în nas.

— Am înţeles!

Ies pe poarta şantierului şi apuc una din maşinile care merg în cazarmă. Nu pot vorbi. Prin faţa mea se derulează imaginea oraşului toropit de căldură. Cobor în Vitan şi mă îndrept către blocul comandamentului. Îl schimb repede pe căpitanul David şi iau în primire serviciul. N-am la mine nici un document, nu ştiu care e ordinea de bătaie, dar liniez zece foi de hîrtie, schiţînd rubricile tabelului. Pe nesimţite se lasă seara, se aud afară maşinile vuind, concentraţii intră cu zgomot în blocuri. Şi îmi încep „colinda", prin blocuri...

— Nea Nicule!

— Ordonaţi, tovarăşe locotenent!

— Stai aşa! Dă-mi şi mie nişte date... Aşa... plutonier major. Rătan Nicolae, arma auto... buletin de identitate... adresa... numărul la caschetă... căsătorit...

Unul cîte unul îi prind pe scări, prin cancelarii, prin dormitoare... Notez, notez...

În dormitoarele lagărului, seara ţine pînă către...dimineaţă. Plutonierii nu dorm. Mă primesc cu solicitudine. Întotdeauna m-am înţeles bine cu subofiţerii (au fost, desigur, şi excepţii, dar aceia... nu erau subofiţeri — altul era rostul lor). În Vitan există un pluton de transport, iar şoferii de pe maşini sînt subofiţeri.

Uneori, în toiul nopţilor friguroase de iarnă merg în camera lor. Au un reşou, uneori e cald, alteori nici reşoul nu biruieşte frigul, dar nu acest lucru e important, ci faptul că oamenii aceştia sînt cinstiţi şi, în ciuda atmosferei de delaţiune care domneşte în cazarmă, ei nu se sfiesc să spună lucrurile pe şleau. Îi iau la rînd, cerîndu-le datele pentru tabel. După ce-mi termin treaba mă ridic să plec.

— Mai staţi, toa' lent, şi aşa s-a dus noaptea!... Cît e mă, ceasul?

— Două!

— Toa' lent, beţi un ceai cu noi! Uitaţi... luaţi şi o ţigară, zice plutonierul Sălăvăstru...

Îmi strecoară în mînă o cană de metal. O duc la gură, Rătan se dă mai aproape, trăgînd cu coada ochiului la tabel.

— Şi... la ce vă trebuie datele astea? întreabă el privind cu subînţeles la Ştefan, care zîmbeşte mîngîindu-şi mustăţile.

Nu sînt supărat. Cine nu cunoaşte adevărata fire a subofiţerilor nu merită să poarte pe umăr gradele de ofiţer.

— Toa' lent major... nu sînt eu prea şcolit, dar ce faceţi dumneavoastră eu nu făceam. Tabelul ăsta e o bătaie de joc...

— E ordin, mă, Nicule!

— Ce ordin, tovarăşe locotenent? Să faci într-o noapte tabelul ăsta? Şi cui foloseşte... toate astea...

— ...

— Duceţi-vă frumos şi vă culcaţi, că, ascultaţi ce vă spune plutonierul-major Rătan, care n-are prea multă şcoală: mîine tot o să mîncaţi trînteală. Tabelul ăsta e un pretext! Sînteţi tînăr, nu ştiţi, mai veniţi pe la noi...

Mă simt obosit. Lumina murdară din încăpere mă oboseşte şi mai mult. Şase bărbaţi purtînd pe umeri trese metalice mă pri-

vesc tăcuţi. Mă ridic şi-mi iau rămas-bun. Deschid uşa şi ies: pe culoarul slab luminat un om se îndepărtează cu paşi repezi. E locotenentul-major Lupeş, înainte de a dispărea sus pe scări îi recunosc statura şi mersul. Cînd o fi dormind Lupeş? Mă îndrept spre camera ofiţerului de serviciu. Soldatul pe care l-am lăsat planton acolo a adormit ghemuit pe pat.

Mă aşez la masă, fără să-l trezesc, şi completez tabelul. Îmi dau seama că nu am date nici pentru douăzeci la sută din cadre. Adorm cu capul pe masă. Nu ştiu cît timp trece aşa. Mă trezeşte un zgomot clar, sacadat, de formaţie:

— Să trăiţi tovarăşe colonel!

Sar în picioare speriat, aproape răsturnînd masa. Îmi pun şapca şi ies în fugă.

— A venit comandantul?

— Nu, tovarăşe locotenent!

— Atunci?

— Facem antrenament... ca să-l primim. Trebuie să strigăm tare...

Aşa e. Am uitat. Îmi frec ochii obosiţi şi trag în piept aerul răcoros al nopţii.

— Cît e ceasul, măi, băieţi?

— Trei, tovarăşe locotenent!

— Da' devreme aţi ieşit, mă!

— De, dacă nu-i place comandantului cum strigă! ... A zis să ne sculăm de la trei şi să ne antrenăm.

Mă uit la ei. Cinci copii obosiţi, în haine zdrenţuite, zbiară în neştire, la ordinul caporalului: „SĂ TRĂIŢI, TOVARĂŞE COLONEL". Apoi tac un timp şi repetă strigătul.

Controlez pavilioanele de dormit. Aceeaşi mizerie peste tot, aceeaşi atmosferă apăsătoare. Limbile ceasului lunecă încet către orele cinci. Cobor, cadrele au început deja să se adune. Dau mîna cu cîţiva colegi, comandanţi de plutoane. Mă privesc cu răceală şi suspiciune şi asta mă doare.

— Atenţiune! În formaţie! Vine comandantul!

Maiorul Bureţa trece în faţa formaţiei. Cadrele s-au adunat pe trei rînduri.

— Nu mai mişcă nimeni! strigă Bureţa. Ofiţerul de serviciu!

— Ordonaţi!

— Îi dai raportul comandantului! Fii atent! Aoleo, ce supărat e! ...

„Dacia" comandantului trage la locul de parcare. Încep să bat pasul de defilare, dar sînt oprit:

— Nu acuma! Nu acuma! Lasă-l să coboare...

— Lasă-l să coboare şi să închidă uşa la maşină, bă colega! zice Drumeza.

Din formaţia aliniată se aud şoapte: „Mamă, ce supărat e!"... „S-o fi întîmplat ceva, mă?!"... „Cine ştie!"...

Portiera e trîntită cu atîta putere că maşina se clatină. Bat pasul regulamentar. Mă opresc în faţa comandantului. Se opreşte şi el. Duc mîna la caschetă. O duce şi el:

— Tovarăşe colonel, în timpul serviciului meu nu s-a întîmplat nimic deosebit, sînt ofiţer de serviciu pe detaşamentul militar de muncă, locotenent...

Se apropie de mine.

— Auzi, bă, eu te bag în p...da mă-tii dacă se mai întîmplă să nu-mi deschidă poarta la timp, 'r-aţi ai dracului de putori! Putori, domnule! Să plece garda d-aici, să n-o mai văd în faţa ochilor!

Soldaţii din gardă o iau la fugă speriaţi şi dispar pe după colţul blocului.

— Mda... Cadristule!

— Ordonaţi!

— Spune-mi cine lipseşte!

— Tovarăşe colonel, permiteţi să raportez... Nu ştiu precis... n-am primit nici un document, nu ştiu nici care e ordinea de bătaie a unităţii!

— To - va - ră - şe lo - co - te - nent, vreau să ştiu ci - ne lip - seş - te!

Tonul ascunde în el calmul de dinaintea furtunii. Silabele sînt rostite apăsat, cu ură. În formaţie nu mai mişcă nimeni. E imposibil să ştii cine lipseşte din formaţie. Nicăieri, în nici o unitate militară, dimineaţa, la raport, nu dă cadristul absenţii. Prezenţa, dimineaţa, se face pe subunităţi.

— Ascultă, tovarăşe locotenent, cine vrei să ştie cine lipseşte? Bă, deşteptule, te trîntesc de pămînt de nu te vezi! Tu trebuie să visezi cine lipseşte! Băi, eşti ofiţer de comandament!

— Păi, de-aia l-am şi pus şef de cadre, tovarăşe colonel, intervine Şoşu, d-aia l-am şi pus!

— Dacă nu corespund trimiteţi-mă-napoi, tovarăşe colonel, la pluton!

— Lasă vorba, bă, soldat cu şapcă! Cretinule! Fă-ţi treaba ta şi nu mai face pe deşteptu'...

Trage pachetul de ţigări din buzunar şi îi smulge furios celofanul. Căpitanul Şoşu se apropie în fugă şi-i întinde bricheta aprinsă. Apoi se retrage.

— Mda. Să raporteze şefii de sectoare pe care i-am fixat pentru supraveghere!

— Tovarăşe colonel, sînt maiorul Vînătu, permiteţi să raportez...

— ...

— Am intrat ieri în infirmeria tovarăşului doctor Lukacs. Am găsit soldaţii de acolo foarte bine, cu excepţia sergentului-major Jianu Viorel, care avea o pereche de ciorapi pe calorifer.

— Unde e Jianu?

— E-n permisie, tovarăşe colonel, a plecat aseară!

— Cînd se-ntoarce, trei zile de arest!

— În companie, continuă maiorul, la Roşoiu am găsit praf pe sub paturi şi pe geamantanele soldaţilor şi în geamantan la Roşoiu o jumătate de sticlă cu rom. De asemenea, locotenentul-major Roşoiu a zis că n-o să puneţi ordine în unitate dacă vă mai luaţi după doamna economistă Diaconu Maria. Am auzit eu cu urechile mele!

— Ce... Ce... Ce?... Tovarăşul Şoşu!

— Ordonaţi!

— Îl discutaţi imediat pe locotenentul-major Roşoiu în comitetul de partid. Îi... îi... dai o sancţiune şi după aia la arest!

— Tovarăşe colonel, sînteţi formidabil! Chiar aveam înscrisă în caiet treaba asta! Uitaţi!

Secretarul de partid se apropie zîmbind cu caietul deschis.

— Foarte bine! zice comandantul plictisit.

— Atîta am avut de raportat, tovarăşe colonel! continuă Vînătu.

— Cam puţin! ...

Este vremea delaţiunii pe faţă! Frumos progres! Înainte, măcar, treburile astea se făceau în şoaptă, între patru ochi. Decăderea e însă atît de mare că nimeni nu se mai fereşte să reproducă în gura mare amănunte jenante observate pe furiş, fragmente de trăncăneli auzite la o ţigară. Se pîrăşte cu glas tare! Se arată cu degetul, pe faţă. Aflu că eu sînt dat „în primire" locotenentului-major Lupeş, care subliniază că am stat toată noaptea la plutonul transport, cu subofiţerii. Apoi adaugă: „nu ştiu ce o fi făcut acolo tovarăşul locotenent Pora". Comandantul îşi notează. Rînd pe rînd, şefii sectoarelor de supraveghere îşi descarcă sacul: maiorii Bureţa şi Desagă, Stănescu, colonelul Drumeza, plutonierul major Ilovan, maiorul Scarlat, căpitanul Lukacs şi alţii. Informaţiile sînt scurte: în geamantanul cutărui ofiţer s-au găsit cărţi (dovadă că... are timp de citit), locotenentul-major Rusu Lazăr are în cameră o revistă sexi (hm!), cutare a lipsit o oră de pe şantier etc.

— Dumneavoastră, tovarăşe căpitan Neagoe, n-aveţi nimic de raportat?

Figura inteligentă a căpitanului Neagoe rămîne impasibilă. Sticlele ochelarilor aruncă reflexe reci.

— Nu, tovarăşe colonel!

Comandantul trage adînc din ţigară:

— Mă mir! Dumneavoastră sînteţi în aparatul de partid. Nu executaţi sarcinile de partid?...

— Asta nu e sarcină de partid, tovarăşe colonel!

— Daaa? Dar ce este?

— Am să vă raportez între patru ochi!...

Sînt judecaţi în Consiliul de onoare locotenentul-major Roşoiu Nicolae şi căpitanul Şancu Dan pentru atitudine sfidătoare faţă de „personalul muncitor civil", mai exact, faţă de Diaconu Maria, economist. Militarii în termen sînt bătuţi crunt. Soldatul în termen Mădărasz Szabo, din Harghita, care a întîrziat o zi din permisie, telefonează la unitate şi spune că vine a doua zi. Comandantul îi răspunde că dacă a întîrziat, mai bine să se spînzu-

re. Soldatul este găsit mort în apartamentul lui. Miliţia descoperă un bilet în care scria că de frica locotenent-colonelului Mihail s-a spînzurat şi telefonează la unitate. Se modifică documentele şi ordinul de zi pe unitate, în care se arată că soldatul era... în concediu!

În noiembrie 1989, locotenentul-major Lupeş Emil, secretar de partid pe batalion, este descoperit de C.F.I. ca autor al unei delapidări de 60 000 de lei din banii ce se cuveneau militarilor concentraţi pe care îi avea în subordine. Este pus în discuţia comitetului de partid şi sancţionat cu... mustrare verbală! Aproape trei sferturi din comandanţii de plutoane, după ce au fost puşi în discuţia comitetului de partid, primesc pedepse grele cu arest. Motivul: întîrzierea subordonaţilor din învoiri şi permisii. Ordinul de zi pe unitate e plin de numele ofiţerilor pedepsiţi cu arest, amendaţi, sancţionaţi cu tăierea unor zile de muncă. „Personalul muncitor civil" Hlavaşcă Dan face un grav accident de maşină, aflîndu-se la volan sub influenţa alcoolului. După trei şedinţe de partid consecutive şi după lungi discuţii cu miliţia, respectivului i se scoate dosarul de pe rol şi se alege cu... mustrare!

S-a mai inventat ceva: sînt chemate la unitate... soţiile ofiţerilor. Căpitanii Oprişan şi Vlădoi sînt jigniţi de faţă cu ele pentru... neîndeplinirea atribuţiunilor de serviciu. Moare într-un grav accident locotenentul-major Marin Adrian, comandant de pluton. Copilul ofiţerului, în urma unei îndelungi proceduri judiciare, primeşte o pensie de urmaş de 550 de lei lunar. Este destituit căpitanul Chiriţoiu ca „incapabil". Mai mulţi ofiţeri şi subofiţeri fac cereri de trecere în rezervă. Printre ei, sergenţii-majori Olteanu Ion şi Burghelea Mihai, care previn că se vor sinucide. Sergentul-major Nicolae Constantin, de 21 de ani, încearcă să se sinucidă în camera lui, dar este salvat la timp. Sergentul-major Jur Liviu, plutonierul Chivu Ilie şi locotenentul-major Găgeanu Nicolae se îmbolnăvesc grav de hepatită. Sînt urmaţi de sergentul-major Barbu Liviu şi de alţi doi ofiţeri, internaţi cu acelaşi diagnostic. Se suspendă orice ieşire în afara unităţii. Familiile ofiţerilor şi subofiţerilor continuă să se destrame: căpitanul Şancu Dan, plutonierul-major Gherasim Du-

mitru, sergentul-major Iacob Valeriu (un excepţional subofiţer auto, care ne descreţeşte uneori frunţile), plutonierul-major Mazilescu Gheorghe, plutonierul Chivu Ilie şi mulţi alţii sînt în procese de divorţ. Plutonierul Constantin Venus suferă un grav accident pe şantier, în urma căruia paralizează. Are doi copii mici. Sînt suspendate, din ordin „de sus", toate avansările. Se lucrează la trecerea în rezervă (ca formă de pedeapsă) a circa 25 de ofiţeri şi subofiţeri. Cuvîntul la ordinea zilei este... TEROARE! „Aparatele" pe două picioare ale partidului, cohortele de secretari şi puzderia de comitete ne mînă dintr-o şedinţă în alta. Toţi ne exprimăm „adeziunea" ca tovarăşul comandant suprem Nicolae Ceauşescu să fie reales secretar general al partidului. La urmă ne ridicăm şi cîntăm, dirijaţi de „prezidiu", „Trei culori"...

— Cîntaţi, bă! spune comandantul. Asta e adevărata cultură! Cultura pe care o *simţi*! Nu cărţile. Eu mă şterg la cur cu toate cărţile!

Nu rîde nimeni. Prezenţa la şedinţa de partid e obligatorie. S-a dat ordin să participe şi bolnavii. Doamna Crai Alexandrina, contabilă, care e internată în Spitalul Militar cu piciorul fracturat, a fost adusă la ultima şedinţă pe targă. Stă pe targă şi geme de durere. Printre gemete, la solicitarea prezidiului se declară şi ea de acord ca tovarăşul Nicolae Ceauşescu „să fie reales" la al XIV-lea Congres.

Colonelul Matei şi ceilalţi din prezidiu îşi freacă mîinile mulţumiţi: în unanimitate, unitatea este deci de acord! Ne ridicăm şi cîntăm „Trei culori". Tovarăşa Crai nu se poate ridica — cîntă de pe targă...

Ministrul a dat un nou ordin: cadrele militare pot fi trecute în rezervă şi de comandanţii de unităţi, cu condiţia ca aceştia să-l anunţe pe ministru telefonic, comunicînd numele şi gradul celui pedepsit. Trecerea se face în 24 de ore, fără nici un drept de pensie! Nu este vorba, desigur, de colonei sau generali, ci de subofiţeri şi ofiţeri inferiori. Un plutonier-adjutant de la detaşamentul vecin îl supără pe un militar în termen de la infirmerie. Ghinionul lui: soldatul era fiul cuiva. Generalul Ilie Ceauşescu personal a dat ordin să se facă anchetă severă, o „anchetă model". Timp de trei zile, soldatul în cauză şi subofiţerul au fost anchetaţi de un grup de... profesionişti. În legătură cu acest caz circulă

prin unităţi nişte fotografii: un soldat solid stă aplecat şi priveşte plictisit înainte. În spatele lui, un plutonier adjutant cu părul alb, cu gura larg deschisă, cu perii zburliţi şi descheiat la veston, ridică deasupra spinării soldatului un par... un toroipan care ar deşela şi un cal. Subofiţerul pare hidos, are o expresie sălbatică pe faţă: este adjutantul „criminal". A fost trecut în rezervă fără nici un drept. Mai avea un an pînă să iasă la pensie. Aceste fotografii au fost puse pe masa tovarăşului general... Ilie Ceauşescu... Dovezi ale anchetei... Prin oraş circulă patrule mixte: civili, miliţieni şi patrule militare înarmate. Statul major parcă a înnebunit! Maiorul Stănescu Constantin mă opreşte şi mă percheziţionează. Se îndepărtează mormăind. În seara zilei de 15 decembrie 1989 „plutonierul-major" Ilovan Mihai intră peste mine în birou şi îmi face percheziţie în dulapuri. Apoi mă bate crunt. Mă izbeşte de zid. Caietele de pe masă sînt stropite cu sînge. Nu ripostez. Mă feresc doar să nu mă lovească în cap. Viteazul ofiţer de serviciu Gheorghe Cristinel, auzind zgomot, intră peste noi, dar văzînd despre ce e vorba o rupe la fugă. Îmi spăl sîngele de pe faţă. Culmea este că nu ştiu pentru ce sînt bătut! Caută ceva, probabil. Dar eu nu sînt amestecat în nici un fel, nicăieri! Habar n-am de ce a făcut-o.

Mă uit în oglindă. Sînt desfigurat. Un ofiţer bătut de... Nu, nu! Trebuie să fiu mîndru: pe dedesubtul epoleţilor de plutonier, Ilovan e cel puţin maior. Şi nu de tancuri! Nici de infanterie!

Ziua de 18 decembrie 1989 trece sumbră. Avem de lucru: tabele... situaţii...

Şi deodată, trenul timpului sare de pe linie. Se aud uşi trîntite, strigăte: „Cadrele la adunare!"

Bocancii tropotesc pe scări. Mă ridic în picioare. Comandantul deschide brusc uşa, se apropie, mă apucă de guler şi mă aruncă cu atîta putere pe hol că mă duc tîrîş cîţiva metri. Afară sînt adunate toate cadrele aflate în unitate. Unii sînt pe şantier, alţii în misiuni.

— ATENŢIUNE! Începînd de la această oră intră în vigoare indicativul de alarmă de luptă „Radu cel Frumos"! Nu mai

părăseşte nimeni locul pe care se află. Armata se află în stare de război.

Noaptea trece greu. Ziua care vine ne înfăţişează privirilor un cer de plumb. Şi mai trece o zi... Peste tot se vorbeşte de „destabilizare". Soldaţii vin mai devreme de la şantier, ca să asculte cuvîntarea şefului statului. Imaginile de la televizor sînt funebre, asemănătoare celor din zilele de An Nou. Nu-mi fac nici o impresie.

Discursul se termină. Jos, în faţa blocului, colonelul Drumeza, maiorul Desagă, maiorul Bureţa, Şoşu şi comandantul, precum şi maiorul Stănescu discută în şoaptă. Cînd mă apropii, încetează...

În zorii zilei de 21 se fac pregătiri. Cadrele şi militarii sînt scoşi în faţa blocului. „Portretul! Portretul!" strigă Şoşu. Este adus un portret al preşedintelui Ceauşescu şi agăţat cu grijă pe zid. Parcă ar fi o ceremonie păgînă de adorare a idolului.

— Tovarăşi ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi, spune comandantul. În cursul ultimelor zile, bande de destabilizatori s-au infiltrat, cu concursul agenturilor străine, şi vor să ne răpească Ardealul! La Timişoara au avut loc ciocniri grave! Să nu dăm ascultare instigatorilor! Armata a fost întotdeauna sprijinitoarea partidului, reazemul lui de nădejde şi apărătoarea poporului şi a ţării! Dacă va fi nevoie, ne vom da viaţa pentru îndeplinirea acestor deziderate! Să dăm dovadă că sîntem adevăraţi comunişti!

Ia cuvîntul în continuare doamna Diaconu Maria, economistă-şefă, o femeie înaltă, complet masculinizată, în biroul căreia comandantul îşi petrece majoritatea timpului.

— Mă adresez comuniştilor, nu ofiţerilor! Nu subofiţerilor! Cine e adevărat comunist n-are grade, nici funcţii. Are o viaţă de dat pentru scumpul nostru preşedinte Nicolae Ceauşescu! Pentru partid! Pentru popor! Bande de huligani vor să destabilizeze ţara şi să-i aducă din nou pe pămînturile noastre pe moşieri şi pe patroni! Nu putem tolera aşa ceva! Dacă e nevoie, vom lupta cu arma în mînă!

Glasul isteric al femeii pare schelălăitul unei căţele lovite de o piatră. Se retrage în grupul „oratorilor", la sfîrşitul discursului, cu ochi lăcrămoşi.

Înaintează Şoşu:

— Stimaţi tovarăşi! Noi nu avem altă credinţă decît viitorul luminos al comunismului! Ştim bine cu toţii cît au suferit străbunii noştri din cauza capitaliştilor! Îmi exprim încrederea că armata noastră va fi, în orice moment, la datorie! Noi datorăm totul partidului! Să fim strîns uniţi în jurul partidului şi al secretarului general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cea mai luminoasă figură a epocii de aur! ...

Iau cuvîntul în continuare colonelul Drumeza, Desagă şi alţi cîţiva. Apoi ni se ordonă să intrăm în blocuri şi să aşteptăm. Veştile care vin din oraş sînt „terifiante": au loc manifestaţii care cer demisia lui Ceauşescu; în Piaţa Universităţii sînt drapele rupte. Pe ziduri şi pe geamuri scrie „JOS CEAUŞESCU"! „JOS TIRANUL! " Noaptea ni se ordonă să stingem luminile. Departe se aud focuri de armă. Zorile care vin aduc cu ele spaima şi neliniştea. Pe străzi, ofiţeri îmbrăcaţi în uniformă sînt bătuţi sau înjunghiaţi.

La ora şase, comandantul mă cheamă la el:

— Pora, te îmbraci şi pleci în şantier să-l întrebi pe generalul Bogdan dacă mai lucrăm sau nu... Executarea!

— Tovarăşe colonel, n-am haine civile...

— Haine civile? Păi tu eşti ofiţer, domnule! Cum să te îmbraci civil? Mişcă în şantier!

— Tovarăşe colonel... e mai uşor cu telefonul...

O palmă puternică mă izbeşte peste faţă:

— Mişcă în şantier sau te împuşc!

— Am înţeles!

Iese după mine, urlînd din pragul uşii:

— În şantier! Pe jos! Fără metrou! Executarea!

Holul e plin: Şoşu, Desagă, Bureţa, cadre cu diferite funcţii şi grade, soldaţi.

Ies pe poartă. O iau de-a lungul cheiului Dîmboviţei. Trec de Abator, de fabrica de încălţăminte, de podul Mărăşeşti, tai Piaţa Unirii. Casa Republicii are un aspect sinistru: de-a lungul gardului care o înconjoară, sute de soldaţi, unul lîngă altul, cu armele la umăr. Departe, se aud focuri de armă şi scandări nedesluşite.

Intru pe poarta şantierului. Nu lucrează nimeni. Îmi iese în întîmpinare căpitanul Chiriţoiu:

— Pora, ce e cu tine, mă? întreabă el îngrijorat.

— M-a trimis comandantul să-l întreb pe general dacă se lucrează pe şantier...

— Ce să se lucreze, mă, tu nu auzi ce e în oraş? Mă, şi te-a trimis aşa, în uniformă?

— Da!

— Fugi repede înapoi la cazarmă, că te omoară lumea dacă te vede aşa! Băi, nenorocit om Mihail ăsta, dom'le! Cum te-a trimis, dom'le, aşa în oraş? Asta e crimă curată! Fugi, nu mai sta! Auzi! Dacă se lucrează!...

— Am plecat, să trăiţi...!

— Fugi! ! Ocoleşte bulevardele! Vezi, că se trage!... Nu dezbrăca mantaua, prostule, că atragi atenţia! Şi nu fugi! Foloseşte-te de drumuri ocolite! Ocoleşte oamenii!

Un foc de armă răsună deodată foarte aproape. Salut şi fac stînga-mprejur.

În Piaţa Unirii sînt văzut:

— Huo! Huooo! Huo, armata! Omorîţi-l ca pe un cîine! După el!...

Sînt obişnuit cu asemenea „chestii", nu mă impresionează.

Un bolovan îmi zboară pe la ureche. O sticlă se face ţăndări la picioarele mele. O iau la fugă de-a lungul Dîmboviţei. La intersecţia cu Mihai Bravu, un ARO opreşte brusc lîngă mine. Doi ofiţeri de securitate coboară din el. Unul din ei scoate pistolul din toc:

— Stai! Mîinile sus! Unde fugi? Cine eşti? Actele!

Sînt percheziţionat în grabă.

— Cine ţi-e comandant?

— Locotenent-colonelul Mihail.

— Cum arată?

Îl descriu cum mă pricep mai bine. Pistolul intră înapoi în toc. Se pare că i-am convins.

— Lasă-l, mă! E... rob la Uranus. Lasă-l dracului! Du-te, bă, la cazarmă şi stai acolo! Nu mai ieşi, că te omoară ăştia.

Îmi dă înapoi actele. Intru în fugă pe poarta unităţii. Garda a

fost dublată. Staţia de amplificare e dată la maximum. Pe holul comandamentului uşile sînt date de perete. Birourile sînt vraişte. Glasul crainicului sună sinistru din difuzoare, anunţînd că „trădătorul" Milea s-a sinucis. Cadrele stau încremenite pe hol. Numai doamna Diaconu se plimbă de colo-colo, cu acelaşi pas ţeapăn şi aceeaşi voce schelălăită:

— La treabă! La treabă, tovarăşi! Nu ne priveşte pe noi! Partidul ştie ce face! ...

În aer pluteşte o încordare stranie, necunoscută pînă acum, o tensiune cu care nu ne-am mai întîlnit niciodată. Îmi dau seama, brusc, că trăiesc, poate, cel mai mare moment din viaţa mea. Pluteşte ceva în aer... Şi deodată, etajele de sus şi blocurile din jur explodează în urale. Soldaţii şi cadrele aleargă pe scări. Plutonierul Paviliceanu Florea, un uriaş cumsecade, tanchist ca şi mine, mă trage de mînecă:

— Veniţi sus, la televizor, toa' lent. A căzut Ceauşescu!

— Florică... Mă, Florică...

— Veniţi repede! E un televizor sus!

La etajul întîi holul e ticsit. Vorbeşte Mircea Dinescu la televizor. Se văd imagini de la Televiziune şi din oraş, dar îmi este imposibil să înţeleg. Soldaţii sar în sus de bucurie, se strîng în braţe:

— A fugit Ceauşescu! ... A fugit Ceauşescu!

Un plutonier îndesat şi rotofei îşi plesneşte palmele ca un copil:

— Gata, s-a terminat! Sîntem liberi!

Unii mai au încă îndoieli:

— O fi adevărat?

Locotenentul-major Rusu îl strînge în braţe pe bătrînul căpitan Vlădoiu:

— Dacă mureai ieri îţi părea rău, înnodaţi-aş mustăţile să ţi le înnod!

Cîţiva încep să strige:

— Jos Tiranul! Jos Tiranul!

Se reped şi smulg de pe pereţi portretele dictatorului şi afişele cu citate din cuvîntările lui.

— Fiţi atenţi! strigă plutonierul Ilovan.

— Taci din gură, scîrbă! se întoarce spre el „machidonul" Ţicu Marin, plutonier, că ne-ai otrăvit pe toţi! Taci din gură, pînă nu ţi le băgăm pe gît! Stai aşa, că vine şi rîndul tău! Ţi-a căzut stăpînul.

Sînt trîntite jos, sparte şi călcate în picioare tablouri şi panou. Apare, în uralele mulţimii, grupa de autotransport:

— ATENŢIUNE! strigă Sălăvăstru. Am visat eu sau a căzut tăticuţu' lu' dom' comandant şi al lui Şoşu?

— N-ai visat... N-ai visat!...

— Atunci de trei ori „huo" pentru porcii care-au murdărit armata!

— HUO!... HUO!... HUO!...

Sălăvăstru rămîne o clipă pe gînduri:

— Mă, copii, ce fel de membri de partid sînteţi voi?

— Nu sîntem!... Nu sîntem!... strigă toţi.

Se deschid uşile şi ieşim pe balcoane. Maşini cu tricolorul pe capotă trec zburînd pe autostradă. Soldaţii au ieşit la porţi şi le fac semne cu mîna! E o explozie de fericire, de bucurie nebună. Oameni în toată firea, căpitani şi plutonieri bătrîni se comportă ca nişte copii: rîd, gesticulează. Căpitanul Oprişan, scăpat ca prin minune, plînge: mîine trebuia să plece la arest. Comandantul a plecat din unitate şi nu se ştie nimic de el. Locotenentul-major Lupeş e dispărut de trei zile — aflu că fratele lui e şeful securităţii judeţului Alba.

— ATENŢIUNE! ... A - TEN - ŢI - U - NEEE!

Se face, brusc, linişte. Colonelul Drumeza, căpitanul Şoşu, maiorul Bureţa, şeful de stat-major, maiorul Stănescu (băgător de seamă la producţie) şi doctorul căpitan Lukacs au apărut între noi. Sînt îmbrăcaţi în mantale şi cu centurile pe ei. Ochii albaştri ai colonelului Drumeza par de oţel. Şi totuşi, ofiţerul parcă are febră:

— Ce e cu porcăria asta, domnilor? Am uitat că sîntem militari? N-am înţeles! Fiţi atenţi!... Ofiţerii să bage imediat toţi militarii în încăperi! Şi să vină jos la adunare toate cadrele...

— Domnilor, începe el după ce ne adunăm, lucrurile într-adevăr sînt grave, dar nu trebuie să ne pierdem capul! Vă anunţ că trebuie să primim ordine!

— Stimaţi tovarăşi, începe Şoşu, eu... nu dau înapoi, am fost secretar de partid. Sînt. Dar vă avertizez să nu vă înfierbîntaţi prea tare. În China mulţi s-au ales cu ţestele găurite pentru asemenea treburi. Ce vreau să vă spun însă este că *vom primi ordine*! Partidul are încredere în armată! El a respectat întotdeauna cadrele militare. Fiţi vigilenţi, tovarăşi! Vor sosi arme! Să dăm dovadă că sîntem ofiţeri şi subofiţeri... Atît am avut să vă spun!

Ne risipim. Soldaţii au fost băgaţi în camere.

Aşadar vaporul a eşuat şi sînt chemaţi edecarii. Dar sînt nebuni!...

Deodată, umbra unei îndoieli neroade îmi urcă în suflet.

— NU! şoptesc eu. Nu!... Pentru nimic în lume, nu!...

Se aud focuri de armă în oraş. Rafale lungi. Prin umbra serii care s-a lăsat peste străzi, coloane lungi de tancuri trec cu huruit greu de şenile către centru. Ne apropiem fascinaţi de gardul unităţii, cîţiva: eu, Paviliceanu, Radu... Toţi sîntem tanchişti şi, în ciuda mizeriei în care am trăit, în ciuda anilor de muncă pe şantier, în sufletele noastre a rămas, ca prima iubire, la fel de vie pasiunea care ne-a împins odinioară să trecem pragul şcolilor militare. Chemarea se aprinde în noi ca o flacără. Patria în pericol! Patria în pericol! Locul nostru nu e aici, ci în altă parte.

— Pora! Paviliceanu! Radu! Treceţi înapoi de la gard! Treceţi în camere!

Mă apropii de colonelul Drumeza. Departe, în oraş se aude vuietul luptelor.

— Domnule colonel! Vă rog din suflet! Lăsaţi-mă să mă duc.

— Unde, bă, deşteptule?

— Mă urc pe un tanc... sînt tancurile de la regimentul meu, Domnule colonel, nu pot sta aici în timp ce...

— Marş înăuntru, bă, nesimţitule! Fir-aţi ai dracului de dobitocii dracului! Ia uită-te, cine se găsi... Mergi la soldaţi, imediat!

Ne retragem către blocuri. Mulţi dintre noi se privesc semnificativ.

Maiorul Stănescu se apropie în fugă:

— Tovarăşe colonel, am înarmat garda cu ciomege! Cum aţi ordonat.

— Foarte bine. Formaţi patrule care să se plimbe în jurul cazărmilor! *Să nu iasă nimeni*!

La televizor şi la radio se cere, fără încetare, ajutor. E chemată lumea să apere televiziunea şi radioul. S-a format guvernul provizoriu. Soldaţii, militarii în termen au început să murmure: cer arme. Un caporal ridică tonul:

— Ce facem, tovarăşe colonel? Fraţii noştri mor, îşi varsă sîngele, şi noi?...

— Poate ţi-l vărs eu acuma!

— Păi nu aşa, domnule colonel, că dacă e pe-aşa...

— Marş de-aici, soldat, că o să lupţi pînă o să te ia dracu'! O să te saturi! O rezolvaţi voi!... O rezolvă ruşii, bă, nu voi!...

Toţi comandanţii de plutoane şi subofiţerii stau adunaţi pîlcuri-pîlcuri şi murmură. Noaptea trece greu, chinuită. Peste tot împrejurul blocurilor răsună rafale de arme automate. Se aude canonada tunurilor. Copii, bărbaţi şi femei trec în fugă şi ne fac semne de peste gard:

— Militari!... Haideţi şi voi să apărăm televiziunea!... Ruşine! Staţi aici! Militari!...

Cîţiva soldaţi vin din oraş cu veşti: au apărut teroriştii, toată Capitala e în picioare. Armata luptă cu ei. Sînt zeci, sute de ofiţeri şi soldaţi morţi...

S-au instalat „ofiţeri de încredere" care patrulează pe holurile blocului pentru ca nici un militar să nu iasă din camere. Undeva, aproape, se aud rafale lungi de mitralieră. Tot „aparatul comitetului de partid" sforăie liniştit în paturile din birou, în afară de căpitanul Neagoe Doru, care vorbeşte cu noi.

— Domnule căpitan, îi zicem cîţiva, ce facem, domnule căpitan? Dormim aici şi mîncăm? Aşteptăm să vină teroriştii peste noi şi să ne facă praf? Păi, nu vă daţi seama că unul cu cîteva grenade şi un pistol mitralieră ne curăţă pe toţi din blocul ăsta în zece minute?

— Domnule căpitan, vorbesc plutonierii Ştefan şi Ticu, dacă o să murim, barem să murim cu arme în mînă, domnule căpitan! Ca militarii! De ce nu primim arme?

— De, mă băieţi, ce să zic eu, mă, nu vedeţi? Drumeza... cică aşteaptă ordine de la comandant!

— Unde e comandantul, tovarăşe căpitan? Unde e maiorul Bureţa, şeful de stat-major? E posibil să laşi o unitate militară aşa şi să pleci? Ce ordine să primim, dom'le?

— A, staţi că ştiu! spune deodată Sălăvăstru. E clară!

— Ce? întrebăm noi curioşi.

— Bă, proştilor! Păi noi aşteptăm ordine de la comandantul suprem, bă!

Izbucnim în rîs. Rîde şi căpitanul Neagoe, poate singurul ofiţer din „aparatul" de partid care a rămas militar şi apropiat de noi.

— Sau poate comandantul s-o fi dus să lupte la Televiziune! Să apere Televiziunea, am vrut să zic... nu se ţasă Sălăvăstru. Şi iar izbucnim în rîs.

Prin întuneric se apropie maiorul Stănescu. Are pe umăr un ditamai parul.

— Aţi auzit, tovarăşe căpitan?

— Ce?

— Cică să fim atenţi că se paraşutează terorişti.

— Şi să pregătim bîtele? întreabă iar Sălăvăstru.

Maiorul pleacă furios. Subofiţerii pleacă şi ei, înjurînd. Mai rămînem eu şi Paviliceanu.

— Florine, zic eu, fug la regiment!

— Alţii au făcut-o deja. Gheorghe Marin a primit un pluton şi luptă la Televiziune.

Departe, în oraş, se aude lătratul necontenit al mitralierelor şi canonada armelor grele. Se dau lupte puternice la comanda Diviziei 57 de pe Olteniţei. Noaptea e iluminată de mulţimea rachetelor.

Îmi privesc ceasul. Este aproape ora 5 dimineaţa. Ies în stradă. Traversez. Mă strecor pe lîngă casele ţigăneşti, trec prin faţa fabricii de pîine. E linişte aici. S-au oprit şi împuşcăturile. Trec podul de peste Dîmboviţa şi o iau către Divizia de pe Olteniţei. Cîmpul e pustiu. Şi deodată mă cuprinde, brusc, frica. În orice moment mă poate omorî cineva. Am făcut o mare imprudenţă. O maşină mică opreşte departe şi mai mulţi oameni coboară,

strecurîndu-se din ea ca niște umbre. Apoi dispar. Aproape de tot răsună din nou focuri de armă. Depășesc mașina, care e goală acum, și după cîteva sute de metri, ieșit parcă din negura nopții, văd venind pe cealaltă parte a străzii un bărbat solid, îmbrăcat într-o haină de piele și cu mîinile în buzunar. Probabil că nu m-a văzut. Este grăbit, dar în momentul cînd dă cu ochii de mine încetinește pasul. Eu accelerez, prefăcîndu-mă grăbit. El se uită atent la mine. O clipă ne măsurăm din priviri. Apoi, brusc, scoate mîinile din buzunar, le duce în față și-și plesnește de cîteva ori palmele. În secunda aceasta parcă Dumnezeu mi-a dat gîndul cel bun: îl imit. Bat și eu din palme. Omul își vede de drum.

E foarte aproape unitatea. Urc coasta. Ajung la poarta Diviziei. O coloană lungă de blindate se pregătește să iasă pe poartă. În cazarmă e o agitație nemaipomenită. Sînt legitimat de un plutonier și întrebat ce doresc. Omul mă privește circumspect.

— Vin din economia națională, zic eu. Sînt ofițer de tancuri și vreau să fiu alături de tanchiști.

— Și unde sînteți acum?

— Stăm închiși în niște blocuri din ordinul generalului Bogdan. Fără arme, fără să ne spună nimeni nimic...

Un maior se apropie de mine.

— Domnule maior, dacă aveți nevoie de mine...

— Avem, domnule, avem. Uite, n-avem comandanți de plutoane! N-are cine încărca muniția... Veniți toți, ce dracu' stați acolo? Lăsați-l dracului pe Bogdan! Haideți încoace! Cîți sînteți?

— Nu știu, șovăi eu, nu știu dacă aveți nevoie chiar de toți...

— Hai, mă, că avem obiective multe! Cîți militari sînteți? Uite, dăm telefon!

— Păi... Cam vreo șase-șapte mii de militari în termen și concentrați, cu vreo șase sute de cadre.

Maiorul fluieră a mirare.

— Curios, spune el. Și ce faceți acolo?

— Stăm în blocuri. Așteptăm, de trei zile, ordine. N-am primit nici o armă. Garda are ciomege.

Brusc, devin suspect.

— Te cunoaşte cineva aici?

— Da. Domnul maior de tancuri Ţenea.

Maiorul se întoarce către plutonier.

— Anunţă-l pe Ţenea să vină să-l recunoască.

După cinci minute văd statura înaltă a fostului meu comandant de batalion apărînd pe uşă.

— Îl cunoşti, Ţenea?

Maiorul mă priveşte cu ochii holbaţi, cu figura pe care i-o ştiu prea bine.

— Nu-l cunosc, domnule, e un terorist!

Mîna celuilalt maior lunecă încet către tocul pistolului şi Ţenea izbucneşte în rîs.

— Ce faci, drace, ţi-ai adus aminte că eşti tanchist? Lasă-l dom'le, nu te speria, îl ştiu, a fost comandant de pluton la mîne, la Pantelimon...

— Ia-l şi bagă-l în dispozitiv! Auzi, mă, noi murim aici sub gloanţe şi generalul Bogdan ţine în Vitan mii de militari!

— Hm...

Plec cu maiorul Ţenea. Pe drum îmi spune că Divizia a fost atacată şi s-au dus lupte întreaga noapte. Doi militari sînt morţi şi alţi patru răniţi. Primesc cască, pistol mitralieră, muniţie şi un pluton pe care-l desfăşor chiar în faţa intrării principale.

Simt cum, încetul cu încetul, vechile deprinderi îmi revin. Adun comandanţii de grupă şi-i întreb ce s-a întîmplat.

Dau ordin soldaţilor să adîncească locaşurile de tragere. Un ofiţer vine spre mine şi am surpriza să-mi întîlnesc un vechi coleg de şcoală, pe locotenentul-major Manolea Alidor.

O goarnă sună ascuţit de undeva şi se aud strigăte:

— La posturi! Alarmă!

Dau comenzile necesare şi militarii aleargă la posturi. Un foc năpraznic începe să mătură tufele înapoia cărora sîntem adăpostiţi. Umbre ciudate aleargă de-a lungul gardului de beton care separă unitatea de strada Olteniţei. Un glonte se înfige în pămînt chiar lîngă mine. Altul îmi atinge casca. Se dezlănţuie focul nostru de ripostă. Arma zvîcneşte în umărul meu căutînd „umbrele" care dispar.

— Încetarea!

Goarna sună încetarea, observatorii instalaţi pe clădire anunţă că asediatorii s-au retras într-o gură de canal.

Deodată mă simt bătut pe umăr.

— Vă cheamă domnul colonel Dumitriu! îmi spune un soldat.

— Dumitriu?

— Da... Secretarul de partid...

Mă ridic. Secretarul de partid al Diviziei, cu cască pe cap, cu pistol la şold, mă priveşte cu aceeaşi cunoscută atitudine rece. Nu-mi întinde mîna.

— Pora, cu ce ocazie pe la noi?

— ...

— Vezi, mă, băiatule, că tu eşti în economie! Ai anunţat pe cineva că pleci?

— N-au vrut să-mi dea drumul, domnule colonel!

— Şi cum ai venit fără aprobare? Măi, tovarăşe, tu ştii ce înseamnă dezertarea? Acolo tu eşti inclus într-un plan.

— Ştiu, tovarăşe colonel.

— Şi cum o să explici lipsa ta de la unitate?

Se îndepărtează cu acelaşi mers legănat, misterios. Între timp vine maiorul Ţenea:

— Gata! Am vorbit să te înscrie pe ordinul de zi şi să te bage la drepturi. Legitimaţia ta e acolo... Dar... ce ai?

— Nu pot să mai rămîn! Colonelul Dumitriu mi-a atras atenţia că voi fi judecat pentru... dezertare! Eu am venit aşa... fără aprobare...

— N-ai aprobarea comandantului?

— Nu. Ce să fac?

— Ştiu şi eu? ... Mai bine du-te înapoi! Ăştia sînt în stare de orice...

Îmi iau rămas-bun şi fac drumul înapoi. Pe măsură ce mă apropii de Vitan mă încearcă sentimente contradictorii. Traversez strada şi intru în unitate. Colonelul Drumeza şi căpitanul Şoşu stau şi fumează în faţa porţii:

— De unde vii, sire, mă întreabă Drumeza, că noi ne pregătcam să te dăm dezertor. Alături sînt şi căpitanul Chiriţă, şeful

contabil şi locotenentul-major Popa, un infanterist, şeful biroului gradaţi-soldaţi. Brusc, căpitanul Şoşu mă ia de guler:

— Auzi, bă, dacă nu-ţi tai eu beregata, să nu-mi mai spui mie pe nume!

— Domnule căpitan...

— Nici un domnule, bă! Nici un domnule! Deocamdată sînt tovarăşe căpitan! După aia om mai vedea! Marş la adunare!

În holul blocului este o tăcere mormîntală: cadrele sînt în formaţie. Îl întreb pe Sălăvăstru în şoaptă ce s-a întîmplat:

— O trădare! zice el tare. Ceilalţi tresar şi îi spun să tacă.

— Ce să tăcem, bă, ce să tăcem? sare locotenentul-major Roşoiu. Voi v-aţi dus în birou la comandant să vedeţi tabloul lui Ceauşescu pe masă? Drumeza ne-a interzis să-l scoatem. Sîntem ţinuţi aici. Patru unităţi militare! De ce? Vine Ceauşescu înapoi?

— Poate vine, mă, răspund cîţiva în derîdere. Nu trebuie să-i terminăm Casa?

Apar Drumeza, Bureţa şi căpitanul Lukacs.

— Stimaţi tovarăşi! Eu nu ştiu: au uitat unii că au depus un jurămînt de credinţă? Faţă de partid... faţă de popor?... Mă rog... Am uitat că sîntem militari, ofiţeri sau ce dracu' mai sîntem?

Se plimbă supărat, cu mîinile la spate, prin faţa noastră. Apoi se întoarce brusc:

— Doamne!... Doamne!... Să vorbim noi de rău pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care ne-a scos ofiţeri... subofiţeri... ne-a îmbrăcat, ne-a încălţat, ne-a făcut oameni!... Auzi: să punem mîna pe arme să luptăm! Contra cui, bă? Că păşteam şi acuma porcii şi rîneam la vaci dacă...

— Tovarăşi militari, izbucneşte doctorul Lukacs, să nu-şi închipuie nimeni că lucrurile stau aşa simplu! Se vor împărţi la urmă multe „premii"! Atunci se va vedea cu adevărat cine şi-a făcut datoria şi cine nu! O să vedeţi, tovarăşi, că ofiţerii vor fi respectaţi! Vor avea bani şi îmbrăcăminte! Armata va fi bogată! Va fi respectată, nu ca acum! Să fie oprită imediat staţia de radioamplificare, televizoarele şi radiourile! Să-şi vadă fiecare de treaba lui! Puneţi înapoi tablourile date jos!

Ordon să fie scoşi imediat afară soldaţii şi să înceapă

imediat instrucţia de front. Toate cadrele absente să fie raportate direct la ministrul Militaru (cred că aţi auzit de el: mănîncă ofiţeri şi subofiţeri pe pîine!) ca să fie trecute imediat în rezervă! Spor la treabă, tovarăşi! adaugă maiorul Bureţa.

Vrea să ia cuvîntul căpitanul Şoşu, dar izbucnesc brusc fluierături şi strigăte de „Huo, trădătorii! "

Sergentul-major Olteanu iese în faţă:

— Domnule colonel! Termocentrala din Vitan este atacată de terorişti! Noi, toţi cei de la transportul auto, mergem s-o apărăm! Cine vine cu noi să treacă aici!

Cel puţin 30 de cadre trec de partea subofiţerilor. Mă duc la ei. Celelalte cadre se pregătesc să plece la Televiziune.

— Domnule locotenent, sînteţi cel mai mare în grad. Să luaţi comanda! îmi spune sergentul-major Olteanu.

— Lenţ!

— Da.

— Vino cu mine!

Afară, un om înalt şi slab pe care îl legitimez, ne spune:

— Domnilor, termocentrala (e aproape, o ştiţi, doar 300 de metri de unitatea dumneavoastră) este în pericol. Se trage asupra ei! N-avem cu cine s-o apărăm! Muncitorii noştri cad de pe picioare, n-au dormit de două zile! Dacă pică termocentrala pică televiziunea. Comandanţii dumneavoastră zic că nu-i interesează...

— Îi interesează altceva!

— Aveţi arme? întreb eu.

— Avem cîte vreţi, n-avem oameni!

— Muniţii?

— La fel.

Mă întorc la Drumeza:

— Domnule colonel, daţi-ne voie să mergem să apărăm centrala...

— Nu!

— Atunci să ştiţi de noi. Dacă e ceva, trimiteţi pe cineva după noi. Centrala e la 300 de metri de unitate.

— Nu mă interesează! Sînteţi dezertori! îi raportez generalului Bogdan!

— Pora, zice, Lenţ, sîntem 30 de oameni. Un pluton.

Mă întroc spre ei:

— Sînteţi conştienţi că intraţi în luptă?

— Da! răspund ei în cor.

— Vă angajaţi să apăraţi centrala?

— Da!

— Aşa să ne-ajute Dumnezeu! La dreapta! înainte, MARŞ!

Se alătură din mers plutonierului Ţicu, locotenentul-major de artilerie Gheorghe Adrian şi alte cadre. Străbatem în pas alergător distanţa pînă la centrală. Primim arme de la gărzile patriotice şi intrăm în dispozitiv. Ofiţeri şi subofiţeri formăm un stat-major şi începem amenajarea liniei de apărare conform regulilor militare. Sînt instalate posturi de observare pe clădiri. Sînt amenajate locaşuri de tragere. Stabilim o reţea de legătură. Civilii de la gărzi rămîn impresionaţi („Ei, altă treabă! Armată, dom'le"), şi se supun fără crîcnire ordinelor.

— Trebuie ţinută sub control calea ferată. În caz de retragere, organizăm apărare pe linia vagoanelor.

Cablurile transformatoarelor şi liniile de curent scot un foşnet ciudat, de parcă aerul ar arde mocnit. Noaptea se întinde în jurul nostru ameninţătoare. Departe, tot oraşul vuieşte. Se aud loviturile înfundate ale aruncătoarelor. Un foc de armă pocneşte pe neaşteptate foarte aproape.

— Stingeţi ţigările şi lanternele!

Apoi ne strîngem laolaltă toţi ofiţerii şi discutăm în şoaptă. Ne despărţim repede, plecînd fiecare la sectorul lui. O rachetă se înalţă brusc peste întreg complexul şi se aprinde sus în inima nopţii, desfăcîndu-se în trei stele roşii care încep să coboare încet peste noi, vărsînd o lumină sîngerie, o lumină a morţii. La stînga izbucneşte brusc o rafală. Ne aruncăm la pămînt. Alte şi alte rachete izbucnesc în inima nopţii. Departe, printre stîlpii de înaltă tensiune, se văd alunecînd umbre. Patul armei îmi zvîcneşte în umăr. Deschid focul instinctiv, o dată cu ceilalţi. Schimbul de focuri este scurt. Un glonte se loveşte alături, de o piatră, şi zbîrnîie sec în aerul nopţii. Apoi, brusc, totul încetează. Îmi spun că oamenii sînt bine mascaţi şi nu fac consum de muniţie, lucru care le arată atacatorilor că au a face cu profesionişti ai războiului. Departe, în inima nopţii latră mitralierele şi armele automate de la Divizia de pe Olteniţei, care luptă probabil din

greu să-şi apere comandamentul. Din nou, acelaşi schimb de focuri sus şi jos, dar pe porţiuni: cînd în stînga, cînd în dreapta, dovadă că cei care încearcă să dea peste cap linia de apărare sînt puţini. Aşadar sistemul nostru funcţionează! Şi mă cuprinde brusc o bucurie înaltă: am rămas totuşi militari. În ciuda anilor de beznă şi de umilinţă, în ciuda despărţirii de arme, noi am rămas, totuşi, militari! Deodată se face linişte. Orice mişcare încetează. Un timp stăm aşa, încordaţi. Apoi, din stînga mea aud venind pe cineva. Sînt doi subofiţeri.

— E nevoie la Casa Republicii de noi. A zis Drumeza să vă prezentaţi la cazarmă.

Mă ridic şi mă îndrept către poarta centralei. Predau armele. În cîteva minute ajung la cazarmă.

— Te duci la Casa Republicii. E acolo comandantul cu ceilalţi. Dacă tot vrei să faci pe eroul...

Glasul lui Drumeza este neutru. Îmi întinde o banderolă tricoloră pe care mi-o prind pe braţ. Urc în maşină. Soldatul deschide larg porţile... E ziuă.

Gărzile se succed cu repeziciune. Sînt comandant de patrulă. Noaptea, Casa Republicii e luminată ca o torţă. Misiunea mea e să mă plimb în jurul ei, însoţit de soldaţi. E o neghiobie. Stau în lumină — o ţintă ideală — şi asupra mea se trage. Nu pot riposta — arma pe care o port la umăr e un PPS arhaic, defect. Se trage din blocurile de pe bulevard asupra noastră. Şi totuşi cei care trag nu ucid. Teoretic trebuia să fiu mort de mult. Dar nu sînt. E un joc de o cruzime scelerată. Comandantul îmi ordonă să patrulez în continuare. Şi patrulez în întîmpinarea morţii. Nu ştiu cine trage din blocurile ministerelor, gloanţele îmi fluieră pe la urechi. Şi totuşi, cei care trag nu mă ucid. Silueta mea se distinge clară în lumina care se revarsă pe ferestrele clădirii. La fiecare pas îmi spun: ăsta e ultimul! Şi gloanţele şuieră pe lîngă mine. Şi totuşi, nu mă ucid. Eu respect ordinul de a patrula. Şi patrulez. La un moment dat, lumina se stinge în interiorul uriaşei clădiri. Şi focurile parcă se răresc. Apoi se aprinde iar. Şi eu continui să- mi port în bătaia gloanţelor, dintr-un ordin neghiob sau criminal, trupul acesta căruia, dacă va fi ucis, îi cer iertare. Fiindcă a fost un trup bun, m-a slujit cu credinţă ani îndelungi. Nu s-a

îmbolnăvit decît rareori, l-am tăvălit prin noroi în anii lungi de şcoală militară, l-am culcat pe manta în zăpadă, l-am ţinut în ploaie şi ger, l-am aruncat de pe schele şi i-am rupt picioarele, dar el nu m-a trădat niciodată. S-a vindecat, a învins toate bolile şi de fiecare dată a pornit din nou la drum, a suferit şi a sperat. L-am ţinut nopţi întregi nedormit, i-am dat să fumeze mii de ţigări proaste, ude, amare, l-am hrănit cu conserve alterate, ani întregi a mîncat o mîncare mizerabilă. Dar nu m-a trădat. A fost un trup bun, un trup de bărbat adevărat, un trup de militar. Şi acum un ordin criminal al unui comandant criminal îmi cere să-l plimb prin lumină ca să fie împuşcat, să-l plimb aşa, descoperit, vulnerabil. Arma grea, veche şi defectă îmi apasă umărul ca o cruce şi pămîntul de sub tălpi îmi pare coasta unei Golgote. Iartă-mă, trupule! Dar trebuie să fiu militar pînă la capăt!

Undeva, departe, răsună printre rafalele armelor cîntece de colindă. E trecut de miezul nopţii. Un şir de autocamioane trece în viteză prin piaţa semicirculară. Au drapele găurite la mijloc, care flutură în vîntul nopţii. Sînt pline de tineri care cîntă şi care, ajunşi în faţa şantierului, încep să scandeze: „CEAUŞESCU NU UITA / ASTA NU E CASA TA! / CASA ASTA, TOATĂ, TOATĂ / E FĂCUTĂ DE ARMATĂ!" îi aud şi un sentiment de durere şi de tristeţe îmi urcă în suflet, ca un plîns străin, suspinat de schele ori de pămîntul pe care calc: „CASA ASTA, TOATĂ, TOATĂ / E FĂCUTĂ DE ARMATĂ", răsună cuvintele, ca un ecou din ce în ce mai stins, dispărînd în noapte.

Oare de cît timp stau aici? Parcă sînt rupt de lume şi de tot ce mă înconjoară. Nu se mai trage. Acolo jos, în faţa mea, pe linia gardului sînt apărătorii din detaşament, cadre, ofiţeri şi subofiţeri mai ales. Stau culcaţi în locaşurile lor.

Vîntul dimineţii, aspru şi tăios îmi scutură poalele mantalei şi eu stau drept în bătaia lui, îl simt împingîndu-mă în piept cu putere, dar nu mă poate mişca de pe loc. Soldaţii au încremenit şi ei ceva mai departe. Cobor încet coasta către locaşurile de tragere. Văd lucind căştile celor de acolo, întorcîndu-se spre mine. Tînărul maistru militar Căpăţînă se întoarce:

— Arma dumneavoastră trage, domnule locotenent?

— Nu.

— Nici ale noastre nu trag!

— Nu trage nici una.

Pe bulevardul larg, teii tineri şi plopii ancoraţi cu sîrme se zbat în şuierul vîntului. Blocurile par nişte fortăreţe negre. Viforul şuieră şi zgîlţîie schelele. Apoi se potoleşte brusc. Prin întunericul fumuriu se vede o maşină mergînd încet, cu luminile stinse. Din difuzorul instalat pe ea răsună puternic nişte cuvinte: „PENTRU CRIME GRAVE SĂVÎRŞITE ÎMPOTRIVA POPORULUI ROMÂN, INCULPAŢII NICOLAE CEAUŞESCU ŞI ELENA CEAUŞESCU AU FOST CONDAMNAŢI LA MOARTE. SENTINŢA A FOST EXECUTATĂ... PENTRU CRIME GRAVE SĂVÎRŞITE ÎMPOTRIVA..."

Fraza se repetă la nesfîrşit, mecanic. O ascultăm tăcuţi şi parcă înaintea noastră se surpă cu vuiet grele porţi de întuneric.

Privesc zorii noii zile. Cum va fi? ... Oricum, sufletul meu e îndurerat şi va rămîne aşa mult timp.

Într-o dimineaţă frumoasă de iarnă, cînd soarele strălucea peste pămîntul îngheţat, m-am apropiat de Casa Poporului. Aveam o singură dorinţă. Ninsese de cu seară, apoi ninsoarea se transformase în ploaie şi băltoacele îngheţate străluceau ca nişte oglinzi.

Mi-am aruncat privirile spre cer. Departe, peste oraş, lucru cu totul ciudat şi nemaiîntîlnit, se vedea arcul uriaş al unui curcubeu şi mi-am adus aminte atunci de cuvintele Domnului: „curcubeul Meu îmi va sluji ca semn al legămîntului dintre Mine şi voi; şi apele nu se vor mai face potop ca să nimicească făpturi"...

Am împins poarta grea de fier şi am păşit înăuntru. Din gheretă, soldatul mi-a ieşit în întîmpinare:

— Nu e voie să intraţi! mi-a spus el.

O, soldaţii tuturor timpurilor! O, soldaţii de oriunde, cum seamănă ei între ei! Stătea drept în faţa mea, cu arma la umăr. Ochii lui erau luminoşi, albaştri ca cerul.

— Nu e voie să intraţi! a repetat, mirat de faptul că îl priveam zîmbind. E interzis! a adăugat, cu voce ceva mai scăzută.

— Nu stau mult, i-am răspuns. Şi nu intru în Casă...

Am făcut cîţiva paşi. Am scos din buzunar o lumînare. M-am aplecat în genunchi şi am aprins-o, înfigînd-o în pămîntul îngheţat. Am rămas aşa o vreme. Apoi m-am ridicat, îndreptîndu-mă către ieşire.

Soldatul s-a repezit înaintea mea şi mi-a deschis poarta.

— A murit cineva aici? a întrebat el respectuos.

— Da. Mulţi...

— Militari? ...

— Nu. Robi...

— SFÎRŞIT —

Actuala Casă a Poporului este, după spusele arhitecţilor, cea mai mare clădire monobloc de pe Pămînt, depăşind, în această privinţă, Pentagonul. Este unică în privinţa sculpturilor în lemn, a marmurei şi a stucaturilor de ipsos. Multe din interioare sînt acoperite cu foaie de aur. Clădirea rezistă la cutremure de gradul 12 pe scara Mercalli şi de gradul 8 pe scara Richter. Dispune de peste 1 100 de încăperi. Un sistem complicat de tunele o leagă de diferite părţi ale Capitalei. Pe partea centrală are şaisprezece nivele, dintre care patru nivele subterane. La 21 de metri adîncime se găsesc adăposturile antiatomice, care pot găzdui circa 3 000 de persoane. Pe dinafară şi pe dinăuntru este îmbrăcată, masiv, în marmură. Unele săli sînt imense: cea a „României" are înălţimea de 17,35 metri şi o suprafaţă de 2 186 de metri pătraţi. Lucrările au început în anul 1983 şi costul lor se cifra, pînă în 1990, la aproximativ 10 miliarde de lei, dar această sumă este numai bănuită, fiindcă statele de plată se distrugeau. Au lucrat aici, în cei şapte ani, în afara civililor, aproximativ o jumătate de milion de soldaţi concentraţi, militari în termen şi cadre militare. Numărul celor care şi-au pierdut viaţa pe acest şantier nu se va cunoaşte niciodată...